

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М. П. ДРАГОМАНОВА**

На правах рукопису

ШЕВЧЕНКО Анна Ігорівна

УДК 378.01.3-051:7.012(043.3)

**МЕТОДИКА НАВЧАННЯ
ХУДОЖНЬОГО ПРОЕКТУВАННЯ МАЙБУТНІХ
ФАХІВЦІВ З ДИЗАЙНУ**

13.00.02 – теорія та методика навчання (технічні дисципліни)

ДИСЕРТАЦІЯ

на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Науковий керівник:
Гуменюк Тетяна Броніславівна
кандидат педагогічних наук, доцент

Київ – 2017

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ I. ФОРМУВАННЯ ЗДАТНОСТІ ДО ХУДОЖНЬО-ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ДИЗАЙНУ

1.1	Становлення та основні напрями розвитку дизайн-освіти в Україні	12
1.2	Компетентнісний підхід до навчання художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну	28
1.3	Результати навчання майбутніх фахівців з дизайну з метою підготовки їх до художньо-проектної діяльності	42
	Висновок до першого розділу	50

РОЗДІЛ II. МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ХУДОЖНЬОГО ПРОЕКТУВАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ДИЗАЙНУ

2.1	Педагогічне моделювання процесу навчання художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну	53
2.2	Педагогічні засоби активізації творчості студентів як основного фактора художньо-проектної діяльності	84
2.3	Реалізація методу проектів у процесі підготовки майбутніх фахівців з дизайну до художнього проектування	98
2.4	Активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів у процесі підготовки їх до художнього проектування	125
	Висновки до II розділу	149

РОЗДІЛ III. ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ХУДОЖНЬОГО ПРОЕКТУВАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ДИЗАЙНУ

3.1	Організація проведення експерименту з підготовки майбутніх фахівців до художньо-проектної діяльності	151
-----	--	-----

3.2	Аналіз результатів дослідно експериментальної перевірки методики навчання художнього проектування	167
	Висновки до III розділу	177
	ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	179
	СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	182
	ДОДАТКИ	198

ВСТУП

Актуальність дослідження. Дизайн сьогодні – це невід’ємна частина розвитку суспільства XXI століття, а також одна з найважливіших сфер сучасної художньої культури, яка, безперечно, є необхідною для забезпечення життєдіяльності людини, відображення її духовних і матеріальних потреб, зокрема, спонукає до створення нових форм, образів та просторів, розвиває та підносить саму суб’єктивність особистості, естетизує та покращує різні сфери людської діяльності. Тож і професійна підготовка майбутніх фахівців з дизайну набуває особливого соціокультурного значення.

Сучасний фахівець з дизайну повинен мати широкий світогляд, високий інтелектуальний потенціал і рівень культури, здатність до самовдосконалення, вміння творчо підходити до вирішення проблем та обирати оптимальні варіанти рішень, здатність до аналізу, вміння орієнтуватись в умовах швидко змінюваних дизайн-тенденцій ринкового середовища.

Науковці у сфері дизайну стверджують, що сьогодні дизайн - це комплексна міждисциплінарна проектно-художня діяльність, інтегруюча природничо-наукові, технічні, гуманітарні знання, інженерне та художнє мислення, спрямована на формування на промисловій основі предметного світу в надзвичайно великій «зоні контакту» його з людиною в усіх без винятку сферах життєдіяльності.

Художнє проектування у процесі підготовки майбутніх фахівців з дизайну забезпечує можливість для саморозвитку, самоактуалізації особистості у відповідності до нової доктрини української освіти. Але до цього часу проблема формування здатності до художньо-проектної діяльності залишається недостатньо вивченою. Аналіз змісту навчання за спеціальністю «Професійна освіта», діючих навчальних планів, вивчення

теорії та практики підготовки студентів за спеціалізацією «Дизайн» у вищих навчальних закладах підтверджує суперечність між соціальним замовленням на творчу особистість з розвинутими фаховими компетентностями і недостатнім рівнем забезпечення психолого-педагогічних умов для підготовки студентів до майбутньої художньо-проектної діяльності.

Проблема підготовки майбутніх фахівців з дизайну є предметом різнобічного дослідження науковців, зокрема питання історичного і сучасного досвіду освіти дизайнерів в Україні та за кордоном досліджували Є. Антонович, О. Генісаретський, В. Глазичев, І. Голод, Г. Гребенюк, В. Даниленко, А. Діжур, Т. Козак, Є. Лазарєв, Г. Мінервін, С. Мигаль, В. Радкевич, І. Рижова, В. Сидоренко, П. Татіївський, В. Тименко, О. Фурса, О. Хмельовський, Л. Холмянський, А. Чебикін, О. Швець, В. Шимко, М. Яковлев, В. Аронов, О. Боднар, О. Бойчук, Н. Гарін та інші.

Час показав, що дизайн як художньо-творча і наукова галузь потребує дослідження ролі всіх його видів у сучасному культурному просторі України, яка прагне зайняти свою нішу в світовому культурному просторі. Але швидка плинність дизайнерських тенденцій у сучасній проектній культурі та плюралізм дизайнерських рішень не вміщуються в часові рамки навчальної методики, а це вказує на те, що методичні підходи повинні постійно піддаватися критичному аналізу і перебувати у стані динамічних змін. Шляхи розвитку дизайну та дизайнерської освіти досліджувалися за різними напрямками, серед яких можна виокремити: проектна культура та естетика дизайнерської творчості (В. Сидоренко), проблеми графічного дизайну та глобалізаційні процеси сучасності (В. Косів), теорія та історія дизайну (П. Татіївський), дизайн як засіб розвитку творчих здібностей особистості (О. Вишневська), дизайн як техноестетична система (Є. Лазарєв), методологічні та гуманітарно-художні проблеми дизайну (О. Генісаретський), врахування етнокультурного середовища як важливої умови формування конструктивних умінь (В. Тименко).

Дослідження наукових робіт та літературних джерел дозволяє зробити висновок, що зміст підготовки та методики навчання фахівців з дизайну сьогодні повинні бути розраховані на формування спеціалістів міжнародного рівня з добре розвинутим дизайнерським мисленням. Майбутні фахівці з дизайну повинні бути готові до самостійної художньо-проектної діяльності по вирішенню різних проблем у сфері дизайну. Але, на жаль, все частіше спостерігаються деякі невідповідності у роботі фахівців. Наприклад, часто ті, хто у процесі проектування вільно володіє комп'ютерною графікою, не володіє теорією дизайну, навичками рисунку та живопису, композиції, і навпаки, ті хто володіє академічними знаннями, як правило, у своїй діяльності не вміють використовувати комп'ютер. А сьогодні дизайнер це не тільки фахівець високого ґатунку у галузі образотворчого мистецтва, але й справжній професіонал у галузі комп'ютерних технологій, художньої діяльності, здатний до використання різних методів проектування дизайн-об'єктів.

Протиріччя, яке виникло між все більше зростаючою роллю дизайну в сучасному житті суспільства та проблемою формування здатності до художньо-проектної діяльності майбутніх педагогів дизайнерського профілю, відсутністю загальноприйнятого уявлення про даний вид діяльності, теоретичних засад, а також змістовного наповнення та відповідного навчально-методичного інструментарію, спонукає до пошуку шляхів формування у майбутніх педагогів дизайнерського профілю фахових компетентностей, до складу яких належать здатності до художнього проектування як основного виду дизайнерської діяльності.

Аналіз сучасного стану теоретичної та практичної підготовки фахівців з дизайну у вищих навчальних закладах свідчить про те, що сучасна методика навчання художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну не вміщується в динаміку розвитку сучасної проектної культури та глобалізації плюралізму дизайнерських рішень. Актуальність, недостатність розробки і науково-теоретичного обґрунтування порушеної проблеми

зумовили вибір теми нашого дослідження: **«Методика навчання художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну».**

Зв'язок роботи з науковими роботами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконане згідно з тематичним планом науково-дослідної роботи Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, тема №1/15-17 «Теорія і технологія навчання у системі професійної освіти» (наказ Міністерства освіти і науки України №1243 від 31.10.2014 р.; наказ Міністерства освіти і науки України №105 від 09.02.2015 р.) Тему дисертації затверджено Вченою радою Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (протокол №7 від 24.02.2015 р.) та узгоджено в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук України (протокол №3 від 28.04.2015 р.).

Мета і завдання дослідження. *Мета* наукового дослідження полягає у розробці й експериментальній перевірці методики навчання художнього проектування майбутніх педагогів дизайнерського профілю.

Відповідно до мети визначено *завдання дослідження*:

1. Дослідити процес становлення та основні напрями розвитку дизайн-освіти в Україні та у світі.
2. Розкрити сутність компетентнісного підходу у процесі формування здатності до художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну.
3. Розробити педагогічну модель процесу навчання художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну.
4. Розробити методику навчання художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну.
5. Провести дослідно-експериментальну перевірку методики навчання художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну.

Об'єкт дослідження – фахова підготовка майбутніх фахівців з дизайну.

Предмет дослідження – методика навчання художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну.

Теоретико-методологічною основою дослідження є положення про творчу сутність особистості. Дослідження опирається на методологію сучасної педагогіки, теоретичні підходи до вибору змісту професійної освіти; визначення творчості як складного психічного процесу і вивчення продуктів творчої діяльності; дидактичні засоби підвищення якості навчання; формування фахової компетентності особистості; проектну культуру та естетику дизайнерської творчості; художнє проектування.

Для вирішення поставлених завдань було використано такі **методи дослідження**:

теоретичні: аналіз педагогічних, методичних досліджень, наукових джерел з проблем, пов'язаних з процесом формування фахової компетентності майбутніх фахівців з дизайну; порівняння, узагальнення і систематизація теоретичного і практичного матеріалу, що вивчається студентами на фундаментальних мистецьких та дизайнерських дисциплінах; педагогічне моделювання для визначення необхідних етапів і компонентів методики навчання художнього проектування;

емпіричні: педагогічне спостереження, опитування, анкетування, тестування; експертна оцінка навчально-програмних матеріалів; ретроспективний аналіз особистого досвіду викладання відповідних навчальних дисциплін; педагогічний експеримент для перевірки сформованості фахових компетентностей майбутніх фахівців з дизайну у процесі навчання художнього проектування;

математичні: методи математичної статистики для визначення достовірності обробки результатів дослідження та кількісного і якісного аналізу даних експерименту.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що в дисертаційній роботі:

вперше запропоновано та теоретично обґрунтовано модель процесу навчання художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну на основі методологічних підходів: компетентнісного, проектного, інтегративного, а також принципів навчання у приміненні до дизайн-освіти;

визначено сутність фахової компетентності у процесі формування здатності до художньо-проектної діяльності, а саме її складників - мистецько-естетичної, образотворчої, проектної компетентностей;

удосконалено зміст навчання фундаментальних мистецьких та науково-предметних дизайнерських дисциплін, які формують здатність до художньо-проектної діяльності майбутніх фахівців з дизайну;

набули подальшого розвитку методи, форми та засоби навчання художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну.

Практичне значення результатів дослідження полягає в розробці науково-методичного забезпечення поетапного формування здатності до художньо-проектної діяльності майбутніх фахівців з дизайну та рекомендацій щодо його впровадження в навчальний процес; здійснено добір та структурування навчального матеріалу для фундаментальних мистецьких та дизайнерських навчальних дисциплін; удосконалено методику навчання художнього проектування шляхом використання засобів активізації художньої творчості студентів, організації їх навчально-пізнавальної діяльності, реалізації проектної методики у процесі підготовки майбутніх фахівців дизайнерського профілю та розробки навчально-методичного забезпечення відповідних дисциплін.

Набуло подальшого розвитку теоретичне обґрунтування змісту та структури фундаментальних мистецьких та дизайнерських навчальних дисциплін, а також формування здатності до художньо-проектної діяльності через розвиток художньої творчості для інтенсифікації та підвищення ефективності фахової підготовки майбутніх фахівців з дизайну.

Впровадження результатів дослідження. Основні результати дослідження впроваджені в навчальний процес підготовки майбутніх

педагогів дизайнерського профілю на Інженерно-педагогічному факультеті Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (№ 07-10/501 упродовж 2016-2017 років), у Київському державному інституті декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука (№ 61 упродовж 2014-2016 років), в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичина (№ 004902 упродовж 2015-2016 років), в Державному вищому навчальному закладі Переяслав-Хмельницького Державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди (№ 401 упродовж 2015-2017 років), у Київському національному університеті технологій та дизайну. (№ 57/08 упродовж 2015-2017 років).

Вірогідність результатів навчання забезпечена теоретико-методологічною обґрунтованістю вихідних позицій, використанням комплексу методів, адекватних його об'єктові, предмету і меті завдання; кількісним і якісним аналізом фактів, матеріалів і результатів дослідно-експериментальної роботи та реалізацією основних розробок у навчальному процесі підготовки майбутніх фахівців з дизайну.

Особистий внесок здобувача полягає в розробці методики навчання підготовки майбутніх дизайнерів до художнього проектування та комплексу методичних засобів і рекомендацій що забезпечують належні умови для ефективного формування фахових компетентностей майбутніх педагогів-дизайнерів.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дисертаційного дослідження розкриті у доповідях і виступах на міжнародних науково-практичних конференціях:

V Міжнародна науково-практична конференція імені академіка Д. О. Тхоржевського. Секція III. Проблеми організації професійного самовизначення і кар'єрного зростання учнівської-студентської молоді. Київ 2015, тема доповіді «Методика навчання ескізної графіки костюму майбутніх педагогів дизайнерського профілю»;

V Міжнародна науково-практична конференція імені академіка Д. О. Тхоржевського. Секція IV. Трудова та техніко-технологічна підготовка молоді. Київ 2015, тема доповіді «Формування проектно-художньої компетентності майбутніх педагогів дизайнерського профілю».

Міжнародна науково-практична конференція. Теорія та практика управління педагогічним процесом, Одеса – 2015, тема доповіді «Характерні особливості дизайн-підготовки фахівців мистецької та педагогічної галузей освіти»;

VII Міжнародна науково-практична конференція пам'яті академіка Д. О. Тхоржевського «Трудове навчання та технології»: сучасні реалії та перспектива розвитку, Київ – 2017, тема доповіді «Методика навчання фундаментальних мистецьких дисциплін у процесі підготовки майбутніх фахівців дизайнерського профілю до художньо-проектної діяльності».

IV Міжнародна науково-практична конференція пам'яті член кореспондента НАПН України В. К. Сидоренка; Актуальні питання графічної підготовки: теорія, практика та шляхи розвитку, Київ – 2017, тема доповіді «Значення проектної та комп'ютерної графіки для формування у майбутніх фахівців дизайнерського профілю здатності до проектно-художньої діяльності».

Публікації. Різні аспекти досліджуваної проблеми відображено у 7 наукових статтях, 5 з яких надруковано у фахових виданнях ВАК України; розроблено 5 навчальних програм затверджених Вченою радою Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, 13 додатків та списку використаних джерел (153 найменувань). Робота містить 8 таблиць і 19 рисунків. Загальний обсяг роботи – 351 сторінка, із них основного тексту – 181 сторінка.

РОЗДІЛ І. ФОРМУВАННЯ ЗДАТНОСТІ ДО ХУДОЖНЬО-ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ДИЗАЙНУ

1.1 Становлення та основні напрями розвитку дизайн-освіти в Україні та світі

Глобалізаційні процеси є реалією сучасного світу, які, безумовно, формують спосіб життя сучасного людства. Сьогодні ми можемо констатувати той факт, за яким наявність її виступала, як суто економічний феномен, після чого стала причиною змін й на інших рівнях глобалізації. В результаті зараз маємо можливість досліджувати масову культуру як явище, що характеризує теперішній етап культурного розвитку. В масовій культурі є безліч елементів, один з яких притаманний дизайн-сфері. Дизайн, як явище культури стає тією формою універсальності людини, яка є найбільш проблематизованою і разом з тим самодостатньою. Сьогодні одним із пріоритетів нашої культури є розвиток дизайну, його культивовані засади, які базуються як на давніх традиціях, так і на сучасному світовому досвіді. Тому дизайн – це реальні культурні здобутки на шляху історичного прогресу, об'єктивний смисловий ґрунт колективного буття й діяльність щодо його вдосконалення. Зважаючи на це, особливого соціокультурного значення сьогодні набуває потреба у підготовці висококваліфікованих фахівців з дизайну. Очевидно, що підґрунтя дизайн-діяльності становить дизайн-освіта, а її успіх без створення системи вітчизняної дизайн-освіти, яка відповідала б вимогам європейської освітньої інтеграції, неможливий. Розробка даної системи, на нашу думку, повинна ґрунтуватись на історичному досвіді, тож ретроспективний аналіз дизайн-освіти в Україні – є актуальною проблемою, вирішення якої стане фундаментом для розвитку дизайн-освіти в Україні.

Найбільш змістовними дослідженнями у сфері дизайну є роботи В. Даниленка (Питання теорії і історії дизайну), О. Вишневської (Методологічні та гуманітарно-художні проблеми дизайну), Г. Сотської

(Оновлення змісту, форм, методів і прийомів організації навально-виховного процесу на засадах єдності краси та доцільності), П. Татіївського (Теорія та історія дизайну).

До теоретиків, що осмислюють історичний розвиток дизайну належать К. Поппер, А. Тофлер, Т. Кун, Дж. К. Джонс, Ф. Рапп, В. Гаспарський, Б. Фуллер, К. Александер та ін.

Проблеми розвитку дизайну та дизайн-освіти досліджували О. Генесаретський (Методологічні та гуманітарно-художні проблеми дизайну), Є. Лазарев (Дизайн як техноестетична система), О. Вишневська (Дизайн як засіб розвитку творчих здібностей особистості), В. Сидоренко (Проектна культура та естетика дизайнерської творчості), П. Татіївський (Теорія та історія дизайну), В. Косів (Проблеми графічного дизайну та глобалізаційні процеси сучасності), І. Герасименко (Технології виробництва художньо-конструкторського формотворення).

Окремі аспекти становлення і розвитку дизайн-освіти в Україні та за кордоном досліджували С. Нікуленко, А. Павлів, С. Чебоненко та інші.

Аналіз результатів досліджень дизайн-освіти свідчить про недостатню вивченість цієї проблеми у вітчизняній педагогічній науці, зокрема, зміст та методика навчання у процесі підготовки майбутніх фахівців з дизайну і до сьогодні потребує більш глибокого дослідження з метою виявлення позитивних впливів зарубіжної дизайн-освіти на вітчизняну дизайнерську освіту в її історичному розвитку. Тож вважаємо доцільним дослідити історичну ретроспективу дизайну та дизайн-освіти в Україні та світі.

Перші кроки дизайну, спрямовані на союз художньої творчості з промисловістю, розпочиналися ще за доби модерну, коли дизайнерська галузь не відокремилася від декоративного мистецтва. Не отримала вона автономії і в наступний, надзвичайно перспективний етап, що розгортався на хвилі українського національного відродження, розстріляного за сталінських часів. У цей період український авангард став плідним підґрунтям для розвитку нових дизайнерських ідей. Їх своєрідність пов'язана як з далекими і

близькими традиціями української культури, так і з особливостями історичної ситуації, що склалася в Україні і на тривалий час визначила її долю.

О. Фурса у своїх дослідженнях зауважує, що раніше одна частина України входила до складу Російської імперії, а інша частина – до складу деяких центральноєвропейських держав, і це, звісна річ, накладало відбиток на всі прояви життя, у тому числі й на формування дизайнерської освіти. Усі процеси, які протікали на теренах Центральної, Східної та Південної України мали поміж собою багато спільних рис. Серед іншого і те, що були вони дещо відірвані від європейського життя. А от що стосується Західної України, то там становлення дизайнерської освіти відбувалося в межах загальноєвропейських художніх процесів [125, с. 114]. Вже у період 1905-1914 років у Львові діяла так звана «Вільна Академія Мистецтв», у 20-30-ті роки – низка приватних шкіл і студій. Щодо становлення дизайнерської освіти на теренах Великої України, то тут склалися такі головні художні центри: Київ, Львів, Харків та Одеса.

Як визначає Даниленко В., особливий статус серед міст займає саме Харків. Відомо з історичних джерел, що у кінці XIX ст. місто перетворилося на потужний центр машинобудування, причому темпи його промислового розвитку значно перевищували темпи інших регіонів Російської імперії, що зумовлювалося «промислово-фінансовим бумом» у Південному промисловому регіоні. Такий поштовх запрограмував подальший історико-культурний і освітній розвиток Харкова, а отже, кардинально змінив його майбутнє [34, 320 с.].

У площині дизайн-освіти Київські й Одеські художні освітні інституції перебували під опікою Петербурзької Академії мистецтв, Львівські – під впливом Австро-Угорської імперії. Харківська ж художньо-промислова школа розвивалась автономно. Утворена на базі школи малювання М. Раєвської-Іванової, що мала тоді художньо-промисловий нахил, і Харківського технологічного інституту, де методика підготовки інженерів

містила в собі елементи дизайнерської освіти, вона стала першим закладом з підготовки дизайнерів. Крім того, саме у Харкові вийшли друком роботи представників Інженерного корпусу – В. Кирпичова, Я. Столярова, В. Данилевського та інших, які були присвячені естетичному осмисленню проблем техніки. Саме у Харкові було відкрито перший у Російській імперії міський художньо-промисловий музей. Усе це сповнювало змістом розвиток художньо-промислової культури регіону. Наслідком стало те, що з продукції харківських заводів минулих часів можна вибрати низку промислових виробів, які були з дизайнерської точки зору першокласними для свого часу. До того ж Харківська державна академія дизайну і мистецтв, в якій здійснюється освітня підготовка з таких галузей сучасного дизайну, як промисловий, графічний і дизайн середовища, нині є одним із загальноновизнаних центрів дизайнерської освіти в Україні. Саме давні традиції харківського дизайну нині призвели до активного розвитку великої кількості кафедр дизайну у різних вищих навчальних закладах міста.

Особливо прискорено розвивалася художньо-промислова освіта в Західній Україні у цілому та у Львові, зокрема, починаючи з ХІХ століття. Рівень розвитку деяких художньо-промислових шкіл був досить високий. У 90-ті роки ХІХ ст. відомі австрійські художники, окремі професори архітектури з Відня надсилали на різноманітні конкурси у Львові проекти меблів, камінів, керамічних виробів із яскраво вираженою українською народною стилістикою.

У той час на теренах нашої країни ефективно використовувались ідеї Г. Земпера, який запропонував реформування мистецької освіти і висунув концепцію художньо-промислової освіти, яскравим прикладом чого може слугувати організація Львівської художньо-промислової школи при Міському промисловому музеї, яка відбувалася під безпосереднім впливом загальноєвропейських мистецьких тенденцій.

Протягом свого існування (1876 – 1939) Львівська ХПШ у тісній взаємодії з Міським промисловим музеєм програмувала діяльність мережі

фахових шкіл мистецько-ремісничого спрямування в Галичині. За словами Р. Шмагала, особливо актуальною для Львівської ХПШ повсякчас була проблема творення новітньої мистецької стилістики у синтезі з розмаїттям мистецтва самобутніх регіональних шкіл та народних промислів.

Престиж галицького декоративно-ужиткового мистецтва був високий. У 1946 р. сталінською владою відкривається Львівський інститут прикладного і декоративного мистецтва [107, с. 43].

Відкритий він був з метою підготовки кадрів для оздоблення архітектурних споруд та середовищних об'єктів символікою сталінізму, аби вганяти європейський Львів у «дружні обійми» напівазійської імперії. Та історія рухалась своїм ходом і, звичайно ж Львівський інститут став згодом цілком європейською академією мистецтв, де розвиваються нині і дизайнерські пагони. Одним з таких пагонів є дизайн одягу. Він розвивається під егідою кафедри моделювання костюму, яку було створено у 1972 р. Львівська школа моделювання костюму сягає своїм корінням традицій народного одягу та професійного кравецького ремесла, що було добре розвинене у містах та містечках Галицького краю [94, с. 90]. Велику роль у становленні школи відіграли традиції львівських кравецьких ремісничих шкіл, ательє з виготовлення одягу, взуття, головних уборів та ювелірних прикрас. Теперішня кафедра у Львові гармонійно поєднує розвиток підготовки студентів у галузі промислового моделювання із розвитком здатності своїх вихованців до створення яскравих авторських модельєрських концепцій.

З 1994 р. у Львівській академії мистецтв створюється нова кафедра промислової графіки. Але ж, звичайно, галузь прикладної графіки у Львові розвивалася здавна. Це і друкарня Івана Федорова XVI століття, і згодом робота шкіл рисунка і малярства, відділи графіки Мистецько-промислової школи тощо. Дизайн середовища акумулюється у Львівській академії мистецтв на кафедрі проектування інтер'єрів. Вона є найстарішою в Україні кафедрою цього профілю і існує з 1946 року. Кафедра готує фахівців у

галузях проектування інтер'єрів житлових, громадських та сакральних споруд, проектування малих архітектурних форм, експозицій виставок та викладання професійно-орієнтованих дисциплін у школах, ліцеях та вищих навчальних закладах.

Тож очевидно, що підвалини становлення дизайн-освіти в Україні було закладено в кінці XIX ст. Як зазначає Р. Силко, дизайн-освіта в нашій державі мала фрагментарний характер, зазнавала досить значного ідеологічного впливу, що негативно позначалося на розвитку дизайнерської творчості, створенні якісних естетично оформлених виробів.

Водночас, позитивні традиції у розвитку вітчизняної дизайн-освіти сформувалися у стінах Української академії мистецтва м. Києва. Перші професори навчального закладу – видатні художники з високим рівнем європейської освіти. На відміну від більшості академічних систем, де розвивалися лише станкові форми мистецтва, в Українській академії мистецтва прагнули розвивати ще й прикладні форми мистецтва, сприяти становленню художньо-промислового і народного мистецтва. У 20-х рр. XX ст. у навчальних закладах Києва виокремився художньо-промисловий напрям [33, с. 32.], унаслідок чого було відкрито текстильне відділення, трохи пізніше – відділення теле-фото-кіно. Такий розвиток дизайн-освіти зумовив переорієнтацію методів навчання. Особливий акцент було зроблено на опанування циклу формально-технічних дисциплін. Великого значення набули практичні заняття у майстернях технічного призначення.

90-ті роки минулого століття ознаменувалися в Україні тим, що протягом того десятиріччя стали з'являтися, нові навчальні осередки з підготовки студентів за спеціальністю «Дизайн» у технічних та інших вищих навчальних закладах. До їх числа належить найстаріша дизайнерська школа у Львівській політехніці, молоді кафедри дизайну у Київському технологічному інституті легкої промисловості – нині Національний університет технології і дизайну, в Українському лісотехнічному університеті (м. Львів), Луцькому державному технічному університеті,

Прикарпатському університеті ім. Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ), Київській політехніці, Дніпропетровському національному університеті, Херсонському державному технічному університеті, Запорізькому національному технічному університеті та деяких інших [37].

Загалом, історичний огляд дизайн-освіти на теренах України вказує на можливість розглядати її в часі і просторі. Так, весь період її розвитку можна розділити на основні три етапи: I етап – дизайн-освіта розділеної України до XX ст.; II етап – дизайн-освіта радянського періоду; III етап – дизайн-освіта періоду незалежної України.

Характеризуючи вітчизняний дизайн, а саме наявну дизайнерську практику, то вона сьогодні демонструє, головним чином, лише наслідування сучасних модних форм, котрі знайдені дизайнерами інших країн – переважно західних. Коли це наслідування виконується на високому, не нижче світового, професійному рівні – то це вже цілком гідне досягнення. Але це досягнення все одно є, по суті, лише висококваліфікованим повторюванням того, що вже зроблено іншими. Доки буде продовжуватися повторювання, доти про Україну як дизайнерську державу ніхто в світі не знатиме, і українського дизайну, який міг внести свій внесок у світовий дизайн, не буде існувати [141, с. 145].

Тож, на думку В. Сидоренка, однією з причин кризових явищ у вітчизняній дизайн-освіті є те, що вона втратила свою головну мету – формування творчої особистості. Науковець зазначає, що починаючи з 30-х років минулого століття ця мета була підмінена підготовкою освічених виконавців, яких потребувала адміністративно-командна соціальна система [102, с. 45].

Вирішення даної проблеми можливе у розвитку професійної дизайн-освіти з особливими принципами організації навчально-виховного процесу та освітнього середовища.

В. Сидоренко зазначає, що мислення дизайнера повинно ґрунтуватися не стільки на вербальному, нумеричному чи літературному способах

мислення та спілкування, скільки на невербальних способах і кодах, які перекладають «повідомлення» з мови абстрактних вимог на мову матеріальних об'єктів і навпаки [102, с. 45].

Тобто майбутнім дизайнерам є конче необхідним «невербальне» спілкування з речами як об'єктами дизайну, про що наголошував ще Г.Земпер.

Сьогодні існує стверджувальна думка, що дизайнер повинен володіти культурою візуального мислення. Йдеться про виховання креативної зорової уяви, уміння оперувати зоровими образами [103].

Крім того, за Ю. Боревим, систематичне і планомірне сприймання творів дизайну різних часів та народів сприяє формуванню естетичного смаку майбутніх фахівців, механізм формування якого проходить у певній послідовності: естетичне сприймання → естетичне уявлення → естетичне враження → естетичний смак [16, с. 511].

При чому, як стверджує В. Сидоренко, коли випадає якась ланка у ланцюгу неперервного відтворення культури й порушується «зв'язок часів», виникає ланцюгова реакція розпаду всієї культури [102, с. 41].

Щодо дидактичних основ навчально-виховного процесу, то ми погоджуємось з думкою Р. Силко, який окреслює три базові принципи: по-перше, максимальна чіткість, конкретність постановки проектних задач у процесі навчання; по-друге, діалогічне, навчання: діалогічний принцип позбавляє викладача ролі одноосібного хранителя істини та знання й перетворює його на носія традиції сократичного діалогу, який вводить своїх учнів до кола проблем та пошуків; по-третє, значна, якщо не переважаюча вага гуманітарної культури як основи дизайнерської освіти. Очевидно, що для реалізації зазначених дидактичних основ та організаційних форм навчання заклад дизайн-освіти повинен мати специфічне освітнє середовище.

Вивчення особливостей стану та розвитку дизайн-освіти в Україні шляхом її ретроспективного огляду та проведення аналізу шляхів

удосконалення організаційних форм вітчизняної дизайн-освіти дав змогу дійти таких висновків.

1. Для успішної реалізації стратегії розвитку дизайн-освіти в Україні, особливу увагу слід приділяти аналізу тенденцій у розвитку дизайну, як діяльності, вивченню інновацій та досліджень в даній галузі та використовувати історичний досвід розвитку дизайн-освіти в Україні та світі.

2. Навчальний заклад дизайн-освіти повинен виконувати три основні функції: відтворення суб'єкта виробництва (фахівець-дизайнер); відтворення суб'єкта соціуму (фахівець з розвиненою соціально-ціннісною рефлексією); відтворення суб'єкта культури (фахівець – носій національного стилю).

3. Ефективне виконання зазначених функцій вимагає нових підходів до організації навчально-виховного процесу та освітнього середовища.

Спираючись на зазначені вище висновки, доцільно буде дослідити умови формування дизайнерської діяльності, становлення і розвиток дизайн-освіти у світі, особливості її функціонування та окреслення, безпосередньо позитивних впливів зарубіжної дизайн-освіти на підготовку дизайнерів в Україні.

І, як ми бачимо, лише в останні десятиріччя дизайн і дизайнери стали невід'ємними, іміджетворчими інструментами суспільного та економічного поступу в Українській державі. В той час, коли вже на початку ХХ століття зарубіжний досвід педагогічних систем вказує на особливу зацікавленість дизайном у всіх сферах життя, як доречно зазначив Чигарьоков В., в таких країнах, як Великобританія, Японія, цю проблему піднесено до рангу державної політики [128, с. 4].

У освітніх закладах України, які хоч і мають істотний досвід підготовки фахівців-дизайнерів, існують проблеми, що потребують наукового розв'язання. Серед них особливого значення набувають питання, пов'язані з підвищенням рівня якості вітчизняної дизайн-освіти відповідно до загальноєвропейських тенденцій.

Окремі аспекти становлення і розвитку дизайн-освіти у світі досліджували С. Нікулєнко, А. Павлів, С. Чебонєнко, О. Фурса, К. Поппер, А. Тофлер, Т. Кун, Дж. К. Джонс, Ф. Рапп, В. Гаспарський, Б. Фуллер, К. Александер Т. Мальдонадо, А. Моля, В. Рунге, Г. Сотська, В. Тиєнко та ін.

Та все ж, зміст та методика навчання у процесі підготовки майбутніх дизайнерів і до сьогодні потребує більш глибокого дослідження з метою виявлення позитивних впливів зарубіжної дизайн-освіти на вітчизняну дизайнерську освіту.

Досвід 20х років став переламним етапом в історії формування українського дизайну. Еталоном для Київського інституту на багато років стала Всеросійська академія мистецтв. На відміну від інших країн світу, Україна була позбавлена художньо-промислового профілю у навчальних закладах, де «Станковізм» було визнано основою навчання. За дослідженнями Оксани Фурси, основним орієнтиром професійної підготовки дизайнерів у європейських навчальних закладах у 20–30-х рр. ХХ ст. також був технічний, що негативно вплинуло на художній компонент дизайн-освіти. Позиція навчальних закладів була направлена на пошук нових методів, на зміст навчання, на виховання нового художника, який міг би перетворити навколишнє середовище в світ для людини. В ці роки підійшли до необхідності розробки метода дизайну – проектування. Проектування носило реальний характер, але не тільки створення побутових речей було його метою. Єдина методологічна проблема, яка поєднувала весь навчальний процес від проектування житлової кімнатки і її устаткування до містобудівних завдань та пошуку єдиних композиційних закономірностей. Були підняті питання «об’єктивних методів» викладання. «Об’єктивність» полягала в тому загальному, що об’єднує методи навчання різних художніх дисциплін.

У ВХУТЕМАСі навчали виготовленню утилітарних речей і бачили можливості художника як організатора виробництва. А в Баухаузі на основі співпраці з промисловістю вперше прийняли той факт, що промислове

виробництво потребує художнього конструювання, яке було б зосереджено не на окремому предметі, а організовано як система [48, с. 94].

Однак загальна соціально-функціональна спрямованість дизайн-освіти сприяла подальшому розвитку професії. Конструктивність, функціональність, проектність у вирішенні творчих завдань змінювали світоглядні уявлення про дизайн і методи навчання у процесі підготовки фахівців. Інтегрований курс «Проектування», який виокремився на цьому етапі, згодом уможливив систематизацію дизайн-освіти, а також дозволив визначити місце і зміст художніх, технічних і гуманітарних дисциплін у підготовці фахівців [125с.118].

У європейських країнах процес становлення дизайн-освіти в аналогічний часовий період істотно відрізнявся від вітчизняного. Розглянемо його особливості на прикладі функціонування художньої школи Німеччини. Як зазначає І. Карімова, професійну підготовку майбутні дизайнери здобували у навчальному закладі «Баухауз», утвореного у м. Веймар шляхом інтеграції Академії мистецтв і Школи мистецтв і ремесел. Умови і концепція професійної підготовки у Баухаузі вигідно відрізнялися від зразка українських і російських закладів. Працівники німецької школи основною метою художньої діяльності вбачали перетворення форм реального світу і перетворення явищ навколишнього середовища в світ для людини. При цьому програма навчання передбачала формування особистості, здатної до цілісного світосприйняття [24, с. 199]. Позиція цього навчального закладу була направлена на пошук нових методів, на зміст навчання, на виховання нового художника, який міг би перетворити навколишнє середовище в світ для людини. Необхідністю того часу стала розробка проектування, як методу дизайну. Від проектування житлових приміщень до містобудівних завдань та проблема вирішення єдиних композиційних закономірностей. В Баухаузі на основі співпраці з промисловістю вперше прийняли той факт, що промислове виробництво потребує художнього конструювання, яке було б зосереджено не на окремому предметі, а організовано як система.

Німецьку модель дизайн-освіти можна охарактеризувати так: «Концентрична будова навчання включала в себе всі найважливіші компоненти проектування та технології, щоб дати учневі можливість відразу ж проникнути поглядом у повну сферу його майбутньої діяльності» [24, с. 85].

У Австрії були створені «Веркбунди» — організації для об'єднання зусиль художників, фабрикантів та представників торгівлі з метою покращення зовнішнього вигляду і технічного виконання промислових виробів. Ці практичні організації насичувалися теоретичними ідеями раннього функціоналізму А. Рігля та А. Гільдебрандта, трохи згодом Г. Мутезіуса, що знайшло відображення у численних дискусіях про формоутворення і зрештою зводилося до розуміння нової для суспільства естетики чистої форми. Та форма створювалася у промисловий спосіб і сприймалася як об'єктивний прояв логіки краси.

Найяскравіший приклад ефективних дій держави щодо впровадження дизайну в життя продемонструвала Велика Британія. За дослідженнями Віктора Даниленка, при уряді було організовано Раду з технічної естетики. Її місія — виявлення та інформаційно-рекламна підтримка усього кращого, що виробляє британська промисловість. Рада розпочала видавати журнал «Дизайн», який незабаром став всесвітньо відомим. Рада також влаштовувала пересувні виставки, передовсім для європейських країн, під девізом «Британія може це зробити».

Кращі твори дизайну нагороджувалися преміями, їм надавався спеціальний ярлик. Разом із переліченими заходами у Великій Британії 940–1950-х років було організовано Дизайн-центр, де провадилися найрізноманітніші дизайнерські виставки. У Дизайн-центрі вівся «Дизайн-індекс», тобто перелік усіх приватних дизайнерських бюро та окремих дизайнерів, що працювали на замовлення. Завдяки цьому будь-яка фірма могла підібрати собі дизайнера для виконання певної роботи. Окрім цього, спеціальна група експертів у Раді аналізувала продукцію, котру фірми

подавали на конкурс з метою отримання ярлика, і якщо була необхідність у доопрацюванні, рекомендувала для цього фахівця. Потім група експертів допускала продукцію до рекламної публікації і ця публікація йшла вже не від імені фірми, а під егідою Ради, що забезпечувало довіру покупців.

Внаслідок цих та подібних процедур британська продукція досить швидко стала визнаватися світом, і майже усі європейські країни тією чи іншою мірою провадили схожі реформи: організовували дизайн-центри, створювали експертні служби, а подекуди й спеціальні наукові інститути дизайну [33 с 10-11].

Безперечно, такий рух, що поширився Європою певною мірою вплинув й на розвиток українського дизайну, але спрацьовували дані процедури зі слабким та викривленим ефектом. Натомість дизайнерська сфера західноєвропейських суспільств продовжувала розвиватися дедалі різноманітніше. Одну з найяскравіших версій цього розвитку продемонструвала Італія.

За редакцією О. Єршової, в 1960 р. у Венеції, в 1962 р. – у Флоренції, в 1964 р. – у Римі були створені школи промислового дизайну, орієнтовані на широку підготовку дизайнерів для промисловості. Були організовані Вищі курси у Флоренції – підготовку художників-керамістів, в Урбіно і Пармі – поліграфічна школа, яка мала велике значення для становлення італійського дизайну. Так, у Флоренції в архітектурному інституті зародився «радикальний дизайн», в Неаполітанському архітектурному інституті був покладений початок розгортання концепції «проектування». Несподівано італійський дизайн перетворився в одного з лідерів світового дизайну. Роздвоєність проектної свідомості загострюється в «радикальному русі» до межі, немовби відображаючи реальний розкол у культурі між емоційним і раціональним, між двома моделями культури, передбачуваного майбутнього.

«Радикальний дизайн» зміг поставити ключові проблеми дизайну, а саме проблему відповідності моделі та дійсності і проблему професійної етики. Цей період характеризується відмовленням від раціонал

функціоналізму і пошуком свободи проектної творчості. Дизайн перетворюється у змішану форму напрямів мистецтва 60-70-х років поп-арта, оп-арта, кінетичного мистецтва. Багато шкіл дизайну, які не виправдавши принципи раціонал-функціоналізму, закрились. [49, с 95-96].

Доречними є обґрунтування Рижової І. про те, що Італійський дизайн, відомий своїми антимодерністськими тенденціями, майже до 80-х років розглядався як джерело небезпеки і власне професіоналізації. За точку зору сучасного дизайну, як особливої галузі і дисципліни в рамках проектної культури, слід взяти промислову революцію, що породила активну інституціоналізацію дизайну як самостійної професії, за якою закріпився статус «промислового дизайну». Професійна парадигма промислового дизайну виходила із прогресивності інтеграції і розвивалася в системі функціональних промислових зв'язків, осмисленості цілісного і осмисленого буття (дизайн як «гвинтик в єдиному механізмі»). Сам проект дизайнерської професії був універсальним в географічному, національному, етнокультурному відношеннях, рівно як і саме промислове виробництво, наднаціональне за визначенням. Так в італійській парадигмі дизайну виокремилися: комерційний дизайн; промисловий лише за технологією реалізації проекту, але орієнтований на вільний ринок; арт-дизайн; який підривав основи промислового дизайну своєю артистичністю і не підконтрольністю [108, с. 38].

Впровадженням дизайн-освіти на всіх рівнях освітньої системи займається і Японія. У цій країні на державному рівні було виголошено перетворення Японії з країни економічного експорту у «країну дизайну». Проголошення цієї концепції підтримується на законодавчому рівні, що знаходить відображення у навчальних планах та підручниках для кожного з етапів навчання у японській загальноосвітній школі. Там курс дизайну не є ізольованим. Він гармонійно вплетений до змісту навчального курсу «Мистецтво», у якому школярі знайомляться і на практиці опановують декоративно-ужиткове мистецтво, живопис, каліграфію (не можна не згадати

при цьому таке забуте нами культурне явище як український скоропис). Відповідно і мета вивчення дизайну є складовою системи цілей засвоєння мистецтва та трудового виховання. Ці загальні, основні завдання у японських методичних посібниках з курсу мистецтва розподіляються на три основні групи: «виховання людяності», «усвідомлення зв'язку людини з середовищем» та «виховання творчої особистості».

За матеріалами Лебедева Д. у першій групі фігурують такі цілі як виховання у дитини «відчуття радості творчої праці», усвідомлення учнями «витоків формотворення», «виховання людяності через тактильний контакт з матеріалами», що є дуже специфічним для японської культури. У другій групі у якості мети висувається прищеплення дитині «реального погляду на зв'язок людини з середовищем», «усвідомлення взаємозв'язків між мисленневими образами», (що їх народжує середовище) та сучасними умовами їх формування. Другорядними але дуже важливими для Японії є такі аспекти, у яких враховується «важливість усвідомлення залежності формоутворення від кліматичних особливостей» середовища. Нарешті, мета третьої групи – виховання творчої особистості – передбачає «пошук можливостей формотворчості» у кожного з учнів, формування «сучасних поглядів на формотворення», навчання учнів «засобам відображення задуму», основам композиції та формування витворів за власним задумом. Для методичних вказівок, розрахованих на вчителів курсу «Мистецтво», характерною є орієнтація на індивідуальний підхід до кожного учня.

Курс «Мистецтво» викладається у японських школах, починаючи з молодших класів до дванадцятого року навчання включно. Теми курсу вивчаються послідовно з поступовим їх ускладненням та збагаченням. При цьому дизайнерська тематика перемежується з темами інших розділів курсу – забезпечується пропедевтичний зв'язок різних галузей мистецтва, їх взаємодія, взаємодоповнення. Безумовно викладання дизайну має свої специфічні особливості та методику, якої треба навчати і яка базується на

специфічно дизайнерському підході вчителів до тієї загальної мети, складові якої було сформульовано вище [39, с. 143].

Незважаючи на широке розповсюдження в Європі в 60-70-і рр. поп-дизайну і радикальних його форм в Німеччині, у промисловості, інститутах та вищих навчальних закладах продовжували дотримуватися функціональних догм «Доброї форми». Проте, вже в 70-і рр. функціоналізм стали витісняти більш багатими і барвистими формами. Дизайн в Іспанії в 60-70-х рр. перебував під впливом німецької «гарної форми». У 80-ті тут стався також поворот від функціоналізму, багато в чому, під впливом радикального італійського дизайну.

Початок 80-х років це вихід із десятиліття кризи творчої свідомості, коли творчий потенціал був подавлений коливаннями, рефлексією, скептицизмом, критицизмом. Формою виходу із цього стану був «Новий дизайн». У книзі «Дизайн на заході» зазначається, що сталося перенесення акценту з проектного моделювання, з конструктивного пафосу на аналіз, рефлексію засобів, цілей, прийомів, методів, критеріїв проектної творчості на гносеологічний потенціал проектного мислення. Дизайн зближується з мистецтвом в осягненні образів навколишнього світу, звертається до образотворчого мистецтва як засобу проектних уявлень – образів майбутнього [48, с. 96].

А. Роземблом у своїй праці «Художник в дизайні. Досвід праці Центральної навчально-експериментальної студії художнього проектування на Сенерже» відмічає, що характерною рисою дизайну в нашій країні було те, що він формувався не як професія, а як рух. «Йшли взаємопересічні процеси формування практики дизайну, теорії дизайну (випереджаючої практику, за відсутністю останньої), методики дизайну і дизайн-освіти», – зазначається у книзі «Дизайн в вищій школі» [95, с. 3].

Аналізуючи становлення і розвиток зарубіжної дизайнерської освіти, ми можемо сформулювати окремі аспекти її впливу, як сприйняття підвищення якості підготовки українських фахівців дизайнерського профілю.

Серед них: введення курсів нових дисциплін, що обумовлено науково-методичним обґрунтуванням та систематизацією; дизайнерська освіта та культура, вочевидь, повинні стати органічною частиною загальної освіти; тенденція безперервного процесу художнього проектування, що вимагає сучасне промислове виробництво; визначення компонентів мистецтв загальними для всіх його видів, на основі яких можна вирішити будь-які задачі, а відповідно і визначити умови сприйняття художнього образу; а також, великий експериментуючий ентузіазм над формою предметів і декором, прагнення навчитись і відтворити найбільш повно дух сучасної цивілізації.

Дослідження дизайнерської діяльності та дизайн-освіти в економічно розвинутих країнах світу вказує на їх визначальне місце і роль у сучасному житті країн. Однозначно, даний напрям діяльності, а відповідно і дизайнерська освіта в Україні посідає одне з ключових місць у суспільному житті. Тож логічним є висновок, що українську дизайн-освіту доцільно сьогодні розглядати в єдиній системі підготовки фахівців дизайнерського профілю з постійним позитивним впливом зарубіжного досвіду на розвиток та удосконалення вітчизняної дизайнерської освіти.

1.2 Компетентнісний підхід у навчанні художньому проектуванню майбутніх фахівців з дизайну

Термін дизайн сьогодні, певне, один з найуживаніших термінів в освітніх, наукових та професійних студіях. Його застосовують у мовленні у різних контекстах, проте кожен намагається сформувати власне значення та трактування. Так, на думку С. Шумеги «сьогодні вже немає сенсу сперечатися щодо того, куди віднести дизайн: до мистецтва чи до техніки. Усі нарешті дійшли висновку, що дизайн – це самостійний напрям проектної діяльності промислових виробів з усіма притаманними йому атрибутами:

історією, теорією, практикою, які пов'язані з мистецтвом і технікою, проте питання, як і чого навчати майбутнього фахівця – дизайнера, своєї актуальності ще не втратило» [44, с. 30].

Розвиток дизайну як особливого виду творчої художньої діяльності представлено в працях вітчизняних та зарубіжних учених: Р. Б'юканана, В. Даниленка, Дж. Джонса, М. Кагана, Є. Лазарева, Ю. Легенького, В. Лубенка, Т. Мальдонадо, А. Моля, В. Рунге, Г. Саймона, В. Сеньковського, Г. Сотської, В. Тименка та ін. Роль мистецтва в художньому розвитку особистості майбутнього фахівця розкрито в наукових роботах О. Асмолова, В. Аронова, Ю. Асеева, В. Глазичева, О. Пономарьова, О. Рудницької та ін. Проблеми розвитку дизайну та дизайнерської освіти досліджувалися за різними напрямками. Серед них дизайн як засіб розвитку творчих здібностей особистості (О. Вишневська), методологічні та гуманітарно-художні проблеми дизайну (О. Генісаретський), проектна культура та естетика дизайнерської творчості (В. Сидоренко), врахування етнокультурного середовища як важливої умови формування конструктивних умінь (В. Тименко), предметне середовище існування людини на основі культурологічного підходу (О. Шевнюк). Теоретичним і методичним основам професійної діяльності майбутніх дизайнерів присвячені праці В. Аронова, О. Гладун, Дж. Джонса, Я. Дітріх, М. Каган та інших науковців. Дані автори вважають, що діяльність майбутнього дизайнера робить більш актуальною необхідність виховання молодого покоління, вміє прогнозувати і попереджати наслідки цієї діяльності.

Дизайн — найрозвинутіша та усвідомлена галузь людської діяльності за законами краси поза мистецтвом. Дизайн у вузькому, спеціальному значенні терміна — це проектна художньо-творча діяльність, що спрямована на розробку елементів предметно-просторового середовища людської життєдіяльності, які виготовлені індустриально, з високими споживчими властивостями й естетичними якостями. Отже, дизайн — це формування гармонійного середовища житлової, виробничої і соціально-культурної сфер.

Об'єкти дизайну — промислові вироби (виробниче обладнання, побутова техніка, меблі, посуд, одяг тощо); елементи і системи міського, виробничого і житлового середовища; візуальна інформація; функціонально-споживчі комплекси тощо.

На початку ХХІ століття, коли дизайн постає як необхідна умова естетичного буття культури, Н. Воронов сформулював іще одне визначення, яке, з нашої точки зору, більш точно відповідає сучасним уявленням про дизайн: «Дизайн - органічно нове з'єднання існуючих матеріальних об'єктів і (або) життєвих ситуацій на основі методу компоновки за необхідності використання даних науки з метою додання результатам цього з'єднання естетичних якостей і оптимізації їх взаємодії з людиною й суспільством. Це визначає наявність властивих дизайну соціальних наслідків, що проявляються в сприянні суспільному прогресу й формуванню особистості. Терміном дизайн може визначатися властиво задум (проект), процес його реалізації й отриманий результат» [2].

Таким чином, соціальне призначення дизайну полягає у тому, щоб створювати предмети як промислового, так і не промислового виробництва, які здатні зробити «людським» навколишній світ. Тому саме дизайн «призначений здійснювати масову культурно-естетичну комунікацію, щоб передати через предмети побуту, засоби виробництва, речі повсякденного використання певний тип естетичного смаку. Дизайн пов'язує в одне ціле матеріальну та духовну культуру суспільства, забезпечуючи цілісність цивілізації. Дизайн вимагає врахування будь-якої новації у зміні предметного світу» [47, с. 104].

На базі таких визначень, було цікавим дослідити види дизайну на сучасному етапі соціально-економічного розвитку.

Л. Солов'йов, Н. Валькова, Ю. Грабовенко, Є. Лазарев, В. Аронов виділяють види дизайну наступним чином: основні види дизайнерської розробки речей, предметів як цілісно структурованих об'єктів та дизайн-проекування процесуально-діяльнісних систем. До першого типу вони

відносять: стайлінг, інженерний дизайн, інженерія, художнє конструювання. Дизайн-проекування процесуально-діяльнісних систем здійснюється в трьох видах: «нон-дизайн», арт-дизайн, системний дизайн [4, с. 70].

А от Т. Хауффе в залежності від предмету проектування розрізняє близько тридцяти видів дизайнерської діяльності таких як, автомобільний, комп'ютерний, предметний, іміджевий, дизайн комунікацій, апаратури, продуктів харчування, фільму, дизайн звуку, альтернативний і навіть «антидизайн» [126, с. 240].

О. Голікова, Т. Шевчук в залежності від того, на що спрямована дизайнерська діяльність, виділяють такі види дизайну: архітектурний дизайн, який включає саме архітектурний та дизайн інтер'єр; ландшафтний дизайн; індустриальний дизайн; веб-дизайн; арт-дизайн; рекламно-поліграфічний дизайн; дизайн реклами [26].

Як зауважили Вітчинкіна К. та Тимошевський В., виходячи зі складності та багатогранності видів дизайну, науковцями ще не було висунуто єдиної загальноприйнятої класифікації видів дизайну [21, с. 12].

У свою чергу, дивлячись на подані класифікації, ми можемо об'єднати види дизайну у 10-ти напрямках:

- промисловий дизайн поділяється на дизайн знарядь праці, побутової техніки, меблів, транспортний дизайн і навіть дизайн механізмів;
- дизайн середовища включає в себе художні рішення для візуального оформлення будівель, інтер'єрів, дизайну світла та інших об'єктів, пов'язаних зі зовнішнім виглядом навколишнього середовища;
- дизайн процесів ділиться на дизайн матеріальних і нематеріальних речей. Наприклад, «описового дизайну» (нематеріального) вимагають бізнес-плани та концепції, медіа-кити, презентації. Даний вид дизайну широко застосовується на практиці не стільки самими дизайнерами, скільки маркетологами, рг-менеджерами працівниками рекламних агентств. «Матеріальна» сторона дизайну процесів - це, власне, оформлення описаної

вище ідеї. Основні галузі роботи дизайнера процесів: дизайн церемоній, програм і фірмових стилів;

- графічний дизайн - широке поле роботи не тільки для самих дизайнерів, а й для художників і оформлювачів;

- 3D дизайн – це одна з найперспективніших галузей сучасного дизайну (виділився з графічного дизайну в окремий напрямок). Багато фахівців вважають цю область найперспективнішою, оскільки вона тісно пов'язана зі сферою мульти-медіа, яка розвивається семимильними кроками. Не за горами «конвеєр» з виробництва 4D- і 5D-продуктів;

- ландшафтний дизайн включає в себе роботу фахівця як на комп'ютері, так і безпосередньо на землі. Основні сфери діяльності, де затребувані знання дизайнерів ландшафтів - це створення штучних і живих, а також реконструкція зруйнованих ландшафтів, декоративна дендрологія, озеленення довкілля та житлових приміщень, флористика;

- архітектурний дизайн має більше відношення до роботи інженера-архітектора, ніж до роботи дизайнера. Кваліфікація архітектора вимагає більше знань, ніж дається при навчання за спеціальністю «Архітектурний дизайн». Тому при виборі професії архітектурного дизайнера варто оцінити свої сили в якості інженера. У випадку, якщо ви в собі не впевнені, доведеться пройти курси підвищення кваліфікації або відучитися ще раз, але вже на архітектора. А також дизайнер одягу, взуття та аксесуарів - працівник індустрії моди [131, с. 236].

Очевидно характерним для усіх видів дизайну є дизайнерська діяльність фахівців. Дизайнер – це фахівець у галузі проектування предметного світу, формотворення виробів, необхідних для життєдіяльності людини, озброєний сумою різноманітних знань, здатний у конкретному матеріальному об'єкті реалізувати свої уявлення про соціальні потреби суспільства [92, с.23].

В основі професійної діяльності дизайнера за окремими видами є художнє проектування. У сфері проектування образотворча грамотність має

першорядне значення. Тут у дизайнера проявляється справжня турбота про людину; він орієнтується на естетичне освоєння виробів. Дизайнер враховує багато сутнісних можливостей як людини, так і проєктованого виробу. Переважання технічних цінностей в проєктній сфері в результаті веде до того, що прищіпляються і придушуються сутнісні сили людини, не тільки знижується його трудовий потенціал, але й применшується його гідність.

Так, проєктування в дизайні – це оптимізація функціональних процесів життєдіяльності людини, підвищення естетичного рівня виробів і їх комплексів. Предметом проєктування в дизайні є структура і якість форми предметного середовища в цілому і окремих виробів як його елементів. У свою чергу, методичні підвалини проєктування – це засоби моделювання об'єкта і сукупність правил, що визначають послідовність і зміст етапів формотворення [38].

Роземблюм Е. відзначає, що поняття художнього проєктування висунуте в кінці 60-х років як альтернатива, з одного боку – архітектурному підходу, що склався в той період, з іншої – «художньому конструюванню» спиралося на практику образотворчого мистецтва [96, с.30].

Завдання художнього проєктування є образне, комплексне рішення середовища. З цього визначення відразу з'являється можливість провести межу між художником-конструктором і художником-проєктантом. Якщо завдання першого – створення на основі естетичних, технічних і функціональних вимог еталонів виробів, призначених для масового тиражування, то завданням другого являється створення образного рішення середовища, по-своєму унікального і не тиражованого [25, с. 15].

Матюшин Р. у своїх дослідженнях зазначає, що у Радянському Союзі суверенними розділами діяльності художника-проєктанта були: створення виставок, музейних експозицій, проєктів святкового оформлення і проєктів індивідуальних фрагментів міського середовища і благоустрою, окремих комплексів [70, с.70-71].

Теоретичні і методичні положення художнього проектування склалися в процесі рішення приватних проектних завдань. Уперше, концепція художнього проектування була сформульована у вступній статті до каталогу виставки робіт Центральної учбово-експериментальної Студії СХ СРСР, яка проходила у 1963 році у Варшаві. Багато положень було уточнено і розвинуто на виставках у Бухаресті і Празі. Спеціальне повідомлення про роботи Студії СХ було зроблене Е.Роземблюмом на ІХ конгресі ІКСИД у Москві в 1975 році, а потім була прочитана розгорнута доповідь на Х конгресі ІКСИД у Дубліні у 1977 році. Художнє проектування у своїй практичній іпостасі поєднує в собі установки на проектну доцільність і художню виразність, функціональну чіткість і ціннісну ясність просторово-образних рішень. Воно спочатку виходило з тих поглядів на природу і призначення мистецтва, які були розвинені в образотворчому мистецтві (класичному і народному, традиційному і сучасному) і співвідносило їх з соціальними і культурними умовами науково-технічної революції, екологічного руху і сучасних зусиль із вдосконалення способу життя. З образотворчим мистецтвом за походженням пов'язані засоби і способи рішення художньо-проектних завдань, художня мова і стиль, шляхи культивування образотворчих і виразних здібностей художника, розуміння художності створюваних.

За редакцією Б. Нешумова і Е. Щедрина, ще за радянських часів методика художнього проектування формувалася в результаті узагальненого досвіду роботи багатьох діячів радянського та зарубіжного дизайну. Вона закріпила положення та принципи, характеризуючи відмінність сучасного дизайну від матеріально-художньої творчості минулого - щодо характеру і складності вирішуваних завдань, наукового та технічного забезпечення, взаємини художника з виробництвом та ін. [127, с.175].

Погоджуючись з думками С. Михайлова, Л. Кулеєвої, О. Генісаретського, Г. Щедровицького, можна зазначити, що дизайнерське проектування сьогодні є складовим елементом комплексного процесу

творення, комплексного проектування світу речей, а дизайн являє собою комплексну міждисциплінарну проектно-художню діяльність [21, с. 11].

Професійна діяльність дизайнера, яка розвивається на соціальному ґрунті, так і спирається на природні якості людини (естетичні, емоційні й інтелектуальні) встановила роль і місце дизайну у суспільному житті. Сенс дизайну - стати унікальним, потужним і ефективним засобом впливу естетичної та облагородженої активності суспільства.

Задовольнити цей запит покликаний педагог дизайнерського профілю, який зобов'язаний якісно володіти художньо-педагогічними функціями та високим професіоналізмом у вимірах художнього проектування. Сьогодні здатність до художнього проектування має формуватися на основі компетентнісного підходу, який вже не один рік досліджують науковці. Так, питання компетентності у промисловому дизайні вивчали такі українські науковці (О. Бойчук, О. Васіна, В. Запорожченко, С. Мільчевич, В. Неня, О. Пальцун та ін.), а також зарубіжні науковці (Н. Банько, О. Ларіонова, Г. Синіцин, О. Тат'яненко та ін.).

За визначеннями С. Чирчик, професійна компетентність – це готовність і здатність цілеспрямовано діяти відповідно до вимог справи, методично, організовано і самостійно розв'язувати задачі та проблеми в конкретній предметній галузі, а також здійснювати самооцінку результатів своєї діяльності. Аналізуючи наукові розробки, потрібно зазначити, що професійна компетентність дизайнерів складається з таких компонентів:

мотиваційно-вольового – що включає мотиви, цілі, потреби в професійній компетентності;

художньо-проектного – що вміщує володіння різними формами, методами та засобами, професійного становлення;

творчого – генерація нових ідей, рішень; володіння просторовим і образним мисленням, вихід на рівень абстрагування;

комунікативного – що включає вміння встановлювати міжособистісні зв'язки, оптимізацію стилю спілкування залежно від ділової ситуації, ясність

і чіткість формулювання думки, вміння переконувати, аргументувати, передавати раціональну та емоційну інформацію, володіння діловим етикетом та культурою мови;

рефлексійного – проявляється у вмінні усвідомлено контролювати результати своєї діяльності і рівень власного розвитку, формуванні креативності, ініціативності, впевненості, а також професійних знань, вмінь і навичок [109, с.104].

Головними і загальними для всіх студентів є вміння розробляти оригінальні за дизайнерським задумом та виконанням витвори, творчо вирішувати композиційні, колористичні і технічні завдання. Важливою є й апеляція до традицій та творчого досвіду як вітчизняної, так і зарубіжної художньої культури. Дизайнер високоякісним творчим продуктом має впливати на формування суспільного смаку й естетичної культури суспільства, надавати методичну та фахову допомогу виробничим підприємствам, проектно-конструкторським службам, організаціям, співпрацювати з творчими працівниками культури і мистецтва, орієнтуватись у різноманітті творчих та культурно-історичних процесів тощо [109, с.104].

Важливою проблемою сьогодні є підготовка фахівців дизайнерського профілю, а саме визначення їх фахових компетентностей, які на нашу думку є відображенням професійної компетентності дизайнерів.

Невід'ємною умовою самореалізації майбутніх педагогів дизайнерського профілю у професійній діяльності є художня творчість, відсутність якої перетворює діяльність фахівця художнього профілю на звичайне ремесло. Художньо-творча діяльність педагога дизайнерського профілю завжди передбачає обов'язкове внесення новизни в продукт діяльності, що можливо лише за наявності високої професійної компетентності. Слушною є точка зору В. Лубенко, що «функція художньої діяльності як діяльності просвітницької, яка стимулює процес пізнання, ґрунтується на тому, що художній образ несе в собі інформацію про закони

природи і передається засобами різних видів мистецтв (через малюнки, пластику, танці, звукове конструювання)».

У дослідженні Н. Комашко зазначено, що рівень творчої компетентності (на прикладі дизайнера) залежить від розвиненості художньо-творчих нахилів і здібностей, ступеня оволодіння дієвими знаннями з формотворення, методикою креативного пошуку, образною мовою пластичного мистецтва й технологією художніх матеріалів, що зумовлює ефективність професійної діяльності [57, с. 20].

Суть творчої навчальної діяльності складають творчі здібності особистості, які дають змогу людині творити й реалізовувати свої творчі задуми. Слід зазначити, що в загальнопсихологічному аспекті творчу компетентність педагога розглянуто в дослідженні С. Яланської, яка трактує це поняття з позиції найвищого рівня розвитку професіоналізму, коли людина здійснює професійну діяльність на творчій основі стабільно й неперервно [143, с. 77].

На переконання М. Явоненко, таке підґрунтя становить здатність людини до генерування ідей, висування гіпотез; фантазування; асоціативного мислення; бачення протиріч; перенесення знань та вмінь у нові ситуації; відмови від нав'язливих ідей, подолання інертності та надмірної критичності мислення; незалежності суджень; оцінного судження [144].

Художній розвиток здійснюється комплексно та поліфункціонально. Для майбутнього педагога дизайнерського профілю він стає можливим у процесі набуття професійної компетентності через ознайомлення з образотворчим і декоративно-прикладним мистецтвом засобами таких навчальних дисциплін як: рисунок, живопис, композиція, кольорознавство, формоутворення, спецрисунок, копія майстра тощо. Загалом, образотворча грамота, яку Б. Юсов визначав у відношенні до процесу пізнання як сукупність знань, умінь і навичок, які забезпечують можливість свідомої, планомірної і кваліфікованої праці у всіх галузях образотворчої діяльності. Образотворчу грамотність М. Анісімов розуміє як сукупність знань і

навичок, отриманих у результаті вивчення основних положень образотворчого мистецтва. Вона передбачає знання законів і правил художньої мови (побудови зображень реальних форм предметів на площині) у поєднанні з твердими навичками користування ними та поділяється на графічну грамоту (рисуння і креслення) та живописну грамоту (теорія кольору і техніка живопису). Хоча більшість трактувань звужує образотворчу грамоту до технічних графічних навичок, позитивним є її синтетичне тлумачення, що інтегрує знання і вміння з композиції, рисунку та живопису. Дещо ширша трактовка образотворчої грамотності полягає у розумінні її не тільки як досконалості технічних навичок, але й у тому, наскільки повно той, хто рисує, володіє всім обсягом знань, умінь і навичок і як саме він їх використовує у вирішенні будь-якої образотворчої задачі.

У пошуку визначення фахових компетентностей майбутніх фахівців з дизайну цікавою є думка А. Кулешової, яка характеризує не лише структурні компоненти професійної компетентності дизайнера (мета, зміст, форми й методи навчання), а й функціональні: когнітивно-діяльнісного (розуміння провідної ролі та значення категорії «комунікативність», уміння користуватися нею під час дизайну одягу; уміння співвідносити образотворчу частину тексту з графічною; володіння методами створення фірмового стилю; навички переносу своєї творчості на цифрову програмну і технологічну основи поліграфічних технологій; уявлення про принципи правової охорони об'єктів дизайну); мотиваційно-ціннісного (проектна настанова: настанова на пізнання, критику, перетворення, творчість у сфері естетичного; на розвиток своїх професійно значущих якостей; комбінація екстринсивних (зовнішніх) та інтринсивних (внутрішніх, процесуальних) мотивів за умови домінуючої процесуально-змістовної мотивації; проектнопрофесійна ідеологія дизайнера; установка на проектування тексту-повідомлення і візуального середовища; уявлення про себе як про майбутнього дизайнера); індивідуально-особистісного (образне мислення, що формує морфологію дизайнерського об'єкта; специфіка уяви й

креативності; особливі співвідношення поєднання образного й понятійного компонентів) [62, с. 21].

Таким чином, професійна компетентність дизайнера характеризується єдністю, цілісністю, динамічністю структурних і функціональних компонентів. Звертаючись до компонентів професійної компетентності майбутніх дизайнерів одягу, цікавим є погляд Ю. Бундіної, яка пропонує три компоненти професійної компетентності дизайнера костюму, а саме: гносеологічний (передбачає адекватне сприйняття, осмислення природних і соціальних процесів світу й визначає систему знань майбутнього фахівця з дизайну, де зміст знань концентрується за такими напрямками: загальнотеоретичний базис, загально-художній базис, спеціальні технологічні й інженерно-технічні знання, організаційно-технічні знання); праксіологічний (включає сукупність професійних умінь, що поділяються на інформаційно-аналітичні, конструктивно-графічні, проєктивні, художньо-естетичні, інструментальні, організаційні); аксіологічний (виражається в ціннісному ставленні до професії дизайнера та реалізується в здатності людини змінюватися залежно від ситуації, зі збереженням певного ядра, що включає цілісний світогляд і систему ціннісних орієнтацій) [18, с. 96].

Безумовно, такі компетентності потрібно розглядати як одну із важливих складових у підготовці педагогів дизайнерського профілю. Але компетентнісний підхід повинен максимально охоплювати функціональні методи формування професійної діяльності педагога дизайнерського профілю, тож ми можемо їх представити у вигляді сукупності ряду здатностей таких як:

здатність до аналізу проєктних умов і формуванню проєктної задачі (проєктного завдання);

здатність до передпроєктних досліджень;

здатність до планування роботи над дизайн-проєктом;

здатність до формування художньо-проєктної концепції дизайн-проєкту;

здатність до виконання візуалізації художньо-проектної концепції дизайн-проекту;

здатність до розроблення та оформлення конструкторсько-технологічної частини проекту;

здатність до аналізу результатів дизайн-проектного рішення, проектної діяльності;

здатність до дизайнерського супроводу практичної реалізації дизайн-проекту.

Формування фахових компетентностей майбутніх педагогів дизайнерського профілю є важливою передумовою й показником його готовності до професійної діяльності. На наш погляд, загалом, можна виокремити такі компетентності як:

художньо-естетична компетентність, що включає в себе володіння культурно-історичними та художньо-естетичними знаннями; уміння та навички художньо-естетичного сприймання, аналізу й інтерпретації творів мистецтва відповідно до авторського задуму, розуміння єдності форми та змісту; прагнення та здатність реалізувати на практиці художньо-естетичний потенціал для одержання власного неповторного результату творчої діяльності;

мистецька-образотворча компетентність, що передбачає здатність розуміти і власноруч створювати художні твори, грамотно користуючись засобами художньої виразності, мовою образотворчого мистецтва (технічність і спроможність створювати образи); володіння системою вмінь і навичок аналізувати, інтерпретувати та оцінювати твори мистецтва, виявляти їх національну своєрідність; володіння знаннями основних стильових напрямів у мистецтві, сукупності ознак, що дають право стверджувати про належність досліджуваного об'єкта до певного стилю, уміння за необхідності створювати об'єкти із заданими стильовими характеристиками; допитливість, свіжість погляду, здатність вибирати в хаосі повсякденних вражень найбільш яскраві для їхнього подальшого втілення; здатність до

художньої самореалізації, культурного самовираження, задоволення потреби в духовному самовдосконаленні та мистецькій самоосвіті; сформоване особистісно-ціннісне ставлення до мистецтва та навколишнього світу, здатність до сприймання, розуміння і творення художніх образів;

проектно-творча компетентність, яка виражається у здатності до генерування ідей, висування гіпотез, фантазування, асоціативного мислення, тобто творчого процесу, що складається з етапів підготовки (інтенсивне ознайомлення з проблемою), натхнення (виникнення ідеї, дія уяви), інсайту (мить осяяння, раптового розуміння) та ухвалення рішення (виконання творчого задуму); бачення протиріч, перенесення знань та вмінь у нові ситуації, відмова від нав'язливих ідей, подолання інертності та надмірної критичності мислення, незалежність суджень; здатності до оцінного судження розвиненості художньо-творчих нахилів і здібностей, ступеня оволодіння дієвими знаннями з формотворення, методикою креативного пошуку, образною мовою пластичного мистецтва й технологією художніх матеріалів, що зумовлює ефективність професійної діяльності [131, с. 236].

Отже, успішність і якість підготовки майбутніх педагогів дизайнерського профілю обумовлена її цілісним формуванням у взаємозв'язку і взаємообумовленості професійної культури, особистісного розвитку і фахових проектно-творчої, мистецько-образотворчої і художньо-естетичної компетентностей. Такі компетентності є невід'ємним доповненням до педагогічних здібностей, реалізація яких спрямована на виконання професійно-творчих завдань. Тобто, на такій базі сформується художньо-образний, абстрактно-логічний, аналітичний, проектний та конструктивний тип мислення. Такий викладач зможе повною мірою займатися своєю професійною діяльністю.

1.3 Результати навчання майбутніх педагогів-дизайнерів з метою підготовки їх до художньо-проектної діяльності

Отримання якісної освіти – одне з найголовніших питань професійної підготовки майбутніх педагогів-дизайнерів, що вказує на оволодіння теоретичними знаннями, практичними вміннями, навичками та самостійним вдосконаленням своїх професійних знань, які сприятимуть розвитку особистості, професійної кар'єри, культуроздатності та здатності до ефективної соціальної життєтворчості. Тому, сьогодні для професійної педагогічної науки характерним є значний інтерес до проблеми модернізації та підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців з дизайну. «Якість» розглядається як результат комплексу освітнього процесу, що відповідає вимогам (стандартам) і очікуванням суспільства та реально відображає досягнення фахівця нового освітнього рівня, який відрізнятиметься спроможністю швидкої адаптації до змін в професійній діяльності. Відомо що для забезпечення якості дизайн-освіти необхідним елементом є визначення рівня сформованих компетентностей через результати навчання фундаментальних мистецьких та профільно-орієнтованих дизайнерських навчальних дисциплін вимогам нормативних документів щодо вищої освіти і забезпечують своєчасне коригування навчального процесу.

Отже, завданням сучасної вітчизняної вищої школи є формування компетентностей майбутнього фахівця, які досягаються через результати навчання.

Якщо компетентністним підходом до підготовки фахівців у вищих навчальних закладах займались Г. Балла, Є. Клімова; О. Алексюк, І. Зязюн, В. Кузьміна, А. Маркова, В. Сластьонін, О. Бодальова, В. Жукова, Л. Лаптева. Системою якості та результатами навчання займалися такі зарубіжні і вітчизняні вчені, як: Є. Антонович, О. Боднар, В. Коновал, В. Косів, А. Павлів, В. Прусак, В. Радкевич, М. Селівачов, А. Чебикін, В. Яблонський та ін. Підготовку дизайнерів у вищих навчальних закладах досліджували В. Даниленко, Є. Лазарєв, В. Сидоренко, О. Трошкін,

Г. Мінервін, І. Рижова, О. Фурса. То дослідженню та визначенню результатів навчання у процесі підготовки педагогів-дизайнерів до художньо-проектної діяльності не приділено належної уваги у наукових колах та не окреслено єдиного підходу до їх змісту у вищих навчальних закладах, де здійснюється підготовка відповідних фахівців.

З огляду на модернізацію професійної дизайн-освіти та приведення її у відповідність до вимог суспільства, актуалізовано проблему підвищення рівня якості підготовки фахівців із дизайну. Сучасні дизайнери мають бути не тільки освіченими професійно, але й досконало знати сутність і традиції народного мистецтва, ремісничого дизайну, історію становлення і розвитку індустріального дизайну в Україні, розуміти національну специфіку мистецтв, володіти методикою творчої трансформації художніх традицій у нинішні умови високотехнологічного виробництва. Тому однією із важливих передумов якості освіти є формування фахових компетентностей майбутніх педагогів-дизайнерів, через результати навчання, як показник їх готовності до професійної діяльності.

Вважають, що компетентнісний підхід у вищій освіті на сьогодні став найпоширенішим в силу прикладного характеру, максимальної прагматичності. Формулювання результатів освіти у формі компетентностей, здібностей випускників виконувати ті чи інші професійні обов'язки дозволяє відповідати сучасній тенденції вищої професійної освіти - формування фахівця, здатного швидко адаптуватись до умов праці, що змінюються у рамках сучасної професії [67].

Тому, для професійної діяльності майбутніх фахівців з дизайну важливо успішно здійснювати професійну та подальшу наукову діяльність, що визначають набуті компетентності, які виявляються у його знаннях, уміннях та судженнях.

На основі проведеного аналізу наукових здобутків та практичного досвіду у напрямку підготовки дизайнерів у вищих навчальних закладах України ми вважаємо доцільним в основу спеціалізованих компетентностей

майбутніх педагогів дизайнерського профілю закладати фахові компетентності дизайнерів. Як зазначалося вище, враховуючи специфіку професійної діяльності майбутніх педагогів-дизайнерів, на нашу думку, спеціалізовані компетентності можна виокремити як: мистецько-естетичну компетентність, яка включає в себе володіння художньо-естетичними та культурно-історичними знаннями, образотворчу компетентність як здатність розуміти і власноруч створювати художні твори, грамотно користуючись засобами художньої виразності; проектну компетентність, яка реалізується через здатність до генерування ідей, висування гіпотез, фантазування, асоціативного мислення тощо [131, с. 236].

За останніми вимогами освітніх процесів у вищій школі впливає, що дані компетентності формуються через результати навчання. Результати навчання – це один з термінів, який на сьогодні є ключовим у Європейському просторі вищої освіти, його аналізу та проектуванню присвячено велику кількість наукових публікацій, він був і є предметом розгляду на багатьох Болонських конференціях.

Як зазначає В. Бахрушин, результати навчання – це сукупність знань, умінь, навичок, інших компетентностей, набутих особою у процесі навчання за певною освітньо-професійною, освітньо-науковою програмою, які можна ідентифікувати, кількісно оцінити та виміряти [6].

Згідно з методологією Тьюнінг, результати навчання – це формулювання того, що, як очікується, повинен знати, розуміти, бути здатним продемонструвати студент після завершення навчання. Вони можуть відноситися до окремого модуля або також до періоду навчання (освітньої програми першого, другого чи третього циклів). Результати навчання визначають вимоги до присудження кредитів. Дослідження сутності результатів навчання вказує на те, що наведене визначення результатів навчання у цілому відповідає аналогу з глосарію ЮНЕСКО та Міжнародної стандартної класифікації освіти МСКО-2011 [146].

Сьогодні у вищих навчальних закладах України впроваджують компетентнісний підхід у процесі підготовки фахівців з дизайну. Більшість ВНЗ розробили та реалізують свої освітньо-професійні програми, де вже визначені результати навчання майбутніх фахівців. Представлені результати ґрунтовні, послідовно визначені, мають достатній рівень професійної підготовки та, на нашу думку, не демонструються обов'язковістю повного і всебічного оцінювання факту та якості їх досягнення майбутніми фахівцями з дизайну.

Нами проведено аналіз відповідних освітніх профілів, які реалізуються у Київському національному університеті технологій та дизайну, Хмельницькому національному університеті, Національній академії керівних кадрів культури і мистецтв.

Так у Київському національному університеті технологій та дизайну визначають результати навчання як знання та розуміння основ історії професійної освіти та інженерно-педагогічної освіти, ясно та логічно висловлювати одержані базові знання, оцінювати нові відомості та інтерпретації у контексті цих знань; здатність здійснювати підготовку робітників на високому рівні завдяки знанням загального змісту професійно-теоретичної й професійно-практичної підготовки майбутнього робітника, змісту професійної діяльності робітника, змісту виробничого навчання, його місця й ролі у структурі професійної підготовки майбутнього фахівця з дизайну, техніки, технологічного обладнання й інструментів, які застосовуються фахівцем у процесі професійної діяльності й наукові основи їхнього функціонування, передового досвіду професійної діяльності в рамках професії, за якою здійснюється підготовка; спроможність ефективно застосовувати засоби, методи й форми професійного навчання і виховання, реалізовувати методики і технології навчання та виховання, знання основних типів уроків, їхньої структури та методики проведення; наявність навичків педагогічного менеджменту, самоменеджменту; здатність продемонструвати знання і практичні навички реалізації дизайн-проектів виробів легкої

промисловості з урахуванням якісного перетворення «ескіз – конструкторсько-технологічне рішення – готовий виріб»; здатність продемонструвати знання і практичні навички з проектування та виготовлення швейних виробів, їх аналізу та порівняльної оцінки, обґрунтування раціональних методів обробки деталей і вузлів, що використовуються в технологічних процесах виготовлення швейних виробів; здатність демонструвати можливості застосовувати методи конструювання різноманітних видів чоловічого, жіночого та дитячого одягу, особливості побудови креслень на стандартні фігури й фігури особливого типу; проектування одягу за допомогою комп'ютерних технологій; володіння навичками визначати антропометричні характеристики фігури людини для цілей проектування одягу; прийому перевірки правильності побудови креслеників деталей конструкції товарів різного призначення структуру існуючого процесу розробки нових моделей одягу; роботи в середовищі сучасних САПР [91].

А от у Хмельницькому національному університеті в профілі освітньо професійної програми підготовки дизайнерів визначено результати навчання за такими знаннями і вміннями:

знання: володіння літературною та діловою українською мовою, базові знання з іноземних мов для професійного користування; поглиблені знання з академічного малюнку та живопису; поглиблені знання з антропології, пластичної анатомії, ергономіки, історії мистецтв, одягу та матеріальної культури, основ композиції, кольорознавства, основ гармонізації об'єктів дизайну; поглиблені знання процесу дизайнерської діяльності, вимоги до об'єктів дизайнерської діяльності в галузі професійного спрямування; поглиблені знання в галузі інформатики, комп'ютерної графіки, інформаційних та комп'ютерних технологій за фахом; поглиблені знання з художнього та технічного проектування, конструювання об'єктів в галузі професійного спрямування, з залученням автоматизованих комп'ютерних систем тощо; базові знання з матеріалознавства, технологічних процесів та

технологічного обладнання в галузі професійного спрямування; базові знання з рекламної діяльності та маркетингу;

уміння: розробка художніх ескізів (фор-ескізів, авторських) із застосуванням засобів та прийомів малюнку, живопису, графічних технік, комп'ютерної графіки, методів і засобів дизайну; розробка технічних ескізів та складальних креслень дизайн-об'єктів із застосуванням комп'ютерних 2-D та 3-D програм; конфекціонування (підбір матеріалів) проектних рішень; розробка дизайн-проектів для різних умов виготовлення (авторського, індивідуального, промислового); розробка проектно-конструкторської документації відповідно до вимог чинної нормативно-технічної бази; організація матеріально-технічного забезпечення процесу проектування за фахом та контроль за рівнем якості його та результатів; здатність удосконалювати існуючі дизайн-проекти у відповідності до вимог споживачів, здійснювати реконструкцію проектних підрозділів; здатність до постійного підвищення загальнокультурного та професійного рівня власної особистості та спроможність покращенні рівня художнього смаку та запитів споживачів [91].

У свою чергу, в Національній академії керівних кадрів культури і мистецтв в освітньо-професійній програмі підготовки дизайнерів виділяють окрім «знань», «умінь» ще й «знання та розуміння», «застосування знань та розумінь» та «формування суджень»:

знання та розуміння: знання поточного стану досліджень у галузі дизайну; розуміння зв'язку між проблемами сьогодення та минулого; знання загальних концептуальних основ історичного досвіду в дизайні; спеціальні знання з теорії та історії стилів у мистецтві та дизайні; знання психотипів особистості та відповідності оточуючого простору; уміння вірно обирати проектний інструментарій, стилістику, технологію при розробці і реалізації проекту; уміння передбачати і прогнозувати результати співпраці з замовником; знання психологічних впливів візуальних об'єктів на споживацьку спроможність;

застосування знань та розуміння володіння навичками щодо здійснення проектної й управлінської функцій у дизайн-діяльності; володіння навичками візуального створення і сприйняття двовимірних і тривимірних об'єктів, застосування засобів художньо-образного проектування, розуміння понять «екологічне мислення», «проектне мислення», «проектна культура»; здатність застосовувати різні методики проектування об'єктів графічного дизайну (поліграфічна продукція, пакування, фірмовий стиль, плакат, книжкова графіка, носії реклами, медіа-простір тощо); здатність до розробки і апробації концепції, моделі та інструментів професійної діяльності; здатність до самостійного створення художнього образу; здатність орієнтуватися у видах і стилях дизайну; вміння візуально виразно за допомогою засобів графічного та тривимірного комп'ютерного моделювання подати для критичної оцінки кінцеве рішення дизайн-розробки проекту й належну проектну документацію; здатність продемонструвати уміння проводити якісні та кількісні дослідження в галузі дизайну, готувати проектну та економічну звітність для керівництва компаній та клієнтів; здатність до використання електронних ресурсів, комп'ютерних технологій для створення й обробки двовимірних зображень, тривимірних дизайн-об'єктів, розробки й демонстрації мультимедійних продуктів, володіння текстовими редакторами та програмами комп'ютерної верстки; володіння методиками пошуку нових ідей щодо дизайнерського та рекламного супроводу певного продукту або послуги; уміння здійснювати авторський нагляд під час реалізації дизайн-проектів (фірмовий стиль, пакування, плакат, зовнішня реклама, поліграфія, книжковий дизайн, візуальні образи);

формування суджень: визначення перспективних трендів в дизайні і трансформації сучасних художніх ідей, методів та інструментів з метою впровадження їх у проектну діяльність; уміння робити необхідні висновки, використовуючи інформацію з різних джерел (електронних, письмових, архівних і усних) згідно з задачею; здатність використовувати відповідну термінологію та способи вираження в усній та письмовій формах рідною чи

іноземними мовами; здатність до експертного аналізу та проектного консультування на різних стадіях реалізації дизайн-проектів; здатність до економічного і технологічного обґрунтування проектних пропозицій; здатність до оцінки адекватності творчих, технологічних, конструкторських рішень проектною задачі [91].

Вивчивши досвід зазначених вище навчальних закладів, де здійснюється підготовка дизайнерів, використовуючи науково-практичні досягнення проекту Тюнінг та користуючись власним професійно-практичним досвідом нами розроблені результати навчання майбутніх педагогів-дизайнерів з метою підготовки їх до художньо-проектної діяльності. Тож, фахові компетентності фахівців з дизайну, а саме художньо-естетична, образотворча та проектна компетентності, можуть бути досягнуті через результати навчання, як сукупність знань, умінь і навичок та здатності студентів до художнього проектування художньо-творчими засобами, а саме:

знання основ концептуального проектування та принципів організації дизайн-програмування; історії розвитку світової та вітчизняної архітектури, дизайну, декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва; основних закономірностей, методик та принципів проектування дизайн-об'єктів; принципів проектування образу та об'ємно-просторової структури дизайн-об'єктів, а також закономірностей функціонування дизайн-об'єктів у структурі соціокультурного середовища, методики формоутворення та прийомів проектування; основних етапів створення, захисту та презентування проекту;

вміння методично грамотно вести роботу в різних техніках, гармоніювати колірно-тональні відношення; використовувати творчий підхід у виконанні композиційних побудов; презентувати з доцільним обґрунтуванням та творчим вирішенням проектного завдання; аналізувати художньо-образний зміст твору; аргументовано скласти концепцію майбутнього проекту, самостійно приймати рішення щодо його реалізації;

здатність оволодіння художньо-образною сферою, яка найбільш яскраво відображає саме естетичне у сприйнятті та свідомості людини; добувати, розширювати та поглиблювати знання, удосконалювати практичні уміння і навички у сфері образотворчого і практичного мистецтва; здійснювати дизайн-проекування; створювати ідеальні еталони, що забезпечують високі естетичні, етичні й інтелектуальні оцінки; вирішувати науково-дослідні та проектно-художні завдання засобами інформаційних технологій [132, с. 192].

Отже, навчання на основі компетентнісного підходу формує у майбутніх педагогів-дизайнерів якості для реалізації художньо-проектної діяльності, що відповідають соціальним, професійним та культурним потребам сучасного суспільства. Нами було сформульовано результати навчання, які формують мистецько-естетичну, образотворчу та проектну фахові компетентності відповідних фахівців. Використання такого змісту результатів навчання дає змогу достатньо точно визначити в межах конкретних програм фундаментальних мистецьких та профільно-орієнтованих дизайнерських навчальних дисциплін необхідні вимоги до змісту освіти і рівня відповідних компетентностей майбутніх фахівців з дизайну.

Висновки до першого розділу

З'ясовано стан проблеми підготовки майбутніх фахівців з дизайну через аналіз вітчизняної та зарубіжної психолого-педагогічної та навчально-методичної літератури. Проаналізовано сучасну систему практичної діяльності студентів в вищих навчальних закладах. Досліджено особливості дизайн-освіти у в Україні та у світі. Виявлено, що дизайн-освітні системи розвинених країн світу мають багато спільного та, водночас, відмінного: впровадження корпоративного навчання (кожний третій семестр студенти мають працювати в фірмах, корпораціях) (США); підвищення ефективності

навчального процесу, на основі зв'язків з виробництвом (Німеччина); підготовка дизайнерів з одночасним оволодінням інженерною спеціальністю (Велика Британія); посилення гуманітарної складової змісту дизайн-освіти, діалогічних форм навчання, конкретності і вузькості постановки проектних завдань у процесі навчання (Італія).

Вивчення особливостей стану та розвитку дизайн-освіти в Україні шляхом її ретроспективного огляду та проведення аналізу шляхів удосконалення її організаційних форм дав змогу дійти таких висновків: для успішної реалізації стратегії розвитку дизайн-освіти в Україні, особливу увагу слід приділяти аналізу тенденцій у розвитку дизайну, як діяльності, вивченню інновацій та досліджень в даній галузі, використовувати історичний досвід розвитку дизайн-освіти в Україні та світі; навчальний заклад дизайн-освіти повинен виконувати три основні функції: відтворення суб'єкта виробництва (фахівець-дизайнер); відтворення суб'єкта соціуму (фахівець з розвиненою соціально-ціннісною рефлексією); відтворення суб'єкта культури (фахівець – носій національного стилю); ефективне виконання зазначених функцій вимагає нових підходів до організації навчально-виховного процесу та освітнього середовища.

Досліджено і обгрунтовано компетентнісний підхід у навчанні художньому проектуванню майбутніх фахівців з дизайну. Визначено, що художньо-проектна діяльність майбутніх педагогів-дизайнерів забезпечується спеціалізованими компетентностями, до складу яких входять образотворча, проектна і мистецько-естетична компетентності.

Отже, успішність і якість підготовки майбутніх фахівців з дизайну обумовлена її цілісним формуванням у взаємозв'язку і взаємообумовленості професійної культури, особистісного розвитку і спеціалізованих проектних, образотворчих і мистецько-естетичних компетентностей. Тобто, на такій базі сформується художньо-образний, абстрактно-логічний, аналітичний, проектний та конструктивний тип мислення.

Основні результати цього розділу висвітлені у наукових працях автора [131,132,150].

РОЗДІЛ II. МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ХУДОЖНЬОГО ПРОЕКТУВАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ДИЗАЙНУ

2.1 Педагогічне моделювання процесу навчання художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну

Одним із важливих факторів функціонування навчальних закладів, де здійснюється підготовка фахівців дизайнерського профілю є створення освітньо-виховної системи, яка забезпечує необхідні умови для морально-естетично-інтелектуального розвитку особистості, формування здатності до художньо-проектної діяльності. Розробка педагогічної моделі підготовки відповідних фахівців до художнього проектування зумовлена необхідністю вдосконалення процесу їх фахової підготовки.

Історичні й теоретичні аспекти організаційно-педагогічних засад функціонування навчальних закладів з підготовки дизайнерів, а також умови їх виникнення висвітлено у працях Н. Гонтаровської, Г. Гребенюка, Л. Бичкової, О. Вишневної, В. Даниленко, В. Лубенка, В. Радкевич, О. Рудницької, Р. Шмагало, С. Чебоненка, В. Яблонського та ін. Проблемами формування готовності до професійної діяльності відповідних фахівців займалися Л. Кондрашова, Н. Кузьміна, В. Сластьонін. Проблемам дизайну присвячені праці В. Даниленка, Є. Лазарева, В. Прусака, О. Трошкіна, О. Фурси та ін. Теоретичною основою для моделювання процесів є розробки Г. Балла, В. Кушніра, Г. Адамса, У. Гейза, І. Шубіна, В. Штоффа, В. Гузеєва та ін.

Аналіз наукових доробків вказує на те, що у галузі дизайнерської освіти подальшого дослідження потребує як педагогічна теорія, так і організаційні аспекти підготовки фахівців дизайнерського профілю. Недостатньо вивченими залишаються можливості інтеграції загальнохудожніх та професійно орієнтованих знань у формуванні цілісної системи знань і вмінь студентів для подальшої професійної діяльності. Стан

досліджуваної проблеми вказує на наявність низки суперечностей методологічного, дидактичного і конструктивного характеру між: сучасними вимогами до підготовки майбутнього дизайнера та його недостатньою фундаментальною підготовкою; інтегративним характером професійної діяльності дизайнера та ізольованим підходом до вивчення окремих навчальних дисциплін у ВНЗ; вимогами до організації навчально-виховного процесу в закладах нового типу та невідповідністю науково-методичного забезпечення їхньої діяльності; зростаючими потребами суспільства в культурних, освічених фахівцях та недостатнім рівнем забезпечення умов формування їх художньо-естетичного розвитку та діяльнісного компоненту, а саме здатності до проектно-художньої діяльності в процесі навчання.

Активне впровадження в практику вищої професійної освіти інноваційних технологій навчання дозволяє більш широко використовувати можливості моделювання в процесі розробки моделі системи фахової підготовки майбутніх фахівців з дизайну, її функціонування і реалізації. Однак, незважаючи на широкі можливості, що відкриваються в моделюванні системи фахової підготовки в практиці вищої школи, де здійснюється підготовка фахівців з дизайну, вони відображаються недостатньо ефективно.

Загалом, моделювання широко використовується в проектуванні для подання та перетворення об'єктів, явищ або процесів, які ще не існують або з певних причин недоступні. Етимологія терміну «моделювання» зводиться до поняття «модель», що представлено в словнику С. Гончаренка як «система, дослідження якої служить засобом отримання інформації про іншу систему» і конкретизується як «моделі освіти - сформовані за допомогою знакових систем, розумові аналоги (логічні структури), які схематично відображають освітню практику в цілому або її окремі фрагменти» [28, с. 290].

Варто зазначити, що термін «модель» (від лат. міра, зразок) має різнобічну інтерпретацію і в педагогіці, і у філософії та зустрічаються як: «модель особистості», «модель діяльності», «модель навчання», «модель освіти», «модель фахівця» тощо. Сутність моделі визначається провідною

ідеєю, яка лежить в основі її побудови. Як зазначають Шубін І., Шишигина В., модель – це уявна або матеріально реалізована система, яка, відображаючи або відтворюючи об'єкт дослідження, здатна замінювати його так, що її вивчення дає нам нову інформацію про цей об'єкт. Модель містить найбільш істотні межі або параметри об'єкта, що досліджується. Вона абстрагується від неістотного, другорядного. Нові закономірності повинні не заперечувати попередню модель, а доповнювати та удосконалювати її. За допомогою моделі сторони об'єкта, що вивчаються, виділяються і узагальнюються, а характерні для моделі функції аналізу та синтезу дозволяють дослідити об'єкт поелементно, і згодом об'єднати розрізнені дані в єдине ціле на основі закономірностей і логічного твердження [135, с.274].

На думку О. Рудницької, побудова моделі, як правило, спрощує оригінал, узагальнює його. Це сприяє упорядкуванню і систематизації інформації про нього. Науковець вважає, що кожна модель повинна фіксувати найголовніші риси об'єкта навчання. Дрібні фактори, зайва деталізація, другорядні явища ускладнюють саму модель та заважають її теоретичному дослідженню. Отже, погоджуємось з О. Рудницькою, що модель – це штучна система, яка з певною точністю відображає властивості об'єкта, що досліджуються [99, с. 239].

Будь-яка модель, яка використовується в наукових дослідженнях, має відповідати таким вимогам: однозначно представляти відповідний об'єкт дослідження, створений природою або людиною; бути допоміжним, природним або штучним об'єктом, який замінює оригінал у процесі дослідження і дає про нього відповідну інформацію на певному етапі дослідження; зберігати властивості оригіналу, істотні для певного дослідження. Ми орієнтуємося на освітню модель, яка визначається як логічно послідовна система відповідних елементів, які містять структуру цілей освіти в широкому значенні, зміст освіти, проектування навчальних планів і програм, окремі цілі управління діяльністю студентів, моделі

групування студентів методи контролю і звітності, способи оцінювання процесу навчання [29, с. 112].

У теорії професійної педагогіки осмислюють моделі систем освіти різного рівня за певним напрямом фахової підготовки і моделі фахівця на рівні його особистісного професійного розвитку. Аналіз педагогічної літератури з питань проектування моделей вдосконалення навчального процесу у вищій школі підтверджує, що його основними факторами є: підготовка, планування і організація процесу навчання, знаходяться в центрі уваги дидактики вищої школи. Ці питання знайшли відображення в працях багатьох вчених (А. Алексюк, С. Гончаренко, В. Загвязінській, І. Лернер, В. Луговий, П. Підкасистий, М. Скаткін та ін.), які є методологічною підставою навчання в сучасних вищих навчальних закладах. Погоджуючись з позицією вчених, слід зазначити, що ефективність систематизованого навчання залежить від грамотного моделювання, як важливого і надійного способу дослідження і вдосконалення системи освіти. Питанням, пов'язаним з розробкою моделі фахівця, присвячені наукові розвідки В. Безрукова, В. Жорна, Е. Зеера, Е. Матвієнко, Є. Смирнової, М. Тализіна та ін.

Враховуючи актуальність підготовки майбутніх фахівців з дизайну та розробку методики навчання художнього проектування засобами педагогічного моделювання, нами запропоновано педагогічну модель процесу навчання художнього проектування відповідних фахівців.

Недостатня представленість в психолого-педагогічних і методологічних дослідженнях рекомендацій до побудови моделі фахової підготовки фахівця з дизайну на позиції компетентнісного підходу, і їх об'єктивна затребуваність обумовлює актуальність нашого дослідження, метою якого є висвітлення сучасних моделей освітньої підготовки дизайнерів та визначення орієнтирів педагогічного моделювання процесу навчання майбутніх педагогів-дизайнерів.

Розроблена нами модель процесу навчання художнього проектування складається з трьох структурно-функціональних блоків, першим з яких є

методологічно-пізнавальний, куди входять методологічні підходи навчання (інтегративний, компетентнісний, проектний); принципи навчання у вищій школі (принцип наочності, принцип систематичності та послідовності; принцип науковості; принцип зв'язку з життям; принципи активності і свідомості). Другий блок моделі - організаційно-методичний, який вміщує навчально-виховне середовище, форми навчання, методи формування здатності до художнього проектування, навчальні програми фундаментальних мистецьких та науково-предметних дизайнерських дисциплін. Третій блок педагогічної моделі – результативно-рефлексійний в якому, представлені критерії та рівні сформованості здатності до художньо-проектної діяльності майбутніх фахівців з дизайну, а також рефлексія, як обов'язковий компонент оцінки художньо-проектної діяльності майбутніх фахівців з дизайну (рис.2.1).

У процесі підготовки фахівців дизайнерського профілю важливим є визначення основних методологічних підходів до реалізації мети. Через поняття «підхід» розкривається «важливий методологічний смисл», який стосується, в першу чергу, проблеми належності досліджуваного суб'єкта до онтологічної сукупності явищ. Визначення підходу відкривається в даному разі як виявлення системних зв'язків між поняттями, що належать до вибраної парадигми. Поняття «підхід» має не тільки методологічно-пізнавальну суть, воно нею є, завдячуючи її онтологічній суті. Підхід визначає онтологічну, телеологічну та аксіологічну суть предмета чи явища [20, с. 207].

На нашу думку, основними підходами до підготовки майбутніх педагогів-дизайнерів художньому проектуванню є компетентнісний, інтегративний, проектний, підходи.

В основі професійної діяльності фахівців дизайнерського профілю лежить художнє проектування, здатність до якого формується у процесі навчання. Фундаментальними мистецькими навчальними дисциплінами, які забезпечують формування художньо-проектної компетентності є «Рисунок з

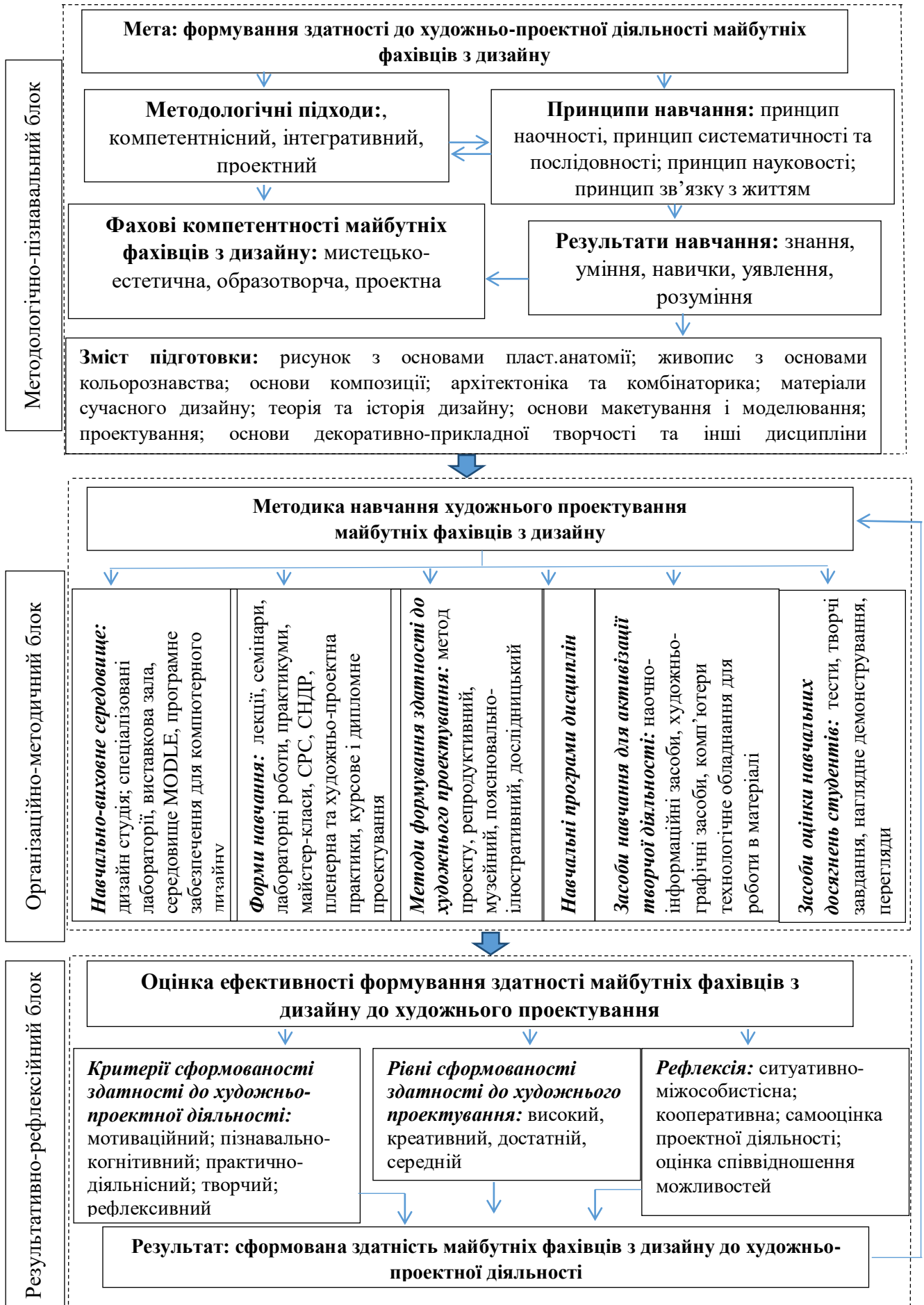

Рис.2.1 Модель методики навчання художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну

основами пластичної анатомії»; «Живопис з основами кольорознавства» та «Основи композиції».

Крім того, здатність до художнього проектування забезпечується у процесі навчання дизайнерських дисциплін, а саме: «Основи макетування та моделювання»; «Матеріали сучасного дизайну», «Проектування», «Архітектоніка та комбінаторика», «Декоративно-прикладне мистецтво» та інші.

Компетентнісний підхід повинен максимально охоплювати функціональні методи формування професійної діяльності педагога дизайнерського профілю, ми можемо їх представити у вигляді сукупності ряду здатностей таких як: здатність до аналізу проектних умов і формуванню проектної задачі (проектного завдання), здатність до передпроектних досліджень; здатність до планування роботи над дизайн-проектом; здатність до формування художньо-проектної концепції дизайн-проекту; здатність до виконання візуалізації художньо-проектної концепції дизайн-проекту; здатність до розроблення та оформлення конструкторсько-технологічної частини проекту; здатність до аналізу результатів дизайн-проектного рішення, проектної діяльності; здатність до дизайнерського супроводу практичної реалізації дизайн-проекту.

Як зазначалося вище, підготовка сучасного фахівця здійснюється через формування професійної компетентності, складовою якої є фахова компетентність. Реалізувати це можливо використовуючи в освітньому процесі інтегративний та проектний підходи.

Аналіз різних підходів до інтегративної організації навчального процесу та змісту освіти свідчить про актуальність самої ідеї побудови освіти на інтегративній основі та наявність широкого кола засобів інтеграції (І. Бех, О. Савченко, Н. Бібік, А. Белкін, А. Данилюк, Б. Юсов, Г. Шевченко, О. Рудницька, С. Клепко, О. Кобкова, Л. Савенкова, О. Щолокова, В. Рогозіна).

Основною ідеєю реалізації змісту підготовки фахівців з дизайну є формування у свідомості студентів поліхудожнього та полікультурного образів світу. Тому дизайнерська освіта спрямована на інтегративний принцип формування художніх знань та уявлень майбутніх фахівців з дизайну, що забезпечує можливість перенесення акценту з вивчення предмета на його використання як засобу формування цілісної особистості студента, на виховання в кожного з них естетичного ставлення до дизайнерської діяльності. Таким способом можна подолати неузгодженість компонентів освітнього простору, що виникає під час автономного викладання дисциплін. У свою чергу інтеграційне освітнє середовище виключає необхідність дублювання навчального матеріалу, забезпечує засвоєння системних та цілісних знань студентів.

Інтеграційні процеси у професійній освіті останніми роками посідають щораз важливіше місце, оскільки вони спрямовані на реалізацію нових освітніх ідеалів – формування цілісної системи знань і вмінь особистості, розвиток їх творчих здібностей та потенційних можливостей [117].

У нашому дослідженні інтеграція – взаємопроникнення таких предметів як пластична анатомія і рисунок; живопис і кольорознавство. Це об'єднання їх у єдине ціле на основі спільного підходу. Інтегроване заняття (від лат. *integer* - повний, цілісний), тобто органічне поєднання відомостей інших навчальних предметів навколо однієї теми, що сприяє інформаційному збагаченню сприйняття, мислення і почуттів студентів за рахунок залучення цікавого матеріалу, що також дає змогу з різних сторін пізнати якесь явище, поняття, досягти цілісності знань. А також, здійснюючи інтеграційний підхід у формуванні дизайнерських компетентностей, до яких можуть бути зараховані знання і вміння із багатьох суміжних галузей і дисциплін як мистецького спрямування, так і суто дизайнерських, ми використовуємо у міждисциплінарних поєднаннях графіки, технічної естетики, проектування та інших дисциплін сучасні методики інтеграційного навчання, комп'ютерні технології, дизайн-проекти тощо.

Більшість дослідників обґрунтовують інтегративний підхід в освіті як вищий щабель розвитку педагогічного знання, зокрема, О. Дубасенюк, О. Вознюк, Л. Дольнікова, О. Дятлова, К. Левківська, В. Моштук, Р. Собко, Н. Самарук, В. Похонський та ін.

На думку Л. Левківської [65, с. 180] інтеграція знань – динамічний, безперервний, суперечливий процес, який потребує прогностичного підходу, врахування особливостей параметрів знань, виявлення специфіки структурування предметних й інтегрованих знань та передбачає застосування адекватних змісту форм, методів, засобів навчання. Крім того, інтеграція пов'язана з узагальненням, ущільненням, конкретизацією, які спричинені необхідністю покращення і полегшення зберігання, передачі, засвоєння і використання цих знань, а також з їх упорядкуванням, класифікацією, систематизацією, взаємопроникненням різних методів пізнання і моделюванням, відтворенням цілісності складно організованих об'єктів.

«Енциклопедія освіти» визначає інтегративний підхід в освіті як підхід, що веде до інтеграції змісту освіти, тобто доцільного об'єднання його елементів у цілісність [46]. Результатом інтегративного підходу можуть бути цілісні знання різних рівнів – цілісність знань про дійсність; про природу з тієї чи іншої освітньої галузі, предмета, курсу, розділу, теми. А на думку О. Логінова [66, с. 24] інтегрований підхід в освіті зумовлений всезагальною єдністю світу і передбачає цілісність особистості, що формується, цілісність процесу навчання (взаємозв'язок процесів викладання і навчання, єдність змісту та методів навчання, міжпредметні зв'язки, взаємозалежність навчальної і позанавчальної діяльності).

Сутність інтегрованого навчання полягає в тому, що така будова навчального курсу, в якому: розділи про освоєння історико-філософських питань з теорії основ кольорознавства; формування кольорової структури, розвиток образного мислення і художніх здібностей студентів, виховання їх загально-естетичної культури та розділи з опанування засобів виразності

живопису тісно поєднані, що дає можливість такого поєднання використовувати максимально ефективно.

Метою запропонованого нами інтегрованого навчання є: формування в студентів цілісного уявлення про образотворче мистецтво та дизайн, системи знань, умінь та навичок з художнього проектування, розуміння творчих процесів дизайн-проектування; створення оптимальних умов для розвитку образотворчої, проектної та мистецько-естетичної компетентності; активізація пізнавальної діяльності студентів; ефективна реалізація проектно-творчої діяльності.

Застосовуючи в навчально-виховному процесі інтеграцію наукових знань, реалізуючи її в системі дизайн-освіти, можна досягти таких результатів: знання студентів набувають системності; уміння стають узагальнюючими, сприяючи комплексному застосуванню знань, їхньому синтезу, перенесенню ідей та методів з однієї галузі науки до іншої, що, по суті, покладено в основу творчого підходу до наукової діяльності людини в сучасних умовах; посилюються світогляд на направленість пізнавальних інтересів студентів; більш ефективно формуються переконання, досягається всебічний розвиток особистості; інтегровані заняття сприяють інтенсифікації, оптимізації навчальної і педагогічної діяльності.

Творча проектна діяльність забезпечує особистісно зорієнтований підхід до навчання і виховання, сприяє всебічному розвитку студентів, їх активності, розкриттю здібностей і талантів, зростанню ініціативи, самостійності. Участь у проектній діяльності дає можливість юнакам та дівчатам задовольнити свої потреби у самовираженні, самоствердженні, самоуспіху. Тому поряд з інтегрованим підходом в напрацьованій нами педагогічній моделі визначено проектний підхід у процесі навчання майбутніх фахівців з дизайну художньому проектуванню.

Проектний підхід в навчальному процесі реалізується через метод проектів, який не є принципово новим у світовій педагогіці. Він застосовувався як у вітчизняній дидактиці, так і в закордонній. Виник у

20 роки минулого століття у США. Цей метод пов'язують з ідеями гуманістичного напрямку в філософії й освіті, висунутими американським філософом і педагогом Дж. Дьюї, а також його учнем В. Х. Килпатріком. В основі цього підходу є методи, що забезпечують власні відкриття тих, хто навчає і вчиться, та орієнтованих на наукове дослідження як зразок створення стратегії навчання у межах гуманістичного напрямку [23, с. 102].

Дослідженнями проектного підходу займалися С. Шишков; Є. Полат; О. Коберник; В. Симоненко; Н. Матяш; А. Осмоловський; В. Курицина; В. Тименко; М. Павлова та інші.

Організація навчальної діяльності на основі проектно-художнього підходу забезпечує розвиток у студентів творчої активності та формує необхідні фахові компетентності.

Відомо, що метод проектів - це метод, в основі якого лежить розвиток пізнавальних, творчих навичок студентів, умінь самостійно конструювати свої знання, орієнтуватися в інформаційному просторі, критично мислити.

У нашому дослідженні з першого курсу студенти починають створювати свої перші проекти на заняттях з «Основ композиції». Вони ґрунтуються на базі пройденого курсу і характеризуються вирішенням концепції у створенні і представленні стилістичних ілюстрацій до художніх творів. Уже на третьому курсі на заняттях «Архітектоніка та комбінаторика формоутворення» студенти виконують проектування рекламно-інформаційних комплексів, а саме, здійснюють розробку та аналіз рекламного блоку студії дизайну одягу, або ж дизайну меблів, у вигляді штендеру із використанням технік паперопластики. Також, розробляються проекти на таких дисциплінах, як «Основи проектування і моделювання меблів» та «Художнє проектування костюма». Підсумкова атестація майбутніх фахівців з дизайну передбачає виконання та захист бакалаврської роботи представленої у вигляді створення дизайн-проекту.

Доцільність використання даного підходу нами, забезпечується наступними чинниками: наявність значущої в дослідницькому або творчому

плані проблеми чи задачі, для розв'язування якої потрібні інтегровані знання та дослідницький пошук; практична, теоретична, пізнавальна значущість передбачуваних результатів; самостійна (індивідуальна, парна, групова) діяльність студентів; визначення кінцевої мети проєктів (спільних чи індивідуальних); визначення базових знань з різних галузей, необхідних для роботи над проєктом; використання дослідницьких методів; визначення проблеми, дослідницьких задач, які впливають з проблеми, висунення гіпотез щодо їх розв'язування, обговорення методів дослідження, оформлення кінцевих результатів, аналіз отримання даних, підведення підсумків, корегування, висновки (використання в ході спільного дослідження методів мозкової атаки і «круглого стола», статистичних методів, творчих звітів, перегляду); результати виконаних проєктів мають бути певним чином оформлені (презентація проєкту в тривимірній програмі, макет).

Одним із обов'язкових етапів у організаційно-змістовому блоці запропонованої нами моделі є принципи навчання, в яких відбуваються основи навчально-виховного процесу підготовки фахівців з дизайну.

За допомогою дидактичних правил реалізації принципів навчання теорія поєднується з практикою, правила безпосередньо впливають із принципів, вони часто відображають новий досвід. Педагогічні дослідження свідчать, часто викладачі не вміють практично втілювати вимоги принципів, тому нижче представлено не лише суть принципів, а й наведено правила їх реалізації, що забезпечити високий рівень підготовки фахівців з дизайну.

Передусім, слід зазначити, що Ф.-В.-А. Дістервег, прагнучи розкрити дидактичні принципи і правила якомога конкретніше, розглядав їх як вимоги до змісту навчання, до того хто навчає і до того хто навчається. Цінними теоретичними положеннями, що збагатили систему принципів навчання та їх трактування, багата педагогічна спадщина К. Ушинського. За його переконаннями, в навчанні слід враховувати зміст і дозування навчального матеріалу, посиленість його для тих, хто навчається, послідовність вивчення,

розвиток їх свідомості, діяльності й активності, міцність засвоєння знань, виховне навчання та ін. Дидактичні принципи він розглядав у зв'язку з формами й методами навчання.

Взагалі, принцип (від лат. *princĭpium* - початок основа) – першооснова, те, що лежить в основі певної сукупності фактів, теорій, науки; 2) внутрішні переконання людини, ті практичні, моральні й теоретичні засади, якими вона керується в житті, в різноманітних сферах діяльності [122].

Принципи навчання (дидактичні принципи) – це основоположні ідеї, що пронизують собою всю систему науково-дидактичного знання і субординують його. І. Підласий принципи навчання також називає дидактичними принципами і дає таке означення: «Дидактичні принципи (принципи дидактики) — це основні положення, що визначають зміст, організаційні форми і методи навчального процесу у відповідності з його загальними цілями і закономірностями. В принципах навчання виражаються нормативні основи навчання, взятого в конкретно-історичному вигляді. Будучи дидактичними категоріями, принципи навчання характеризують способи використання законів і закономірностей у відповідності з визначеними завданнями» [85, с. 256].

Отже, для підготовки майбутніх фахівців з дизайну сучасна дидактика актуальними вважає такі принципи навчання.

Принцип науковості, відповідно до якого факти, знання, положення і закони, що вивчаються, повинні бути науково правильні. Цим вимогам мають відповідати спосіб обґрунтування положень, законів, формування понять у процесі навчання. Реалізація даного принципу передбачає вивчення системи важливих наукових положень і використання у навчанні методів, близьких до тих, якими послуговується відповідна наука. Він вимагає розкриття причинно-наслідкових зв'язків явищ, процесів, подій; проникнення в сутність явищ і подій; демонстрації вагомості досягнень людських знань і науки та ознайомлення з методами науки, пізнання; розкриття історії

розвитку науки, боротьби тенденцій; орієнтації на міждисциплінарні наукові зв'язки.

Принцип систематичності й послідовності навчання зумовлений логікою науки й особливостями пізнавальної діяльності. Передбачає системність у роботі [84]. Принцип систематичності передбачає дотримання логічних зв'язків навчального матеріалу. За такої умови він засвоюється в більшому об'ємі і забезпечує економію часу. Цей принцип реалізується в різноманітних формах планування (порядок вивчення окремих питань теми, послідовність теоретичних і лабораторних робіт). Для дизайнерів необхідне системне вивчення основ композиції, академічного рисунку з основами пластичної анатомії, живопису з основами кольорознавства. При роботі над будь-яким дизайнерським проектом необхідна мобілізація всіх знань, отриманих у період навчання.

Принцип послідовності забезпечує безперервний перехід від нижчого до вищого ступеня викладання та навчання. Вимоги, які випливають із принципу систематичності і послідовності: встановлювати міждисциплінарні зв'язки і співвідношення між поняттями під час вивчення теми, навчальної дисципліни; використовувати логічні операції аналізу та синтезу; забезпечувати послідовність етапів засвоєння знань; здійснювати планомірний порядок навчання; поступово диференціювати та конкретизувати загальні положення; розподіляти навчальний матеріал на логічно завершені фрагменти, встановлюючи порядок і методику їх опрацювання; визначати змістові центри кожної теми, виділяти головні поняття, ідеї, встановлювати зв'язки між ними, структурувати матеріал заняття; розкривати зовнішні і внутрішні зв'язки між теоріями, законами і фактами, використовувати міждисциплінарні зв'язки, визначати місце нового матеріалу в структурі теми чи розділу.

Принцип зв'язку навчання з життям ґрунтується на об'єктивних зв'язках між наукою і виробництвом, теорією і практикою. Теоретичні знання (загальноосвітні, політехнічні, спеціальні) є основою сучасної продуктивної

праці, яка конкретизує їх, сприяє міцному свідомому засвоєнню. Реалізацію цього принципу забезпечують використання на заняттях життєвого досвіду тих хто навчається, набутих знань у практичній діяльності, розкриття практичної значимості знань.

У свій час Я. Коменський звертав увагу на те, що ефективність навчання залежить від доцільного залучення органів чуття тих хто навчається до сприймання навчального матеріалу. На основі цього базується принцип наочності навчання.

При цьому мається на увазі наочним таке, якому можна дати механічний чи геометричний образ. За Й. Песталоцці, наочність є абсолютною основою пізнання, наочне — це таке, яке можна звести до елементарного. За класиками наукової педагогіки, наочне навчання — це навчання на самих предметах, об'єктах, а не за описом цих об'єктів.

Навчання за участю реальних предметів вивчення не тільки багате з погляду отриманої інформації, а й багате на почуття, емоції, на відчуття часу і простору, що є основною умовою у процесі навчання майбутніх фахівців з дизайну художньому проектуванню.

Принцип свідомості передбачає використання логічних операцій і позитивного, відповідального ставлення тих хто навчається.

Принцип активності. вимагає діяльного ставлення студентів до об'єктів, які вивчаються.

Дані принципи є провідними, оскільки визначають головне спрямування пізнавальної діяльності особистості й управління нею. Вони впливають з мети і завдань сучасної освіти, з особливостей процесу навчання, які передбачають осмислений і творчий підхід до опанування знань. Свідомому засвоєнню знань сприяють: роз'яснення мети і завдань навчальної дисципліни, значення її для вирішення професійних завдань, для перспектив студента; використання у процесі навчання мислительних операцій (аналізу, синтезу, узагальнення, індукції, дедукції); позитивні емоції; мотиви навчання; раціональні прийоми роботи; критичний підхід у

процесі викладання матеріалу та його засвоєння; належний контроль і самоконтроль. Свідомість у навчанні забезпечується високим рівнем активності студентів. Активізації пізнавальної діяльності сприяють: позитивне ставлення до навчання, інтерес до навчального матеріалу; позитивні емоції, викликані навчальною діяльністю; тісний зв'язок навчання з життям, що актуалізує значення наукових знань; єдність інтелектуальної та мовленнєвої діяльності особистості; взаєморозуміння між викладачем і студентами; використання на практиці засвоєного матеріалу, умінь і навичок; систематичне повторення засвоєних знань; варіантність та диференціація вправ; робота щодо засвоєння важкого матеріалу доступними методами; використання знань для узагальнення інтелектуальних умінь при розв'язанні конкретних завдань; проблемне навчання; диференціювання матеріалу відповідно до навчальних можливостей особистості; використання сучасних технічних засобів навчання; уміння викладача враховувати психічний стан студента і стадії його психічного розвитку [5].

Одним із важливих складників процесу формування художньо-проектної діяльності є змістовий, який виражається через вивчення навчальних дисциплін дизайнерського профілю. До таких ми відносимо: «Рисунок з основами пластичної анатомії»; «Живопис з основами кольорознавства»; «Основи композиції»; «Архітектоніка та комбінаторика»; «Матеріали сучасного дизайну»; «Теорія та історія дизайну»; «Історія мистецтва»; «Основи макетування і моделювання»; «Проектування».

Розробляючи технологію формування здатності майбутніх дизайнерів до художньо-проектної діяльності, ми виходимо з того, що даний процес формування повинен відображати умови формування художньо-проектної компетентності майбутніх фахівців з дизайну, а саме: навчально-виховне середовище; форми навчання; методи формування здатності до художнього проектування; зміст підготовки (навчальні дисципліни, програми дисциплін); засоби навчання та активізації творчої діяльності.

Вплив середовища на формування особистості, актуалізацію її творчого потенціалу безпосередньо створенням педагогічного середовища розглядали Ш. Амонашвілі, А. Анохін, А. Гельмонт, В. Семенов. Вплив культурного середовища на особистість молодшої людини досліджували А. Трошева, Н. Романченко, освітнього – А. Воронін, С. Дерябо, В. Левін. Роль навколишнього середовища у становленні особистості людини з'ясовували у своїх наукових працях В. Афанасьєв, Г. Тараскіна та ін.

Цікавим у дослідженні навчально-виховного середовища, на нашу думку, є визначення В. Слободчикова, в якому визначається цільове і функціональне призначення середовища як механізму розвитку особистості, а також його джерела у предметності культури суспільства: «це два полюси – предметність культури і внутрішній світ, сутність сили людини – в їх взаємопідтримці в освітньому процесі і задаються межі змісту освітнього середовища і його складу» [106, с. 179–180].

Важливою умовою успішної діяльності фахівців дизайнерського профілю є сформованість у них художньої культури, яка включає в себе здатність емоційно сприймати навколишнє середовище, аналізувати й синтезувати, культуру праці, знання культури народів і націй в різні періоди розвитку суспільства, цінностями творчості, які забезпечують особистості самореалізацію і саморозвиток у творчій, професійній діяльності.

Отже, із способів створення навчально-виховного середовища для майбутніх фахівців з дизайну є студії мистецтва та дизайну, де поєднуються і «процес і місце» Історично склалося так, що ця модель навчання та викладання з'явилася ще в XIX столітті в Школах образотворчого мистецтва, коли студенти спостерігали і працювали разом з майстрами-художниками в майстернях. Починаючи з періоду Баухаус в освітніх цілях мали місце зміни, що надавали більшого значення спостереженню, а не набуттю навичок. Хоча це, можливо, змінило характер практики роботи в студії, використання центрального фізичного простору, де студенти можуть розвивати ідеї, випробовувати концепції і реалізовувати проекти на професійному рівні,

залишається центральним місцем мистецької і дизайнерської освіти [40]. Навчання в студіях є характерною особливістю мистецької і дизайнерської освіти. Вони забезпечують місце для індивідуального і групового навчання.

Агенція із забезпечення якості вищої освіти стверджує, що ефективні навчальні середовища породжуються в студіях, майстернях, на виробництві і обчислювальних лабораторіях, у співробітництві працівників та студентів, які обмінюються досвідом у якості партнерів у процесі навчання [149, с. 41-48]. Студія – це місце, де студенти проводять велику кількість свого часу у мозковому штурмі, проектуванні, створенні, виготовленні і спілкуванні один з одним із різним рівням втручання викладачів, а іноді й зовнішніх критиків, у таких заходах, як перегляд проектів та критичний розбір студентських робіт.

Окрім студії для підготовки майбутніх фахівців з дизайну необхідні спеціалізовані лабораторії, які мають вплив на предметно-просторове середовище, що має специфіку функціонального, економічного й естетичного характеру, виставкова зала, середовище MOODLE, а також програмне комп'ютерне забезпечення для дизайн-проектів таких як: ArchiCAD, AutoCAD - для створення проектної документації; 3ds Max, V-Ray - для створення фотореалістичних тривимірних зображень інтер'єру; Adobe Photoshop - підготовка текстур, обробка фотографій; Adobe Acrobat Professional - для створення і редагування альбомів креслень у форматі PDF; XnView, Irfan View, ACDSee - будь-який з переглядачів фотографій. Adobe Illustrator, Corel Draw - редактори векторної графіки; Adobe InDesign, QuarkXPress - верстка макетів та інше.

Прикладом може служити досвід Британської вищої школи дизайну, яка є членом міжнародної асоціації Teaching Designers Network (TDN), британської профспілки British Design & Art Direction (D & AD) і Міжнародної ради асоціацій з графічного дизайну ICOGRADA, де успішно розвиваються два основних напрямки підготовки дизайнерських кадрів.

Для занять зі студентами школа має дизайн-майстерні та студії; семінарські та лекційні аудиторії, комп'ютерні класи - Apple Macintosh і PC; майстерню офортного друку, центр друку; цифрову студію фото і відеозйомки, центр макетування та прототипування, центр кар'єри, центр інформаційних ресурсів. Залучення викладачами студентів до практичної сфери графічного та інтерактивного дизайну дозволяє їм працювати в умовах міжпредметних зв'язків між візуальними комунікаціями, соціальною психологією і культурологією. Головна вимога до майбутніх студентів - здатність розуміти завдання і знаходити кошти для їх реалізації. Ця здатність проявляється у кожного по-своєму. Хтось користується тривимірною графікою, інші вибирають ліплення з пластиліну, вирізання з картону, складання єдиної композиції, малювання вручну шрифтів, фотографування і обробку в Photoshop, та врешті-решт отримуємо головний результат - вміння донести ідею.

Навчання інтерактивного дизайну дає можливість студентам отримувати дійсно актуальну інформацію. Для цього викладачеві треба весь час перебувати на піку розвитку індустрії. Інтерактивний дизайн не обмежується рамками інтернет-проектів, значна увага звертається на питання, пов'язані з іграми, де студенти вчаться презентувати свої роботи, реалізовувати свої знання з маркетингових комунікацій, з індустрії дизайну.

Творчий процес підготовки майбутніх фахівців з дизайну реалізується в межах багатоманітної цілісної системи організаційних форм і методів навчання. У даному контексті дослідженням активної взаємодії студентів у процесі навчання протягом тривалого часу займаються вітчизняні та зарубіжні науковці - дидактики і педагоги-практики. У своїх дидактичних дослідженнях Я. Бартецький, М. Виноградов, В. Котов, В. Оконь, І. Чередов розглядають групову форму навчання, аналізують її переваги та недоліки. До загальних форм М. Скаткін відносить індивідуальну, парну, групову і колективну. В роботах цих дослідників нажаль не розкривається взаємозв'язок між поняттям «спосіб навчання» і «форма навчання». Часто

поняття «форма» і «спосіб» замінюється одне одним. Так, Ю. Бабанський, розглядаючи форми навчання індивідуальну, групову і парну, включає сюди ще і колективний спосіб навчання. В. Дяченко, розглядаючи індивідуальну, групову, а також колективну форми, визначає їх як індивідуальний спосіб навчання, груповий спосіб навчання.

Як зазначає Ортинський В., форма організації навчання – це певна структурно-організаційна та управлінська конструкція навчального заняття залежно від його дидактичних цілей, змісту й особливостей діяльності суб'єктів та об'єктів навчання. Форми організації навчання мають упорядкувати навчальний процес. Їх провідною ознакою для класифікації є дидактичні цілі. Водночас кожна організаційна форма навчання може мати кілька дидактичних цілей [80].

Спираючись на основні ідеї компетентнісного, проектного і інтегрованого підходів, ми вважаємо, що підвищення мотивації у студентів, інтересу до навчання, припускає використання у навчальному процесі нетрадиційних форм занять (лекцій, лабораторних, проектних, семінарів тощо). Вони, на нашу думку, сприятимуть більш успішному сприйняттю і запам'ятовуванню наочно представленого навчального матеріалу, дозволяючи активізувати розумову діяльність, глибше проникати в суть явищ, що вивчаються.

Аналіз наукових досліджень показує зростання уваги до використання нетрадиційних методів навчання у вищій школі. Деякі аспекти застосування нетрадиційних, зокрема інтерактивних, методів навчання розглянуто у працях Л. Ананьєвої, Н. Борисової, О. Вербицького, І. Драгомірецького, О. Квасової, А. Матюшкіна, Л. Міхеєвої, О. Штепи, П. Щербаня, Л. Якубовської та інших.

В контексті нашого дослідження інтерес викликає педагогічна система, обґрунтована В. Беспалько, яку було удосконалено Р. Жуковим та Ю. Кузнецовим, де розглядаються п'ять рівнів навчання, що дають змогу оволодіти знаннями в тій чи іншій області, пропонується класифікація

методів навчання на основі цих рівнів навчання. Класифікація допускає використання як традиційних так і нетрадиційних методів навчання та перехід до більш імпонуючих. Перший рівень – «знання-знайомства» дозволяють студенту розрізнати, впізнавати знайомий йому предмет, явище, певну інформацію. Другий рівень – «знання-копії» допомагають переказати, репродукувати засвоєну інформацію. Третій рівень – «знання-вміння» – дають змогу застосувати отримані знання в практичній діяльності. Четвертий рівень – «знання-навики» – свого роду автоматизовані вміння. П'ятий рівень – «категорія творчості», результатом якої є так звані дії «без правил» в певній галузі навчально-пізнавальної діяльності. Відомо, що процес навчання охоплює весь діапазон знань від першого до п'ятого рівнів. Звичайно, щось залишається на рівні поверхневого знайомства, щось на рівні автоматичних навичок, але навчально-пізнавальна діяльність, яка стосується спеціальності, повинна сягати п'ятого рівня – категорії творчості [124, с. 482].

Зрозуміло, що на лекціях, особливо потокових, неможливо досягти не те, щоб п'ятого рівня знань, але й третього, четвертого. Саме задля цього доцільно використовувати такі методи навчання, які спонукають та активізують індивідуальну, а головне, творчу діяльність студентів.

Вибір форми проведення лекції залежить від етапу навчання та виду її спрямованості. Нетрадиційні форми лекційних занять, які використовувалися в межах нашого дослідження – це проблемна лекція, лекція-бесіда, лекція із заздалегідь запланованими помилками; лекція-дослідження; лекція-консультація; лекція-візуалізація. Для даного виду занять характерно широке використання так званих «опорних сигналів», коли вся інформація кодується у вигляді певних символів, знаків, а далі викладач коментує їх функціональні й системні взаємозв'язки [76]. Ця форма лекції передбачає перекодування текстової інформації в графічну. В її основу покладено принцип наочності. Таке викладання у процесі підготовки фахівців з дизайну поглиблює розуміння проблеми, теми, привчає студентів користуватися різними

знаковими системами. Умовою успішної підготовки лекції-візуалізації є наявність комплекту технічних засобів навчання.

Очевидно, переваги мультимедіа полягають у тому, що його використання не потребує затемнення приміщення, дає можливість читати лекцію в аудиторії від 20 до 100-200 осіб, проектувати раніше заготовлені зображення.

При традиційних формах лекції сприймається переважно усна мова викладача, студенти засвоюють близько 15% поданої інформації, тоді як лекція-візуалізація дає можливість використовувати крім слухового аналізатора ще й зоровий, спиратися на образне мислення, в результаті чого засвоюється до 65% інформації. Викладач у даному випадку виступає в ролі коментатора.

При підготовці лекції-візуалізації можуть бути використані різні засоби подання інформації: схема; рисунок, у тому числі й карикатура; діаграма; технічні рисунки; геометричні фігури, а також різні кольори, що сприяють кращому усвідомленню поданого матеріалу.

Однією із важливих організаційних форм навчання, які широко використовуються в дизайн-освіті є майстер-клас. Це одна з важливих форм ефективного, художньо-професійного, активного, навчання. Він відрізняється від лекції тим, що під час майстер-класу викладач розповідає і, що ще більш важливо, показує, як застосовувати на практиці нову техніку, метод, стиль і т.д. Завдання майстер-класу – це передача викладачем свого досвіду шляхом прямого і коментованого показу послідовності дій, методів, прийомів і форм педагогічної діяльності; спільне відпрацювання методичних підходів викладача і прийомів вирішення поставленої в програмі майстер-класу проблеми; рефлексія власної професійної майстерності студентів; надання допомоги студентам у визначенні завдань саморозвитку і формуванні індивідуальної програми самоосвіти та самовдосконалення [41].

Крім вище представлених видів лекційних занять у процесі підготовки фахівців з дизайну доцільно виконувати нестандартні форми і прийоми організації лабораторно-практичних занять, які є одним з найбільш

ефективних засобів залучення студентів до творчої, продуктивної діяльності, враховуючи при цьому розбіжності в рівні їх підготовленості і різні природні здібності.

Алексюк А. , зазначає, що нетрадиційне – це таке заняття, в якому його традиційні елементи виконуються нетрадиційними способами і на цій основі структура цього заняття суттєво відрізняється від структури традиційного заняття. На цій підставі можна стверджувати, що нетрадиційне заняття – це розвиток, рух структури традиційного заняття [1, с. 260].

Семінарські заняття, які мають місце у процесі підготовки майбутніх фахівців з дизайну, на думку А. Матюшкіна, сприяють розвитку творчого професійного мислення, пізнавальної мотивації і професійного використання знань в процесі навчання у ВНЗ [69, с. 161]. Таку можливість дають семінар-дискусія, семінар-дослідження, семінар-взаємонавчання, семінар-конференція, семінар-колоквіум, семінар-ділова гра, підсумковий (синтетичний) семінар, семінар-розгорнута бесіда та інші.

Невідомою складовою частиною підготовки дизайнерів, які повинні органічно поєднувати широкий науковий кругозір зі справжнім професіоналізмом, високим рівнем фахової практичної підготовки – є пленерна та художньо-проектна практики.

На художньо-проектній практиці у студентів є можливість стажуватись на реальних підприємствах у сфері дизайн, застосувати на практиці отримані знання та навички, реалізувати свій творчий потенціал. Отримати можливість детальніше познайомитися з професією дизайнера. В ході практики студенти закріплюють, розширюють, поглиблюють та систематизують знання, отримані при вивченні спеціальних дисциплін. Ними набувається практичний досвід майбутньої професійної діяльності і спілкування у виробничому колективі. Студенти під час виробничої практики вирішують проблеми організації простору, включаючи в нього різні види реклами, використовують модульні системи, розробляють концепції.

Для досягнення освітніх завдань у кожному конкретному випадку застосовуються різні методи і методичні прийоми співпраці викладача і студента. В наукових джерелах методи навчання визначають по-різному: як сукупність прийомів навчальної роботи; як шлях, по якому викладач веде студента до знань; як форму руху змісту навчання; як способи взаємопов'язаної діяльності викладача і студента, спрямовані на досягнення освітніх цілей. Як зазначає В. Бондар, методи не вибираються із деякого набору, а конструюються в кожному конкретному випадку і тому можуть мати безліч модифікацій [14, с. 264].

Сулейманов Р. відмічає, що «провідними формами і методами реалізації інтеграційного підходу до формування дизайнерських компетенцій стали: методи інтеграційного навчання, методи проектного навчання, метод дизайн- проектів, метод комп'ютерних технологій, евристичні методи. Оскільки кінцевою метою дизайн-освіти майбутнього інженера-педагога є передача дизайнерських знань, методичного досвіду, то процес формування дизайнерських компетенцій повинен здійснюватися в усьому розмаїтті його зв'язків і стосунків на основі інтеграції різних наукових сфер. Дизайнерські компетенції - міждисциплінарні зв'язки на межі предметних галузей (дизайн, графіка, естетика, технічна естетика, інформаційні технології, комп'ютерна графіка, психологія, педагогіка, ергономіка, технологія, художня творчість, конструювання, проектування та ін.), які формуються в інтеграційному науковому просторі, спираючись на основні наукові поняття і категорії» [110, с. 68-70].

Як відомо під методами навчання розуміють впорядковані засоби взаємозв'язаної діяльності викладача і студента, за допомогою яких досягається міцне опанування знань, умінь, навичок, формується їх світогляд, розвиваються здібності до самостійного придбання і компетентного застосування знань і умінь на креативному рівні. Крім того, метод може бути не лише засобом діяльності, але і засобом організації діяльності. Відповідно до такого підходу виділяють пояснювально-

ілюстративний, репродуктивний, проблемний, частково-пошуковий і навчально-дослідний методи.

Пояснювально-ілюстративний метод в основному дає знання і тренує пам'ять, але не розвиває творчого мислення і не включає дослідницького напруження. Проте функції засобів наглядності можуть бути різними: в одних випадках вони є ілюстрацією для пояснення викладача, в інших – засобом для створення у студентів конкретних наглядних уявлень про предмет, що вивчається, тобто виступають як самостійне джерело нової інформації. Чим ширше дана функція засобів наглядності, тим більш активною повинна бути праця студентів з ними [90]. Тому він може використовуватися нами на лекціях в процесі ознайомлення студентів з принципами можливостей комп'ютерної графіки у процесі вивчення основ моделювання та макетування, проектування.

Репродуктивний метод полягає в багатократному виконанні різних дій для придбання навичок і отримання надійних результатів в практичній діяльності. Тут від студента вимагаються знання алгоритмів рішення стандартних завдань і вміння комбінувати відомі знання, підбирати відповідний метод рішення в завданнях підвищеної складності.

Проблемний метод лежить в основі психосистем навчання і має своїм головним дидактичним завданням «активне засвоєння» студентом змісту і обсягів навчального матеріалу. До основних технологічних етапів проблемного методу відносять: створення проблемної ситуації; чітке формулювання проблеми, визначення шляхів її вирішення, використання отриманого досвіду в нових умовах. Цілісна сукупність етапів проблемного навчання утворює феномен розвиваючої педагогічної ситуації. Проблема ситуація - цей стан, коли студент не може здійснювати свою діяльність лише на основі «стандартних знань умінь». При технологічній реалізації етапів проблемного методу найважливішим стає спосіб вирішення проблеми самим студентом (самостійно, у взаємодії з іншими студентами або при методичній допомозі викладача).

Частково-пошуковий метод, або евристичний, полягаючий в участі студентів в окремих етапах наукового дослідження. Такий метод навчання студентів активізує навчально-конструкторську діяльність при проведенні лабораторно-практичних занять.

Проблемний та частково-пошуковий методи найбільш ефективно застосовується при проведенні лабораторно-практичних занять з навчальних дисциплін «Проектування», «Основи композиції», «Декоративно-прикладне мистецтво».

Дослідницький метод, полягає в тому, що студенти поступово залучаються до наукової роботи, пізнають принципи і методи наукового дослідження, що продуктивно позначається на формуванні здібності майбутнього фахівця з дизайну до дослідження і аналізу ситуацій, що виникають у професійній діяльності. Даний метод найбільш ефективно застосовується при проведенні лабораторно-практичних занять з навчальної дисципліни «Проектування» [90].

Таким методам характерне ще й те, що якщо у підготовці традиційного заняття основна роль належить викладачеві, то у нетрадиційному занятті ми маємо концентрацію вольових, інтелектуальних, емоційних зусиль студентів, як під час підготовки до практичного заняття, так і при його проведенні. У зв'язку з цим можна виділити значну пізнавально-організаційну і творчу активність студентів.

Функціональна придатність різних методів не залишається постійною на всьому протязі навчального процесу. Вона змінюється, від молодших курсів до старших. Інтенсивність застосування одних методів зростає, інших - знижується. При цьому численними дослідженнями доведено, що одноманітність прийомів і методів навчання знижує інтерес студентів. Саме новизна заняття із змістовою і процесуальною сторонами є головним стимулом міцного засвоєння матеріалу, що вивчається.

Ефективну роль можуть відігравати інтерактивні методи навчання (ігрові, імітаційні методи), що сприяють формуванню творчого мислення,

розвитку пам'яті та уяви, а саме заняття з застосуванням рольових та ділових ігор, навчання в парах, які дозволяють добитися того, щоб сильні студенти не нудьгували, а слабкі не відставали. Ігрові заняття, на відміну від традиційних, крім активізації пізнавальної діяльності забезпечують потрібну циркуляцію інформації, її осмислення, а також у деякій мірі компенсують недоліки традиційного та індивідуального навчання [113].

Наприклад, у рольових іграх абстрактні теоретичні схеми набувають конкретного змісту. У житті людина стикається із запропонованими в цих іграх ситуаціях лише епізодично, а повне переживання такого досвіду веде до створення істинних уявлень про самого себе та особливості взаємодії з оточуючими людьми. «Імітаційні» заняття спрямовані на поглиблення і закріплення знань, отриманих на лекціях, на розкриття здібностей студентів, на активізацію пізнавальної діяльності студентів, сприяє формуванню у студентів умінь і навичок самостійно застосовувати теоретичні відомості для аналізу завдань, самостійно міркувати і активно шукати відповіді на поставлені питання, забезпечувати спільний пошук рішення, брати на себе відповідальність. Учасники ігрових занять у процесі імітаційного моделювання дістають більш конкретне уявлення про суть своєї майбутньої професійної діяльності.

Застосування ігрових форм під час організації навчального процесу вимагає від викладача сконцентрувати всі його зусилля на формуванні й розвитку у студентів позитивного ставлення до навчання, гуманних взаємин між ними. Для досягнення даної мети проводиться такий вибір навчального матеріалу (тем), в якому поєднуються елементи знань із певним характером стосунків викладача та студентів. Для засвоєння матеріалу за допомогою узагальнення й систематизації знань пізнавальна діяльність студентів має бути спрямована спеціальною сукупністю ігор та навчальними завданнями проблемного і не проблемного змісту.

Дмитрюк С., Блітман М. та інші науковці досліджуючи методи оцінювання у вищій мистецькій і дизайнерській освіті та інші науковці

звернули особливу увагу на такий метод оцінювання як критика. Критика - є найпоширенішим методом оцінювання мистецьких і дизайнерських. У своєму дослідженні автори виділяють такі види критики (оцінювання): критика один на один (оцінювання один на один) шляхом обговорення окремих питань один на один між викладачем і студентом; поточна критика «поточне оцінювання», яка відбувається на проміжному етапі виконання проекту, перед тим, як проект представляється для підсумкового оцінювання. Вона дозволяє студентам замислитися, критично оцінити і просуватися вперед зі своєю роботою; підсумкова критика (підсумкове оцінювання) – є офіційними індивідуальними і груповими презентаціями наприкінці проекту або завдання, з отриманням балів або оцінки. Відбувається після представлення студентом кінцевого продукту своєї роботи на розгляд викладачів та однокурсників; критика промислових проектів (оцінювання промислових проектів), яка часто проводиться на дизайнерських і архітектурних курсах. Один або декілька фахівців з промисловості запрошуються для оцінювання якості проектів студентів; групова критика (групове оцінювання), коли група студентів представляє свої роботи на розгляд викладачів та своїх однокурсників, і отримують їх оцінки; критика однокурсників (оцінювання однокурсників), яка проводиться студентами, а викладач діє як посередник. Зазвичай студентська група курсу ділиться на менші групи і члени таких груп обговорюють і оцінюють роботу студентів своєї групи, або іншої. У цьому випадку важливо дати студентам узгоджений набір критеріїв оцінювання заздалегідь. Однокурсники можуть надавати коментарі та зауваження усно або у письмовій формі анонімно. Самі студенти вважають, що анонімне оцінювання може бути більш правдивим; онлайн критика (онлайн оцінювання), яка останнім часом стала дуже популярною, так як більшість мистецьких і дизайнерських навчальних закладів зараз мають віртуальне навчальне середовище, в якому можна завантажувати свої роботи і бути оціненими онлайн [138].

У запропонованій нами моделі підготовки фахівців з дизайну доцільно використати алгоритм проектування системного змісту спеціальних дисциплін. До спеціальних дисциплін ми відносимо: основи композиції, рисунок з основами пластичної анатомії, живопис з основами кольорознавства, комбінаторика та архітектоніка формоутворення, історія дизайну, паперопластика, матеріали сучасного дизайну, декоративно-прикладне мистецтво художнє проектування.

Для активізації творчої діяльності на таких дисциплінах є ефективність навчальної діяльності, яка проявляється в міцному засвоєнні знань, стимулюванні та розвитку інтересу до навчання, формуванні самостійної думки та підготовці до самостійної професійної діяльності.

У педагогічних дослідженнях найчастіше активізацію пізнавальної діяльності розглядають як організацію сприйняття навчального матеріалу, коли засвоєння знань відбувається шляхом розкриття взаємозв'язку між явищами, порівняння нової інформації із вже відомою, а також конкретизації, узагальнення та оцінки навчального матеріалу з різних точок зору [32].

П. Лузан розглядає активізацію навчання як цілеспрямований процес розвитку навчально-пізнавальної активності студентів через включення їх, як суб'єктів педагогічної взаємодії, у різновиди пізнавальної діяльності. На думку дослідника, для підвищення ефективності навчального процесу необхідно здійснювати оптимальний вибір способів, методів, форм, засобів навчання студентів [68].

Активізація навчальної діяльності – це і цілеспрямована діяльність викладача, яка спрямована на удосконалення змісту, форм, методів, прийомів та засобів навчання з метою збудження інтересу, підвищення активності, творчості, самостійності в засвоєнні знань, формуванні умінь, навичок, використання їх на практиці. З боку студентів – це напрямок діяльності на удосконалення вже наявних і пошук нових знань. Отже, застосування різноманітних форм і методів навчання зазначених вище буде сприяти активізації навчальної діяльності як викладача так і студента.

Ефективність навчання значною мірою залежить від вибору та застосування викладачем засобів навчання. Рівень розвитку та ступінь забезпеченості навчального процесу такими засобами є вагомими показниками навчальної діяльності вищих навчальних закладів.

Засоби навчання (за М. Фіцулою) – це сукупність (матеріальних) об'єктів, що мають специфічні дидактичні функції, є допоміжними у забезпеченні навчального процесу у вищій школі. Призначення засобів навчання – це залучення студентів до навчально-пізнавальної діяльності та їх активізація упродовж навчального заняття.

Щоб ефективно займатися художньо-проектною діяльністю, потрібно забезпечити дві складові процесу викладання: по-перше, у наявності повинна бути матеріально-технічна база, яку ми зазначали вище і технічні засоби навчання. По-друге, потрібно розробити відповідні електронні навчально-методичні засоби (посібники, глосарії, методичні вказівки, рекомендації щодо використання електронного носія інформації).

Л. Коваль підкреслює, що необхідність використання інформаційних технологій у професійній освіті диктується фундаментальними змінами сучасності і необхідністю переходу до нової стратегії розвитку суспільства на основі знань і перспективних високоефективних технологій. Нові інформаційні технології забезпечують реалізацію нових підходів до навчання, надають нові засоби і методи пошуку і управління знаннями. На сучасному етапі розвитку професійної освіти значення використання в освіті електронних навчальних посібників зростає за рахунок активного втілення інформаційних технологій, які допомагають ширше передати матеріал, тому розробка їх актуальна при підвищенні професійної педагогічної освіти [51, с. 63 - 71].

Завершальним етапом даної педагогічної моделі є кінцевий результат навчання, який забезпечить поставлену нами мету. Це можливо реалізувати через результативно-рефлексійний блок. В даному блоці педагогічної моделі підготовки майбутніх фахівців з дизайну до художнього проектування має

бути представлена художньо-проектна компетентність, яка формується через результати навчання. Здатність до художнього проектування визначається способом перевірки теоретичних знань студентів. При оцінюванні знань студентів використовуються різні засоби контролю, зокрема: усне опитування перед допуском до виконання практичної роботи – здійснюється на її початку; засвоєння теоретичного матеріалу з тем перевіряється тестовим контролем; якість виконання, набуття теоретичних знань і практичних навичок перевіряється шляхом захисту кожної практичної роботи згідно з робочою програмою дисциплін і робочим навчальним планом, виконання проектів, як у матеріалі так і представлення його засобами комп'ютерних технологій.

На нашу думку, на кінцевому етапі підготовки майбутніх педагогів-дизайнерів до художньо-проектної діяльності важливе значення має рефлексія. Адже, саме рефлексивний компонент в професійній підготовці дозволяє майбутньому фахівцю знайти свій індивідуальний стиль, досягти адекватної професійно-особистісної самооцінки, прогнозувати і аналізувати результати своєї діяльності. Як зазначає Г. Біз'єва – це вміння аналізу, осмислення та конструювання ціннісної основи своєї діяльності, заснованої на відображенні себе як суб'єкта діяльності, особистості та індивідуальності в системі суспільних відносин [11, с. 216].

Саме поняття «рефлексія» виникло у філософії і означало процес роздумів індивіда про те, що відбувається у його власній свідомості. Р. Декарт ототожнював рефлексію зі здібністю індивіда зосереджуватись на змісті своїх думок, абстрагуючись від усього зовнішнього, тілесного. Дж. Локк розділив відчуття і рефлексію, визначивши останню як особливе джерело знань (внутрішній досвід на відміну від зовнішнього, заснованого на відчуттях органів почуттів). Це визначення рефлексії стало аксіомою інтроспективної психології. В даних визначеннях неадекватно переломилась реальна здібність людини до самозвітності про досліджувані ним факти свідомості, самоаналізу власних психічних станів [53, с. 2-5].

Рефлексія у педагогіці – це процес і результат фіксації учасниками педагогічного процесу стану свого розвитку, саморозвитку і причин цього. Рефлексія є природним і невід’ємним компонентом інтерактивного навчання студентів. Вона дає можливість і викладачу і студентам: усвідомити, чого вони навчилися; оцінити власний рівень розуміння і засвоєння навчального матеріалу і сформулювати чіткий план його подальшої реалізації у повсякденному житті; порівняти своє сприйняття з думками, поглядами та почуттями одногрупників та іноді скоригувати певні позиції; як постійний елемент навчання привчати студентів рефлексувати у повсякденному житті, усвідомлюючи свої дії та прогножуючи подальші кроки; викладачу побачити реакцію студентів на навчання та вносити необхідні корективи.

Відповідно до мети виділяють такі види рефлексії: рефлексія діяльності рефлексія змісту навчального матеріалу рефлексія настрою та емоційного стану (наприкінці заняття) [72, с. 38-44].

2.2 Педагогічні засоби активізації творчості студентів як основного фактора художньо-проектної діяльності

Творчість являє собою тип діяльності, який створює якісно нові матеріальні і духовні цінності або висуває нові, ефективніші способи розв’язання тих чи інших наукових, технічних, соціальних та інших проблем.

Ще на рубежі XIX-XX століття проблема творчості стала однією з проблем, яка заслуговує на увагу і потребу наукового обґрунтування та залишається сьогодні центральною темою в дослідженнях вчених. Вчені дають визначення творчості, як процесу, який приводить до унікальних і нових ідей, рішень, положень, художніх форм теоріям чи об’єктам. В. Сухомлинський писав, що творчість – це не сума знань, а особлива направленість інтелекту, особливий взаємозв’язок між інтелектуальним життям і виявлення її сил в активній діяльності [86].

Дослідження творчості Дж. Гилфорд, А. Маслоу, Г. Оллпорт, Я. Пономарев, К Тейлор вказують на те, що не існує особливих творчих здібностей, а є особистість що володіє певними рисами і мотивацією. Знанням про особливість творчої особистості, ми зобов'язані працям літераторів, мистецтвознавців, істориків науки і культури, які мають безпосереднє відношення до творчих людей та їхніх творів. Вони визначають творчість як вихід за межі традицій і стереотипів. «Творчим людям притаманні риси незалежності, відкритості розуму, винахідливість і активність в нерозв'язних ситуаціях, розвинене естетичне почуття і прагнення до краси. У разі, коли високий рівень креативності поєднується з високим рівнем інтелекту, творча людина частіше за все добре адаптована до середовища, активна, емоційно врівноважена, незалежна [119].

Для творчих людей характерно: готовність до подолання перешкод і зростання, внутрішня мотивація, помірна готовність до ризику, прагнення до визнання. У сучасних дослідженнях творчої обдарованості, вчені прийшли до визначення обдарованості як багатовимірного явища, що включає як інтелектуальні, так і особистісні чинники: здатності активного залучення до поставлених задач, креативність. Проблема творчості, творчої обдарованості і активності розглядається в роботах Д. Богоявленської, Е. Рибалко, Н. Лейтеса, А. Матюшкина та багатьох інших. У своїх дослідженнях вчені охарактеризували творчість як вищу і найбільш складну форму діяльності.

Творча активність – це здатність до цілеспрямованої і планомірної дослідницької діяльності, що характеризується, з одного боку, прагненням і вмінням позбутися впливу шаблону, висуваючи ініціативу пошуку невідомого, з іншого, спроможністю до свідомого самоконтролю, організованості, самодисципліни. Творча активність як атрибут особистості, її внутрішнє найцінніше надбання має прояв і розвивається тільки у творчій діяльності, якою є дослідницький пошук та характеризується у межах цієї діяльності граничним напруженням і зосередженням в одному напрямі вольових, емоційних, інтелектуальних зусиль. У філософському

енциклопедичному словнику творчість визначається як «діяльність, яка породжує щось якісно нове, чого ніколи раніше не було» [64, с.64].

Психолог К. Платонов характеризує творчість як «мислення у його вищій формі, яке виходить за межі того, що потрібно для розв'язування задачі, що виникла вже відомими способами» [82, с. 147]. Творча особистість виявляється в активній багатогранній діяльності людини, що полягає у засвоєнні і накопиченні знань, умінь, явищ, фактів у відповідній галузі матеріального і духовного виробництва і що є базою для інтелектуального пошуку, у наявності у неї культури мислення, постійного розширення бази знань для експериментування [150, с.210].

Вважається, що характеристика творчої особистості ще не достатньо висвітлена сучасною наукою, але виділяють ключові особливості творчої особистості. Це висока напруженість уваги, сконцентрованості, вразливість, сприйнятливість. Інтелектуальні особливості творчої особистості є широта знань, фантазія, інтуїція; особливість характеру – це висока працездатність, оригінальність бачення, ініціативність, висока самоорганізація; специфічна риса творця - непереборне прагнення до творчої діяльності, задоволення процесом творчості.

Деякі дослідники творчості особистості характеризують її як здатність адаптивно реагувати на потребу в нових підходах. В основному, це потреба включати в життя щось нове. Цей процес може бути неусвідомлюваним або частково усвідомленими. Як правило, результатом творчості є новий продукт, якому притаманні риси: новизна, оригінальність, доречність, здатність задовольняти потреби, адекватність. У дослідженнях А. Виноградова ми можемо аналізувати визначення характерних ознак інтелектуальної творчості як «здатності вдосконалити способи вирішення вже відомих проблем». Він акцентує увагу на тому, що в процесі творчості набуваються знання, розвиваються моральні якості, естетичні почуття, інтелектуальні можливості людини [81, с. 176].

Розглядаючи творчу активність і засоби її підвищення, зупинимося на концепції Д. Богоявленської, яка вводить поняття "креативна активність особистості", властивої творчому типу особистості. Креативний тип особистості притаманний всім новаторам незалежно від роду діяльності [12, с. 173]. Творчість, з точки зору Д. Богоявленської, є «ситуативно нестимульованою активністю», що виявляється в прагненні вийти за межі заданої проблеми. Експериментальні дослідження науковця за методом «креативного поля» дали можливість виділити три якісних рівня інтелектуальної активності:

– стимуло-продуктивний рівень, який характеризує роботу майбутнього фахівця з дизайну як сумлінне і енергійне виконання робіт в рамках заданого або спочатку знайденого способу дії. Автор вважає цей рівень «пасивним», так як студент прагне уникнути розумового напруження. Пізнавальний інтерес до такої діяльності швидко вичерпується, а інтелектуальну діяльність вже ніщо не стимулює;

– евристичний рівень характеризується проявом інтелектуальної активності досліджуваного, який не стимульований ні зовнішніми факторами, ні суб'єктивною оцінкою незадоволеності результатів діяльності. Маючи досить надійний спосіб рішення, студент продовжує аналізувати структуру своєї діяльності і, в результаті, знаходить нові оригінальні способи вирішення;

– креативний рівень є вищим рівнем інтелектуальної активності і характеризується «чутливістю до проблем». Це самостійна, не стимульована ззовні постановка проблеми майбутнім фахівцем з дизайну в ході експерименту і її творче рішення. Інтелектуальна активність цього рівня є вищим проявом творчості. Так, Д. Богоявленська вважає, що «наявність яскраво вираженого інтересу до певної діяльності обумовлює позитивний еміціональний стан до неї. Позитивний емоційний настрій тонізує діяльність» [12, с. 173].

Аналіз праць науковців та педагогів-практиків, дав нам можливість отримати визначення творчості і характеристики творчої особистості, дозволив підійти до проблеми створення оптимальних умов для творчості людини в процесі його діяльності. На нашу думку, ведуче завдання педагогіки сьогодні – це розвиток особистості, створення необхідних умов для підвищення її творчої активності в ході навчального процесу, яка сприятиме формуванню професійної компетентності майбутніх фахівців з дизайну.

Формування готовності майбутніх педагогів до самостійного творчого пошуку, вдосконалення професійної майстерності висвітлювали у своїх працях В. Кан-Калик, І. Кобиляцький, Д. Крвавич, О. Орлова; методологічні й естетико-художні питання дизайну досліджували М. Коськов, В. Сидоренко, Л. Левчук; проблеми активізації пізнавальної діяльності, формування творчого фахівця на основі застосування активних (інтерактивних) методів та форм навчання знайшли своє глибоке обґрунтування у дослідженнях багатьох вчених, зокрема, у працях: В. Артамонова, А. Вербицького, В. Вергасова, В. Єфімова, З. Колокольникової, С. Митросенко та Т. Петрова, Л. Кондрашової, Г. Костишина, П. Лузан, А. Дьоміна та В. Рябчик, Р. Нізамова, О. Павленко, І. Полещук, О. Пометун та Л. Пироженко та ін.

Формування професійної компетентності студентів і надбання ними всіх перерахованих вище якостей як цільова установа і як результат технологічної сучасності в галузі освіти висувається на перший план. На наш погляд, формування професійних якостей майбутніх фахівців з дизайну напряму залежить від творчості і творчої діяльності особистості в процесі навчання. На нашу думку, для формування здатності до художньо-проектної діяльності, необхідна така організація навчального процесу, яка буде сприяти творчому початку і особистій естетичній позиції студента. Для рішення такого завдання, нами було досліджено праці вчених у сфері творчості.

Відома дослідниця у сфері творчої акмеології Н. Вишнякова, визначаючи архітектоніку зрілої особистості, здатної досягати акме

(вершин), представила її у вигляді айсберга, який описала сімома рівнями. При цьому, виділяючи ці рівні (починаючи знизу: ресурсна (підсвідома) сфера творчої зрілості; фізична зрілість; особистісна зрілість (ментальна, когнітивна); міжособистісна зрілість, професійна зрілість, креативна зрілість, духовна зрілість), авторка, за зрозумілою логікою, розташувала ресурсну сферу творчої зрілості як перший шар, включивши до неї творчий потенціал як такий (оригінальність мислення, уява, інтуїція, чуттєвий досвід, обдарованість, ініціативність), а також підсвідому сферу (природні задатки) [35]. Реалістичніше ставити потенціал не лише у фундамент – важлива його частина безперечно там – а по всіх рівнях, по всіх поверхах психічної архітекtonіки творчої особистості, оскільки творчий потенціал – не суцільне автономне утворення, а складна підсистема, яка тісно (невідривно) переплітається з іншими структурними складовими психіки – в даному випадку з її, умовно кажучи, елементами, що детермінують творчі процеси (порівняємо з теорією здібностей К. Платонова).

У даному контексті В. Буряк відмічав високу роль використання у навчанні майбутніх фахівців з дизайну творчих завдань, який вважав що «застосування творчих завдань в процесі навчання сприяє розвитку в студентів пізнавальної потреби. Це пояснюється, з одного боку, самим характером завдань, що вимагають від них прояву кмітливості, винахідливості, що завжди викликає інтерес, а з іншого - тією обставиною, що для виконання деяких творчих завдань студентом доводиться користуватися додатковою літературою, знайомство з якою розширює їх кругозір» [19, с. 158].

Міркуючи про єдність і нерозривність навчально-творчого процесу в рисунку, живописі й композиції, зауважимо, що навчальні і творчі складові зображення виявляються тільки в домінуванні навчально-аналітичних властивостей (в першому випадку) і художньо-образних (у другому). Ті й інші органічно наявні в академічних рисунку, живописі та композиції завдяки їхній творчій природі. Тільки за деяким переважанням навчально-

аналітичних або емоційно-виразних властивостей ми умовно поділяємо зазначені дисципліни на навчальні й творчі, оскільки у всіх роботах (і в рисунку, і живописі, і композиції) «...наявні як пізнавально-аналітичні, так і емоційно-виражальні, тобто творчі сторони діяльності» [50].

З метою розвитку творчих здібностей майбутніх фахівців з дизайну нами розроблено та пропонуються ряд творчих завдань у межах вивчення навчальної дисципліни «Основи композиції».

1. Декоративна композиція «Квітковий мотив»:

Завдання: освоєння композиційних прийомів, знайомство з прийомами стилізації. Реальне зображення квітки спростити до силуетного зображення.

Послідовність виконання: точний малюнок рослини, можна використовувати фотографію, лінійний малюнок з широким контуром (імітація вітража), кольорове рішення з попередніми ескізом.

Матеріали: гуаш, папір $\frac{1}{4}$ листа, фотографії із зображенням квітів.

2. Декоративна графічна композиція «Підводний світ»:

Завдання: стилізація форм тваринного світу.

Послідовність виконання: композиція виконується в 4-х варіантах на одному аркуші: лінійний малюнок, лінія і пляма (пряме зображення), лінія і пляма (негативне зображення), введення декоративних елементів. Стилізація повинна проводитися за рахунок виявлення і посилення природних якостей зображуваних об'єктів. Пластика ліній і декору повинні відповідати цим об'єктам.

Матеріали: чорні маркери різної товщини, папір $\frac{1}{4}$ листа.

3. Декоративна композиція «Осінній пейзаж». Завдання: стилізація природних форм, складання декоративної композиції, усвідомлення ролі попередніх ескізів.

Послідовність виконання: вивчення форми різних дерев (дуб, береза, сосна, ялина) за схемами (стовбур, гілки, крона), стилізація природних форм за рахунок спрощення обрисів дерев. Складання пейзажу «Осінній ліс», виконання ескізів в малому форматі в графіку і в кольорі, знаходження

оригінальних пластичних рішень, визначення необхідної кількості декору. Виконання композиції в заданому форматі. Графічне або колірне рішення на вибір студента.

Матеріали: гуаш, маркери, гелеві ручки, фломастери, туш, перо, папір $\frac{1}{4}$ або $\frac{1}{2}$ аркуша.

Ми вважаємо, що на таких заняттях творчий рівень професійної самореалізації наукових знань студента передбачає здатність мислити художньо-композиційно, в матеріалі, фантазувати і на цій основі створювати декоративні образи. Він формується на основі сприйняття об'єктів реального світу і творів митців декоративно-прикладного мистецтва. У процесі художньо-естетичної діяльності виявляється фантазія, творчий підхід до реалізації ідеї у навчальних практичних вправах.

Однак, результативність підготовки залежатиме від свідомого слідування загальнохудожнім законам, серед яких, з нашого погляду, найважливішими є: закон реалізації нематеріальної ідеї в матеріальне її втілення на основі використання відтворювальних засобів мистецтва, які зумовлюють виникнення дво- і тривимірних мистецтв; закон потрійного сприйняття поверхні (простої та складної), як площини і як умовного простору, що припускає декоративноплощинні й об'ємно-просторові створення зображень, і як суми просторів, що припускає можливість передачі часу і простору в межах однієї поверхні; закон зображальної умовності в мистецтві, що зумовлює створення зображень від знака-символу до ілюзорно-візуального їх сприйняття (і навпаки) з можливістю трансформації від однієї зображальної особливості до іншої; закон співіснування двох принципів створення форми в мистецтві, що зумовлює творчі процеси, згідно з якими в одному випадку форма визначається змістом, в іншому змістом є сама форма; закон трансформації засобів зображення в засоби створення, що зумовлює, з одного боку, об'ємну (тривимірну) матеріалізацію графічно зафіксованої ідеї, з іншого, – можливість плавного переходу двовимірного зображення в тривимірне згідно зі шкалою градацій, що виявляє суть

переходу в послідовності «мальоване зображення – рельєф – кругла (об'ємна) форма» з можливістю прояву як в окремо взятій роботі, так і в різних, самотійних; закон просторового і часового взаємозв'язку, що визначає розвиток сюжету в часі і в просторі на основі синтезу того й іншого і який часто визначає стилістику твору. Закон зумовлює виникнення композицій, які відрізняються просторово-часовими властивостями (одночасно-однопросторові, різночасні-однопросторові, одночасні-різнопросторові, різночасні-різнопросторові); площинно-просторовими властивостями з використанням розмірів форми (по ширині – висоті, по ширині – висоті – скороченій глибині, по ширині – висоті – у повній глибині; закон цілісності, який є основним законом композиції, що припускає архітектонічну супідрядність, стилістичну й образну узгодженість усіх елементів композиції відповідно до теми та ідеї творчого задуму [118, с. 6].

Вміння творчо вирішувати проблеми – це дуже важлива якість, яка дозволяє ефективно працювати в ситуаціях невизначеності. Так, В. Андреев зазначає, що творчість – це один із видів діяльності, спрямований на усунення суперечності, для якого необхідні об'єктивні та суб'єктивні особистісні умови, результат якого має новизну й оригінальність, особистісну й соціальну значущість, прогресивність [3, с. 207].

Однією з умов творчого вирішення проблем (завдань) є розвиток творчої активності у майбутніх фахівців з дизайну, яку можливо забезпечити через виконання низки вимог.

Загально визнано, що рівень цих вимог необхідно постійно підвищувати. Будь-яке зниження вимог до обсягу і характеру засвоєння необхідних знань знижує пізнавальну і творчу активність студента, створює неправильне уявлення про те, що вимагатиме від нього майбутня професійна діяльність.

Р. Нізамов розглядає творчу активність як складне ставлення людини до дійсності, як комплекс якостей людини, де взаємодіють інтелектуальні, вольові, емоційні процеси; як прагнення проникнути в суть речей,

застосувати нові прийоми подолання перешкод, здібність вносити елементи новизни у способи виконання та розв'язання завдань [77, с. 304]. Подібне визначення творчої активності дає Е. Сет. Він вважає, що творча активність – це сплав емоційних, вольових, інтелектуальних якостей людини, які виявляються в ініціативності, самостійності, емоційній чутливості, вольових, цілеспрямованих діях, свідомості вчинків. Основа цих якостей – яскрава особистість, яка має свою думку і своє ставлення до будь-чого [111, с. 201]. У підтвердження цього визначення та в його доповнення Т. Волобуєва трактує творчу активність студента як мобілізацію його інтелектуальних, вольових і фізичних сил на створення в процесі навчання нового продукту, що відрізняється від відомих йому раніше [22, с. 190]. Цікавою є думка Д. Іванової, яка стверджує, що творча активність у різних видах діяльності виявляється у пошуку нового, ініціативі та самостійності у виборі об'єкта діяльності й у процесі її здійснення, в оригінальності способів та результатів цієї діяльності, а також в умілому використанні знань, умінь і навичок, в умінні бачити нові завдання у звичному, щоденному [52, с.208]. С. Діденко характеризує поняття творчої активності як більш-менш стійке утворення динамічного характеру, яке є не окремою рисою особистості, а її інтегральною якістю, яка складається з цілого комплексу емоційних, інтелектуальних, характерологічних особливостей, які дають людині змогу творити у будь-якому виді людської діяльності і виявляються як самодіяльність у вільній, свідомій, ініціативній внутрішньо необхідній діяльності [36, с. 156]. Уваги заслуговує думка Н. Білої, яка зазначає, що творча активність є цілісною якістю особистості, яка спрямована на перетворення діяльності. Вона є не відокремленою групою вмінь та навичок, а цілісним формуванням якостей, що визначають ідейну зрілість особистості, її моральну позицію, високий рівень загальної культури, активну виконавську діяльність і методичну підготовку [8, с. 212]. У свою чергу, О. Ковальов вважає, що творча активність – це психологічний вияв

особистості в тій чи іншій творчій діяльності. Самостійність же визначає характер участі в такій діяльності [56, с. 196].

Дане визначення дає нам поштовх до створення психолого-педагогічних умов підготовки майбутніх фахівців з дизайну.

Ще в 1995 році, О. Газманов заключає у свої дослідження про те, що система методів справжньої освіти, повністю і всеціло орієнтована на самореалізацію особистості. Вона потребує особливого стилю спілкування між викладачем і студентом: довірливого, чесного, доброзичливого [87, с. 224].

Застосування прогресивних технологій класифіковані в роботі К. Селевко «Сучасні освітні технології». Особистісно-орієнтовані технології являють собою втілення гуманістичної філософії, психології та педагогіки. Метою особистісно-орієнтованих технологій є не сума знань, формування практичних умінь і навичок, а орієнтація на конкретні властивості особистості. Їх основним положенням є розвиток унікальної цілісної особистості, яка прагне до максимальної реалізації своїх можливостей (самоактуалізації), відкритої для сприйняття нового досвіду, здатної на усвідомлений і відповідальний вибір у різноманітних ситуаціях. Даний метод протиставлений авторитарному, знеособленому підходу до студента, і несе з собою атмосферу співробітництва, створюючи умови для творчості та самоактуалізації особистості [101, с. 256].

Задоволення і незадоволення потреб породжує у людини специфічні переживання - емоції. У деяких випадках, емоції відрізняються дієвістю. Вони стають спонуканнями до вчинків, до висловлювань, збільшують напругу сил і називаються вченими акторськими. При дієвій емоції людині важко не діяти активно. Вважається, з точки зору фізіології що переживаючи стан радості, посилюється іннервація м'язів, розширюються дрібні артерії, збільшується прилив крові і, як наслідок, поліпшується кровообіг, що приводить до покращення настрою і оптимальних умов життєдіяльності всього організму.

Активну форму творчої діяльності багато вчених пов'язують з її успішністю. Вважається, що одним з потужних важелів навчально-творчої діяльності є створення умов, що забезпечують успіх у навчальній роботі, відчуття радості на шляху до просування від незнання до знання, від невміння до уміння, усвідомлення сенсу своїх зусиль. В. Сухомлинський писав, що марна безрезультативна праця стає прісною, безглуздою, а при наявності успіху - є бажання вчитися [81, с. 176]. Думка про необхідність створення ситуації успіху, щоденних маленьких перемог в ході навчального процесу, при виконанні творчих завдань, доводять численні дослідження канадського вченого Ганса Сельє. Він стверджує, що підвищена втома, є прямим наслідком постійних розчарувань і невдач. І, навпаки, успіх, в даному випадку навчальної праці, навіть якщо він незвично важкий, сприяє підвищенню тону і продуктивності [81, с. 176].

Є твердження, що великий вплив на навчально-творчу діяльність має успіх і неуспіх діяльності. Переживання студентом успіху або неуспіху, залежить не тільки від результату діяльності самої по собі, але і від рівня домагань особистості, тобто, на скільки дана діяльність переживається як особистісна. Дослідження впливу успіху і неуспіху на діяльність призвели до висновку про те, що успіх викликає у зазвичай пасивних студентів значне підвищення активності, а неуспіх - зниження активності навіть у відносно активних студентів.

Ми розділяємо таку думку, що великий вплив на творчу діяльність майбутніх фахівців з дизайну відіграє саме успіх його діяльності, характер відношень між дійсним суб'єктом і оцінюванням його середовища, а також, доброзичлива обстановка в ході проведення навчально-творчого процесу. Ми згодні з положенням вчених, що творча діяльність і, в тому числі навчально-творча діяльність студентів, повинна вестися з емоційним змістом. Тож вважаємо, що для підвищення творчої активності студентів в процесі навчання, необхідно систематично здійснювати звернення студентів до власних емоційних переживань, цілеспрямовано трансформувати

інтелектуальну проблему в проблему емоційну. Відповідно до висунутого принципу трансформації когнитивного змісту в емоційний, проблемою стає не виконання студентом творчого завдання, а його емоційне ставлення до цього завдання. В ході досліджень було відмічено, що в критичній ситуації студент починає думати - шукати причини того, що відбувається, можливі виходи з положення. Вчені вважають, що проблему, яка створила труднощі можна вирішити, зрозумівши своє ставлення до неї та подій пов'язаних з нею, тобто які почуття, а не думки виникають у людини з цього приводу. Іншими словами необхідність звернення до почуттів виникає тоді, коли виникає проблема.

Здатність майбутніх фахівців з дизайну до творчої діяльності, їх творча активність можливі лише при умові розвитку творчих здібностей студентів у процесі навчання.

Вважається, що здібності людини, від яких залежить успішність набуття знань, умінь і навичок, впливають на її досягнення. Дослідженнями встановлено, що здібності є складовою освіти, їх розвиток відбувається в процесі навчання і виховання, яке проходить у певному середовищі. На думку вчених, здібності бувають загальні і спеціальні. Загальні здібності забезпечують відносну легкість і продуктивність в опануванні знаннями в різних видах діяльності. Спеціальні здібності – це система властивостей особистості, яка допомагає досягти високих результатів в конкретному напрямку діяльності.

На наш погляд, основне завдання викладачів з рисунку, живопису, композиції полягає у створенні сприятливих умов для розвитку здібностей майбутніх фахівців з дизайну, підтримці зацікавленості студентів в оволодінні знаннями і вміннями в процесі навчання, організації діяльності для їх закріплення.

Це завдання педагога знаходиться в прямій залежності від конкретних прийомів (методики) формування відповідних знань і умінь. Наприклад, В. Шаталов у своїх роботах пише про те, що низький рівень знань, часто є

наслідком недосконалих методик навчання. Він доводить необхідність однодумності з студентами, важливість створення в процесі навчання необхідних умов для розвитку здібностей і спонукання потреби до самоудосконалення. Вчений пише, що завдання педагога - звільнити від страху, зробити студента вільним у своїх рішеннях і вчинках, вселити віру в свої сили, побачити повноцінного і здатного до творчості людини – це найнадійніший і благородний шлях становлення особистості [130].

Таким чином, в ході дослідження питання творчості, творчих здібностей та активізації творчості в процесі формування професійної компетентності, нами виявлено, що багато науковців визначають творчість як вищу форму діяльності людини, що вимагає тривалої підготовки, ерудиції та інтелектуальних здібностей. Цей процес забезпечується розумовою активністю, інтелектуальних здібностей і високою працездатністю. Для досягнення високого рівня творчості в процесі навчання, необхідна наявність власного професійного інтересу, стійкого позитивного емоційного ставлення до майбутньої діяльності. Ми згодні з думкою вчених педагогів та педагогів-практиків, що займаються вивченням активізації діяльності студентів, які вважають, що процес творчої діяльності можна формувати, застосовуючи новаторські педагогічні технології, прогресивні методики навчання, розвиваючи творчу активність особистості майбутніх фахівців з дизайну. Одним з найбільш дієвих способів підвищення активності і формування фахової компетентності студентів в ході навчально-творчого процесу, ми вважаємо, є використання особистісно-орієнтованих технологій, методи яких спрямовані на розвиток унікальної цілісної особистості. Такі методи повинні вносити у педагогічний процес атмосферу співробітництва, підтримку і доброзичливість, створювати ситуації успіху, схвалення, що є необхідною умовою для творчості і самоактуалізації особистості студента.

2.3 Реалізація методу проектів у процесі підготовки майбутніх фахівців з дизайну до художнього проектування

Реалізація компетентнісного підходу у процесі підготовки фахівців з дизайну у вищих навчальних закладах можливий при умові одночасного використання проектного підходу, як основної умови формування у них здатності до художньо-проектної діяльності.

Слід зазначити, що у сучасній освіті наприкінці ХХ століття та на початку ХХІ століття в педагогіці значну роль відіграє метод проектів. Цей метод виник ще на початку ХХ століття, коли діяльність педагогів, науковців, філософів була спрямована на те, щоб знайти способи, шляхи розвитку активного самостійного мислення студента, навчити його не просто запам'ятовувати і відтворювати знання, а вміти застосовувати ці знання на практиці. Особливістю даного методу є, що він дозволяє органічно інтегрувати знання студентів з різних областей навколо вирішення однієї проблеми, дає можливість застосувати отримані знання на практиці, генеруючи при цьому нові ідеї [88].

В основі методу проектів лежать ідеї Джона Дьюї, який створив концепцію прагматичного навчання, сутність якої полягає у використанні методів, що забезпечують власні відкриття тих, хто навчає і вчиться, та орієнтованих на наукове дослідження як зразок створення стратегії навчання у межах гуманістичного напрямку. У педагогічних поглядах та експериментальних роботах Джона Дьюї започатковані ідеї побудови навчання на активній основі через доцільно-мотивовану діяльність тих хто навчається у співвідношенні з його особисто-визначеним інтересом. Надзвичайно важливо було показати їм їх особисту зацікавленість у здобутті нових знань, де і яким чином вони можуть знадобитись у житті [23, с. 100].

Метод проектів вперше як освітня технологія виник у 20-их роках ХХ ст. в США [45, с. 48]. Його називали методом проблем. Цей метод характеризувався індивідуальною роботою за спільно складеним планом.

Суть методу проектів полягає в тому, щоб стимулювати інтерес суб'єкта навчання до певних проблем, що припускають володіння деякою сумою знань і через проектну діяльність, яка передбачає рішення однієї або цілого ряду проблем, показати практичне застосування отриманих знань. Тобто від теорії до практики – поєднання академічних знань із прагматичними при дотриманні відповідного балансу на кожному етапі навчання.

Розкриваючи сутність поняття «проект», зосередимо увагу на тому, що у педагогічній науці немає єдиного його тлумачення. Так, У. Кільпатрик пояснює проект як будь-яку роботу, що виконана «від усього серця» і має певну цільову настанову. Проект як проблема означає ситуацію творчості, в якій людина перестає бути власником ідеї, щоб отримати шанс наштовхнутися на щось нове, здивуватися, виявити його у своїй творчості [54, с. 43].

У ХІХ столітті, були визначені ще дві моделі методу проектів, що використовуються і сьогодні. Перша, більш рання модель Вудворта, припускає, що ті хто навчається спочатку вивчають матеріали, набувають знань і навичок, які їм знадобляться для конструювання проектів. Друга, більш сучасна модель Річардса, припускає «занурення» у проблему, її фундаментальне дослідження.

Сьогодні існує безліч трактувань поняття «проектування». Так, за визначенням Дж. Джонса проект це «процес, який дає початок змінам у штучному середовищі». Чечель відзначає, що проект - це буквально «кинутий вперед», тобто прототип, прообраз будь-якого об'єкта, виду діяльності, а проектування перетворюється на процес створення проекту. Є. Полат пояснює проект як об'єднану навчально-пізнавальну творчу діяльність учнів-партнерів, які мають спільну проблему, мету, способи діяльності, узгодженні методи, спрямовані на досягнення загального результату сумісної діяльності [129, с. 11-12].

У свою чергу, О. Рибіна зазначає, що «Метод проектів – це педагогічна технологія, орієнтована не на інтеграцію фактичних знань, а на їх

використання і здобуття нових (іноді і шляхом самоосвіти)» [100, с. 47-48]. О. Коберник вказує на те, що «проект є складовою проектування, що розглядається як створення проекту (прототипу, прообразу) передбачуваного або можливого об'єктивного стану. Проектування – це вид діяльності, що синтезує в собі елементи ігрової, пізнавальної, ціннісно-орієнтаційної, перетворюючої, професійно-трудової, комунікативної, навчальної, теоретичної практичної діяльності» [55, с.7-9]. Отже, аналіз літературних джерел дає змогу стверджувати, що науковці, здебільшого, розглядають проектування як процес, під час якого створюється і виготовляється виріб (послуга).

В. Симоненко розглядає такі типи проектів, як:

- інтелектуальні, коли суб'єкти навчання повинні описати модернізовані способи обробки матеріалів, ґрунти, оригінальні нові технології виробництва виробів, продуктів і т.п. Можуть бути запропоновані розроблені програми для ЕОМ, комп'ютерна графіка і т.д. Предметом проектних розробок можуть стати інтер'єри приміщень, дизайн будь-яких виробів, предметів побуту, виробничих зразків;

- матеріальні, під якими розуміють виготовлення інструментів і пристосувань, наочної допомоги і побутових пристроїв, засобів малої механізації і автоматизації. Проектами того роду можуть бути вироби художньо-прикладної і технічної творчості студентів, реалізовані в матеріалі раціоналізаторські пропозиції;

- екологічні, коли у проектах може здійснюватися експертна оцінка легко-газового середовища, стани водоймищ і ґрунтів, розповсюдження ерозії і залісення. Предметом дослідження і аналізу можуть стати способи очищення забруднених виробничих приміщень, лісових і лісгосподарських угідь, природних істотних водоймищ;

- сервісні, для яких характерним є те, що у сучасній техносфері відводиться першорядне значення накопиченню, підбору, оформленню і

представленню інформації. Такі проекти дуже перспективні, представляється, що попит на цей вид послуг буде збільшуватись;

- комплексні проекти, які включають інтелектуальні, матеріальні, екологічні і сервісні складові [129, с. 16].

Основний принцип методу проектів – це опора на інтереси сьогодення, що повинно бути вихідним принципом навчання. Робота над проектом, зазначає О. Пехота та інші – це практика особистісно-орієнтованого навчання на основі вільного вибору з урахуванням пізнавальних інтересів. Для педагога – це пошук балансу між академічними і прагматичними знаннями, уміннями, навичками та конгнітивними перевагами.

Використання методу проектів дозволяє реалізувати особистісно-діяльнісний (В. Давидов, Ш. Амонашвілі) і особистісно-орієнтований підходи до освіти особистості (І. Якиманська, І. Бех, С. Подмазін та інші). Ці підходи базуються на застосуванні знань і вмінь, отриманих під час вивчення різних дисциплін на різних етапах навчання, інтегрувати їх у процесі роботи над проектом. Це забезпечує позитивну мотивацію і диференціацію у навчанні, активізує самостійну творчу діяльність студентів під час виконання проекту [71].

Науковці, проводячи теоретичні та практичні дослідження щодо методу проектів, визначають та обґрунтовують його ознаки. Так у дослідженнях З. Таран ознаки методу проектів розглядаються як повна і органічна узгодженість навчання з життям та інтересами [112, с. 19].

Класифікація проектів може здійснюватись за такими ознаками:

- домінуюча в проекті діяльність (дослідницька, пошукова, творча, рольова, інформаційно – прикладна);
- предметно – змістова складова (моно – або міжпредметні проекти);
- характер координації проекту (з відкритою координацією або з прихованою координацією);

- характер контактів (внутрішні: студенти певної групи, курсу, навчального закладу, регіону, країни; та міжнародні: різних країн);
- кількість учасників проекту (індивідуальний, груповий, масовий);
- термін виконання проекту – короткотривалий (заняття), середньо тривалий (від тижня до місяця), довготривалий (декілька місяців) [78].
- Беручи за основу теоретичні положення та практичний досвід вітчизняної й зарубіжної педагогіки, розглянемо, питання класифікації проектів за типами:
 - прикладні проекти, відрізняються чітко визначеним результатом діяльності його учасників (наприклад, проект закону, довідкові матеріали, словник, аргументоване пояснення будь-якого явища). Такі проекти, передбачають ґрунтовне осмислення структури, розподіл функцій між учасниками, оформлення результатів діяльності, їх подальшу презентацію та зовнішнє рецензування;
 - дослідницькі проекти, що мають на меті організацію діяльності учнів, спрямовану на розв'язання творчих завдань із заздалегідь невідомим результатом та передбачають наявність певних етапів роботи (обґрунтування актуальності теми дослідження, предмету та об'єкту, визначення цілей та завдань, виявлення методів пошуку та джерел інформації, висунення гіпотези, визначення шляхів розв'язання проблеми, збір даних, їх аналіз та синтез, обговорення та оформлення отриманих результатів, виступ з повідомленням чи доповіддю, визначення нових проблем для подальшого аналізу);
 - інформаційні проекти, котрі скеровані на вивчення характеристик будь-яких процесів, явищ, об'єктів і передбачають їх аналіз та узагальнення виявлених фактів; структура такого проекту схожа на структуру дослідницького, що часто є основою для їх поєднання;
 - рольові проекти, в яких учасники виконують визначені ролі (літературних персонажів чи вигаданих героїв), зумовлені характером і змістом проекту; імітують соціальні чи ділові відносини, ускладнені

гіпотетичними ігровими ситуаціями. Структура таких проектів лише окреслюється і залишається відкритою до завершення роботи. Вони дозволяють не лише отримати нові знання, але й сприяють отриманню певного соціального досвіду.

Відповідно до класифікації українського дослідника О. Пехоти проекти розрізняють за певними критеріями [79].

Він характеризує проекти наступним чином:

дослідницькі проекти потребують добре обміркованої структури, визначеної мети, актуальності предмета дослідження для всіх учасників, соціальної значущості, продуманості методів, у тому числі експериментальних методів обробки результатів. Вони повністю підпорядковані логіці дослідження і мають відповідну структуру: визначення теми дослідження, аргументація її актуальності, визначення предмета й об'єкта, завдань і методів, визначення методології дослідження, висунення гіпотез розв'язання проблеми і намічання шляхів її розв'язання;

творчі проекти не мають детально опрацьованої структури спільної діяльності учасників, вона розвивається, підпорядковуючись кінцевому результату, прийнятій групою логіці спільної діяльності, інтересам учасників проекту. Вони заздалегідь домовляються про заплановані результати і форму їх представлення рукописний журнал, колективний колаж, відеофільм, свято, тощо. І тоді потрібні сценарій фільму, програма свята, макет журналу, альбому, газети;

ігрові проекти учасники беруть собі визначені ролі, обумовлені характером і змістом проекту. Це можуть бути як літературні персонажі, так і реально існуючі особистості, імітуються їх соціальні і ділові стосунки, які ускладнюються вигаданими учасниками ситуаціями. Ступінь творчості учасників ігрових проектів дуже високий, але домінуючим видом діяльності все-таки є гра;

інформаційні проекти спрямовані на збирання інформації про який-небудь об'єкт, явище, на ознайомлення учасників проекту з цією

інформацією, її аналіз і узагальнення фактів. Такі проекти потребують добре продуманої структури, можливості систематичної корекції у ході роботи над проектом. Структуру такого проекту можна позначити таким чином: мета проекту, його актуальність; методи отримання (літературні джерела, засоби масової інформації, бази даних, у тому числі й електронні інтерв'ю, анкетування тощо) та обробки інформації (її аналіз, узагальнення, зіставлення з відомими фактами, аргументовані висновки); результат (стаття, доповідь, реферат, відеофільм); презентація (публікація, у тому числі в електронній мережі, обговорення у телеконференції). Такі проекти можуть бути органічною частиною дослідницьких проектів, їхнім модулем;

практико-орієнтовані проекти, коли результат діяльності учасників чітко визначено з самого початку, він орієнтований на соціальні інтереси учасників (документ, програма, рекомендації, проект закону, словник, проект шкільного саду). Проект потребує складання сценарію всієї діяльності його учасників з визначенням функцій кожного з них. Особливо важливими є організація координаційної роботи у вигляді поетапних обговорень та презентація одержаних результатів і можливих засобів їх упровадження у практику. Якщо короткотермінові проекти можуть виконуватися на заняттях з однієї дисципліни, то довготермінові проекти (від одного місяця до року) присвячені доволі великій або декільком пов'язаним проблемам, і відповідно є міждисциплінарними та аналізуються здебільшого в позааудиторний час. У реальній практиці здебільшого застосовуються змішані типи проектів [114].

У процесі підготовки майбутніх фахівців з дизайну мають місце більшість вказаних вище проектів, які виконуються студентами у процесі вивчення навчальних дисциплін гуманітарної, соціально-економічної підготовки, фундаментальної, психолого-педагогічної та науково-предметної підготовки. У свою чергу треба відмітити, що з метою формування у них здатності до художнього проектування, враховуючи характерні особливості майбутньої професійної діяльності, з переліку проектів можна виділити творчі, ігрові, інформаційні, дослідницькі та практико-орієнтовані проекти.

Реалізація проектного методу з метою підготовки майбутніх фахівців з дизайну до художнього проектування здійснюється при вивченні навчальних дисциплін: основи композиції, архітектоніка та комбінаторика формоутворення, проектування, теорія та історія дизайну, матеріали сучасного дизайну, декоративно-прикладна творчість, основи макетування і моделювання, художнє проектування (за спеціалізацією).

Кожен тип проекту при виконанні його у процесі навчання забезпечує певні особливості розвитку здатності до художнього проектування. Тож, визначимо типи проектів характерні для кожної з перелічених навчальних дисциплін (табл.2.1).

Таблиця 2.1

Використання різних типів проектів при вивченні навчальних дисциплін з метою формування у майбутніх фахівців з дизайну здатності до художнього проектування

№	Навчальна дисципліна	Тип проекту	Характерні особливості розвитку здатності до художнього проектування
1.	Основи композиції	Творчий, ігровий	Креативність, ініціативність, комунікабельність, творчість, гармонізація, організованість
2.	Архітектоніка та комбінаторика формоутворення	Творчий і дослідницький	Комбінаторика, об'ємно-просторова уява, креативність, гармонізація, творчість, організованість
3.	Проектування	Дослідницький, ігровий	Комунікабельність, організованість, допитливість, ініціативність, здатність до пошукової діяльності
4.	Теорія і історія дизайну	Інформаційний	Комунікабельність, організованість, допитливість,

			ініціативність, здатність до пошукової діяльності
5.	Матеріали сучасного дизайну	Дослідницький	Креативність, творчість, гармонізація, допитливість, здатність до пошукової діяльності, організованість
6.	Декоративно-прикладна творчість	Творчий, інформаційний	Креативність, творчість, гармонізація, допитливість, здатність до пошукової діяльності, організованість
7.	Основи макетування і моделювання	Творчий	Розвиток просторової уяви, творчість, комбінаторика, організованість
8.	Художнє проектування	Практико-орієнтований	Креативність, творчість, організованість, гармонізація, здатність до генерування ідей і нестандартних рішень

Теми усіх проектів пропонуємо такі, що стосуються конкретного практичного питання, що є актуальним для реального життя. Разом з тим, це вимагає залучення знань студентів не лише з однієї дисципліни, але й з різних галузей, стимулює систематичне творче мислення, «вмикання» навичок дослідницької роботи. Саме таким чином досягається природна інтеграція знань.

Відповідно до логіки нашого дослідження проектна діяльність характеризується заняттями, що не обмежуються набуттям студентами окремих знань, умінь і навичок, а виходять на практичні дії студентів, зачіпаючи їх емоційну сферу, завдяки чому посилюється мотивація студентів. При цьому студенти навчаються самостійно мислити, знаходити і вирішувати проблеми, застосовуючи знання з різних навчальних дисциплін,

прогнозувати результати і можливі наслідки різних варіантів рішення, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки.

Під час виконання проекту навчальний процес орієнтований на студента: передусім враховуються його інтереси, життєвий досвід і індивідуальні здібності. Також посилюється індивідуальна і колективна відповідальність студентів за конкретну роботу, оскільки кожен студент, працюючи індивідуально або в мікрогрупі, повинен представити усій групі результати своєї діяльності. Спільна робота у рамках проекту учить студентів доводити справу до кінця.

Проектна діяльність студентів забезпечує пріоритет соціально-значимих знань і умінь, що найбільше відповідає парадигмі особистісно-орієнтованої освіти, тому що саме ці знання і вміння дозволяють молоді упродовж життя успішно реалізуватися у професійній діяльності.

Аналіз педагогічної літератури з цього питання дає можливість з'ясувати, що мета проектів на сьогодні це одна з найбільш розповсюджених видів дослідницької роботи студентів. Вона розглядається як альтернатива аудиторній системі навчання, але проектна дослідницька діяльність зовсім не повинна витіснити традиційну (аудиторну) і стати панацеєю. Проектна технологія має бути використана як доповнення до інших видів прямого або непрямого навчання, як засіб прискореного росту і в особистому плані, і в академічному.

Зупинимось більш детально на навчальних дисциплінах підготовки майбутніх фахівців з дизайну.

«Основи композиції» - це навчальна дисципліна нормативного компоненту змісту підготовки відповідних фахівців. Метою навчальної дисципліни «Основи композиції» є оволодіння знань і навичок із системного застосування основних складових композиції – її законів, принципів, елементів, засобів зв'язку для створення гармонійних творів, а також формування у студентів науково-мистецького світогляду та навичок самостійної творчої і дослідницької роботи.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Основи композиції» є принципи, засоби та прийоми створення існуючих та розроблених творів дизайну. Основними завданнями вивчення дисципліни «Основи композиції» є: розвиток творчої уяви і образного мислення; освоєння основних композиційних прийомів (ритм, композиційний центр, статика, динаміка, симетрія, асиметрія та ін.); виховання широкої художньо-естетичної культури і художнього смаку; формування вміння аналізувати твори мистецтва, вести цілеспрямовані спостереження оточуючої дійсності, творчо відбирати їх в правдивій образній формі; знайомство з колірною гармонізацією в декоративній композиції; засвоєння правил побудови композицій; володіння професійною майстерністю і вміння застосовувати їх в художній діяльності.

При вивченні «Основа композиції», студенти вже можуть на першому курсі створювати свої перші проекти. Одним із варіантів є творчий проект, який характеризується композиційним пошуком в художньому проектуванні спрямований на надання зображенню властивостей, що забезпечує повне і смислове навантаження художньому твору, а саме, ілюстрування поезії середини 19 століття. Дуже багато ілюстрацій вже є до даних творів. Але таке завдання вимагає від студентів пошуку нових творчих рішень, нових уявлень і виразності, що дозволить передати сучасному читачу смислове навантаження. Студенти починають над проектом з вибору твору XIX століття. Для того, щоб швидше вирішити і не повторюватись з авторами XIX століття зі своїми одногрупниками, пропонується наосліп обрати автора, який заздалегідь заготовлений на окремих аркушах. Представників письменників рівно стільки, скільки студентів у групі. Після знаходження предмету ілюстрації, студент повинен розпочати пошук ідей та стилю в ескізуванні. Ідей повинно бути не менше трьох і тільки після остаточного утвердження з викладачем, розпочинається робота над ілюстраціями. Стильове вирішення та техніка виконання здійснюється за вибором студента. Таким чином, проект демонструє усі набуті знання і вміння ним після

вивчення категорій композиції та засобів гармонізації, закономірностей, властивостей і якостей композиції. Презентація ілюстрацій повинна мати вигляд розгорнутого плакату, на якому представлені оформлені ілюстрації до творів. Студент презентує і відстоює актуальність своїх робіт, а також смислове навантаження кожної ілюстрації. Приклади ілюстрацій студентських творчих проєктів представлені на рис. 2.2, 2.3.

Рис. 2.2. Ілюстрації студентських творчих проєктів при вивченні дисципліни «Основи композиції»

Рис. 2.3. Ілюстрації студентських творчих проєктів при вивченні дисципліни «Основи композиції»

Другим проектом при вивченні дисципліни «Основи композиції» є ігровий проект, який виконується наприкінці вивчення курсу і має одну тему для всіх студентів у групі. Для початку студентам пропонується видумана історія про те, що вони всі працюють на одному дизайн-підприємстві. Але у всіх різні ролі, серед яких арт-директор, дизайнер, концепт-художник, художник, арт-менеджер і т.д. Тобто, картина з реальними спеціальностями підприємства на чолі з президентом компанії - викладачем. Такий ігровий проект дозволить студентам вигадувати, імітувати соціальні й ділові стосунки своїх персонажів, застосовуючи максимально свою творчість. Викладач (президент) задає заздалегідь підготовлену тему для розробки дизайнерського рішення після чого починається спільна робота від ескізу до презентації президенту компанії своїх дизай-проектів. Також, можливо розділити студентів на дві конкурентні групи, які працюють над одним і тим самим завданням. Де на презентації буде вирішено, хто отримає тендер на реалізацію проекту. Темою такого проекту може бути фірмовий стиль арт-бутику меблів. Викладач (президент) обирає у групі арт-директора (студента з найвищими балами і показниками при вивченні даного курсу), який буде ухвалювати у інших студентів ескізи, розробки, презентації і в результаті представляти свою команду з розробленим фірмовим стилем. Техніку виконання обирають самі студенти. Фірмовий стиль повинен включати в себе товарний знак - оригінальний напис повної або скороченої назви фірми; фірмовий лозунг - ("слоган" від англ. slogan) — девіз фірми; фірмовий колір або поєднання кольорів; фірмовий комплект шрифтів; єдине музичне оформлення, що супроводжує всі рекламні об'яви; фірмовий блок.

Приклад виконаного студентами проекту подано на рисунку 2.4 і 2.5.

включаючи композиційну роботу над ними; розвиток об'ємно-просторових уявлень, навичок сприймання та вміння аналізувати форму; набуття навичок і отримання знань з перетворення та трансформації простих та складних форм.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є підвищення рівня професійно-педагогічної культури; вправління у словесному формулюванні теоретико-психологічних положень з основ архітекtonіки: «архітекtonіка», «текtonіка», «пластика»; класифікація архітекtonічних мистецтв і напрямів професійної діяльності; формування уявлення про етнодизайн – архітекtonіку етнічних творів матеріально-художньої культури, зумовлену особливостями рельєфу і клімату території; розвиток творчих проектних здібностей; розвиток естетичного і емоційного ставлення до творів декоративного мистецтва та дизайну, вміння розуміти та цінувати народну художню творчість. Програма сприяє розвитку творчого мислення і художніх здібностей студентів, формуванню художніх смаків на основі вивчення та розуміння формотворчих особливостей природного походження, вихованню естетичної культури, знань про предметне середовище, його вплив на людину.

При навчанні даної дисципліни ми пропонуємо виконання творчих і дослідницьких проектів. При цьому не визначається детально пророблена структура спільної діяльності студентів. Структура тільки намічається і потім розвивається таким чином, щоб отримати кінцевий результат, який відповідає інтересам учасників проекту. Творчий проект дисципліни «Архітекtonіка та комбінаторика формоутворення» виконується у вигляді рекламного штендеру, який базується на нестандартних рішеннях та вмінні розробляти, виготовляти та застосовувати основні елементи мистецтва паперопластики (рис.2.6, 2.7). Викладач задає тему, бажано стосовну конкретної спеціалізації майбутнього фахівця з дизайну. Так, наприклад, для дизайнерів одягу – рекламний штендер для ательє з пошиву весільних суконь.

Рис.2.6. Приклади студентських творчих робіт у техніці
«паперопластика»

А для дизайнерів меблів – рекламний штендер для салону дитячих меблів. Студент повинен виконати, презентувати, обґрунтувати, чому саме зупинився на такому рішенні завдання.

Рис.2.7. Приклади студентських творчих робіт у техніці
«паперопластика»

Ще один проект для виконання при вивченні «Архітектура та комбінаторика формоутворення» є дослідницький. Представлений у вигляді дитячого майданчику- об'ємно-просторової форми засобами паперопластики (рис.2.8, 2.9). Такий проект виконується після дослідження та вивчення основних прийомів та засобів формоутворення.

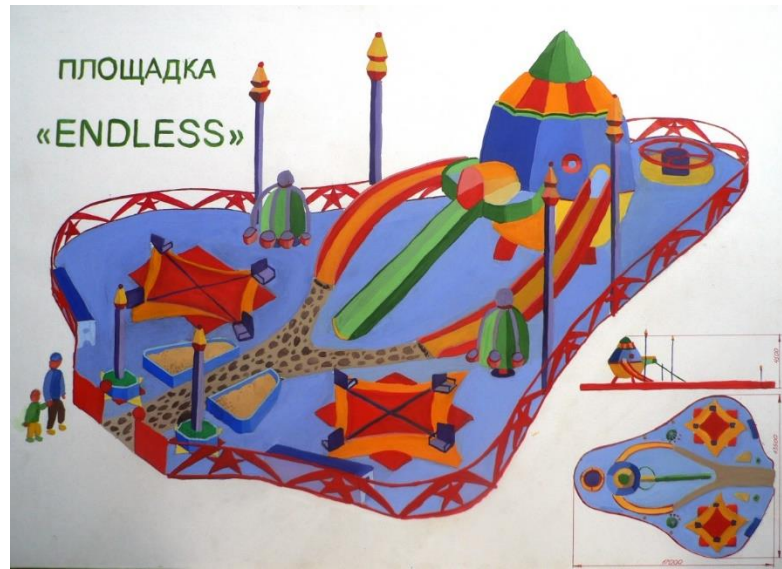

Рис.2.8. Ескіз до проекту дитячого майданчику

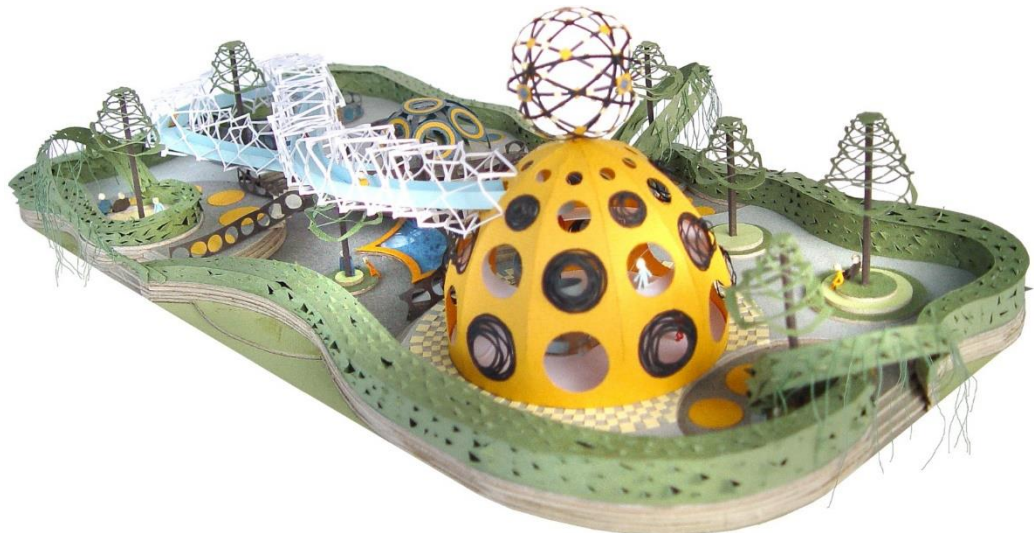

Рис.2.9. Проект дитячого майданчику виконаний засобами паперопластики

Студент при виконанні такого проекту досліджує гармонізацію поєднання кольорів, співставлення форми у просторі; закономірності

членування форми, її ритмічному повтору та розбиття на модулі, а також прийомів, технік трансформації, стилізації образу. Вчиться захищати та відстоювати свій дизайнерський задум.

Однією з важливих нормативних дисциплін у процесі підготовки фахівців з дизайну є «Проектування». Метою викладання даної навчальної дисципліни є ознайомлення студентів з основними методами, правилами та законами проектування виробів та підготовки їх до виробництва.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Проектування» є навчання студентів виконувати проекти виробів, враховуючи усі стадії проектування; робити рекламу власному виробу; аналізувати рентабельність власної продукції та шукати шляхи її реалізації. Крім того студенти вивчають різні методи рішення дизайнерських завдань.

При вивченні даної дисципліни ми пропонуємо виконувати спочатку дослідницький проект. Такий проект дозволяє студентам досліджувати поняття та стадії проектування на виробництві, основи створення реклами виробів, різноманітність матеріалів для розробки макетів виробів, основні правила оформлення технічного рисунка та креслення. При дослідженні основних стадій створення проектів, різноманітність матеріалів і правил оформлення проекту студент не тільки набуває знання, а ще й виокремлює для себе актуальні, основні і творчі шляхи їх створення. В результаті, студенти готують доповіді, виступи і презентації своїх проектів.

Наступний проект, який пропонується виконати у процесі вивчення дисципліни «Проектування» – ігровий проект, де студенти використовують окремі методи проектування для пошуку різних варіантів дизайнерського рішення. Студенти навчаються винаходити, виробляти в себе вміння подивитися на звичні речі в незвичайному ракурсі. На одному з занять студентам буде запропоновано проробити метод мозкового штурму. Завдання на такому занятті послідовно розв'язують дві групи людей по 4-15 чоловік в кожній. Допускається й менше, й більше число учасників. Перша група тільки висуває різноманітні ідеї - це група «генераторів ідей». В неї ми

пропонуємо відібрати студентів, схильних до абстракції і з буйною фантазією (екстравертів). Ця група «штурмує» завдання, наприклад, на тему «Придумати багатофункціональний робочий стіл» на протязі 20-50 хвилин з регламентом 2 хвилини на ідею, які фіксуються в протоколі, або записуються на диктофон. Друга група після закінчення «штурму» виносить думку про цінність висунутих ідей. Це група «експертів», сюди ми включаємо студентів з критичним складом розуму (інтровертів), у нашому випадку студентів, які вчать на відмінно з живопису і рисунку, гарно змальовують, але з низьким рівнем креативності, уяви і фантазії. У завдання експертів входить не тільки оцінка ідей, але й аналіз прихованих можливостей в кожній пропозиції. Тому фахівці-експерти повинні дати свої висновки з висунутих ідей і детально розібрати їх, обов'язково вишукуючи в них раціональні зерна, що містить будь-яка ідея, якою б парадоксальною вона не була. Процесом розв'язання завдання управляє керівник (викладач) який ставить запитання, інколи підказує, направляє дискусію в потрібному напрямку, слідкуючи за тим, щоб висловлювались не тільки дуже практичні ідеї, а й фантастичні і непрактичні, які можуть дати поштовх іншим ідеям.

Навчальна дисципліна «Основи декоративно-прикладного мистецтва» - дисципліна змісту підготовки майбутніх фахівців з дизайну, метою якої є вивчення і засвоєння студентами теоретичних знань з історії розвитку декоративно-прикладного мистецтва у контексті і взаємозв'язку різних культур світової цивілізації, формування навичок і умінь аналізувати, систематизувати і перероблювати досвід майстрів народного декоративно-прикладного мистецтва під час створення власного художнього твору (виробу); створення умов для творчого розвитку студентів, майбутніх педагогів-дизайнерів, засобами декоративно-прикладного мистецтва.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Основи декоративно-прикладного мистецтва» є ознайомлення студентів із декоративно-ужитковим мистецтвом, багатством та різноманітністю його видів, засобами художньої виразності; навчання працювати в різних техніках, створювати

предмети декоративно-ужиткового мистецтва; розвиток естетичного та художнього смаку студентів, їх творчих здібностей, образного мислення; виховання духовно багаті особистості з активною громадянською позицією; розвиток позитивних якостей особистості: працелюбство, наполегливість у досягненні мети, відповідальність за результат власної діяльності.

Вивчаю дисципліну «Основи декоративно-прикладного мистецтва» студентам пропонується творчий і інформаційний тип проектів.

На інформаційному типі проекту студенти виконують інформаційно-наукове дослідження на тему запропоновану нами, а саме: «Народне декоративне мистецтво – невід’ємна частина художньої культури». Студенти презентують свої проекти на «конференції». Кожний виступаючий, має підготувати реферат, доповідь, презентацію-колаж. На колажі повинно бути висвітлено основні ідеї та інформаційні здобутки студента.

При виконанні творчого проекту студенти готують декоративне панно в інтер’єрі. Техніку виконання майбутніх фахівців з дизайну вже можуть обрати самостійно, так як проект виконується наприкінці вивчення навчальної дисципліни. Готовий проект студент повинен захистити і запропонувати інтер’єр, для якого підходить таке панно. Для демонстрування інтер’єру студент може використати комп’ютерні технології, які вивчаються паралельно, зокрема, на навчальній дисципліні «Сучасні інформаційні технології» використовуючи програмне забезпечення Adobe Photoshop. При такому інтегрованому підході студент вчиться поєднувати свої знання і вміння, а також не тільки реально готувати і орієнтуватися в кожному з видів декоративно-прикладного мистецтва. А ще й створювати декоративні композиції для оформлення того чи іншого стилю в інтер’єрі.

З метою ознайомлення майбутніх фахівців з дизайну з матеріальною основою сучасної дизайнерської практики вивчається навчальна дисципліна «Матеріали сучасного дизайну».

Основними завданнями вивчення дисципліни «Матеріали сучасного дизайну» є вивчення сучасних технологій виготовлення й використання

різних матеріалів у сфері дизайну; вивчення властивостей матеріалів через знайомство зі спеціальною літературою та безпосередньо зі зразками матеріалів; вивчення закономірностей зміни якостей матеріалу при теплових, механічних, фізико-хімічних і інших зовнішніх впливах; проведення практичних випробувань матеріалів; використання відомих і нових матеріалів для "естетизації" навколишнього середовища; засвоєння знань з матеріалів, що надасть студентам можливість розрізняти вироби за походженням, засобом декорування та пластикою побудови форми; вироблення навичок роботи з різноманітними матеріалами, засвоєння інформації про їх технологічні та інші властивості; формування системи знань і вмінь з технології ведення роботи; виховання здатності до самостійної творчої діяльності: вміння заздалегідь обмірковувати завдання, знаходити рішення, яке максимально відповідає творчому завданню; виховування у студентів працьовитості, відповідальності до виконання творчих завдань, дисциплінованості, самостійності.

При вивченні даної дисципліни рекомендуємо використовувати дослідницький тип проекту. Такий проект дозволяє максимально глибоко дослідити матеріали за походженням, технології їх виготовлення; зміст основних термінів та понять в галузі матеріалознавства, які використовуються у професії дизайнера. При виконанні проекту студенти готують реферат і презентацію на тему «Сучасні матеріали в дизайні меблів» або «Сучасні матеріали в дизайні одягу» тощо. При захисті проектів використовують мультимедійні технології, що будуть слугувати доповненням до презентації. Залучення мультимедійних засобів в групових завданнях сприятиме дослідницькому пошуку та вирішення групою студентів суттєвої для них задачі з метою одержання реального результату.

При навчанні «Теорії та історії дизайну» метою програми є розкриття і вивчення дизайну як напряду практичної естетики, що зумовлює специфіку його тематики; вивчення дизайну як естетичного освоєння світу людиною. Загальна мета конкретизується в основних завданнях: ознайомлення з

теоретичними проблемами дизайну; формування естетичної культури; ознайомлення з основними поняттями дизайну: художні стилі, особливості формотворення, колорит; оволодіння про професії в різних видах дизайну: графічний, промисловий дизайн, дизайн середовища, WEB-дизайн; реалізація особистого творчого потенціалу в процесі виконання індивідуальних та колективних творчих проектів.

В межах даної дисципліни найкраще, на наш погляд використовувати інформаційний проект у вигляді методу шість капелюхів мислення Де Боно. Принцип організації інтелектуальної діяльності в режимі технології «Шість капелюхів мислення» полягає в тому, що кожен учасник або група учасників у процесі обговорення проблеми «одягає» капелюх певного кольору і мислить так, як «вимагає» колір одягнутого капелюшка. Метод дозволяє структурувати і зробити набагато ефективнішою будь-яку розумову діяльність, як особисту, так і колективну, особливо для ситуацій розв'язання проблем та прийняття рішень.

Після інформаційного дослідження історії виникнення та розвитку дизайну; видів дизайну, їх характеристик; сучасних матеріалів та технологій, що використовуються у дизайні; художніх засобів дизайну кожний студент готує собі реферат, як одну з умов участі у колективному проекті.

В основі «Шести капелюхів» лежить ідея паралельного мислення. Традиційне мислення ґрунтується на полеміці, дискусії і зіткненні думок. Однак при такому підході часто виграє не найкраще рішення, а те, яке найуспішніше пропагувалося в дискусії. Паралельне мислення – це мислення конструктивне, при якому різні точки зору і підходи не стикаються, а співіснують.

Білий капелюх: інформація – тільки факти.

Використовується для того, щоб спрямувати увагу учасників (студентів) на інформацію. У цьому режимі мислення нас цікавлять лише факти. Ми задаємося питаннями про те, що ми вже знаємо про дизайн, і яка ще інформація нам необхідна і як нам її отримати.

Жовтий капелюх: логічний позитив – символічне відображення оптимізму.

Жовтий капелюх відповідає за дослідження можливих успіхів і позитивних сторін у сучасному дизайні. Він вимагає переключити свою увагу на пошук переваг і позитивних сторін ідеї, яка розглядається.

Чорний капелюх: критика – обережність.

Він застерігає і змушує думати критично. Що може статися з сучасним дизайнером або що піде не так? Дозволяє дати волю критичним оцінкам, побоюванням й обережності. Критика захищає нас від нерозважливих і непродуманих дій, вказує на можливі ризики і підводні камені. Користь від такого мислення безсумнівна, якщо, звичайно, нею не зловживати.

Червоний капелюх: почуття та інтуїція.

У режимі червоного капелюха в учасників (якщо це колективне обговорення) є можливість висловити свої почуття та інтуїтивні здогади щодо питання, яке обговорюється, не вдаючись у пояснення про те, чому це так, хто винен і що робити далі.

Зелений капелюх: креативність

Капелюх такого кольору відповідає за зосередження на творчості, альтернативних рішеннях, нові можливості та ідеї. Це можливість висловити нові поняття та концепції в дизайні. Перебуваючи під зеленим капелюхом, ми придумуємо нові креативні ідеї, модифікуємо вже існуючі, шукаємо альтернативи, досліджуємо можливості, взагалі, даємо креативності зелене світло.

Синій капелюх: управління процесом – керування розумовими процесами. Гарантія дотримання всіх шести капелюхів.

Синій капелюх відрізняється від інших капелюхів тим, що він призначений не для роботи зі змістом завдання, а для управління самим процесом роботи. Зокрема, його використовують на початку сесії для визначення того, що належить зробити, і в кінці, щоб узагальнити досягнуте і поставити нову мету.

Отже слід відзначити, що в ідеальному випадку студенти як майбутні фахівці з дизайну мають навчитися бачити проблему, виходячи з власних потреб чи потреб суспільства, таке бачення приведе якомога швидше до вирішення завдань.

Однією з важливих навчальних дисциплін у процесі підготовки майбутніх фахівців з дизайну до художнього проектування є «Основи макетування та моделювання». Метою викладання даної дисципліни є професійна підготовка фахівця з високим рівнем художньо-конструкторської майстерності і самостійного творчого вирішення завдань, формування практичних навичок створення макетів різноманітних виробів за проектними кресленнями.

Основним завданням вивчення «Основ макетування і моделювання» є: засвоєння основних прийомів створення проектних креслень; засвоєння основних технік роботи макетними матеріалами, обладнанням; засвоєння основних композиційних прийомів роботи з формою нових виробів.

При вивченні навчальної дисципліни «Основи макетування і моделювання» ми рекомендуємо використовувати творчі проекти.

Після того як студент набув навички роботи із макетним матеріалом (папір, картон) за кресленнями для виготовлення розгорток запропонованих об'єктів, наступними мають стати завдання не менш складні, але які вимагатимуть більш творчого підходу. Це може бути схоже на гру, де необхідно опредметнити певний сюжет на якусь тему. Сюжет може бути запропонований викладачем або ж може бути пов'язаний із спеціалізацією студентів. При виборі теми творчого проекту можна не обмежуватися простими ситуаціями – це може бути, наприклад, подорож на іншу планету, або ж уже перебування на іншій планеті, чи в морських глибинах, на полюсі серед снігів. Для усіх цих ситуацій необхідно створити умови для проживання, пересування, налагодження комунікацій і зв'язку. При цьому необхідно враховувати функціональне призначення кожного об'єкта, ймовірність його використання для різних цілей, в різних умовах. Ця ідея,

перекликається із матеріалами статті «Сценирование», как метод моделирования игрового процесса [рос.]», де автори А. Шелушинін і Т. Сазонова досліджували проблему співвідношення гри як процесу і як опредметнення простору, захопленого у сферу гри. Однак, на відміну від згаданої проблематики, де розглядається «метод проектного моделювання ігрового процесу – «за сценарієм» (метод запозичений із практики кіномистецтва і трансформованого до наших задач)» [134, с. 6]. Студент повинен спроектувати багате і складне наочно-просторове середовище з великою кількістю компонентів, які мають одну особливість – вони належать даному конкретному сюжету. Так студенти знаходять художньо-естетичну цілісність на рівні проектної моделі, запрограмованої сюжетом, опредметненими створеними об'єктами. Важливим також є те, що створювані об'єкти виконуються з урахуванням ергономічного фактору в певному масштабі. Техніка виконання за вибором студента.

Прикладне спрямування у процесі навчання майбутніх фахівців з дизайну має навчальна дисципліна «Художнє-проектування». Метою викладання навчальної дисципліни «Художнє проектування» є професійна підготовка фахівця з високим рівнем художньо-конструкторської майстерності і самостійного творчого вирішення завдань, формування практичних навичок виконання дизайн-проектів, розвиток креативного мислення у студентів. Під час навчання вони оволодівають практичними навичками з виконання всього процесу проектування виробів, орієнтуючись у світових модних трендах, нових технологіях художнього проектування, оздоблення і моделювання складних форм. Об'єктами художнього проектування можуть бути будь-які предмети матеріального світу. Основними завданнями «Художнього проектування», у нашому випадку, а саме для спеціалізацій «Дизайн одягу» та «Дизайн меблів», є розкриття видів художніх систем проектування одягу та меблів, а також навчання студентів виконувати роботи зі створення авторської колекції одягу або ж стильового набору меблів.

Ми пропонуємо при вивченні даної дисципліни виконання практико-орієнтованого проекту, який буде стимулювати використовуючи мистецькі твори, природні об'єкти, знаходити творче джерело та авторську ідею; створювати фор ескізи, творчі ескізи та технічні рисунки колекції одягу та набору меблів. При захисті такого проекту, студенти повинні не тільки представити саму колекцію чи макет меблів, а й показати всю історію пошуку концепції, починаючи від ескізів та скетчів з декількома ідеями, розказати про актуальність вибору стилю, розкрити функціональність виробів та сучасність колекції або ж значимість обраного стилю в інтер'єрі. Найвище буде оцінюватись той проект, у якому студент запропонує нову ідею, нестандартні рішення, а також, професійність виконання виробів.

При виконанні художнього проектування меблів студентам пропонується використовувати комп'ютерні технології, так як сучасний дизайн сьогодні неможливий без комп'ютерної графіки.

Працюючи над проектом та використовуючи при цьому компютерні технології, студенти кожного разу відкривають для себе щось суб'єктивно нове, хоча вже відоме в науці і в методиці. При цьому розвивається розум і воля, набуваються уміння долати труднощі, приймати нетрадиційні рішення [113], як необхідні якості майбутніх фахівців з дизайну.

Для виконанні дизайну меблів студенти використовують таке програмне забезпечення: ArchiCAD, AutoCAD - для створення проектної документації; 3ds Max, V-Ray - для створення фотореалістичних тривимірних зображень інтер'єру; Adobe Photoshop - підготовка текстур, обробка фотографій; Adobe Acrobat Professional - для створення і редагування альбомів креслень у форматі PDF. На рис.2.10 представлено проект інтер'єру та меблів виконаний з використанням комп'ютерних технологій.

Для розробки колекції дизайну одягу (рис. 2.11) студенти можуть використовувати таке програмне забезпечення: АССОЛЬ, ГРАЦІЯ, КОМТЕНС, ЛЕКО, GERBER, LECTRA (INVESTRONICA), GRAFIS та ряд інших.

Рис.2.10. Проект інтер'єру та меблів

Отже, проектування, яким пронизано весь навчальний процес підготовки фахівців з дизайну допомагає студентам усвідомити роль знань в житті і навчанні - знання перестають бути метою, а стають засобом в справжній освіті. Суть методу проектів - стимулювати інтерес студентів до знання і навчити практично, застосовувати ці знання для вирішення конкретних професійних завдань майбутніх фахівців з дизайну.

Рис.2.11. Проект авторської колекції одягу

Проектування стимулює і посилює позитивну мотивацію до навчання, так як є: особистісно-орієнтованим; активізує дидактичні підходи, такі як

навчання у процесі діяльності, сумісне навчання, мозковий штурм, рольові ігри, евристичне та проблемне навчання, дискусія, командне навчання; самомотивуючим, що означає зростання інтересу та включення в роботу в міру її виконання; дозволяє вчитись на власному досвіді та досвіді інших; приносить задоволення студентам, які бачать продукт своєї власної праці.

2.4 Активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів у процесі підготовки їх до художнього проектування

Вища освіта - результат цілеспрямованого, спланованого засвоєння студентами безлічі елементів об'єктивного досвіду людства, що володіє системністю і визнаний суспільством, як певного рівня академічної або професійної підготовки особистості до успішної діяльності. У своїх працях з теорії і технології навчання у вищій школі, академік Ю. Фокін вказує на те, що саме процес пізнання створює можливості для засвоєння різнобічних відомостей. Засвоєння, у свою чергу, створює умови для різноманітної освітньої практики і більш глибокого пізнання ще невідомого [123].

Пізнання і засвоєння взаємопов'язані, вони дають можливість людині удосконалюватися і професійно зростати. Ці процеси подібні за складом діяльності (сприйняття інформації, аналіз сприйнятої інформації і використання інформації в своїй активності), тому їх об'єднують під загальною назвою - пізнавальні і когнітивні процеси.

Ю. Фокін виділяє основні види засвоєння, які беруть участь у процесі навчання: самостійне засвоєння - цілеспрямоване засвоєння елементів, обраних самим суб'єктом; латентне засвоєння - приховане, непомітне, здійснюване суб'єктом неусвідомлено (відбувається при наслідуванні, несвідомо чи свідомо копіюючи активність інших осіб); спонтанне - мимовільне засвоєння, неусвідомлюване, в процесі здійснення діяльності, направлене на задоволення пізнавальних потреб (відбувається в процесі

навчання - формування нових операційних навичок під впливом багаторазового повторення в результаті тренування, а також у спілкуванні - практична взаємодія, що виражається в обміні інформацією); кероване засвоєння - цілеспрямоване засвоєння, здійснюване студентами під керівництвом викладача (групи викладачів).

Навчання є найважливішою складовою керованого засвоєння. Науковцями сформульована і доведена теорія про необхідність керованого засвоєння для досягнення будь-якої освіти і неможливості його досягнення без прямого або непрямого керівництва викладачем або групою викладачів. Тому процес навчання є спільною цілеспрямованою активністю викладача і студентів, спрямованою на засвоєння студентами обраного викладачем навчального матеріалу. Участь викладача робить процес навчання керованим, що дозволяє засвоювати знання, необхідні студентам найбільш раціональним способом, з метою вдосконалення його розумових і фізичних можливостей, формування нових здібностей, що дозволяють виявляти нові для майбутніх фахівців способи прояву активності.

Наприклад, «Основи композиції» - одна зі спеціальних нормативних дисциплін, що дає майбутнім дизайнерам творчу свободу для створення самих різноманітних проектів. Студенти в процесі спланованих аудиторних практичних занять, вчаться вирішувати професійні та творчі завдання: набувають навички виконання технічного малюнку, начерків, перспективно-грамотно втілюють свої ідеї на площині аркуша, створюють макети різних форм і призначень. В основі навчання даної дисципліни лежить кероване засвоєння. Процес навчання відбувається під керівництвом викладача, за обраною методикою і чітко спланованою програмою навчання, в якій на кожен тему відводиться певна кількість навчального часу [133].

В ході практичних аудиторних занять, велика частка навчання відводиться спонтанному засвоєнню. Засвоєння відбувається в результаті демонстрації композиційних прийомів викладача і виконання студентами

вправ по композиції на основні прийомів і закономірностей в процесі аудиторних занять.

Зазначимо, що закономірні положення, встановлені педагогічною наукою, були покладені в основу принципу свідомості і активності в процесі навчання. І. Підласий вважає, що «пізнавальна активність є важливим фактором навченості студентів і вирішально впливає на темп, глибину і міцність оволодіння навчальним матеріалом» [83].

Він виділив наступні принципи, що лежать в основі свідомості і активності в процесі навчання: ясне розуміння цілей і завдань майбутньої роботи; попереднє і глибоке усвідомлення майбутніх навчальних дій; використання всіх видів і форм пізнавальної діяльності, об'єднання аналізу і синтезу, індукції з дедукцією, зіставлення з протиставленням, застосування аналогії; забезпечення розуміння студентами навчального матеріалу та використання образних порівнянь; забезпечення колективних форм пошуку правильної відповіді; обов'язкове забезпечення умов активності суб'єктів навчання; зв'язок невідомого з відомим для облегшення розуміння; навчання предмету з першочерговою метою формування особистості; навчання за допомогою доказів, заснованих на почуттях і розумінні; введення оптимальної кількості прикладів, виділяючи головне; виявлення і пояснення розбіжностей між спостерігаючими фактами і знаннями; навчання найбільш продуктивними методами; усунення несприятливо діючих причин з навчально-виховного процесу; часте використання питання «чому» з метою розуміння причинно-наслідкових зв'язків; аргументовані і обгрунтовані докази всього, що викладається, застосування знань на практиці; використання індивідуальних інтересів суб'єктів навчання ; розвиток творчого мислення, рішення пізнавальних задач в ході творчих завдань; застосування майстерності задавати питання і вислуховувати відповіді та ін.

В даний час одним з найбільш поширених видів навчання, є пояснювально-репродуктивний вид навчання. Він включає етапи: сприйняття навчальної інформації; осмислення (узагальнення, засвоєння понять, законів,

теорій); вдосконалення знань, умінь і навичок за допомогою вправ; закріплення знань, умінь і навичок; застосування знань, умінь і навичок в нових ситуаціях; самоконтроль ефективності отриманих знань, умінь і навичок; періодичне повторення раніше вивченого матеріалу. Методика навчання науково-предметних фундаментальних дисциплін «Рисунок з основами пластичної анатомії»; «Основи композиції»; «Живопис з основами кольорознавства» передбачає даний вид навчання, так як вміщує усі вказані вище етапи.

Відомо, що різновидом репродуктивного підходу до навчання є програмоване навчання. Його основний принцип - поелементне викладання матеріалу, завершеними, зручними і доступними для студентів дозами. Це полегшує оперативний контроль із засвоєння матеріалу і дозволяє працювати в оптимальному темпі. До умов забезпечення управління процесом засвоєння дій і понять, відносять: наявність дії, адекватно поставленої мети, знання структурного і функціонального складу виділеної дії, поетапне виконання заданих параметрів і наявність поопераційного контролю виконання дій.

Отже, для забезпечення підготовки майбутніх фахівців з дизайну нами розроблені програми таких дисциплін: «Рисунок з основами пластичної анатомії»; «Живопис з основами кольорознавства»; «Основи композиції»; «Матеріали сучасного дизайну»; «Основи декоративно-прикладного мистецтва», які мають одну ціль – підготовку фахівців до художньо-проектної діяльності.

Слід зазначити, що найтіснішим чином з напрямком активності навчання суб'єкта пов'язана форма завдання. Структура навчання не є довільною, вона визначається формою завдання, яке формує викладач. У своїй роботі «Викладання і виховання у вищій школі: методологія, цілі, зміст і творчість» [123], Ю. Фокін виділяє типи завдань для отримання знань, формування умінь і засвоєння того чи іншого предмету діяльності, а саме:

- завдання операційного типу, коли викладач дає завдання на виконання певних операцій, результатами якого можуть бути виконані

операції, засвоєння знань і умінь, які виникають при цьому. При оцінці такого завдання важливий не стільки отриманий результат, скільки правильність виконання заданих операцій;

- завдання обираючого типу, при цьому виконання операцій вже не задаються, а вибираються студентами. Головна мета таких завдань - освоєння способів вибору відповідних операцій для досягнення заданої мети. Такі завдання сприяють формуванню операційних навичок, але, оскільки операції в них вибираються самими студентами, в них формується усвідомлення необхідності їх виконання, а значить і рівень активності студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності зростає;

- завдання реалізаційного типу, виконання яких полягає у виконанні студентами запропонованого плану роботи;

- завдання планувального типу. Реалізація заданого способу завдання вимагає від студентів планування і освоєння певної діяльності. Викладач на перших етапах впливає на цей процес, сприяючи формуванню раціональних прийомів планування діяльності;

- завдання класифікуючого типу вимагають від студентів навчання класифікації ситуацій і об'єктів, розвиваючи у них здатності аналізувати і виділяти в об'єкті головне;

- завдання стимулюючого типу пов'язані з зовнішнім напрямком активності студентів на певний об'єкт і можуть стати мотивом відповідної діяльності. Вони призводять до здійснення необхідності вибору раціонального способу досягнення мети, діяльності в повному обсязі і сприяє накопиченню досвіду;

- завдання мотивуючого типу забезпечує усвідомлення студентом необхідності діяльності в повному обсязі. Викладач побічно оцінює факт усвідомлення студентами потреби щодо формування мотиву. Дане завдання сприяє самооцінці студентами своєї діяльності.

Узагальнюючи і систематизуючи педагогічний досвід, І. Підласий сформулював закономірності навчання [83].

Виділені закономірності про засвоєння навчального матеріалу і продуктивності навчання, були обрані нами при розробці експериментальних програм навчання «Рисунок з основами пластичної анатомії», «Живопис з основами кольорознавства», «Основи композиції», «Матеріали сучасного дизайну», «Основи декоративно-прикладного мистецтва». Продуктивність навчання студентів буде залежати від їх інтересу до навчальної діяльності, навчальних можливостей, кількості тренувальних вправ, інтенсивності тренування, рівня пізнавальної і творчої активності, рівня стійкості уваги, здатності до оволодіння конкретними знаннями, рівня, сили, інтенсивності і особливості мислення студентів, рівня розвитку пам'яті та їх працездатності.

Розробляючи методiku навчання художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну нами використовувались усі теми завдань вказані вище.

Простежуємо взаємозв'язок явищ: розвиток особистості - усвідомлена потреба - цілеспрямована активність. Відомо, що для планування і здійснення діяльності суб'єкт потребує знання способів і можливостей досягнення предмета діяльності, можливості різних дій і закономірностей, їх впливу на процес досягнення мети, способу здійснення дій з використанням різних операцій і засобів. Сукупність цих знань забезпечує орієнтування суб'єкта при плануванні і виконанні діяльності. В активності студента, його вчинках і поведінці проявляється свідомо доцільність.

Для того щоб розширити знання факторів, що впливають на активізацію навчально-пізнавальної діяльності в формуванні професійних якостей студентів, ми вивчили і проаналізували праці деяких сучасних науковців і вчених минулого. Дослідники мотивів навчання В. Мясіщев, Е. Рибалко, Ю. Шаров, Г. Щукіна, С. Якобсон встановили благотворний вплив позитивної мотивації в оволодінні способами навчально-пізнавальної діяльності. Дослідники способів навчання Д. Богоявленська, П. Гальперін, В. Давидов, С. Жуйков, Е. Кабанова-Іеллер, Н. Менчинская в своїх дослідженнях констатують позитивний вплив уміння на становлення мотивів навчання студентів.

Джерелом активності особистості в різних видах діяльності науковці вважають потреби. Потреби залежать від розвитку і спрямованості особистості, від зовнішніх обставин і рівня домагань самого суб'єкта. Саме потреба змушує проявляти активність в повному обсязі. Вона може проявлятися в різних формах і стимулюватися ззовні. Знання особливостей діяльності особистості має найважливіше значення для педагогів. Вивчивши механізм діяльності, можна знайти важелі впливу на студентів та активізувати хід навчального процесу. Для того щоб активність студентів придбала форму діяльності, необхідне усвідомлення їм випробуваної потреби.

І. Підласий стверджує: «Потреби - джерело пізнавальної активності студентів. Продуктивність засвоєння знань, умінь знаходиться в прямій пропорційній залежності від потреби вчитися. Завдання викладача полягає в створенні сприятливих умов і правильної організації пізнавальної діяльності студентів, формуванні максимально корисних потреб» [83].

Тож, на початку вивчення кожної дисципліни, які формують фахову компетентність майбутніх фахівців з дизайну, а саме здатність їх до художньо-проектної діяльності викладачі повинні донести до студентів навіщо їм потрібні навчальні дисципліни перелічені вище.

На думку багатьох педагогів, підвищення ефективності та якості навчального процесу невіддільне від проблеми мотивації навчання. Мотив виступає як спонукання - це джерело дії, його породжує. В. Кузін зазначав, що «мотив є спонукання людини до діяльності. Мотив може виступати через почуття, потреби, знання, які змушують проявляти вольові зусилля і досягати мети» [61]. У процесі навчання оцінка, отримана за виконання певного завдання, часто виступає в якості мотиву навчально-пізнавальної діяльності студентів. Значення оцінки в процесі діяльності дав у своїх роботах С. Рубінштейн: «Оскільки людина - істота свідомо - вона очікує і передбачає оцінку, яка впливає на його діяльність, направляє її в ту чи іншу сторону, підвищуючи або знижуючи її рівень. Однак оцінка все ж відбувається на

підставі результатів діяльності, її досягнень або провалів, переваг або недоліків, і тому повинна бути результатом, а не метою діяльності» [98].

За результатами дослідження А. Бугріменка, навчальна діяльність внутрішньо- і зовнішньомотивованих студентів відрізняється. Переважно внутрішньомотивовані студенти більше «занурені», залучені в навчальний процес. Вони характеризуються мотивацією самовизначеної навчальної діяльності: більш активні, свідомі, довільні в плануванні свого навчання. Такі студенти приділяють однакову увагу як загальноосвітнім, так і вузькопрофесійним дисциплінам. Вони більше орієнтовані на процес і результат навчально-професійної діяльності, ніж на зовнішні чинники (наприклад, педагогічне оцінювання).

Зовнішньомотивовані студенти не такі самостійні й довільні в організації процесу навчання, менше «занурені» в навчальну діяльність. Їхню активність спричиняють не стільки пізнавальні або професійні мотиви, скільки зовнішні щодо процесу і результату навчальної діяльності чинники (наприклад, отримати стипендію). Зовнішніми мотивами навчання студентів є численні прагматичні мотиви (відтермінування від армії, майбутнє працевлаштування тощо).

Відомо, що мотивація - це циклічний процес безперервного взаємного впливу та перетворень, у якому суб'єкт дії та ситуація взаємно впливають одне з одного, і результатом якого є реально простежена поведінка. Мотивація пояснює цілеспрямованість дії, організованість та стійкість цілісної діяльності, спрямованої на досягнення окремої мети. Мотив на відміну від мотивації - це те, що належить самому суб'єкту поведінки, є його стійкою особистою властивістю, зосередженістю до здійснення окремих дій [93, с. 47].

Одним з постійно сильнодіючих мотивів навчально-пізнавальної діяльності є інтерес. Для розвитку і підтримки активного інтересу до тієї чи іншої діяльності дуже важливо, щоб діяльність давала матеріалізований результат, новий продукт. Встановлено залежність, яка визначає інтерес до

тієї чи іншої дисципліни: безпосередній інтерес до самого змісту навчання; інтерес викликає та розумова діяльність, якої вимагає предмет вивчення; інтерес викликають схильності і ті дисципліни, які легко даються; опосередкований інтерес до навчальної дисципліни, що викликається зв'язком з майбутньою професійною діяльністю.

Очевидно, що художньо-проектна діяльність дизайнера реалізується через художньо-естетичну, образотворчу та проектну компетентності. Тож, основним завданням викладачів є викликати інтерес у студентів до вивчення таких дисциплін як «Рисунок з основами пластичної анатомії», «Живопис з основами кольорознавства», «Основи композиції», «Архітектоніка і комбінаторика», «Проектування», «Матеріали сучасного дизайну» та інших, які є їх основою майбутньої професійною діяльністю.

О. Дусавицький розглядає інтерес як рушійну силу людської поведінки, як своєрідний показник прагнень особистості та визначає три характеристики, риси, які відображають сутність інтересу: перша риса інтересу відображає діяльну природу людини, друга характерна риса інтересу відображає її пізнавальну природу і полягає у ступені реалізації особистістю її життєвих уподобань; третя характерна риса інтересу виявляється у способі самоствердження особистості у системі відношень і відображає моральний аспект [42, с. 55].

Таким чином, простежується інтерес до навчання в залежності від успішності навчальної діяльності, спрямованої на оволодіння дисципліни і особистої зацікавленості, пов'язаної з майбутньою професійною діяльністю студентів.

Інтерес до навчання студента викликають такі особисті риси педагога як жвавість викладу матеріалу, образність, емоційність викладу. Тобто, особливого значення для формування об'єктивно цінних інтересів має вміль педагогічний вплив на студента. Дослідження сучасних вчених в області мотивації навчання представлені в роботі Б.Б. Косова «Особистість і педагогічна обдарованість» Автор виділяє структурні особливості мотивації

творчих студентів, якими є майбутні фахівці з дизайну. Він наводить залежність мотиваційної сфери творчих особистостей від позитивних емоцій, життєрадісності, оптимізму. Ці властивості особистості найтісніше, на думку автора, пов'язані з успішністю в повсякденних справах, стратегічних успіхів у майбутній життєдіяльності, переважання інтересу, мотивуючі активності в житті [58].

Істотний чинник формування навчальної мотивації - емоційне забарвлення змісту навчання, живе слово педагога. Ці положення, сформульовані Є. Бондарчуком, можуть служити певною програмою організації навчального процесу у вищій школі [15]. Адже сучасні соціальні фактори змінили психологію молодої людини. Вона звикла до образної й емоційної інформації по телебаченню, тому академічний стиль у ряді випадків сприймається як анахронізм. Сучасні студенти, як правило, дуже легко поєднують розумове і емоційне.

Як показують дослідження на базі загального мотиву навчальної діяльності (пізнавальної, професійної) у студентів з'являється певне ставлення до різних навчальних дисциплін. Воно обумовлюється: важливістю дисципліни для професійної підготовки; інтересом до певної галузі знань та до даної дисципліни; якістю викладання (задоволеністю навчальними заняттями з даної дисципліни); мірою складності оволодіння цією дисципліною, виходячи з власних здібностей; взаєностосунками з викладачем даної дисципліни.

Всі ці мотиватори можуть мати різний вплив на ефективність навчання [43, с. 32]. У зв'язку з тим, що у більшості студентів-першокурсників пізнавальні інтереси недостатньо змістовні та стійкі, виникає необхідність спеціального розв'язання задачі по формуванню мотиваційної основи навчально-професійної діяльності, адекватної суспільному сенсу цієї діяльності – засвоєнню теоретичних знань.

Студентом-першокурсником на початку вивчення дисциплін «Теорія та історія дизайну», «Рисунок з основами пластичної анатомії», «Живопис з

основами кольорознавства», «Основи композиції» необхідно розкрити світ професії дизайнера, важливість її і цінність у суспільному розвитку, культурі та економіці України і в світі.

Задоволення інтересу, що виражає спрямованість особистості призводить до внутрішньої перебудови, збагачуючи і поглиблюючи його, викликає нові інтереси, що відповідають більш високому рівню пізнавальної діяльності. Існують різні рівні інтересів в галузі мистецтва. Інтереси конкретизують потреби в естетичній діяльності студента і проявляються в зоровому інтересі, що свідчить про художній смак особистості. І. Кудряшев зазначає, що посилення міжпредметних зв'язків, а також ролі мистецтва в засвоєнні гуманітарних знань, розвиток інтересу до них - необхідна умова вдосконалення якості та ефективності навчання [87].

Стійке, вибіркоче ставлення до мистецтва, тобто зоровий інтерес, проявляється і реалізується в умінні майбутніх фахівців з дизайну сприймати і оцінювати твори мистецтва. Ці уміння виробляються тільки в процесі художньо-творчої діяльності на заняттях з дисциплін фундаментальної науково-предметної профільної підготовки.

Стимул - потужна сила активізації навчання. Стимул характеризується зовнішнім впливом на людину, що спонукає проявляти активність, не пов'язаним безпосередньо з усвідомленням випробуваної потреби. Його вплив на активність опосередковано почуттями, настроями, інтересами, схильностями, поглядами, азартом. Педагогічна практика знає приклади різних шляхів активізації, основними серед них є різноманітність форм, методів, засобів навчання, вибір їх поєднань, що стимулюють активність і самостійність. На заняттях з архітекtonіки та комбінаторики, основ макетування і моделювання найкраще активізуючий ефект дають ситуації, при яких студенти відстоюють свою думку, спільно обговорюють хід процесу, рецензують і допомагають один одному в ході роботи. Велике значення має самостійний вибір пропонованої теми дослідження і

самостійний пошук рішення проблеми, а також аналіз дій і самостійне знаходження помилки.

Один з найпоширеніших методів стимулювання в роботі зі студентською аудиторією є змагання і пізнавальна гра. Змагання в педагогічному процесі будується викладачем на прагненні студентів до здорового суперництва, пріоритету, першості, самоствердження, лідерства. Залучення студентів в боротьбу за досягнення найкращих результатів їх практичної діяльності (наприклад, створення найбільш красивої і ефектної подарункової упаковки або участь в конкурсах молодих дизайнерів), піднімають відстаючих, стимулюють творчу активність і новаторські почини.

Засобом активізації і стимулювання навчально-творчої діяльності є включення в навчальний процес ігрових ситуацій. Науковці розглядають джерело гри як надлишок сил, не витрачені в роботі, а, для втомленої людини, як можливість відпочинку. Гра дорослої людини, пов'язана з діяльністю уяви, висловлює тенденцію, потребу в перетворенні навколишньої дійсності. Гра у неї виходить з потреб і інтересів, служить розвитку певних здібностей або сторін особистості. Деякі мотиви, які в дитинстві включені в гру, продовжуються у дорослого жити в мистецтві. К.Бюлер висунув теорію функціонального задоволення як основного мотиву гри: в ній важливий не практичний результат дії, в сенсі впливу на предмет, а сама діяльність; гра не обов'язок, а задоволення. Н. Узнадзе бачить в грі результат тенденції вже дозрілих, але таких що не отримали ще застосування в реальному житті функцій діяльності.

Ми згодні з думкою К. Бюлера, Н. Леонтьєва, П. Нікітіна, Н. Узнадзе, Б. Ельконіна та інших про позитивний вплив ігрових ситуацій в освітньому процесі на результат навчання. У процесі експериментального дослідження запропонованих програм навчання студентів дизайнерських дисциплін було відзначено, що деякі елементи гри, що зустрічаються як в ході практичних занять з проектування, так і в ході вивчення сучасних матеріалів дизайну, позитивно позначаються на фаховій підготовці майбутніх фахівців з дизайну.

Ігрові моменти загострюють чуттєві процеси: відчуття і сприйняття, уяву; надають процесу навчання активний творчий характер.

Вчені вказують на три форми прояву людської активності: операції, дії і діяльність. У навчальному процесі підготовки студентів з художнього проектування зустрічаються всі перераховані форми активності.

Операції – це зміни об'єкта, що викликаються спрямованою активністю, яка проявляється в зосередженості уваги, запам'ятовуванні, сприйнятті інформації, виникненні уявлень, відтворенні завдання, освоєнні на рівні навички, іноді рефлексивно.

Прийоми - різновид виконання операцій. Застосування раціональних трудових прийомів підвищує досвідченість і використовується для реалізації активності суб'єктів навчання. Навчання художнього проектування – це підготовчий етап до майбутньої художньо-проектної діяльності фахівців з дизайну і характеризується спрямованими діями на оволодіння знаннями методів і прийомів проектування, вироблення певних умінь і навичок.

Прийоми в художньому проектуванні набуваються під час виконання вправ. С. Кузин доводить, що вправи повинні бути спеціально організовані і регулярні. Завдяки вправам, спосіб дії вдосконалюється і закріплюється. В результаті вправ формуються навички, що дають можливість студенту якісно виконувати те чи інше завдання. Тож, під час вивчення архітекtonіки та комбінаторики, основ макетування та моделювання майстерне виконання навіть навчальної роботи на аудиторних практичних заняттях, успішна робота з оволодіння вміннями паперопластики і методами створення форми задуманого, народжує у студентів почуття задоволення. Поетапно виконуючи комплекси навчальних вправ, студенти отримують позитивний результат у формуванні фахової компетентності, що стає джерелом натхнення і є одним з кращих способів підвищення творчої активності в навчально-пізнавальній діяльності.

Найчастіше, у процесі навчання дизайнерських дисциплін, зустрічається форма прояву активності - дія. Дія - це операція, сполучена з

власною метою, обраною в інтересах діяльності для досягнення загальної мети. Діяльність здійснюється деякою сукупністю дій, які підкорюють власним цілям, що виділяються із загальної мети. Вчені стверджують, що вироблення досвіду повинно бути не «дресурою», не механічним тренуванням, а раціонально побудованим навчанням. Дія, яка закріплюється в навичку, має будуватися на усвідомленні методу дії, на розумінні принципу операції, на з'ясуванні місця, яке закріплюється у вигляді навички операції в осмисленій діяльності людини. Навички виконання різних операцій з художнього проектування, наприклад, знання способів і методів створення колекцій одягу або інтер'єру та меблів способом макетування можуть успішно використовуватися студентами для виконання завдань з художнього проектування і перетворюватися в активні дії.

Аналіз наукових доробків учених-педагогів дозволив зробити висновок, що навчання є керованим процесом. Ми погоджуємося з думкою авторів, що найважливіше завдання викладача в ході навчання - спрямовувати діяльність студентів через усвідомлення своєї потреби на вибір системи дій для її задоволення або змушувати їх за допомогою відповідних стимулів багаторазово виконувати певні дії.

Ми переконані, для того щоб навчально-пізнавальна діяльність давала високі результати, необхідно створити умови, щоб ця діяльність була активною і емоційно забарвленою. На наш погляд, основне завдання викладача у процесі підготовки фахівця з дизайну - формування мотивації в процесі навчання, зокрема, формуванні справжнього інтересу вивчення дизайнерських дисциплін необхідних для майбутньої професійної діяльності. Основною умовою вдосконалення якості та ефективності навчання майбутніх дизайнерів, є розвиток інтересу до мистецтва і потреби в художньо - проектній діяльності.

Активність в навчанні невіддільна від трудової активності. Пізнавальна і трудова активність формують «духовний і моральний світ особистості», визначають готовність дізнатися нове, багато й успішно працювати.

Практична діяльність студентів у процесі навчання більш ефективна ніж аудиторне навчання і дає якісні результати. І. Махмутов зазначав, що велике значення для активності людини має трудове виховання та виробнича практика. Правильна організація виробничих практик в процесі навчання формує стійкий інтерес до праці, складні трудові вміння і навички, навички творчого застосування знань на практиці, здатність до вирішення нестандартних професійних завдань (80Усенкова). Тому у змісті підготовки майбутніх фахівців з дизайну передбачено пленерну та художньо-проектну виробничі практики, де студенти закріплюють набуті знання та формують навички з художнього проектування.

Сильним спонукальним мотивом в оволодінні знаннями в галузі художнього проектування, є прагнення студентів наблизити навчання до майбутньої професійної діяльності. Наприклад, процес макетування костюма в спеціалізованій майстерні (дизайн-студії), оснащеної сучасним обладнанням, за чітко спланованою програмою навчання, дозволяє студентам побачити особливості професії дизайнера одягу. В ході навчально-творчого процесу, студенти отримують теоретичні знання, практичні вміння художнього проектування та професійні навички роботи дизайнера костюма. Як показує практика навчання майбутніх фахівців з дизайну, успішне виконання завдань з художнього проектування, застосування на практиці знань, умінь і досвіду виготовлення проектів, служить для студентів хорошим стимулом до набуття нових професійних знань і активізує їх творчу діяльність.

Науково-методичний аспект активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачає розробку методичних систем навчання, що охоплюють побудову і технологічне забезпечення мотивацій, добір змісту, методів, прийомів, організаційних форм раціонального поєднання викладання і навчання, підготовку систем диференційованих вправ, зокрема, професійно значущих для майбутніх фахівців, визначення орієнтирів навчально-пізнавальної діяльності [105].

Питання активізації пізнавальної діяльності студентів почали активно досліджуватися з 90-х років минулого століття. Вивченню різних аспектів процесу активізації пізнавальної діяльності студентів присвячені праці багатьох відомих педагогів і психологів, зокрема, таких як: М. Ашибор, А. Вербицький, В. Вергасов, М. Кларін, В. Козаков, В. Ляудіс, С. Смирнов, Д. Чернилевський, А. Алексюк, С. Архангельський, В. Вергасов, В. Володька, С. Зінов'єв, В. Ляудис, Р. Нізамова, В. Семиченко та інших.

Подласий І. трактує, «Форми організації навчання (організаційні форми) – це зовнішнє вираження злагодженої діяльності викладача і студента, що здійснюється в певному порядку й режимі» [85]. Вони мають соціальну обумовленість, виникають і удосконалюються у зв'язку з розвитком дидактичних систем. Організаційні форми навчання класифікуються за різними критеріями: кількістю учнів, місцем навчання, тривалістю навчальних занять тощо.

Для формування змісту навчальних дисциплін, зокрема для дисциплін фахової підготовки майбутніх дизайнерів, на нашу думку, можливо використовувати критерії, що співвідносяться з розробками В. І. Бедера: критерій наукової і практичної значущості; критерій відповідності змісту виховним і розвиваючим цілям навчання; критерій відповідності змісту профілю навчання; критерій відповідності індивідуальним особливостям розвитку; критерій відповідності наявності часу [7, с. 10-14].

Діяльність викладачів характеризується тим, що в її результаті студенти дізнаються, пізнають, розрізняють і розпізнають об'єкти вивчення, що забезпечує реалізацію особистісно-діяльнісного підходу і застосування пояснювально-ознайомлювальних методів навчання.

Тож, враховуючи сказане вище, та згідно навчальному плану з підготовки бакалаврів зі спеціальності 015 «Професійна освіта. Дизайн» нами визначено та розроблено фундаментальні мистецькі навчальні дисципліни, які забезпечують формування фахових компетентностей, а саме, здатність до художньо проектної діяльності майбутніх фахівців з дизайну, до

яких відносяться: «Рисунок з основами пластичної анатомії»; «Живопис з основами кольорознавства» та «Основи композиції» (додаток 2, 4, 5).

Крім того, здатність до художнього проектування забезпечується у процесі навчання науково-предметних дизайнерських дисциплін, а саме: «Основи макетування та моделювання»; «Матеріали сучасного дизайну», «Проектування», «Архітектоніка та комбінаторика», «Декоративно-прикладне мистецтво», «Теорія та історія дизайну» та інші (додаток 1).

Навчальні програми з вказаних навчальних дисциплін дозволять студентам максимально швидко включитися у зміст фахової підготовки і творчо виконувати початкові завдання, що в результаті надасть даному процесу нового якісного рівня.

Розроблені нами програми навчальних дисциплін ґрунтуються на принципах кредитно-модульної системи, що сприяє послідовній та систематичній роботі студентів над засвоєнням навчального матеріалу. Кредит (лат. credit - він вірить) - це числова міра повного навчального навантаження студента з конкретної дисципліни (1 кредит — 30 год.). Час, відведений для проведення підсумкового контролю, не входить в кредит. Заліковий кредит є одиницею виміру навчального навантаження, необхідного для засвоєння змістових модулів які являють собою систему навчальних елементів, поєднана за ознакою відповідності певному навчальному об'єктові [60].

Від правильності побудови модульного варіанта програми залежить ефективність модульного навчання. Наші програми формуються за схемою: матеріал програми розбивається на модулі; модуль охоплює кілька тем, об'єднаних спільними поняттями; у модулях поєднуються теоретичні і практичні питання; програма передбачає формування системи знань, умінь і навичок; окреслює коло проблем, які підлягають контролю.

У межах навчальних дисциплін фундаментальної та науково-предметної профільної підготовки кожен модуль змістовно пов'язаний з попереднім і наступним. Матеріал модуля може бути поділено на дрібніші

структурні частини, тобто «навчальні елементи». Для кожного модуля і в його межах визначено конкретну мету вивчення.

Навчальний матеріал кожного модуля містить головні, базові та допоміжні теоретичні знання, практичні вміння і навички. Модульне планування передбачає виділення опорних знань і вмінь, які актуалізуються перед вивченням матеріалу нового модуля, а також системне повторення головних теоретичних знань, практичних умінь і навичок.

Враховуючи спільність завдання дизайнерських навчальних дисциплін формування фахових компетентностей у майбутніх фахівців з дизайну, нами пропонується використання у навчальному процесі нетрадиційних форм лекцій. Вони, на нашу думку, сприятимуть більш успішному сприйняттю і запам'ятовуванню навчального матеріалу, активізують розумову діяльність, дозволяють глибше проникати в суть явищ, що вивчаються.

Вибір форми проведення лекції залежить від етапу навчання та виду її спрямованості. Досить вдало підбірку різних форм лекцій у своєму дисертаційному дослідженні зробила Косяк І [59, с. 110-114]. Охарактеризуємо деякі з них, які використовувалися у межах нашого дослідження:

- проблемна лекція - викладач моделює суперечливу суть змісту досліджуваної теорії у взаємодії зі студентами в спілкуванні діалогічного типу. Тим самим, відтворюються предметний і соціальний контексти роботи дослідника і таким шляхом досягається мета лекційного заняття - залучення студентів до теоретичних знань і формування їх творчого мислення;

- лекція-бесіда – залучення студентів в інтенсивну бесіду з лектором шляхом застосування діалогу;

- лекція із заздальгідь запланованими помилками – лектор оголошує тему заняття і повідомляє про наявність помилок (логічних, поведінкових, світоглядних тощо) в матеріалі, що викладається. Слухачі під час лекції повинні ці помилки виявити і відмітити в конспекті. Наприкінці

лекції проводиться облік і аналіз помилок, підкреслення правильних відповідей;

- лекція-дослідження – загальне пізнавальне завдання ставиться викладачем так, щоб представити навчальну проблему в цілому, орієнтувати на виділення основних питань, положень теми, що вимагають подальшого розкриття дослідження. У кінці проводиться контрольне опитування і рішення практичних завдань;

- лекція-консультація – перша частина заняття відводиться на відповіді лектора на питання студентів, друга частина заняття – дискусія.

Разом з вищезазначеними лекційними заняттями пропонуємо нестандартні форми і прийоми організації лабораторно-практичних занять, які є одним з найбільш ефективних засобів залучення студентів до навчально-пізнавальної, творчої діяльності, враховуючи при цьому розбіжності в рівні їх підготовленості і різні природні здібності. Вище, ми детально розглядали використання методу проектів та різні творчі завдання, які пропонуємо для виконання під час лабораторно-практичних занять з фундаментальних та предметно-наукових дизайнерських дисциплін. Але є ряд інших методів навчання, які використовуються у навчальному процесі, зокрема, підготовки майбутніх фахівців з дизайну.

Як відомо під методами навчання розуміються впорядковані засоби взаємозв'язаної діяльності викладача і студента, за допомогою яких досягається міцне опанування знань, умінь, навичок, формується їх світогляд, розвиваються здібності до самостійного опанування та компетентного застосування знань і умінь на креативному рівні. Крім того, метод може бути не лише засобом діяльності, але і засобом організації діяльності.

В сучасних умовах студенти повинні вміти грамотно працювати з інформацією, аналізувати складні ситуації, узагальнювати і висувати гіпотези їх рішення, прагнути набувати необхідних знань, вміло застосовувати їх на практиці для вирішення різноманітних завдань. Педагогічна наука бачить

вирішення поставлених завдань в перегляді застарілих принципів навчання, оновленні змісту і методів навчання, пошуку і впровадженні нових прогресивних технологій і гнучких організаційних форм, знаходженні ефективних способів індивідуального підходу до особистості майбутніх фахівців. Сьогодні викладач, повинен знати накопичений педагогічний досвід і вміти застосовувати сучасні педагогічні технології навчання, здатний творчо мислити і експериментувати.

На вибір методів викладання впливають психологічні, вікові та індивідуальні особливості студентів, рівень їх підготовленості, ліміт навчального часу, відведений для даної дисципліни, форма організації навчально-пізнавального процесу, матеріальна база навчання та інше. К. Бабанський зауважив: «Не дивлячись на загальне визнання основних критеріїв раціонального вибору методів, необхідно упорядкування цих критеріїв і їх супідрядність, а також конкретизація для визначення педагогічної ситуації. потрібно не жорстко регламентувати вибір того чи іншого методу, а мати на увазі обґрунтовану варіантність їх застосування» [83].

Умовою вдосконалення і створення нових методів, вважає Д.Зверев, є збагачення дидактики за рахунок приватних методик [87].

Д. Ушинський писав, що «в методиках відбувається злиття педагогічної теорії з тією або іншою областю науки, культури, техніки і їх дидактична переробка» [121, с. 229 - 263].

Я. Лернер пише, що: «Специфіка конкретного змісту навчального предмета і часу його вивчення обумовлює крім застосування загальнодидактичних методів (розповідь, бесіда, робота з підручником, вправа, рішення задач), ще й їхнє різне сполучення, чергування їх елементів, прийомів. Методи можуть бути міжпредметні, тобто придатні для всіх або багатьох предметів, або ж специфічні для одного предмету ...» [87].

До такого ж висновку дійшла А. Менчинська, яка зазначає, що «резерви підвищення ефективності навчання полягають в застосуванні будь

яких умов певного варіанту методу». При виборі методу або методів навчання необхідно враховувати їх слабкі і сильні сторони, для знаходження оптимального поєднання. Ми вважаємо, що вибір методів викладання залежить від індивідуальних прийомів використання їх викладачем, що узгоджуються з цілим комплексом чинників, умов і залежностей: цілей і освітньо-виховних завдань, змісту дисципліни і педагогічних принципів, рівня підготовленості та індивідуальних особливостей студентів, а також особистості самого педагога. Розглянемо конкретно деякі методи, які сприяють, на наш погляд, формуванню фахових компетентностей студентів у процесі навчально-творчої діяльності і використовувані нами в подальшому, при створенні методики навчання художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну.

На досягнення таких якостей особистості як унікальність, цілісність, прагнення до максимальної реалізації своїх можливостей (самоактуалізації) і відкритості для нового досвіду, здатність на усвідомлений і відповідальний вибір у різноманітних життєвих ситуаціях, спрямовані особистісно-орієнтовані технології навчання. До педагогічних технологій на основі активізації та інтенсифікації навчально-творчої діяльності студентів відносяться ігрові технології, проблемне навчання, технології комунікативного навчання та інші. В основі активізації навчальних технологій покладено високий рівень мотивації, усвідомлена потреба особистості в отриманні знань і умінь, прагнення до високої результативності навчання.

Прийоми ігрових педагогічних технологій, використані нами при навчанні студентів дизайнерських дисциплін, зокрема при навчанні основ макетування і моделювання, основ проектування, архітектоніки та комбінаторики формоутворення показують хороші результати. При цьому, враховувався характер педагогічного процесу і добір ігрових ситуацій, а саме: навчаючі, тренувальні, контролюючі та узагальнюючі; пізнавальні,

виховні, розвиваючі; репродуктивні, продуктивні, творчі; комунікативні, діагностичні, профорієнтаційні.

Технологія проблемного навчання заснована на теоретичних положеннях американського філософа Дж.Дьюї. Вона спиралася на основні загальнодидактичних принципах і положеннях багатьох поколінь педагогів і стала результатом теоретичного осмислення досягнень передової педагогічної практики. Проблемні методи навчання - це методи, засновані на створенні проблемних ситуацій і активної пізнавальної діяльності особистості. Ця діяльність полягає в пошуку і вирішенні складних питань, які потребують актуалізації знань, аналізу, вміння бачити за окремими фактами явища, закони. Формуючи проблему, викладач розкриває шлях її вирішення, висловлюючи припущення, обговорює її разом зі студентами, спростовує заперечення і доводить її до істини. Таким чином, функції викладача - вивчити особистісну своєрідність кожного студента, розкрити і підтримати потенційні можливості, поставити його в позицію творчо активного діяча [87].

М. Матюшкіним була сформована послідовність, правила створення і управління процесом освоєння проблемних ситуацій, які можна вважати дидактичними рекомендаціями для викладачів з організації проблемного навчання. В результаті нашого дослідження було виділено кілька найбільш характерних типів проблемних ситуацій: проблемна ситуація виникає за умови недостатності колишніх знань для виконання певного завдання; невміння використовувати засвоєні знання в нових практичних умовах; теоретичне знання рішення задачі, але відсутність досвіду в практичному виконанні подібного завдання; виконане завдання не виходить обґрунтувати теоретично.

Б. Богоявленська, вважає, що «проблемна ситуація як зовнішній об'єктивний стимул не є єдиною детермінантною розумового процесу, його творчої спрямованості та продуктивності. Аналіз творчого мислення за допомогою проблемних ситуацій не охоплює повністю інтелектуальні

чинники, ігнорує особистісні фактори цього процесу і не дозволяє розкрити природні індивідуальні рівні інтелектуальної активності» [13, с. 166-172].

На наш погляд, надзвичайно ефективним є застосування «елементів проблемного навчання» в поєднанні з іншими видами навчальної діяльності, наприклад репродуктивними. У процесі підготовки майбутніх фахівців з дизайну до художньо-проектної діяльності репродуктивно-проблемний вид навчання ми розглядаємо як своєрідне поєднання прийомів навчання, орієнтованих на репродуктивне засвоєння навчального матеріалу, з прийомами (завданнями), що залучають студентів до самостійного пошуку рішень проблемних ситуацій в ході виконання практичних творчих завдань з художнього проектування.

За своєю евристичною суттю проблемний метод навчання близький до пошукового методу. У процесі занять, що проводяться частково пошуковим методом навчання, викладач є організатором пошуку нових знань за допомогою різноманітних засобів: міркування, аналізу, порівняння, узагальнення, висновків та ін. Знання, набуті у процесі таких занять, відрізняються просторістю, глибиною і міцністю. І. Загвязинский стверджує, що застосування евристичних (частково-пошукових) методів «допомагає досягти єдності між відтворенням за зразком і реконструкцією, між засвоєнням готового і пошуком» [87].

Творчі завдання з основ макетування та моделювання, композиції, основ проектування та інших дисциплін містять елементи проблемно-пошукового методу навчання у процесі всього часу навчання. Наприклад, на початковій стадії макетування необхідно здійснювати пошук і аналіз нових рішень і стильових особливостей обраного об'єкту. Студенти активно працюють з літературою, каталогами виставок і галерей, сучасної рекламної продукції, фото-матеріалом, документами. Застосування даних методів навчання стимулює пізнавальну діяльність, збільшує об'єм знань, підвищує творчу активність студентів під час аудиторних практичних занять.

У процесі підготовки майбутніх фахівців з дизайну не менш цікавим є дослідницький метод, засновниками і прихильниками, якого є В. Всесвятський, Ф. Наталі, Е. Райков, Я. Ягодовський та інші. Застосування методів наукового дослідження в практиці викладання описували в роботах С. Зворикін, В. Перишкін, А. Покровський, І. Полянський та інші. Сутність даного методу полягає в тому, що під час аудиторних занять викладач спільно зі студентами формує проблему, вирішення якої повинно відбутися за певний відрізок навчального часу. У процесі дослідження проблеми, студенти отримують варіанти відповідей, зіставляють і порівнюють результати, визначають кінцевий результат. Вчені вважають, що застосування дослідницького методу дає відмінний результат в поєднанні з іншими методами навчання. Так М. Зембицький А. Перов запропонували «сполучну ланку між теорією і практикою» лабораторного методу навчання та охарактеризували його для навчального процесу [87].

Даний метод дає відмінні результати у вирішенні практичних завдань, тому у процесі підготовки майбутніх фахівців з дизайну пропонується використання лабораторного методу навчання, як при вивченні фундаментальних мистецьких дисциплін, так і при опануванні дизайнерських нормативних і варіативних дисциплін.

Висновки до другого розділу

В даній розвідці нами визначено основні блоки педагогічної моделі методики навчання фахівців дизайнерського профілю до художньо-проектної діяльності, де визначено мету, реалізацію та кінцевий результат підготовки майбутніх фахівців з дизайну, науково обгрунтовано нами методологічні блоки педагогічної моделі.

Метою педагогічної моделі є формування здатності майбутніх педагогів-дизайнерів до художньо-проектної діяльності. Для забезпечення мети підготовки майбутніх педагогів з дизайну, а саме, підготовки фахівців

до художньо-проектної діяльності, запропоновано методологічно-пізнавальний блок моделі підготовки фахівців дизайнерського профілю до художньо-проектної діяльності, куди входять сучасні підходи навчання (інтегративний, компетентнісний, проектний); принципи навчання: (принцип наочності, принцип систематичності та послідовності; принцип науковості; принцип зв'язку з життям; принципи виховного навчання).

Для формування здатності до художньо-проектної діяльності в роботі нами запропоновано фахові спеціалізовані компетентності майбутніх фахівців з дизайну, а саме: мистецько-естетична, образотворча, проектна, які можливо забезпечувати тільки через досягнення результатів навчання.

Визначено, що навчання художнього проектування забезпечується фундаментальними навчальними дисциплінами, такими як «Рисунок з основами пластичної анатомії»; «Живопис з основами кольорознавства» та «Основи композиції». Крім того, здатність до художньо-проектної діяльності формується у процесі навчання спеціальних дисциплін, а саме: «Основи макетування та моделювання»; «Матеріали сучасного дизайну», «Проектування», «Архітектоніка та комбінаторика» та інших.

Для реалізації методологічного блоку моделі нами запропоновано організаційно-методичний блок даної моделі, який об'єднує зміст, форми, методи та засоби навчання, а також навчально-виховне середовище та методи і засоби оцінки якості навчального процесу і досягнень студентів вище зазначених навчальних дисциплін.

Невід'ємною частиною даної педагогічної моделі є кінцевий результат навчання, який забезпечить поставлену мету. Реалізується такий результат через результативно-рефлексійний блок. Оцінку ефективності формування здатності майбутніх фахівців з дизайну до художнього проектування пропонується здійснювати за допомогою інструментарію: критеріїв сформованості здатності до художньо-проектної діяльності (спрямованість на художньо-проектну діяльність; знання, уміння та навички; наявність творчих особистісних якостей; прагнення до самовдосконалення; творче мислення;

вміння генерувати ідеї; наявність естетичної культури); рівнів сформованості здатності до художнього проектування (високий, креативний, достатній, середній); рефлексії (ситуативно-міжособистісна; предметна рефлексія з контрольною функцією; самооцінка художньо-проектної діяльності; оцінка співвідношення можливостей).

Запропонована методика навчання майбутніх фахівців з дизайну художнього проектування, в якій основний акцент робиться на педагогічні засоби активізації творчості студентів як основного фактора художньо-проектної діяльності, на реалізацію методу проектів у процесі підготовки майбутніх фахівців з дизайну до художнього проектування та на активізацію навчально-пізнавальної діяльності студентів у процесі їх фахової підготовки.

Тож, на нашу думку, така підготовка майбутніх фахівців з дизайну до художнього проектування дозволить вчасно реагувати на широкий спектр можливостей, стилів навчання, потреб та індивідуальних особливостей студентів, допоможе розвивати творчий потенціал студента, студент буде самостійно ставити цілі та досягати їх у процесі професійної діяльності.

Основні результати цього розділу висвітлені у наукових працях автора [133, 151].

РОЗДІЛ ІІІ. ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ХУДОЖНЬОГО ПРОЕКТУВАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ДИЗАЙНУ

3.1 Організація проведення експерименту з підготовки майбутніх фахівців до художньо-проектної діяльності

У другому розділі дисертаційного дослідження нами розроблено методику навчання художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну, а саме: запропоновано психолого-педагогічні умови навчально-пізнавальної діяльності студентів у процесі підготовки їх до художнього проектування; педагогічні засоби активізації творчості студентів як основного фактору художньо-проектної діяльності; використання методу проектів у процесі навчання дизайнерських дисциплін майбутніх фахівців з дизайну.

Нами висунуто припущення про те, що підготовка майбутніх фахівців з дизайну стане більш ефективною, якщо використовувати у навчальному процесі розроблену методику навчання художнього проектування, яка відображена в моделі методичної системи формування здатності майбутніх фахівців з дизайну до художньо-проектної діяльності на основі компетентнісного, інтегративного, проектного підходів

У дослідно-експериментальній роботі, яка проводилась протягом 2014 – 2017 років на базі Інженерно-педагогічному факультеті Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (№ 07-10/501 упродовж 2016-2017 років); в Київському державному інституті декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука (№ 61 упродовж 2014-2016 років); в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичина (№ 004902 упродовж 2015-2016 років); в Київському національному університеті технологій та дизайну. (№ 57/08 упродовж 2015-2017 років), ми враховували умови, спрямовані на ефективність проведення експерименту: аналіз сучасного стану проблеми дизайн-освіти в теорії і

практиці роботи педагогічних вищих навчальних закладах; систему критеріїв, показників і засобів вимірювання для об'єктивної оцінки ефективності методики навчання художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну; встановлення форм, методів і засобів навчання, які використовувалися в її розробці; вибір методів обробки результатів педагогічного експерименту.

Педагогічний експеримент проводився у 4 етапи, які логічно взаємопов'язані (констатувальний, формувальний, експериментальний, контролюючий). В експерименті прийняли участь 302 студента, при чому величина експериментальної групи становила 156 студентів, а контрольної – 146 студентів.

Усі чотири етапи взаємопов'язані між собою, і кожен попередній обумовлює наступний, входячи до його складу.

Перш ніж приступити до дослідження процесу формування здатності до художнього проектування, ми провели педагогічне спостереження, визначили актуальність теми дослідження, вивчили стан проблеми вибраної теми. Одночасно здійснили збір і аналіз інформації необхідної для дисертаційного дослідження, уточнили сутність ключових понять.

Педагогічне спостереження дозволяє зробити наступні висновки:

- на даний час підготовка фахівців з дизайну не відповідає вимогам сьогодення, а саме підготовці компетентного, конкурентоспроможного фахівця, здатного творчо вирішувати професійні завдання, швидко орієнтуватися в інформаційному просторі, саморозвиватися та самоудосконалюватися;

- причиною такої ситуації є недостатня розробка теоретичних, методологічних і практичних підходів формування здатності до художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну та відсутність наступності, цілісності даного процесу.

На констатувальному етапі дослідження нами проведено аналіз, добір наукових і практичних матеріалів у сфері дизайн-освіти та розроблена

методика формування здатності до художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну, здійснено добір та структурування навчального матеріалу з дисциплін, які викладаються у процесі підготовки майбутніх фахівців з дизайну, а також визначено контрольні та експериментальні групи. Констатуючий експеримент спрямований на з'ясування характеристик та властивостей дослідження мотивації у студентів до художнього проектування. У ньому беруть участь основна і контрольна групи. Основну групу ми використовуємо у всіх процедурах експерименту. Контрольна група є еталоном, за яким оцінюють розвиваючий та формуючий ефект експерименту. Завдяки цьому дослідження відбувається в паралельному режимі.

Систему критеріїв, показників та методів діагностики якості навчальних досягнень з художнього проектування, яка забезпечується через

Таблиця 3.1

Критеріальна модель оцінки ефективності методики навчання художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну

Критерії	Показники	Методи та засоби діагностики
Мотиваційний	Вмотивованість до навчально-пізнавальної діяльності (M_1)	Анкетування (опитувальник-анкета)
Пізнавально-когнітивний	Сформованість знань з художнього проектування ($ПК_1$)	Тестування (тести досягнень)
Практично-діяльнісний	Сформованість умінь та навичок художнього проектування ($ПД_1$)	
Творчий	Здатність до художньо-проектної діяльності (T_1)	Аналіз продуктів діяльності (критерії та шкала оцінювання)
Рефлексивний	Здатність до самооцінки власних досягнень (P_1)	Самоопис, самооцінювання (портфоліо)

упровадження розробленої нами методики навчання дизайнерських дисциплін у процесі фахової підготовки майбутніх фахівців з дизайну до художньо-проектної діяльності, представимо у вигляді таблиці 3.1.

У процесі проведення експерименту для вимірювання якості методики навчання художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну нами було розроблено критерії сформованості здатності до художньо-проектної діяльності, а саме, мотиваційний; пізнавально-когнітивний; практично-діяльнісний; творчий; рефлексійний. Відповідно до системи критеріїв визначено основні показники ефективності методики навчання художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну, до яких відносяться: вмотивованість до навчально-пізнавальної діяльності (M_1); сформованість знань з художнього проектування (PK_1); сформованість умінь та навичок художнього проектування (PD_1); здатність до художньо-проектної діяльності (T_1); здатність до самооцінки власних досягнень (P_1).

У процесі вибору критеріїв оцінки рівня сформованості професійної компетентності майбутніх фахівців з дизайну ми керувались наступними вимогами [63].

- критерії повинні бути об'єктивними і відбивати основні закономірності формування здатності до художнього проектування;
- за допомогою критеріїв повинні встановлюватися зв'язки між усіма компонентами художнього проектування;
- якісні показники повинні виступати в єдності з кількісними;
- критерії повинні відбивати динаміку вимірюваної якості в часі;
- критерії повинні охоплювати основні компоненти досліджуваного явища;
- кількість ознак за кожним критерієм не повинно бути менше трьох;
- критерії повинні формулюватися чітко, точно, коротко; вимірювати саме те, що хоче перевірити дослідник.

Критерій (criterion – засіб судження) – це ознака, на підставі якої здійснюється оцінювання, означення або класифікація певних об'єктів. При цьому під ознакою розуміють зовнішній прояв властивостей, за якими її можна впізнати, визначити або описати [27].

Дослідники С. Сисоєва та Т. Кристопчук під терміном «критерій» розуміють правило, згідно з яким виносять оцінку [104].

У нашому дослідженні ми опиратимемось на визначення, яке надав В. Беспалько, який вважає, що критерій має бути адекватним тому явищу, яке він оцінює, тобто в ньому має бути чітко відтворена природа оцінюваного об'єкта і динаміка змін, що відтворюється критерієм явища та відповідати певним вимогам: об'єктивності, ефективності, надійності та високій достовірності [10].

Методологічним для проведеного нами дослідження є положення теорії діяльності О. Н. Леонтьєва і С. Л. Рубінштейна про те, що сутність діяльності розглядається як єдність цілей, мотивів, дій (операцій), результату [98]. Аналіз і узагальнення теоретико-експериментальних змін, перевірки та контролю готовності майбутніх фахівців з дизайну до художнього проектування, а також досвід роботи у вищій школі, дають підстави визначення критеріїв і рівнів сформованості здатності до художньо проектної діяльності. Оскільки, фахові компетентності є складною інтегрованою характеристикою, структура якої розкрита в першому розділі, ми дійшли висновку про неможливість вибору одного показника, який дозволив би кількісно і якісно виміряти її.

Враховуючи те, що основною особливістю психодіагностичного методу є його вимірювально-дослідна спрямованість, завдяки якій кількісно (і якісно) характеризується досліджуване явище, нами обрано низку методів діагностики. Так, для визначення вмотивованості майбутніх фахівців з дизайну до навчально-пізнавальної діяльності ми пропонуємо використовувати метод анкетування, який реалізується через опитувальники-анкети; для визначення сформованості знань, умінь та навичок з художнього

проектування нами розроблено тести досягнень студентів у процесі навчання художнього проектування, які забезпечують психодіагностичний метод тестування, використовуючи при цьому тести досягнень; для визначення здатності майбутніх фахівців з дизайну до художньо-проектної діяльності нами використовувався метод аналізу продуктів їх діяльності у процесі навчання; здатність до самооцінки власних досягнень, що забезпечує рефлексію, доцільно використовувати метод самоопису (самооцінювання).

Зупинимось на кожному з методів діагностики ефективності методики навчання художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну. Зазначимо, що методи педагогічних досліджень - це шляхи, способи пізнання педагогічної дійсності. За допомогою методів педагогіка здобуває інформацію про те чи інше явище, процес, аналізує і обробляє одержані дані, включає їх в систему відомих знань. Тому темп і рівень розвитку педагогічної теорії залежить від того, які методи дослідження вона використовує. Особливості процесу навчання й виховання вивчити і розкрити нелегко. Педагогічні процеси мають неоднозначний характер. Їх результати залежать від одночасного впливу багатьох причин. Достатньо змінити вплив одного фактора, щоб результати процесу суттєво відрізнялись один від одного. Для педагогічних процесів характерна неповторність. Якщо дослідник природничих наук (у хімії, фізиці) може кількаразово повторити експеримент, використовуючи ті самі матеріали, створюючи незмінні умови, то педагог-дослідник такої змоги не має: повторне дослідження пропонує вже інші умови праці, і як наслідок – інші результати. Ось чому «чистий» експеримент у педагогіці неможливий. Зважаючи на цю обставину, ми робимо свої висновки обережно й коректно, розуміючи відносність умов, в яких опинилися. Кількаразове повторення спостережень дає змогу в узагальненій формі формулювати висновки, визначати найхарактернішу тенденцію [73].

Анкетування один із методів обраної нами діагностики. Ми використовували анкетування (опитувальник-анкета) та тестування (тести

досягнень). Вони характеризуються спільною ознакою, за їх допомогою ми дізналися про судження, мотиви студентів, потреби, інтереси у дизайнерській діяльності, позиції, погляди.

Анкетування — метод масового збору матеріалу за допомогою спеціально розроблених анкет. Сьогодні в педагогічних дослідженнях широко використовуються різні типи анкет: відкриті, які вимагають самостійного конструювання відповіді, і закриті, в яких учні обирають одну із запропонованих відповідей; іменні, що вимагають вказати прізвище досліджуваного, і анонімні; повні, скорочені; пропедевтичні і контрольні та ін.

На цьому ж етапі за допомогою створеної анкети (Додаток 7) ми вивчали ставлення студентів до обраної професії та мотиви її обрання; фактори, що вплинули на їх вибір. Анкета складалася з 12 питань, що визначали три блоки показника ставлення до обраного фаху мотиваційно-ціннісного критерію: 1-4 питання висвітлюють мотиви обрання фаху (інтереси, потреби, бажання); 5-9 питання розкривають аспекти задоволеності студента обраним фахом; 10-12 питання – цінність обраного фаху та мотиви досягнення успіху у сфері дизайну. Проаналізуємо детальніше відповіді на запитання анкети. Як показали результати діагностики, відповіді першого блоку запитань дали змогу визначити фактори й мотиви вибору професії дизайнера. Так, за власним бажанням обрали професію дизайнера більшість студентів, які були опитані (50%). За порадою батьків та рекомендаціями друзів прийняли рішення 29% студентів. Серед опитуваних значна частка (21%) обрали дизайн для отримання диплому вищої освіти, а це в свою чергу вказує на відсутність стійких професійних мотивів, цінностей, необґрунтований вибір студента. Проте аналіз мотивів вибору професії дає зрозуміти, що саме 12% молоді обрали професію фахівця з дизайну, усвідомлюючи наявність здібностей у педагогічній діяльності, тобто керувалися внутрішніми індивідуально значущими мотивами.

У процесі дослідження нами вивчався один із важливих критеріїв навчальної мети – пізнавально-когнітивний, тобто сформованість знань з художнього-проектування.

Пізнавально-когнітивний критерій вказує на міру розвиненості проектних здібностей студентів, рівень набутих ними знань з художнього проектування. спрямований на виявлення кількісного і якісного рівня знань і вмінь теоретичного і практичного рівнів, що сприяють успішному формуванню здатності до художньо-проектної діяльності. До пізнавально-когнітивного критерію ми уналежнюємо такі показники: – ґрунтовність теоретичних знань з художнього проектування, знання з компоновання композиції, закономірності і правила композиції; знання з кольорознавства; знання і уявлення про графічні та живописні техніками; знання дизайн-матеріалів та способи формоутворення. Виявилось, що при традиційному навчанні формуючих знань на високому рівні всього трохи більше 11 % студентів.

Метод діагностики сформованості знань з художнього проектування, який ми використовували при пізнавально-когнітивному критерію є - тестування (додаток 8).

Тестування - це система психолого-педагогічних завдань, спрямованих на дослідження окремих рис і якостей людини. Існує кілька класифікацій тестів: за природою оцінювання якостей: тести успішності, тести здібностей та індивідуальні тести; за формою подачі завдань ми використовували вербальні (побудовані на основі завдань, виражених у словесній формі). Неодмінними вимогами до тестування є: обов'язковий для всіх комплекс випробувальних завдань; чітка стандартизація зовнішніх умов, у яких здійснюється тестування; наявність більш-менш стандартної системи оцінювання та інтерпретації результатів; використання під час оцінювання середніх показників результатів тестування. Запитання і відповіді до тестів є лаконічними, чіткими і точними. У процесі тестування студенти повинні

зафіксувати свої відповіді у формі, яка полегшує підрахунок отриманих даних, складання таблиць, оцінювання результатів опитування.

Тестування при практично-діяльнісному критерію відображає наявність професійних знань та навичок з художнього проектування, сформованість умінь створювати дизайн-проекти у процесі художнього проектування – є успішність навчальної діяльності та рівень засвоєння комплексу професійних знань та вмінь на фундаментальних та дизайнерських дисциплінах.

Творчий критерій виявляється індикатором ставлення до мистецтва і самого себе, розвиненості творчої уяви та асоціативного фонду, прагнення до самовдосконалення, самореалізації у художньо-проектній діяльності. Даний критерій визначається такими показниками: кмітливість, гнучкість у процесі розв'язання творчих завдань; надситуативна активність у художньо-проектній діяльності, бажання створювати дизайнерські рішення, імпровізувати; самостійність у застосуванні проектно-художніх прийомів, наполегливість у подоланні перешкод. Творчий критерій представлений такими вміннями: ставити наукову проблему та визначати способи її вирішення; вести дискусію, відстоювати власну точку зору; створювати власні інформаційні продукти; застосовувати інформацію для вирішення складних проблем.

Для визначення творчого критерію ми використовували метод аналізу результатів, який називають проективним Вивчення продуктів діяльності - метод дослідження, за якого використовують систему процедур, спрямованих на збір, систематизацію, аналіз і тлумачення продуктів діяльності людини. Такий метод застосовуємо для вивчення результатів творчих завдань, а саме конструктивних (академічна грамотність зображуваного), додаткових (придумати композицію у певній стилізації) та експресивних (створити дизайн об'єкт).

Наступний критерій – рефлексивний, як вміння аналізувати результати своєї діяльності; усвідомлення викладачем власного рівня професійної

підготовки щодо реалізації управлінських функцій (управління навчально-пізнавальною діяльністю студентів); розуміння потреби й активності особистості у процесі професійної самоосвіти, самовдосконалення. Для визначення здатності до самооцінки власних досягнень використовуємо метод самоопису, самооцінювання, який реалізується за допомогою портфоліо.

Портфоліо (від італ. *Portafoglio* - «портфель») - збірка (широке портфоліо) виконаних робіт та напрацювань певної особи. Термін «портфоліо» запозичений через англ. «portfolio» з італійської мови (*portafoglio* - «портфель»), де утворений від «porta» («носи») + *foglio* («аркуш»).

Портфоліо може бути як на папері, так і в електронному вигляді. Електронне портфоліо, в свою чергу, може зберігатись локально (бути доступним лише визначеному колу людей) та глобально (бути доступним для всього світу - для користувачів інтернету). Глобально доступне портфоліо інакше називається веб-портфоліо. Портфоліо - це спосіб фіксування, накопичення, оцінки і самооцінки особистих досягнень за певний проміжок часу. Мета такого портфоліо – це накопичення досягнень, відслідковування свого професійного прогресу, представлення діяльності і професійного розвитку за окремий проміжок часу.

Сьогодні як ніколи студент має адекватно оцінити свої знання, уміння, навички, вчинки. Технологія, яка сприяє формуванню необхідних навиків рефлексії, тобто самоспостереження, називається «портфоліо». Аналіз літературних джерел міжнародної спільноти вказує на те, що «портфоліо» – це впорядкована збірка матеріалів, підібраних з певною метою [74]. Коли розглядати поняття «Портфоліо» більш ніж комплекс документів чи збірку матеріалів, тоді можна сказати про цей метод як про ефективний засіб об'єктивного оцінювання власних особистісних компетентностей, спроможного конкурування на ринку праці, раціонального просування

майбутніх фахівців по кар'єрним сходинкам, перспективного професіонального та творчого зростання особистості.

На наш погляд, портфоліо студента є не лише ефективною формою самооцінювання результатів навчальної діяльності студента, але й спонукає мотивування до навчальних досягнень, придбання досвіду до ділової конкуренції, обґрунтування реалізації самоосвіти та розвитку фахових компетентностей, оцінювання особистісних здібностей.

Як відомо, механізмом переведення якісних показників у кількісні слугують рівні. У науковій психолого-педагогічній літературі виокремлюють здебільшого три рівні сформованості означуваного феномена: низький, середній та високий. Між вказаними рівнями пропонують виділяти ряд проміжних рівнів [120, с. 45–48].

На жаль, провідні дидакти сучасності до сьогодні не визначили загальних підходів до кількісного і якісного визначення рівнів засвоєння змісту навчального матеріалу. Існують різні варіанти трактування цього поняття та різна кількість можливих рівнів. Це призводить до того, що при проектуванні навчального процесу викладачі часто керуються власним педагогічним досвідом та творчим підходом до даного процесу.

Серед великої кількості поглядів на дану проблему найбільш сприйнятливим виявилось бачення В. П. Безпалька, який, узагальнюючи погляди різних дослідників (І. Я. Лернера, М. Н. Скаткіна, С. І. Архангельського, І. Ф. Гербарта) на рівні засвоєння навчального матеріалу, пропонує «генетичну структуру майстерності людини» у вигляді таких послідовних рівнів: I рівень – упізнавання (при повторному їх сприйнятті) об'єктів і властивостей процесів даної галузі явищ дійсності (знання-знайомства); II рівень – репродуктивна дія (знання-копії) шляхом самостійного відтворення і застосування інформації про раніше засвоєну орієнтовну основу для виконання відомої дії; III рівень – продуктивна дія – діяльність за зразком на деякій множині об'єктів (знання-уміння). Студентом здобувається суб'єктивно нова інформація у процесі самостійної побудови

або трансформації відомої орієнтованої основи для виконання нової дії; IV рівень – творча дія – виконується на будь-якій множині об'єктів шляхом самостійного конструювання нової орієнтованої основи для діяльності (знання-трансформації), у процесі якої здобувається об'єктивно нова інформація» [10].

Отже, згідно з підходом зазначеним вище та керуючись визначеними критеріями і показниками нами обрано креативний, високий, достатній та середній рівні навчальних досягнень з художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну, при цьому низький рівень навчальних досягнень студентів у творчій художньо-проектній діяльності не передбачався.

Розкриємо сутність обраних нами рівнів навчальних досягнень студентів у процесі навчання художнього проектування.

Креативний рівень характеризується яскраво вираженою цілеспрямованістю особистості на продуктивне творче мислення, творче вміння генерувати ідеї, багатоаспектною розвиненістю фантазії та уяви; високим прагненням до організації нових дизайн-проектів. Швидке вирішення завдання з дотриманням всіх правил, закономірностей. Представлення одразу кілька цікавих і оригінальних ідей в ескізах з умінням аргументації кожного. Грамотність відтворення композиції в проекті. Знання і уміння сформовані системно, усвідомлюється необхідність їх постійного вдосконалення. Постійний пошук нових ідей, а також концепцій з дотриманням сучасних дизайн-концепцій. Студенти добре усвідомлюють значущість професійної компетентності і прагнуть до її вдосконалення.

Високий рівень передбачає активне обговорення проблеми та творчу діяльність зі створення дизайн-проектів, з легкістю здійснюють пошук інформації, генерують оригінальні ідеї, аналізують, фантазують, самостійно відшуковують і опрацьовують інформаційні джерела, що свідчить про наявність спрямованості на художньо-проектну діяльність.

При оцінюванні наявності професійних знань, що забезпечують художньо-проектну діяльність майбутніх фахівців з дизайну та

сформованості умінь створювати дизайн-проекти у процесі художнього проектування даний рівень характеризується правильністю компоновки ескізу, будуванням композиції, відповідно до системи певних правил, закономірностей та прийомів побудови форми. Вирішується концепція та стилістика. Самостійно намічається конструкція форми, загальне кольорове вирішення, функціональна направленість проекту. У процесі роботи вміло застосовують методи пошуку, приймають активну роль в ігрових проектах, відстоюють свою точку зору, презентуючи свої ідеї, фантазують, виробляють оригінальні ідеї та варіанти, дають детальний аналіз подібних концепцій.

Самостійно та правильно розробляють засоби організації художнього проектування, обирають художні матеріали, інструменти та обладнання, точно виконують розрахунки, у повному обсязі складають технологічну послідовність виготовлення проекту. В процесі діяльності вони планують і перевіряють якість виконання проекту, його актуальність, готують презентацію проектів, можуть самостійно коригувати допущені незначні помилки, швидко реагувати в умовах зміни ситуації, здійснюють систематичний контроль за діяльністю та її результатами, аналізують, обґрунтовують, порівнюють, роблять узагальнення та висновки.

Достатній рівень представляє собою репродуктивну дію шляхом самостійного відтворення і застосування інформації про раніше засвоєну основу для виконання проектних дій у типовій ситуації. Майбутні фахівці з дизайну володіють знаннями й умінями, які дають змогу проаналізувати чи відтворити художні та проектні образи з використанням комбінаторних елементів. Мають слабо сформоване абстрактне художньо-проектне мислення. Для достатнього рівня характерне деяке розмежування художньо-проектної діяльності.

Майбутні фахівці з дизайну не беруть участі в ігрових проектах, в обговоренні проблеми та плануванні майбутньої діяльності; частково здійснюють пошук інформації, спостерігається відсутність ідей та варіантів, дають фрагментарний аналіз художнього проектування; з грубими

помилками розробляють ескізи, з помилками komponують композицію. Не має необхідних знань і вмінь у доборі засобів організації у художньо-проектній діяльності.

Середній рівень визначається вмінням пояснити, скласти план дій, розробити ескіз і на цьому обмежитись у діях художньо-проектної діяльності. На цьому рівні майбутні фахівці з дизайну сприймають, розпізнають та відтворюють окремі фрагменти художніх образів, елементи дизайн-об'єктів, демонструють не достатньо-сформоване художньо-естетичне мислення, елементарні знання та вміння у художньо-проектній діяльності. В основному розуміють терміни, сутність і зміст проблеми; здатні самі запропонувати кілька варіантів ідей майбутнього проекту, при незначній допомозі здійснюють їх аналіз і самостійно приймають рішення стосовно кінцевого варіанту проекту. У процесі пошуку нових ідей вміють працювати з інформаційними джерелами, але потребують певної допомоги у їх пошуку, з помилками і не усвідомлено розробляють композицію, не відчують гармонії композиції, слідує чітких теоретичних наслідувань, недостатньо чітко розробляють хід організаційних процесів при створенні проектів, потребують постійної корекції у художньо-проектній діяльності.

Середній рівень характеризується не акуратністю, відсутністю інтересу при вивченні академічних знань, засвоєнні елементів професійних навичок, неспроможність використовувати їх у художньо-проектній діяльності, відсутність потреби до самовдосконалення.

Для забезпечення об'єктивності результатів діагностичних методик ми дотримувалися таких умов:

- запропоновані методики дослідження студентів повинні бути максимально наближені до навчально-виховного процесу, не порушуючи його цілісності;
- відібрані діагностичні методики повинні фіксувати не лише загальну результативність виконання завдання, а й виявляти індивідуальні відмінності студентів.

Тому, крім анкетного опитування на констатувальному етапі було використано такі методи: спостереження за діяльністю студентів у процесі лекцій та лабораторно-практичних занять з художнього проектування, які проводилися викладачами з різним науково-педагогічним досвідом роботи, вивчення та аналіз результатів пізнавальної діяльності студентів з їх наступним обговоренням у ході науково-методичних семінарів; бесід, анкетування, тестування студентів. Проведення бесід та інтерв'ю з викладачами, що викладають фундаментальні мистецькі дисципліни у педагогічних ВНЗ підтвердило актуальність та доцільність обраної теми дослідження та зумовило потребу наукового обґрунтування і розробки методики навчання художнього проектування у майбутніх фахівців з дизайну, оскільки педагоги наголошували на: низькому рівні адаптації студентів до навчального процесу; низькій сформованості пізнавальних мотивів студентів у процесі навчання художнього проектування; труднощах розуміння та засвоєння студентами теоретичного матеріалу; застосування набутих знань для вирішення професійно-спрямованих навчальних завдань; недостатності системи науково-методичного забезпечення; низькому рівні впровадження педагогічних технологій до навчального процесу.

Це дало змогу уточнити мету і завдання педагогічного дослідження, з'ясувати потребу добору змісту та структурування навчального матеріалу з художнього проектування для майбутніх фахівців з дизайну. Зафіксовані в цих рамках реалії стали основою для подальших етапів.

На формувальному та експериментальному етапах апробації методики навчання художнього проектування як основного методу доведення гіпотези було проведено її перевірку. Експериментально перевірялася ефективність впливу методичних підходів на навчальний процес, проводився кількісний та якісний порівняльний аналіз емпіричних даних – відібраних критеріїв та показників педагогічного впливу даного середовища, відстежувалась їх динаміка в експериментальних та контрольних групах. На основі запропонованих у дисертаційній роботі теоретичних і методичних положень

щодо методики навчання художнього проектування на експериментальних базах нами було створено предметно-орієнтоване середовище навчання та розроблено, апробовано і впроваджено у практику методику навчання художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну, в основі якої лежить інтегрований, проектний та компетентнісний підходи до організації навчального процесу. Зіставлення одержаних у експериментально-дослідній роботі результатів та їх кількісний і якісний аналіз підтвердили ефективність запропонованої методики навчання художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну.

На останньому етапі педагогічного експерименту було здійснено контролюючий етап наукового дослідження, що пов'язаний з оцінкою навчальних досягнень художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну: оцінкою результативності моделі методичної системи; обробкою та систематизацією даних формульованого експерименту, їх порівнянням з прогнозованими; узагальненням одержаних результатів, упровадженням результатів дослідження; визначенням перспектив подальшого дослідження окресленої проблеми. Це дало можливість відстежити динаміку та порівняти рівні оволодіння змістом фундаментальних мистецьких та дизайнерських дисципліни, сформованості умінь та навичок студентів художньо-проектній діяльності на основі пізнавально-когнітивного, практично-діяльнісного, творчого та рефлексійного критеріїв ефективності в експериментальних та традиційних умовах навчання художнього проектування.

Отже, запропонована організація педагогічного експерименту дала змогу перевірити ефективність та практичну реалізацію методики навчання художнього проектування в процесі фахової підготовки майбутніх фахівців з дизайну.

3.2 Аналіз результатів дослідно експериментальної перевірки методики навчання художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну

Отримані нами результати дослідження ефективності навчання художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну, яка була розроблена в процесі дисертаційного дослідження потребують статистичної обробки та критичного аналізу. Результати формувального експерименту показали, що показники в експериментальній групі відрізняються від контрольної групи. Перевірку здійснено із застосуванням критерію згоди r-Пірсона χ^2 .

Динаміка рівнів сформованості художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну у контрольних і експериментальних групах за мотиваційним критерієм відображена у табл. 3.2, на рис. 3.1.

Таблиця 3.2

Рівень навчальних досягнень за критерієм мотивації до навчально-пізнавальної діяльності

Рівні сформованості	До початку експерименту				Після експерименту			
	КГ		ЕГ		КГ		ЕГ	
Високий рівень	18	12,3	19	12,179	18	12,3	27	17,3
Креативний рівень	45	30,8	46	29,487	50	34,2	68	43,6
Достатній рівень	59	40,4	65	41,667	55	37,7	52	33,3
Середній рівень	24	16,4	26	16,667	23	15,8	9	5,8
Усього	146	100	156	100	146	100	156	100

Як свідчать дані таблиці, найбільш суттєві зміни відбулися у студентів експериментальних груп щодо усвідомлення мотивів оволодіння здатності до художнього проектування; розвиток інтересу до своєї майбутньої дизайнерської професії; усвідомлення значущості художнього проектування, розуміння цінності творчої діяльності для успішної професійної самореалізації. Так, суттєво зменшилась (більше, ніж у 2,5 рази) кількість студентів експериментальних груп з негативним і байдужим ставленням до обраного фаху.

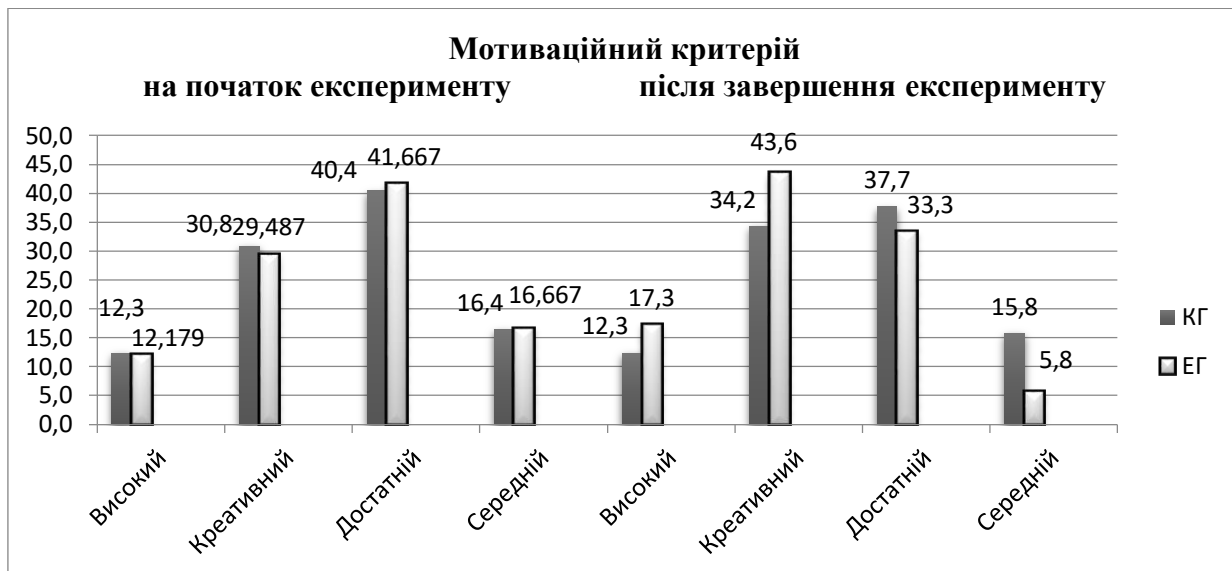

Рис.3.1 Діаграма навчальних досягнень за критерієм вмотивованості до навчально- пізнавальної діяльності

Ми, також, можемо спостерігати більш якісні показники за пізнавально-когнітивним критерієм підсумками формувального експерименту. Результати рівня навчальних досягнень за даним критерієм визначено у таблиці 3.3 та рис.3.2.

Таблиця 3.3

Рівень навчальних досягнень за пізнавально-когнітивним критерієм

Рівні сформованості	До початку експерименту				Після експерименту			
	КГ		ЕГ		КГ		ЕГ	
Високий рівень	17	11,6	17	10,9	18	12,3	26	16,667
Креативний рівень	39	26,7	41	26,3	42	28,8	67	42,949
Достатній рівень	62	42,5	66	42,3	59	40,4	51	32,692
Середній рівень	28	19,2	32	20,5	27	18,5	12	7,692
Усього	146	100	156	100	146	100	156	100

Аналіз даних засвідчив різний стан сформованості знань з художнього проектування студентів. Студенти експериментальної групи з високим показником виявлено 16,6 %, а контрольної групи – 12,3%. Серед студентів із середнім рівнем сформованості знань – 7,6 % в експериментальній групі і відповідно 18,5 % – у контрольній. Різниця між групами на початку експерименту становила – 0,7 %, після проведення експерименту – 4,4 % на

високому рівні. Слід відмітити, що на креативному рівні спостерігається різниця у експериментальних групах – 0,4 % до початку експерименту та 14,1 % після експерименту, тобто приріст становить 16,6 %, в той час як у контрольній групі він незначний – всього 2,1 %. Динаміка змін показників графічно зображена на рис.3.2.

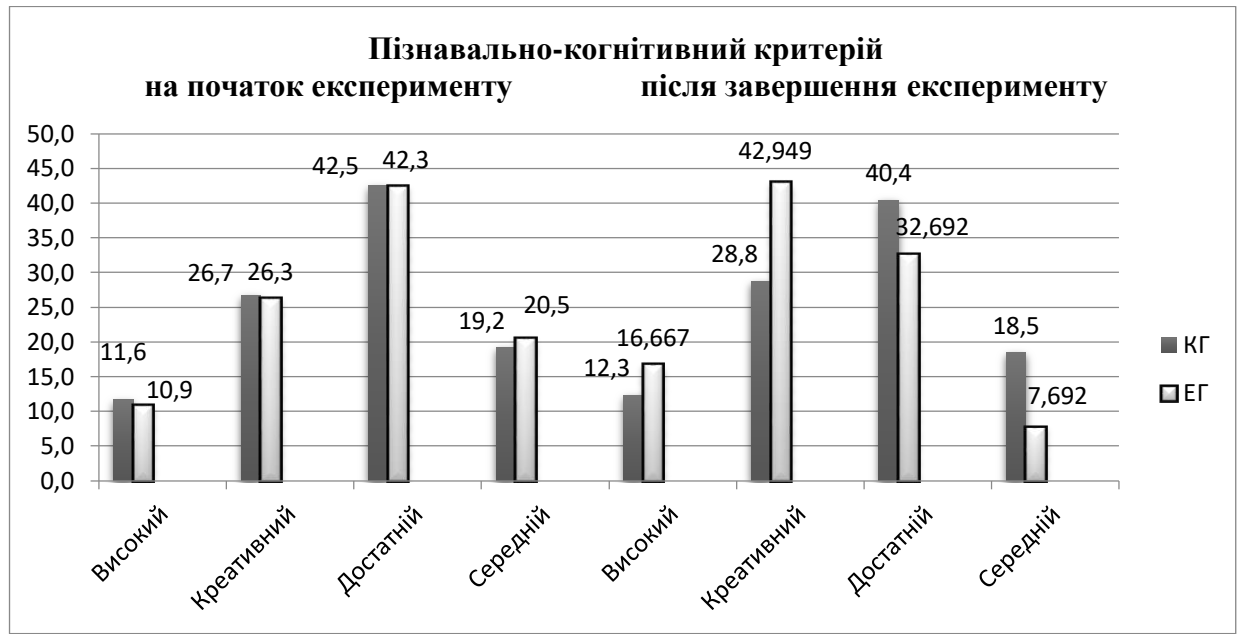

Рис.3.2 Діаграма навчальних досягнень за пізнавально-когнітивним критерієм до навчально- пізнавальної діяльності

За підсумками формувального експерименту спостерігаємо показники за практично-діяльним критерієм. Результати визначення рівнів сформованості базових підприємницьких знань відображено у табл. 3.4, динаміка змін показників графічно зображена на рис. 3.3.

Аналіз даних засвідчив різний стан сформованості умінь і навичок художнього проектування у студентів. Студенти експериментальної групи з високими показниками виявлено 19,2%, а контрольної групи – 13,6%. Зміни чисельності студентів з високим рівнем в експериментальній групі становлять 7,7%, в контрольних групах лише – 1,3%. Серед студентів із середнім рівнем освіченості – 7,1% в експериментальній групі і відповідно 20,5% – у контрольній. Різниця між групами на початку експерименту становила – 0,5%, після проведення експерименту – 13,4%.

Таблиця 3.4

Рівень навчальних досягнень за практично-діяльнісним критерієм

Рівні сформованості	До початку експерименту				Після експерименту			
	КГ		ЕГ		КГ		ЕГ	
Високий рівень	18	12,33	18	11,5	20	13,699	30	19,2
Креативний рівень	37	25,34	39	25,0	40	27,397	62	39,7
Достатній рівень	61	41,78	67	42,9	56	38,356	53	34,0
Середній рівень	30	20,55	32	20,5	30	20,548	11	7,1
Усього	146	100	156	100,	146	100	156	100

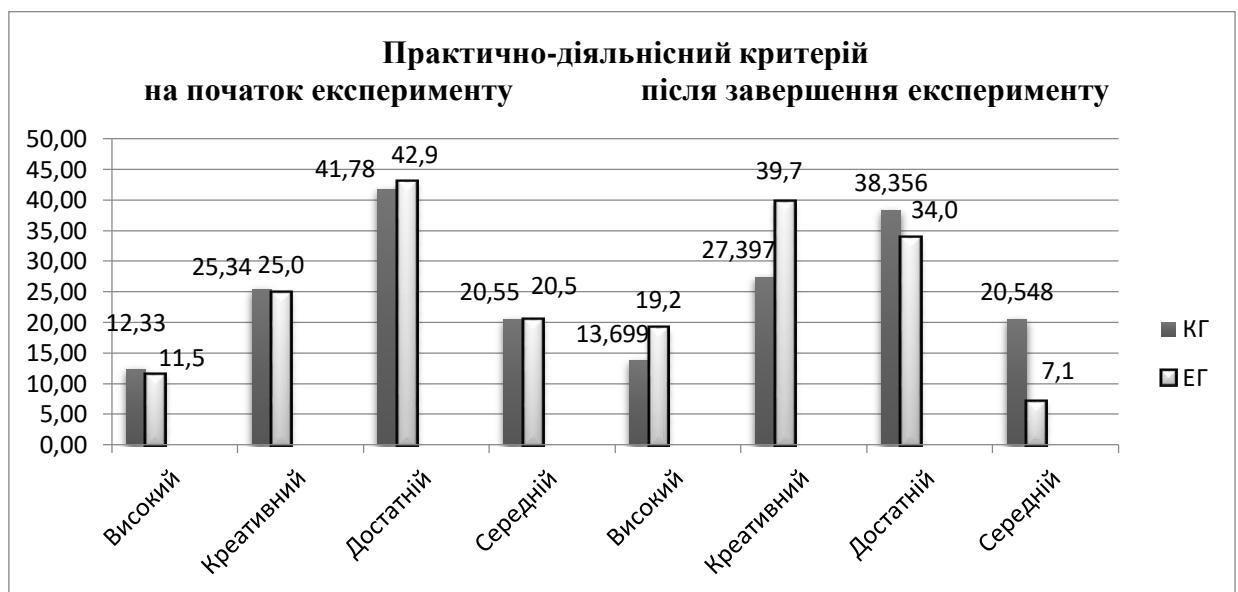

Рис.3.3 Діаграма навчальних досягнень за практично-діяльнісним критерієм

За підсумками формувального експерименту спостерігаємо більш якісні показники за творчим критерієм. Результати визначення рівнів сформованості базових підприємницьких знань відображено у табл.3.5, динаміка змін показників графічно зображена на рис. 3.4. Аналіз даних засвідчив різний стан здатності до художньо-проектної діяльності. Студенти експериментальної групи з високими показниками виявлено 18,6%, а контрольної групи – 10,3%. Зміни чисельності студентів з високим рівнем в експериментальній групі становлять 8,3%, в контрольних групах – 0%. Серед студентів із середнім рівнем освіченості – 6,4% в експериментальній групі і

відповідно 24,0% – у контрольній. Різниця між групами на початку експерименту становила – 0,3%, після проведення експерименту – 17,6%.

Таблиця 3.5

Рівень навчальних досягнень за творчим критерієм

Рівні сформованості	До початку експерименту				Після експерименту			
	КГ		ЕГ		КГ		ЕГ	
Високий рівень	15	10,3	16	10,3	15	10,3	29	18,6
Креативний рівень	32	21,9	34	21,8	35	24,0	68	43,6
Достатній рівень	63	43,2	67	42,9	61	41,8	49	31,4
Середній рівень	36	24,7	39	25,0	35	24,0	10	6,4
Усього	146	100	156	100	146	100	156	100

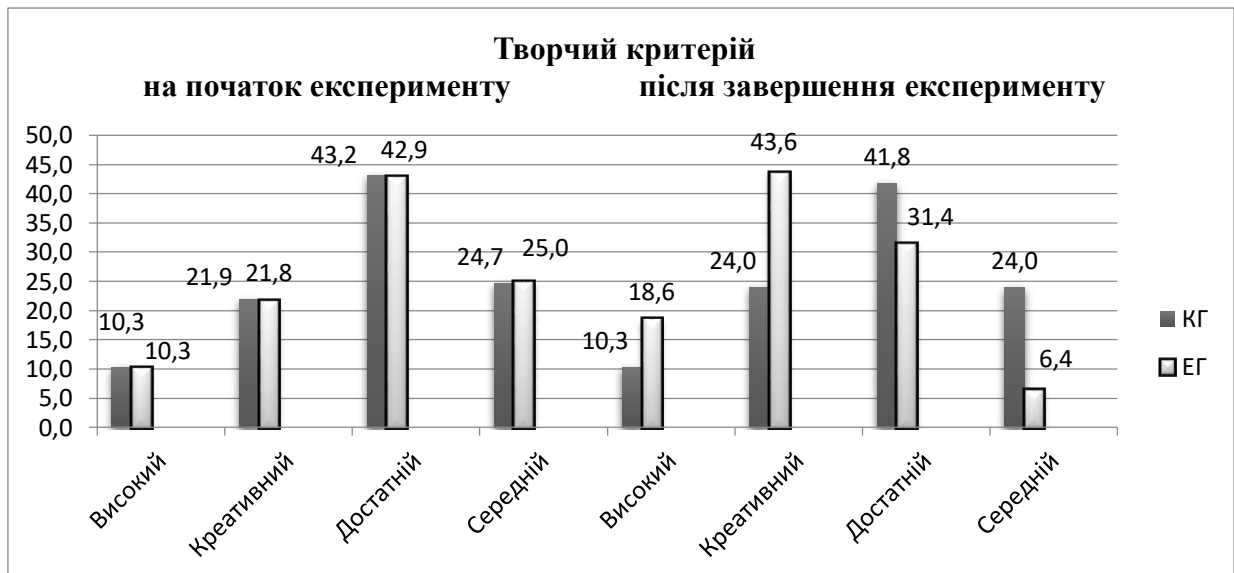

Рис.3.4 Діаграма навчальних досягнень за творчим критерієм

Зміни відбулися у студентів експериментальних груп щодо самооцінки та самоаналізу власних досягнень, що спостерігаємо у таблиці 3.6, рисунку 3.5; За даними таблиці рефлексійного критерію ми можемо спостерігати, що суттєво зменшилась (у 3,5 рази) кількість студентів експериментальних груп з середнім рівнем (у контрольних групах цей показник не змінився). На 14,7 % збільшилась кількість студентів експериментальних груп з креативним рівнем самооцінки (у контрольних групах цей показник збільшився на 1,4%).

Таблиця 3.6

Рівень навчальних досягнень за рефлексійним критерієм

Рівні сформованості	До початку експерименту				Після експерименту			
	КГ		ЕГ		КГ		ЕГ	
Високий рівень	18	12,3	20	12,8	20	13,7	32	20,5
Креативний рівень	41	28,1	43	27,6	43	29,5	66	42,3
Достатній рівень	62	42,5	65	41,7	58	39,7	50	32,1
Середній рівень	25	17,1	28	17,9	25	17,1	8	5,1
Усього	146	100	156	100	146	100	156	100

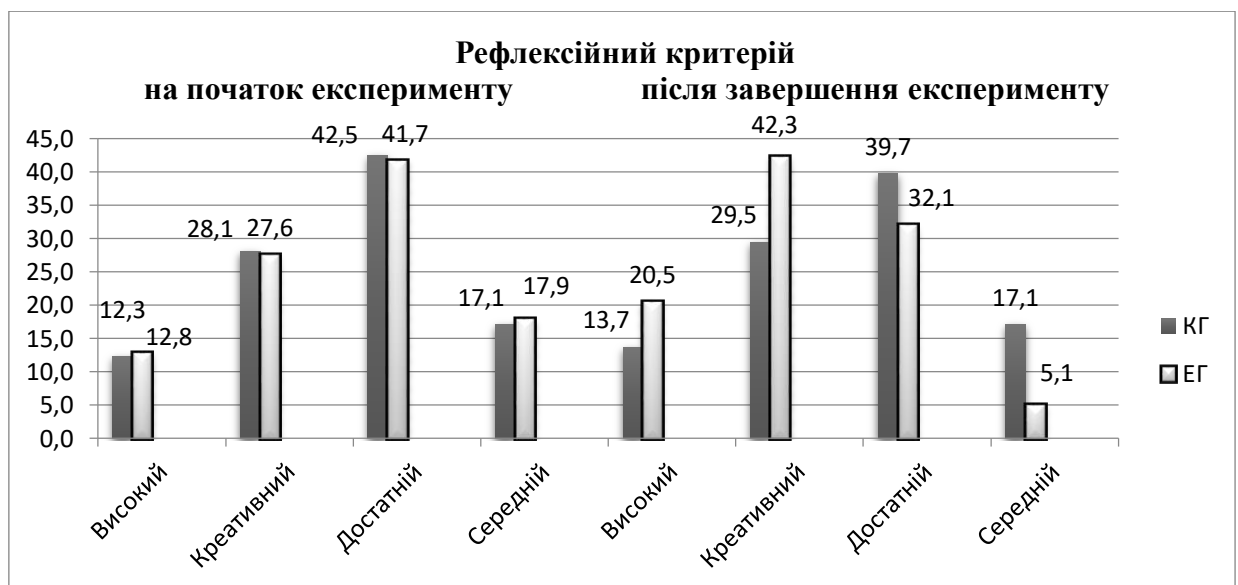

Рис.3.5 Діаграма навчальних досягнень за рефлексійним критерієм

Результати експериментально-дослідної роботи узагальнено з урахуванням в цілому основних критеріїв та показників навчальних досягнень з художнього проектування засвідчує про позитивні зміни. Узагальнені кінцеві результати експериментальної роботи представлені табл. 3.6 і графічно зображені на рис.3.6. Підсумки формульованого експерименту засвідчують більш високі показники рівнів сформованості досліджуваної характеристики, ніж на початку експерименту. Зокрема, кількість студентів із високим рівнем зросла на 6,92%, а в контрольній групі лише – 0,69%. Зменшилась кількість майбутніх фахівців з дизайну в експериментальній групі, які мають середній (на 13,72%) рівень сформованості здатності до художнього проектування, тоді як у контрольній

групі цей показник зменшився не суттєво (на 0,42%). Виявлено позитивну динаміку креативногорівня сформованості здатності до художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну, динаміка якого зросла на 16,42 % у експериментальній групі, та лише 2,20% у контрольній групі.

Таблиця 3.7

Динаміка рівнів сформованості здатності до художнього проектування(у %)

Рівень	Експериментальні групи				Динаміка, %	Контрольні групи				Динаміка, %
	на початку експер.		на кінець експер.			на початку експер.		на кінець експер.		
	абс.	%	абс.	%		абс.	%	абс.	%	
Високий	18	11,54	29	18,46	+6,92	17	11,78	18	12,47	+0,69
Креативний	41	26,02	66	42,44	+16,42	39	26,57	42	28,77	+2,20
Достатній	66	42,31	51	32,69	-9,62	61	42,05	58	39,58	-2,47
Середній	31	20,13	10	6,41	-13,72	29	19,60	28	19,18	-0,42

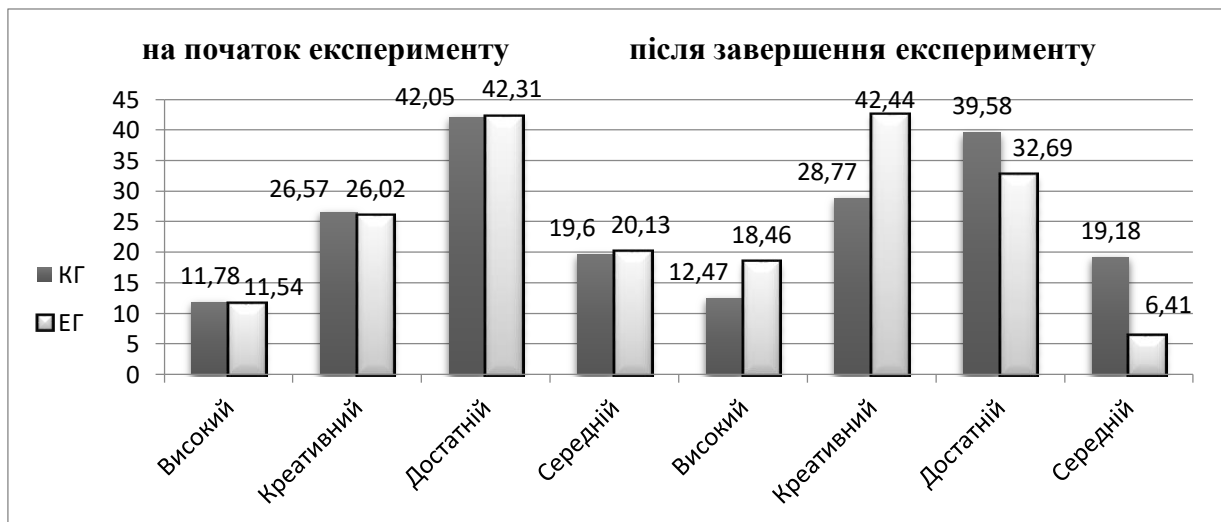

Рис. 3.6. Динаміка рівнів сформованості здатності до художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну, %

Суттєві показники зафіксовано у творчому та практично-діяльнісному критерію сформованості здатності до художнього проектування майбутніх

фахівців з дизайну. Це означає, що в процесі застосування методики навчання художнього проектування нам вдалося збагатити творчий потенціал, креативне мислення та бажання до самостійної художньо-проектної діяльності майбутніх фахівців з дизайну.

Застосовуючи алгоритм для даних з таблиці 3.6, здійснюємо розрахунки емпіричного значення критерію при порівнюванні характеристики контрольної та експериментальної груп.

Якщо запропонована методика навчання художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну на засадах випереджаючої освіти у результаті її упровадження і традиційно організована навчальна діяльність рівнозначні, то буде діяти нуль-гіпотеза. Перевіряємо її та на основі даних таблиці 3.6 і складаємо відповідну таблицю для теоретичних частот.

Для визначення теоретичних частот знаходимо відношення суми частот стосовно ознаки до суми всіх частот:

До експерименту

$\omega_1 = 35/302 = 0,116$	$\omega_1 = 47/302 = 0,156$
$\omega_2 = 80/302 = 0,265$	$\omega_2 = 108/302 = 0,358$
$\omega_3 = 127/302 = 0,421$	$\omega_3 = 109/302 = 0,361$
$\omega_4 = 60/302 = 0,199$	$\omega_4 = 38/302 = 0,126$

Добуток відношень на величину обсягів дасть теоретичні частоти

До експерименту			
$146 * 0,116 =$	$146 * 0,265 =$	$146 * 0,421 =$	$146 * 0,199 =$
$156 * 0,116 =$	$156 * 0,265 =$	$156 * 0,421 =$	$156 * 0,199 =$
Після експерименту			
$146 * 0,156 =$	$146 * 0,358 =$	$146 * 0,361 =$	$146 * 0,126 =$
$156 * 0,156 =$	$156 * 0,358 =$	$156 * 0,361 =$	$156 * 0,126 =$

Число степенів вільності ν для емпіричної і теоретичної вибірок розраховуємо за формулою 3.7:

$$v = k - 1, \quad (3.7)$$

де k – кількість розрядів ознаки (у цьому випадку це варіанти рівнів: (високий, креативний, достатній та середній)).

За статистичними таблицями [75] критичних значень критерію χ^2 для рівня значущості $\alpha = 0,05$ і числа ступенів вільності $v = (4-1) = 3$ знаходимо χ^2 крит. ($\alpha = 0,05$; $v = 3$) = (0,05; 3) = 7,815.

Знаходимо експериментальну величину – квадрата за формулою 3.8:

$$\chi^2 = \sum_{j=1}^k \frac{(f_{ej} - f_t)^2}{f_t} \quad (3.8)$$

де f_{ej} – емпірична частота за j -тим розрядом ознаки (наші отримані експериментальні дані);

f_t - теоретична частота;

j - порядковий номер розряду;

k - кількість розрядів ознаки.

Для підтвердження достовірності отриманих результатів, встановлення подібності-відмінності (порівняння) між емпіричними і теоретичними частотами (показниками контрольних та експериментальних груп до та після проходження студентами експериментальних груп розробленої системи практик), визначення значимості впровадженої методики була проведена перевірка за критерієм Пірсона χ^2 . У таблицях 3.8 і 3.9 представлені розрахунки визначення емпіричного значення критерію χ^2 для співставлення значень досліджуваних груп до проведення експерименту.

Підсумки формувального експерименту засвідчують більш високі показники рівнів сформованості досліджуваної характеристики, ніж на початку експерименту. Зокрема, кількість студентів із високим рівнем зросла на 6,92%, а в контрольній групі лише – 0,69%. Зменшилась кількість майбутніх фахівців з дизайну в експериментальній групі, які мають середній (на 13,72%) рівень сформованості здатності до художнього проектування, тоді як у контрольній групі цей показник зменшився не суттєво (на 0,42%).

Таблиця 3.8

Розрахункова таблиця визначення емпіричного значення критерію χ^2 для співставлення значень досліджуваних груп до проведення експерименту

№	Емпірична частота	Теоретична частота	$f_{\text{э}} - f_{\text{т}}$	$(f_{\text{э}} - f_{\text{т}})^2$	$\frac{(f_{\text{э}} - f_{\text{т}})^2}{f_{\text{т}}}$
1	17	16,92	0,08	0,01	0,000
2	18	18,08	-0,08	0,01	0,000
3	39	38,68	0,32	0,11	0,003
4	41	41,32	-0,32	0,11	0,003
5	61	61,40	-0,40	0,16	0,003
6	66	65,60	0,40	0,16	0,002
7	29	29,01	-0,01	0,00	0,000
8	31	30,99	0,01	0,00	0,000
Суми	302	302			0,011

Таблиця 3.9

Розрахункова таблиця визначення емпіричного значення критерію χ^2 для співставлення значень досліджуваних груп після проведення експерименту

№	Емпірична частота	Теоретична частота	$f_{\text{э}} - f_{\text{т}}$	$(f_{\text{э}} - f_{\text{т}})^2$	$\frac{(f_{\text{э}} - f_{\text{т}})^2}{f_{\text{т}}}$
1	18	22,72	-4,72	22,30	0,981
2	29	24,28	4,72	22,30	0,918
3	42	52,21	-10,21	104,28	1,997
4	66	55,79	10,21	104,28	1,869
5	58	52,70	5,30	28,14	0,534
6	51	56,30	-5,30	28,14	0,500
7	28	18,37	9,63	92,72	5,047
8	10	19,63	-9,63	92,72	4,724
Суми	302	302,00			16,571

Виявлено позитивну динаміку креативного рівня сформованості здатності до художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну, динаміка якого зросла на 16,42 % у експериментальній групі, та лише 2,20% у контрольній групі.

Суттєві показники зафіксовано у творчому та практично-діяльнісному критерію сформованості здатності до художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну. Це означає, що в процесі застосування методики навчання художнього проектування нам вдалося збагатити творчий потенціал, креативне мислення та бажання до самостійної художньо-проектної діяльності майбутніх фахівців з дизайну.

Висновки до третього розділу

Апробація експериментальної методики навчання художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну проводилась у п'яти провідних педагогічних вищих навчальних закладах України, де здійснюється підготовка майбутніх педагогів-дизайнерів, у чотири етапи з 2014 по 2017 роки.

В ході експерименту нами визначено і обґрунтовано систему рівнів, показників і критеріїв ефективності методики навчання художнього проектування: мотиваційний – вмотивованість до навчально-пізнавальної діяльності; пізнавально-когнітивний – теоретичні знання з художнього проектування; практично-діяльнісний – уміння та навички художнього проектування; творчий - наявність творчих особистісних якостей, прагнення до самовдосконалення, творче мислення, вміння генерувати ідеї, наявність естетичної культури; рефлексія (ситуативно-міжособистісна, кооперативна, предметна рефлексія з контрольною функцією, самооцінка художньо-проектної діяльності, оцінка співвідношення можливостей).

Відповідно до системи критеріїв визначено основні показники ефективності методики навчання художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну, до яких відносяться: вмотивованість до навчально-пізнавальної діяльності (M_1); сформованість знань з художнього проектування ($ПК_1$); сформованість умінь та навичок художнього

проектування (ПД₁); здатність до художньо-проектної діяльності (Т₁); здатність до самооцінки власних досягнень (Р₁).

З урахуванням обраних критеріїв та показників нами визначено креативний, високий, достатній та середній рівні навчальних досягнень з художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну, при цьому низький рівень навчальних досягнень студентів у творчій художньо-проектній діяльності не передбачався.

Ефективність розробленої методики і динаміку рівня сформованості досліджуваної компетентності визначено в ході формувального етапу педагогічного експерименту при проведенні проміжного і контрольного зрізів.

Перевірку експериментальних даних здійснено із застосуванням критерію згоди Пірсона χ^2 , за допомогою якого в ЕГ встановлено значну перевагу емпіричних значень показників над критичними:

$$2\chi_{кр} = 7,815 < 2\chi_{емп} = 16,571.$$

Отже, експериментально засвідчено позитивну динаміку якості оволодіння знаннями, набуття умінь та навичок, здатності до художнього проектування, розвитку внутрішньої пізнавальної мотивації, рефлексії та активної самостійності студентів експериментальної вибірки завдяки впровадженню запропонованої методики навчання художнього проектування у майбутніх фахівців з дизайну.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

1. Результати теоретичного аналізу проблеми дослідження показують, що в науці і практиці дизайн-освіти значна увага приділялася вивченню філософсько-естетичних, культурологічних, мистецтвознавчих, ергономічних аспектів дизайну. Водночас питання фахової підготовки майбутніх фахівців з дизайну не дістали належного висвітлення у вітчизняній педагогічній науці.

Вивчення практичного досвіду роботи науковців дозволили зробити висновок, що для успішної реалізації стратегії розвитку дизайн-освіти в Україні, особливу увагу слід приділяти аналізу тенденцій розвитку дизайну, як діяльності, вивченню інновацій, досліджень в даній галузі та використовувати історичний досвід її розвитку в Україні та світі.

2. Проаналізувавши різні підходи до формування фахової компетентності у майбутніх фахівців з дизайну ми з'ясували, що рівень здатності до художньо-проектної діяльності залежить від розвиненості художньо-творчих нахилів і здібностей, ступеня оволодіння дієвими знаннями з формотворення, методикою креативного пошуку, образною мовою пластичного мистецтва й технологією художніх матеріалів, що зумовлює ефективність майбутньої професійної діяльності.

Визначено, що художньо-проектна діяльність майбутніх фахівців з дизайну забезпечується фаховими спеціалізованими компетентностями, до яких відносяться образотворча, проектна і мистецько-естетична компетентності.

3. У результаті дослідження теоретично обґрунтовано і розроблено педагогічну модель формування здатності до художнього проектування у майбутніх фахівців з дизайну. Встановлено, що здійснення фахової підготовки студентів у вищому навчальному закладі має ґрунтуватися на впровадженні методологічних підходів (інтегративний, компетентнісний, проектний) та принципів навчання (принцип наочності, принцип

систематичності та послідовності; принцип науковості; принцип зв'язку з життям).

Для формування здатності майбутніх фахівців з дизайну до художньо-проектної діяльності запропоновано зміст підготовки, а саме блок фундаментальних мистецьких дисциплін та науково-предметних дизайнерських дисциплін.

4. На основі аналізу розробленої моделі науково обґрунтовано і розроблено методика навчання художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну. В результаті проведеного наукового дослідження нами запропоновані навчально-виховне середовище, методи формування здатності до художнього проектування, засоби навчання та активізації творчої діяльності, засоби оцінки навчальних досягнень студентів, визначено зміст підготовки майбутніх фахівців з дизайну до художньо-проектної діяльності у вищих навчальних закладах, що представлено у відповідних навчальних програмах.

Обґрунтовано форми навчально-пізнавальної діяльності у процесі фахової підготовки майбутніх педагогів-дизайнерів. До них віднесено: професійні семінари, студентські конференції, професійні конкурси, майстер-класи, експериментальні секції, ділові ігри, міні-лекції, виїзні лекції, відео-лекції, практики в дизайн-студіях відомих дизайнерів; етнографічну діяльність в музеях, дослідницьку роботу тощо. Розкрито особливості навчання художнього проектування майбутніх фахівців на основі методу проектів (творчий, ігровий, дослідницький, інформаційний, практико-орієнтований) та методів активізації творчої діяльності та організації навчального процесу.

5. Для перевірки ефективності методики навчання художнього проектування визначено і обґрунтовано систему критеріїв та показників оцінки навчальних досягнень студентів, що дало змогу діагностувати результати експериментальної апробації.

Результати спостережень за динамікою сформованості здатності майбутніх педагогів-дизайнерів до художнього проектування у процесі навчання фундаментальних мистецьких та науково-предметних дизайнерських дисциплін засвідчили, що рівень фахової підготовки студентів до майбутньої художньо-проектної діяльності експериментальних груп вищий ніж у контрольних, про що свідчать результати проведеного експерименту, де показано динаміку зростання високого (на 6,9 %) та креативного (на 16,4%) рівнів сформованості у студентів експериментальних груп здатності до художнього проектування. У свою чергу, відсоток студентів із достатнім та середнім рівнями в експериментальних групах порівняно з контрольними зменшується відповідно на 9,6 % та 13,7 %. Статистична обробка експериментальних даних підтверджує ефективність розробленої методики навчання художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну.

Водночас проведене дослідження не вичерпує усіх аспектів проблеми та обумовлює необхідність її подальшого вивчення та розробки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої школи: курс лекцій: модульне навчання / А. М. Алексюк. – К., 1998. – 260 с.
2. Ананьева В. С. Особенности развития художественно-творческой компетентности старших дошкольников [Электронный ресурс] / В. С. Ананьева – Режим доступа до ресурсу: [Http://www.scienceforum.ru](http://www.scienceforum.ru).
3. Андреев В. И. Саморазвитие творческой конкуренто-способности личности / В. И. Андреев. – Казань, 1992. – 207 с.
4. Аронов В.Р. Стайлинг как социокультурное явление и художественное средство. – Техническая эстетика, 1981, №12, с.5-9 – 70с.
5. Баранов С. П. Принципы обучения. - М., 1975. Дидактика современной школы / Под ред. В. А. Онищука. - К., 1987.
6. Бахрушин В. Стандарти вищої освіти. [Электронный ресурс] / Володимир Бахрушин – Режим доступа до ресурсу: <http://www.education-ua.org/ua/articles/689-standarti-vishchoji-osviti>.
7. Бедер В. І. Критерії відбору змісту навчання усного й писемного мовлення молодших школярів / В. І. Бедер// Вісник Луганського національного педагогічного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки, 2003. – №12 (68). – С. 10 – 14
8. Белая Н. Л. Формирование творческой активности студентов музыкальнопедагогических факультетов педвузов в процессе индивидуального обучения : дисс. канд. пед. наук : спец. 13.00.01 / Белая Н. Л. – К., 1985. – 212 с.
9. Беспалько В. П. Элементы теории управления процессом обучения. Часть II. (Измерение качества процесса обучения) / В. П. Беспалько. – М.: Изд-во «Знание», 1971. – 72с.
10. Беспалько В. П. Слагаемые педагогической технологии / В. П. Беспалько.– М.: Педагогика, 1989. – 190 с.
11. Бизяева А. А. Психология думающего учителя: педагогическая рефлексия / А. А. Бизяева. –Псков: ПГПИ им. С. М. Кирова, 2004. – 216 с.

12. Богоявленская Д. Б. Интеллектуальная активность как проблема творчества. / Д. Б. Богоявленская; Отв. Ред. Б.М. Кедров; АПН СССР. НИИ общей психологии; Северо-Кавказский науч. центр высш. шк. – Ростов-на-Дону: Изд-во Ростовского Университета, 1983. — 173 с.
13. Богоявленская Д. Б. Природа творческих способностей / Д. Б. Богоявленская; УВестник РГНФ. - 1997. - № 1 - С. 166-172.
14. Бондар В.І. Дидактика: підруч. для студ. вищ. навч. закладів / В.І. Бондар. - К. : Либідь, 2005. - 264 с.
15. Бондарчук Е. И. Основы психологии и педагогики / Е. Бондарчук, Л. Бондарчук / : Курс лекций. - 2-е изд., перераб. и доп. - К. : МАУП, 2001. – 168 с.
16. Борев Ю. Б. Эстетика: Учебник / Ю. Б. Борев. – М.: Высш. шк., 2002. – 511 с.
17. Бровченко А. І. Формування фахової компетентності з основ етнодизайну у майбутніх учителів трудового навчання : автореферат дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 – теорія та методика трудового навчання / А. І. Бровченко.– К., 2011. – 21 с.
18. Бундина Ю.М. Формирование профессиональной компетентности студентов-дизайнеров как аксиологическая проблема / Ю.М. Бундина // Вестн. Одес. гос. ун-та. – 2006. – Т. 1, № 6 (июнь). – С. 92-97.
19. Буряк В.К. Урок в старших классах /В.К. Буряк, Д.Д. Берешвили. – Тбилиси:Издательство Тбилисского университета, 1990. – 158 с.
20. Велитченко А.А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход : метод. Пособие / А.А. Вербицкий. – М. : Высшая школа, 1991.-207 с.
21. Вітчинкіна К.О., Тимошевський В.І. Обґрунтування одягу як творчої проектно-художньої діяльності. Вісник, 2011. – 12с.

22. Волобуева Т. Б. Развитие творческой активности учащихся младших классов средствами новых информационных технологий обучения : дисс. .канд. пед. наук : спец. 13.00.01 / Волобуева Т. Б. – К., 1996. – 190 с.
23. Вульфсон Б.Л. Джон Дьюи и советская педагогика / Б.Л.Вульфсон // Педагогика. –1992. – № 9-10. – С. 99-105.
24. Генисаретский О. И. Проектная культура и концептуализм. Социально-культурные проблемы образа жизни и предметной среды / О. И. Генисаретский. – М.: ВНИИТЭ, 1987. – 327 с.
25. Глушич А.О. Художне проектування та умови формування його основних засад, дизайн, дизайн-освіта – 2012. С 15.
26. Голикова О.П., Шевчук Т.А. Портрет спеціаліста: дизайнер. [Електронний ресурс] / О. П. Голикова, Т. А. Шевчук – Режим доступу до ресурсу: <http://abiturient.iatp.org.ua/articles/article14.htm>.
27. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / Гончаренко С. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
28. Гончаренко С.У. Український педагогічний енциклопедичний словник / Семен Устимович Гончаренко. – вид.2-е, доповн. й виправ. – Рівне: Волинські обереги, 2011. – 552 с4, 290 с.
29. Гузеев В. В. Образовательная технология: от приема до философии. – М.: Сентябрь, 1996. – 112 с.
30. Гуменюк Т. Б. Критерії оцінювання знань і умінь студентів як засіб діагностики якості успішності / А. І. Макаренко, Т. Б. Гуменюк // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 5 Педагогічні науки: реалії та перспективи : зб. наук. праць / за наук. ред. О. В. Биковської. – К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – Випуск 24. – С. 91 – 98.
31. Гуменюк Т. Б. Моделювання в педагогічній діяльності / Тетяна Гуменюк // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 13 Проблеми трудової та

професійної підготовки: зб. наук. праць – К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – Випуск 7. – С. 66 – 72.

32. Давыдов В. В. Теория развивающего обучения / В. В. Давыдов. // М.: Интор. – 1996. – С. 517.

33. Даниленко В. Дизайн України в європейському вимірі ХХ століття – Київ-Феніус, 2012. – 32 с.

34. Даниленко В. Я. Дизайн: Підручник для студ. вищих навч. закл., які навч. за спец. «Дизайн» /Харківська держ. академія дизайну і мистецтв; Інститут проблем сучасного мистецтва Академії мистецтв України. - Х.: Видавництво ХДАДМ, 2003. – 320 с.

35. Джуринский А. Н. История образования и педагогической мысли: учеб. для студ. высш. учеб. заведений / А. Н. Джуринский. М.: Изд-во ВЛАДОС—ПРЕСС, 2004. — 400 с.

36. Диденко С. В. Формирование творческой активности младших школьников в условиях организации эстетической оценочной деятельности : дисс. канд. пед. наук : спец. 13.00.01 / Диденко С. В. – К., 1987. – 156 с.

37. Дизайн и конструирование [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://fashion id.ru>.

38. Дизайн як проектна культура. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://osvita.ua/vnz/reports/culture/10556/>

39. Дизайн як фундаментальна загальноосвітня дисципліна та його місце у системі загальної освіти / Лебедев Д. В. // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи: збірник наукових праць. – К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. – С.143.

40. Дмитрюк С. В. Форми і методи професійної підготовки майбутніх дизайнерів у внз великої британії [Електронний ресурс] / С. В. Дмитрюк – Режим доступу до ресурсу: <http://er.knutd.com.ua/bitstream/>.

41. Дулова А. С. Методичні рекомендації з проведення майстер-класу як групової форми методичної роботи [Електронний ресурс] /

А. С. Дулова, Л. М. Соламатіна – Режим доступу до ресурсу:
http://www.kharkivosvita.net.ua/files/Metod_rekom.pdf.

42. Дусавицкий А.К. Мотивы учебной деятельности студентов: Учеб. пособие.- Харьков: ХГУ, 1987.- 55 с.

43. Дусавицкий А.К. Развитие личности в студенческом коллективе в зависимости от сформированности учебно-профессиональных интересов: учебно-методическое пособие. – Х.: ХНУ имени В.Н.Каразина, 2012. – 32 с.

44. Дутчак І.І. , Інформаційний потенціал етнодизайну в процесі формування дизайнерської культури, Актуальні питання мистецької педагогіки, випуск 2, 2013, С30.

45. Дьюи Дж. Школа и общество. – М.: Работник просвещения, 1992. – 48с

46. Енциклопедія освіти / [головн. ред. В. Г. Кремініь]. – Акад. пед. наук України. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с

47. Эстетика: навч. посібн. / М. П. Колесніков, О. В. Колеснікова, В. О. Лозовой та ін. - К. : Юрінком Інтер, 2005. - 208 с. 3, с. 104.

48. Єршова О. М. Генезис підготовки фахівця дизайнера Особливості підготовки сучасного фахівця / О. М. Єршова. // Україна, Харків. – 2012. – С. 94.

49. Єршова О.М., Генезис підготовки фахівця з дизайну, Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно/технічної еліти 2012 Харків, с 95-96.

50. Зинченко В. П. Развитие творческих способностей на занятиях академическим рисунком. Ростов н /Д, 1996.

51. Иванов В.Л. Структура электронного учебника. // Информатика и образование. 2001 - №6. С. 63 - 71.

52. Иванова Д. Г. Формирование готовности будущих учителей к развитию творческой активности младших школьников : дисс. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.01 / Иванова Д. Г. – О., 1997. – 208 с.

53. Карнаухова Л. О. «Модне» слово «рефлексія». Що це таке та як її організувати / Карнаухова Л.О. // Хімія. – 2012. – № 6. – с.2-5.
54. Килпатрик В.Х. Метод проектов. Применение целевой установки в педагогическом процессе / В.Х.Килпатрик. – Л.: Блокгауз – Нефрон, 1925.- 43С.
55. Коберник О. Проективна педагогіка і національна школа / О. Коберник // Шлях освіти. – 2000. – №1. –С.7-9.
56. Ковалёв А. К. Очерки педагогики / А. К. Ковалёв. – Л. : Изд-во Ленингр. ун-та, 1963. – 196 с.
57. Комашко Н. В. Формування творчої компетентності майбутніх дизайнерів у процесі вивчення комп'ютерної графіки: спец. 13.00.04. - «Теорія і методика професійної освіти» / Наталія Володимирівна Комашко. - Черкаси, 2011. – 20с.
58. Косов Б. Б. Личность и педагогическая одарённость: новый метод. — М.:Изд. «Институт практической психологии», Воронеж: НПО «МОДЭК»,1998. — 128 с.
59. Косяк І. В. Реалізація компетентнісного підходу у процесі викладання технічних навчальних дисциплін майбутнім вчителям «Технологій» / Косяк І. В. // Збірник наукових праць «Науковий часопис» Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія №5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. – Випуск №39: збірник наукових праць / За ред. Д. Е. Кільдерова. – К: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. – 285 с., С.110-114.
60. Кредитно-модульна система організації навчального процесу [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://npu.edu.ua!/e-book/book/html/D/ispu_kiovist_Ficyla_Pedagogika_VSh/780.html.
61. Кузин В. С. Психология. Учебник. 4-е изд., перераб. И доп. – М.: АГАР, 1991. – 304 с., ил.
62. Кулешова А.И. Формирование профессиональной компетентности графического дизайнера в вузе : автореф. дис. ... канд. пед. наук :

13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / А.И. Кулешова. – Тула, 2009. – 21 с.

63. Кульневич С. В. Педагогика самоорганизации: феномен содержания / С. В. Кульневич. – Воронеж, 1997. – 230 с.

64. Левин В.А. Воспитание творчества. - М.: Знание, 1977. - 64 с

65. Левківська К. В. Теоретичні основи інтеграційних процесів в освіті / К. В. Левківська // Вісник Житомирського університету. Випуск 54. – 2010. – С. 177–181.

66. Логинова Е. А. Интегрированный подход в процессе обучения одаренных детей в современной школе : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. пед. наук : 13.00.01 "Общая педагогика, история педагогики и образования" / Логинова Елена Александровна. – Омск, 2007. – 24 с.

67. Ломакина Г. Р. Компетентностный подход как прагматико-ориентированный подход к результатам высшего образования. // Теория и практика общественного развития, 2012. № 12. / [Электронный ресурс]: <http://www.teoria-practica.ru/ru/12-2012.html>.

68. Лузан П. Г. Теоретичні і методичні основи формування навчально-пізнавальної активності студентів у вищих аграрних закладах освіти: дис....доктора пед. наук : 13.00.04 / Лузан Петро Григорович. – К., 2004. – 505 с.

69. Макеева И. В. Роль семинарского занятия в подготовке специалиста и методика управления дискуссией / И. В. Макеева. – М. : Просвещение, 2003. – 161 с.

70. Матюшин Р.В. Советское оформительское искусство. Сборник материалов. Художественный фонд СССР.- [Текст]-М.: «Советский художник», 1985.с.70-71.

71. Матяш Н.В. Психология проектной деятельности школьников в условиях технологического образования / Н.В.Матяш; под ред. В.В.Рубцова. – Мозырь: РИФ «Белый ветер», 2000. – 286 с.

72. Метаева В. А. Методологическое обоснование рефлексивных методик / В.А. Метаева // Педагогика. – 2006. – № 7. – С. 38-44.

73. Методи педагогічних досліджень // Бібліотека он-лайн [Електронний ресурс] – Київ, МОН, 2007. – Режим доступу: <http://www.readbookz.com/book/>.

74. Навчання для майбутнього, 2005. – (К.: Видавництво “Нора-прінт”).

75. Наследов А.Д. Математические методы психологического исследования. Анализ и интерпретация данных. Учебное пособие. / А.Д. Наследов. – 4-е издание, стереотипн. – СПб.: 2012. – 392 с.

76. Караван Ю. В. Нетрадиційні форми лекцій у вищій школі [Електронний ресурс] / Ю. В. Караван – Режим доступу до ресурсу: <http://nauka.zinet.info/15/karavan.php>.

77. Низамов Р. А. Дидактические основы активизации учебной деятельности студентов / Р. А. Низамов. – Казань : КГУ, 1975. – 304 с.

78. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования: Учебное пособие для студ. пед. вузов и системы повышения квалификации пед. кадров (Е.С.Полат, М.Ю.Бухарина, М.В.Моисеева, А.Е.Петров. Под ред.Е.С.Полат. – М.: изд. центр «Академия», 2001. – 272с

79. Освітні технології: навч.-метод. посібник / [Пехота О.М., Кіктенко А.З., Любарська О.М. та ін.]; за ред. О.М. Пехоти. – ІС: Вид-во А.С.К., 2003. – 255 с.

80. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи [Електронний ресурс] / В. Л. Ортинський – Режим доступу до ресурсу: <http://westudents.com.ua/glavy/50386-32-zagalna-harakteristika-form-organzats-navchannya-u-vischy-shkol.html>.

81. Пищулин Н. П., Романова Е. С. Научное творчество — личность и деятельность - М.: МГПУ, 2004 .- 176 с.

82. Платонов К.К. Краткий словарь системы психологических понятий. – М., 1984. - 147 с.

83. Подласый И. П. Педагогика — М.: Просвещение: Уманит. изд. Центр ВЛАДОС, 1996. — 432 с.: ил.
84. Подласый И. П. Педагогика. [Электронный ресурс] / И. П. Подласый // М.: Интор. – 1999. – Режим доступа до ресурсу: http://pidruchniki.com/1228032434982/pedagogika/osnovni_printsipi_navchannyu.
85. Подласый И. П. Педагогика: Новый курс : учеб. [для студ. высш. учеб. заведений : в 2 кн.] / И. П. Подласый. – М. : Гуманит. Изд.центр ВЛАДОС, 2002. Кн. 1: Общие основы. Процесс обучения. – 576 с.
86. Пономарев Я.А. Психология творчества. – М.: Наука, 1976.-303С.
87. Проблемы методов обучения в современной образовательной школе / Под ред. Ю. К. Бабанского, И. Д. Зверева, Э. И. Моносзона; Акад. Пед. Наук СССР. - М.: Педагогика, 1980. - 224 с.
88. Проектна методика як ефективний засіб вивчення іноземної мови [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://naub.oa.edu.ua/2012/proektna-metodyka-yak-efektyvnyj-zasib-vyvchennya-inozemnoji-movy/>.
89. Постанова КМУ від 20 серпня 2003 р. № 1300 “Про затвердження Програми інформатизації та комп'ютеризації професійно-технічних навчальних закладів на 2004 – 2007 роки“ [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.mon.gov.ua/laws/KMU_1300.doc.
90. Профессиональная педагогика: Учебник для студентов, обучающихся по педагогическим специальностям и направлениям. М.: Ассоциация «Профессиональное образование», 1997. – 512 с.
91. Профіль освітньо-професійної програми. Спеціальність «Дизайн». КНУТД [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://knutd.com.ua/files/profiles_pr/1.2.pdf.
92. Прусак В.Ф. організаційно-педагогічні засади підготовки майбутніх дизайнерів у вищих навчальних закладах України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандидата пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Володимир Федорович Прусак – Вінницький

державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського. – В., 2006. – 23 с.

93. Реан А. А. О ценностно-мотивационной сфере студентов-универсантов /А. А. Реан, Т. В. Андреева, Н. Н. Киреева и др. // Ананьевские чтения - 99: Тезисы научно-практической конференции. - СПб., 1999. - С. 47.

94. Рижова І. С. Дизайн в технічних вузах України - УДК: 122 7.012 – 87 с.

95. Роземблум А.Г. Художник в дизайні. Досвід праці Центральної навчально-експериментальної студії художнього проектування на Сенерже./ Роземблум А. Г., 3с. 150.

96. Роземблум Е.А. Художественное проектирование: стратегия и практика // Роземблум Е.А. Декоративное искусство. –1989, №9. 30 с.

97. Розенсон И. Основы теории дизайна. Учебник для вузов. Стандарт третьего поколения / Инна Розенсон. – Питер, 2013. – 256 с.

98. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии – СПб.: Издательство «Питер», 1991. – 240 с.

99. Рудницька О.П. Педагогіка загальна та мистецька: навч. Посібник/ О.П. Рудницька. – Тернопіль: Навч. Книга; Богдан. – 2005. – 239 с.

100. Рыбина О. Проектная деятельность (Лучшие страницы педагогической прессы. – 2004. – №1. – С.46-49

101. Селевко Г. К. Современные образовательные технологии: Учебное пособие. — М.: Народное образование, 1998. — 256 с.

102. Сидоренко В. Дизайн – образ культуры / В. Ф. Сидоренко // Вестник высшей школы. – № 12. – 1989. – С. 37 – 45.

103. Сидоренко В. Ф., Устинов А. Г. Программа дизайнерського образования для специализированных средних школ. ВНИИТЕ / В. Ф. Сидоренко, А. Г. Устинов // Дизайн в общеобразовательной системе. – [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: http://rosdesign.com/design_materials/design_vniite.htm.

104. Сидорчук Л.А. Навчальна програма з дисципліни “Основи ергономіки” для студентів вищих навчальних педагогічних закладів // автор-укладач Л.А. Сидорчук. За загальною редакцією Корця М.С. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2011. – 30 с.
105. Слєпкань З.І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі. – К. : НПУ імені М.П. Драгоманова. – 2000. – 180 с.
106. Слободчиков В.И. Образовательная среда : реализация целей образования в пространстве культуры // Новые ценности образования : культурные модели школ. – Hrnnet Colledg. М.: Инноватор, 1997. – С. 177–184.
107. Соколюк Л. Шляхи становлення українського дизайну – Київ - Феніус, 2012. – 43 с.
108. Специфіка дискурсу італійської моделі дизайну як загальноновизнаного лідера світового дизайну / [автор тексту І. С.Рижова]. - Запоріжжя: Гуманітарний вісник ЗДІА, випуск № 38, 2009. – 138 с.
109. Структурні складові професійної компетентності дизайнера інтер’єру / С. Чирчик // Вища школа : Науково- практичне видання. - 2012. - № 7. - С. 83-104.
110. Сулейманов Р.И. Формирование творческого стиля мышления студентов при решении дизайнерских задач / Р.И. Сулейманов // Развитие освіти в умовах поліетнічного регіону: [Международная научно-практическая конференция]. - Ялта, 2009. - С.68-70.
111. Сэт Э. К. Развитие творческой активности студентов в классе хорового дирижирования музыкально-педагогического факультета педагогического института : дисс. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.02 / Сэт Э. К. – М., 1973. – 201 с.
112. Таран З. Трансформація ролі педагога в управлінні творчими та практико – орієнтованими проектами //Відкритий урок. – 2004. – №5/6. – С.18-20.

113. Тархан Л. З. Теоретичні і методичні основи формування дидактичної компетентності майбутніх інженерів-педагогів: дис. докт. пед. наук. 13.00.04 / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих АПН України - Київ, 2008. – 512 с.

114. Теорія і методика трудового навчання: [монографія] / За заг.ред. О.М. Коберника. – К.:Наук. світ, 2003.

115. Тименко В. П. підготовка майбутніх дизайнерів у вищих навчальних закладах науковий часопис нпу імені м. п. драгоманова випуск 26'2011 серія 5. педагогічні науки : реалії та перспективи 149 с.

116. Тименко В.П. В .К. Сидоренко, ЛВ Оршанський - К.: Педагогічна думка.–2007.–288 с.

117. Титар О. В. Інтеграція навчального процесу як чинник розвитку пізнавальної активності учнів [Електронний ресурс] / О. В. Титар, Г. Г. Пінчук – Режим доступу до ресурсу: http://osvita.ua/school/lessons_summary/proftech/24899/.

118. Туманов И. Н. Рисунок как генетическая основа взаимодействия и синтеза двухмерных и трехмерных искусств. Волгоград, 2000. 6 с.

119. Усенкова История моды с VIII по XX столетие из коллекции Института костюма Киото - М., Изд. «АРТ-РОШТИК», 2003. -736 с.

120. Усова А.В. О критериях и уровнях сформированности познавательных умений у учащихся / А.В. Усова // Советская педагогика. – 1980. – №12. – С. 45–48.

121. Ушинский К. Д. Человек как предмет воспитания. Опыт педагогической антропологии // Избранные педагогические сочинения: В 2-х т. / К. Д. Ушинский; Под ред. А. Н, Пискунова. - М.: Педагогика, 1974. - Т. 1. - С. 229 - 263.

122. Філософський словник / За ред. В.І.Шинкарука. - К., 1973. - С. 410

123. Фокин Ю. Г. Преподавание и воспитание в высшей школе: Методология, цели и содержание, творчество. — М. Издательский центр «Академия», 2002. — 380 с.
124. Формирование учебной деятельности студентов / под ред. В. Я. Ляудис. — М. : Изд-во МГУ, 2002. — 482 с.
125. Фурса О. Розвиток дизайн-освіти в Україні і Зарубіжжі: Історико-порівняльний аспект: порівняльна професійна педагогіка, 2011. — 118 с.
126. Хауффе Т. Дизайн/Пер. С нем. — М.: Стройиздат., 1999 — 240с.
127. Художественное проектирование / [Б.В.Нешумов, Е.Д.Щедрин, Г.Б.Минервин и др.]; под ред. Б.В.Нешумова, Е.Д.Щедрина. — М.: Просвещение, 1979. — 175с.
128. Чигарьков В., Дижур А. Проектная культура и дети. Из опыта образования в Великобритании / В. Чигарьков, А. Дижур. — М.: Техническая эстетика, 1990. — 4 с.
129. Что такое проект? / Е. Полат, И.Петрова, М. Бухаркина, М. Моисеева // Відкритий урок. — 2004. — №5-6. — С. 10-17.
130. Шаталов В. Ф. Эксперимент продолжается — М.: «Педагогика», 1989. — 336 с.
131. Шевченко А. І. Компетентнісний підхід у навчанні художньому проектуванню майбутніх фахівців з дизайну. Наукові записки — Випуск 9. — Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. Частина 3. — Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В.Винниченка, 2016 — 236 с.
132. Шевченко А.І. Результати навчання майбутніх педагогів-дизайнерів, з метою підготовки їх до художньо-проектної діяльності. Наукові записки. — Випуск 11. — Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. Частина 3. — Кропивницький : РВВ КДПУ ім. В.Винниченка, 2017 — 192 с.
133. Шевченко А.І. Методика навчання «Основ композиції» майбутніх фахівців дизайнерського профілю // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія,

досвід, проблеми . // Зб.наук.пр. - Випуск 46 / ред.кол.- Київ-Вінниця: ТОВ фірма "Планер", 2017. - 414 с., С.282 - 286.

134. Шелушинин Д., Сазонова Т. «Сценирование», как метод моделирования игрового процесса. // Техническая эстетика, 1976. – №3-4. – С. 6.

135. Шубин И. Ю., Шишигина В. С. Элементы модели субъекта обучения в компьютерно-ориентированных системах // Інженерна освіта на межі століть: традиції, проблеми, перспективи. – Харків: ХДПУ. – 2000. – 273-276 с.

136. Шумега С. С. Дизайн: навч. посіб. – Київ, 2004. – 215 с.

137. Юрченко І. Рівні трансформації національних традицій декоративно-ужиткового мистецтва в навчальній підготовці дизайнерів з основ формоутворення / І. Юрченко // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв / І. Юрченко. – Харків: ХДАДМ, 2002. – С. 10–13.

138. Юрченко І. Шляхи становлення національних традицій в сучасному дизайні / І. Юрченко // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв / І. Юрченко. – Харків : ХДАДМ, 2002. – С. 57–63.

139. Яворик Ю. В. Система застосування графічних комп'ютерних програм у підготовці майбутніх фахівців з дизайну : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04. «Теорія та методика професійної освіти» / Ю. В. Яворик – К : 2008. – 20 с.

140. Явоненко М. В. Творча компетентність особистості як запорука її життєвого успіху [Електронний ресурс] / М. В. Явоненко. - Режим доступу: [Http://tdo.at.ua](http://tdo.at.ua).

141. Яковлєв М. І. Геометричні принципи художнього формоутворення : дис. докт. техн. наук : 05.01.03 / М. І. Яковлєв – К : 1999. – 414 с.

142. Яковлєв М.І. Формально-композиційна графіка – основа вивчення теорії композиції // Українська академія мистецтва: Дослідницькі та науково-методичні праці. – К : Вип.1. – 1994. – С. 41–43.

143. Яланська С. Творча компетентність педагога як умова ефективності професійної діяльності / Світлана Яланська // Естетика і етика педагогічної дії : зб. наук. пр. - Полтава : Вид-во ПНПУ ім. В. Г. Короленка, 2012. - Вип. 4. – 77с.

144. Blythman, M., Orr, S., Blair, B. (2007). Critique the Crit. Report. The Higher Education Academy, Art, Design and Media Subject Centre. Available from: <http://www.adm.heacademy.ac.uk/projects/adm-hea-projects/learning-andteaching-projects/critiquing-the-crit>. - Last access: 7. 05.2015

145. DELAFONS ALLAN BRITISH BOOK DESIGN / ALLAN DELAFONS ALLAN. – LONDON: NATIONAL BOOKS, 1967. – 314 с. 3.

146. International Standard Classification of Education. ISCED 2011. / [Електронний ресурс]: <http://www.uis.unesco.org/Education/Documents/isced-2011-en.pdf>.

147. JOHANNES I. GESTALTUNG UND FORMENLEHRE VORKURS AM BAUHAUS UND SPAETER 1963 UND 1975 / ITTEN JOHANNES. – STUTTGART: VERLAGSGRUPPE DORNIER GMBH. – 1975.

148. MALDONADO T. DISEGNO INDUSTRIALE: UN RIESAME: DEFINICIONE, STORIA, BIBLIOGRAFIA / TOMÁS MALDONADO. – MILANO, 1979.

149. QAA (2008). Subject Benchmark Statement for Art and Design. Quality Assurance Agency for Higher Education. Available from: <http://www.qaa.ac.uk/academicinfrastructure/benchmark/statements/ADHA08.pdf>. - Last access: 7.05 2015. 10. Rayment & Britton (2007, p. 41) (Rayment, T. & Britton, B. (2007). The Assesment of the GCSE Art: Criterion-Referencing and Cognitive Abilities. In T. Rayment (ed.) The Problem of Assessment in Art and Design. Readings in Art & Design Education Series, Volume 4, Intellect, Bristol, UK, pp. 41- 48

150. Shevchenko A.I. Genesis of Design Education in Ukraine Intellectual Archive. – Toronto : Shiny Word.Corp. (Canada). – 2017. – March/April. – Vol. 6. – No. 2. – PP. 139–145.

151. SHEVCHENKO ANNA. PEDAGOGICAL MODEL TRAINING PROCESS FOR FUTURE DESIGNERS TO ART DESIGN / ANNA SHEVCHENKO // TOPICAL QUESTIONS OF CONTEMPORARY SCIENCE: COLLECTION OF SCIENTIFIC ARTICLES. – ASPEKT PUBLISHING OF BUDGET PRINTING CENTER, TAUNTON, MA 02780, UNITED STATES OF AMERICA, 2017

152. NEUMEIER M. «SECRETS OF DESIGN», CRITIQUE, 1996-2001: A SERIES OF 15 ARTICLES ON VARIOUS ASPECTS OF DESIGN THINKING / MARTY NEUMEIER., 1999. – T. № 11. C. 18–29.

153. TSCHICHOLD J. DESIGNING BOOKS / JAN TSCHICHOLD. – NEW YORK, 1981.

ДОДАТКИ

Додаток 1

Опис навчальної дисципліни ПН03

«Історія мистецтва»

Обсяг навчального часу: 6 кредитів ECTS, 180 годин.

Мета навчальної дисципліни: опанування студентами необхідним обсягом знань, пов'язаних з історичним розвитком мистецтва в руслі різних культурних традицій у контексті найбільш значних в історії людства цивілізацій, що супроводжується розглядом особливостей історичних стилів образотворчих видів мистецтва і архітектури та аналізом світоглядних і філософських основ художньої творчості:

Предмет вивчення: основні етапи розвитку світового та вітчизняного мистецтва. Творча спадщина видатних майстрів світового та вітчизняного мистецтва.

Завдання навчальної дисципліни:

- здатність пов'язувати розвиток світового мистецтва з визначальними подіями в історії тієї чи іншої країни;
- здатність аналізувати стильові ознаки творів мистецтва і архітектури;
- здатність визначати жанрову належність творів мистецтва, розпізнавати художні техніки;
- здатність володіти мистецтвознавчою термінологією.

Зміст навчальної дисципліни:

Походження та морфологія образотворчого мистецтва.

Морфологія мистецтва. Історія, поняття та соціальні функції мистецтва. Жанри образотворчого мистецтва. Мистецтво стародавньої людини. Походження мистецтва. Основні етапи розвитку мистецтва стародавньої людини та основні пам'ятники. Походження орнаменту. Архаїчні елементи у українському та російському народному орнаменті. Трипільська культура. Пам'ятники трипільської культури.

Мистецтво Древнього Світу.

Мистецтво Стародавнього Сходу. Мистецтво Передньої Азії. Стародавня культура та мистецтво племен та народів Дворіччя. Мистецтво Шумера (27 — 25 ст. до н.е.). Мистецтво Аккада. Мистецтво Шумера (23 — 21 ст. до н.е.). Мистецтво Вавилону. Мистецтво хетів і митанні. Мистецтво Ассирії. Мистецтво Нововавілонського царства. Мистецтво Древнього Єгипту. Історичні особливості формування мистецтва Древнього Єгипту. Вплив світогляду й міфології Древнього Єгипту на мистецтво. Поняття художнього канону. Мистецтво Сходу. Мистецтво Стародавнього Закавказзя. Мистецтво Стародавнього Ірана. Мистецтво Середньої Азії. Мистецтво Стародавнього Китаю. Мистецтво Стародавньої Індії

Мистецтво та ремесло у античному світі

Мистецтво античного світу. Античність як тип культури. Мистецтво Стародавньої Греції. Мистецтво Південного Причорномор'я та скіфське мистецтво.

Кінець античності та мистецтво Середньовіччя

Мистецтво Стародавнього Рима. Етруське мистецтво. Мистецтво Римської республіки. Мистецтво Римської імперії I ст. н. е. Мистецтво Римської імперії II ст. н. е. Мистецтво Римської імперії III-IV ст. н. е. Мистецтво Середньовіччя. Мистецтво Візантії. Християнство як тип культури. Розвиток мистецтва Середньовічної Європи. Романське та готичне мистецтво. Християнізація — рушій нового культурного процесу в Київській державі.

Живопис та скульптура Відродження.

Італійське Відродження. Високий Ренесанс в Італії, Венеції. Південний Ренесанс. Нідерландське та Німецьке Відродження. Мистецтво України у XIV-XVI ст. Спадкоємність мистецтва Київської Русі.

Мистецтво XVII ст. основні стильові напрямки.

Бароко та класицизм у мистецтві Західної Європи. Мистецтво Італії XVII ст. Великий стиль Людовика XIV. XVII століття — «золоте століття»

іспанської культури. Становлення реалізму у мистецтві XVII ст. М. Караваджіо. Фламандська та голландська національна школа живопису.

Мистецтво Західної Європи XVIII ст. - першої половини XIX ст.

Класицизм та неокласицизм у мистецтві Західної Європи у XVII - XVIII ст. Бароко та рококо у мистецтві Франція. Революційний класицизм. Живопис епохи романтизму.

Мистецтво другої половини XIX ст.

Перманентна революція у мистецтві. Мистецтво Франції другої половини XIX ст. Імпресіонізм и постімпресіонізм. Мистецтво кінця XIX ст. Модерн. Мистецтво першої половини XX ст. та мистецтво постмодернізму.

Українське мистецтво XVII - першої пол. XIX ст. Українське мистецтво другої половини XIX – початк. XX ст.

Українське бароко. Спільні та відмінні риси розвитку українського мистецтва у XVI – XVIII ст. Українські майстри та відбудова імперської культури у XVIII ст. Українське мистецтво першої половини XIX ст. Класицизм та романтизм у українському мистецтві. Українське мистецтво на зламі століть. Діячі українського авангарду 1910-х років.

Українське мистецтво радянського періоду

Мистецтво першої половини - XX ст. Головні тенденції художнього розвитку у українському мистецтві 20-х-30-х рр. Конструктивізм. Київ і Харків - два центри українського мистецтва. Мистецтво України 40-х - середини 50-х рр. Українське мистецтво другої половини XX ст. Основні етапи розвитку українського мистецтва другої половини XX ст.

Види навчальної діяльності:

Вид роботи	Денна форма	Заочна форма
Всього аудиторних годин, з яких:	68	–
– лекційні заняття, год.	34	–
– лабораторні заняття, год.	34	–
– практичні заняття, год.	-	–

– семінарські заняття, год.	-	–
Самостійна робота, год.	112	–
Загальний обсяг годин	180	–
КП/КР	-	–
Форма підсумкового контролю:		
– екзамен	у 3 семестрі	–
– залік	-	–

Місце навчальної дисципліни у структурно-логічній схемі:

Перелік навчальних дисциплін, на яких базується вивчення даної дисципліни	Місце навчальної дисципліни в структурі навчального плану	Перелік навчальних дисциплін, які спирається на дану дисципліну
Філософія, Українська культура	<i>Історія мистецтва</i> вивчається на I і II курсах, у 2 і 3 семестрах	Основи декоративно-прикладного мистецтва, Художній текстиль, Художнє проектування одягу

Опис навчальної дисципліни ПН04

«Рисунок з основами пластичної анатомії»

Обсяг навчального часу: 12 кредитів ECTS, 360 годин.

Мета навчальної дисципліни: формування у студентів свідомого ставлення до зображення природи, розуміння будови форми і вміння зображати її засобами лінії, світлотіні і тонів; професійна підготовка фахівця з високим рівнем художньої майстерності для самостійного творчого вирішення графічних дизайн-проектів.

Предмет вивчення: принципи і методи зображення різних об'єктів графічними техніками від простого (геометричних форм) до складного

(людини).

Завдання навчальної дисципліни:

- формування системи знань з основ пластичної анатомії людини та навчання студентів правильному зображенню дійсності від найпростіших геометричних тіл як основи всіх існуючих форм мертвої і живої природи (натюрморт, пейзаж.) до складного – людини;
- оволодіння вміннями застосовувати отримані знання для малювання фігури людини з натури і по пам'яті в різних рухах і позах;
- розвиток творчих здібностей та просторового мислення в ході малювання з натури, цільного бачення;
- вироблення творчого підходу до створення художнього образу засобами академічного рисунка;
- набуття необхідних практичних навичок для досягнення композиційної цілісності.

Зміст навчальної дисципліни:

Науково-теоретичні основи рисунка. форма, об'єм, конструкція

Мета і завдання академічного рисунку. Форма, об'єм, конструкція. Поняття про світло, тінь. Тональна техніка штрихування. Основні положення теорії лінійної перспективи. Пропорції і їх значення в рисунку. Пропорційні відносини натури і зображення.

Способи перспективного зображення різноманітних форм

Складний побутовий натюрморт. Перспективне зображення стільця (стілець + драпіровка). Натюрморт в інтер'єрі. Перспективне зображення інтер'єру. Пейзаж. Копія відомих майстрів.

Пластична анатомія – вивчення і зображення голови людини

Пластична анатомія кісток черепа. Пластична анатомія скелета шиї. Пластична анатомія м'язів голови і шиї. Пластична анатомія ока, вуха, носа, рота. Рисунок гіпсової голови. Екорше, Обрубковка, Сократ.

Пластична анатомія фігури людини

Пластична анатомія. Грудна клітка. Хребетний стовп. Анатомія кісток

верхніх і нижніх кінцівок. Рисунок скелета. Пластична анатомія м'язів тулуба. Пропорції тіла людини. Фігура людини з натури.

Види навчальної діяльності:

Вид роботи	Денна форма	Заочна форма
Всього аудиторних годин, з яких:	187	–
– лекційні заняття, год.	18	–
– лабораторні заняття, год.	169	–
– практичні заняття, год.	-	–
– семінарські заняття, год.	-	–
Самостійна робота, год.	173	–
Загальний обсяг годин	360	–
КП/КР	-	–
Форма підсумкового контролю:		
– екзамен	-	–
– залік	у 2 семестрі,	–
– диференційований залік	у 4 семестрі	

Місце навчальної дисципліни у структурно-логічній схемі:

Перелік навчальних дисциплін, на яких базується вивчення даної дисципліни	Місце навчальної дисципліни в структурі навчального плану	Перелік навчальних дисциплін, які спирається на дану дисципліну
Шкільний курс Малювання Шкільний курс Креслення паралельно з вивченням взаємодоповнюючих дисциплін Живопис з основами	Рисунок з основами пластичної анатомії вивчається на I і II курсах	Основи декоративно-прикладного мистецтва, Художній текстиль, Фешн-ілюстрація, Інтер'єр-рисунок та інші

кольорознавства, Основи композиції, Історія мистецтва		
---	--	--

Опис навчальної дисципліни ПН05

«Живопис с основами кольорознавства»

Обсяг навчального часу: 12 кредитів ECTS, 360 годин.

Мета навчальної дисципліни: формування здатності до сприймання, розуміння і творення художніх образів; формування професійних знань, умінь і навичок, необхідних для втілення творчого задуму засобами живопису; здатності до художньої самореалізації, культурного самовираження, задоволення потреби в духовному самовдосконаленні та мистецькій самоосвіті.

Предмет вивчення: живопис як вид образотворчого мистецтва, що спрямований на передачу зорових образів за допомогою спеціальних технічних засобів, живописних прийомів, стилістик.

Завдання навчальної дисципліни:

- опанування основ теорії кольору, термінології, законів кольорознавства і правил взаємодії кольорів;
- розвиток образного мислення і художніх здібностей студентів, виховання їх загальноестетичної культури;
- опанування засобів виразності живопису;
- формування навичок передавати об'єм, форму, живопис складних за формою і матеріалом предметів, фактуру та колір предмету в умовах будь-якого освітлення;
- опанування зображення фігури та портрету людини у живописі;
- вільне орієнтування у видах та жанрах живопису.

Зміст навчальної дисципліни:

Основи кольорознавства

Кольорознавство, як наука що вивчає колір та його властивості.

Основні характеристики кольору (кольоровий тон, світлість, насиченість). Психофізіологічний вплив кольору на людину. Тональна і кольорова градація виявлення геометричної форми. Фактурні властивості кольорів. Імітація матеріалів.

Основи живописної грамоти

Теоретичні основи живописної грамоти. Основні відомості про техніки та їх використання. Нескладний натюрморт з трьох побутових речей. Натюрморт з побутових речей. Сепія. Солодкий натюрморт. Квіти у вазі. Натюрморт в інтер'єрі. Натюрморт зі скляних предметів простої форми. Копія художнього твору відомих майстрів.

Живопис складних за формою і матеріалом предметів

Натюрморт з предметами білого кольору на білому фоні. Складний тематичний натюрморт з боковим освітленням. Вправи пейзажного мотиву певного природного стану (різний час доби, пори року): - ранок, сонячний день, вечір, місячна ніч. Інтер'єрні етюди. Портретні етюди.

Фігура людини у живописі

Живописне зображення обрубковки. Натюрморт з гіпсовою головою. Натюрморт з черепом. Пластична анатомія фігури людини в живописі.

Види навчальної діяльності:

Вид роботи	Денна форма	Заочна форма
Всього аудиторних годин, з яких:	187	–
– лекційні заняття, год.	18	–
– лабораторні заняття, год.	169	–
– практичні заняття, год.	-	–
– семінарські заняття, год.	-	–
Самостійна робота, год.	173	–
Загальний обсяг годин	360	–
КП/КР	-	–
Форма підсумкового контролю:		

–	екзамен	-	–
–	залік	у 2 семестрі,	–
–	диференційований залік	у 4 семестрі	

Місце навчальної дисципліни у структурно-логічній схемі:

Перелік навчальних дисциплін, на яких базується вивчення даної дисципліни	Місце навчальної дисципліни в структурі навчального плану	Перелік навчальних дисциплін, які спирається на дану дисципліну
Шкільний курс Малювання Шкільний курс Креслення паралельно з вивченням взаємодоповнюючих дисциплін Основи композиції, Рисунок з основами пластичної анатомії, мистецтва	Живопис с основами кольорознавства вивчається на I і II курсах	Основи декоративно-прикладного мистецтва, Художній текстиль, Фешн-ілюстрація, Інтер'єр-рисунок та інші

Опис навчальної дисципліни ПП2.03

«Матеріали сучасного дизайну»

Обсяг навчального часу: 6 кредитів ECTS, 180 годин.

Мета навчальної дисципліни: ознайомлення з матеріальною основою сучасної дизайнерської практики для художньо і технічно грамотного та економічно доцільного використання матеріалів в сучасному дизайні.

Предмет вивчення: вивчення основних видів матеріалів (будівельних, оздоблювальних, текстильних та ін.), їх будови та властивостей.

Завдання навчальної дисципліни:

- вивчення сучасних технологій виготовлення й використання різних матеріалів у сфері дизайну;
- вивчення властивостей матеріалів через знайомство зі спеціальною літературою та безпосередньо зі зразками матеріалів;
- вивчення закономірностей зміни якостей матеріалу при теплових, механічних, фізико-хімічних і інших зовнішніх впливах;
- проведення практичних випробувань матеріалів;
- використання відомих і нових матеріалів для "естетизації" навколишнього середовища;
- засвоєння знань з матеріалів, що надасть студентам можливість розрізняти вироби за походженням, засобом декорування та пластикою побудови форми;
- вироблення навичок роботи з різноманітними матеріалами, засвоєння інформації про їх технологічні та інші властивості;
- формування системи знань і вмінь з технології ведення роботи;
- виховання здатності до самостійної творчої діяльності: вміння заздалегідь обмірковувати завдання, знаходити рішення, яке максимально відповідає творчому завданню;
- виховування у студентів працьовитості, відповідальності до виконання творчих завдань, дисциплінованості, самостійності.

Зміст навчальної дисципліни:

Основи архітектурного матеріалознавства

Взаємозв'язок архітектури і будівельних матеріалів. Будівельні матеріали: склад, структура, властивості. Будівельні матеріали різного функціонального призначення.

Цільове призначення будівельних та оздоблювальних матеріалів в сучасному інтер'єрі

Напильні покриття. Стінові декоративні покриття. Міжкімнатні перегородки. Стелі. Освітлення в інтер'єрі. Сантехнічне обладнання.

Сучасні матеріали в меблевій та легкій промисловості

Натуральна деревина , деревні матеріали. Меблевий пластик. Скло і дзеркала. Штучний камінь. Матеріали для формування м'яких елементів меблів. Покривні (технічні) й оббивні матеріали. Текстиль в інтер'єрі та в легкій промисловості. Штучна та натуральна шкіра в інтер'єрі та в легкій промисловості. Натуральне та штучне хутро в інтер'єрі та в легкій промисловості. Дизайнерські вироби з вовни.

Види навчальної діяльності:

Вид роботи	Денна форма	Заочна форма
Всього аудиторних годин, з яких:	68	–
– лекційні заняття, год.	34	–
– лабораторні заняття, год.	34	–
– практичні заняття, год.	-	–
– семінарські заняття, год.	-	–
Самостійна робота, год.	112	–
Загальний обсяг годин	180	–
КП/КР	-	–
Форма підсумкового контролю:		
– екзамен	у 3 семестрі	–
– залік	-	–

Місце навчальної дисципліни у структурно-логічній схемі:

Перелік навчальних дисциплін, на яких базується вивчення даної дисципліни	Місце навчальної дисципліни в структурі навчального плану	Перелік навчальних дисциплін, які спираються на дану дисципліну
Шкільний курс «Технології», Фізика (за професійним спрямуванням),	Матеріали сучасного дизайну Вивчається на II курсі, у 3 семестрі	Художній текстиль, Художній метал, Художня кераміка та інші спеціальні

Хімія (за професійним спрямуванням)		навчальні дисципліни
-------------------------------------	--	----------------------

Опис навчальної дисципліни ПП2.04

«Основи композиції»

Обсяг навчального часу: 6 кредитів ECTS, 180 годин.

Мета навчальної дисципліни: формування у студентів композиційного мислення на основі принципів, законів, методів і засобів художньо-образного формотворення штучних систем як суттєвої складової творчої діяльності дизайнера.

Предмет вивчення: принципи, засоби та прийоми створення існуючих та розроблених творів дизайну.

Завдання навчальної дисципліни:

- розвиток творчої уяви і образного мислення;
- освоєння основних композиційних прийомів (ритм, композиційний центр, статика, динаміка, симетрія, асиметрія та ін.);
- виховання широкої художньо-естетичної культури і художнього смаку;
- формування вміння аналізувати твори мистецтва, вести цілеспрямовані спостереження оточуючої дійсності, творчо відбирати їх в правдивій образній формі,
 - знайомство з колірною гармонізацією в декоративній композиції;
 - засвоєння правил побудови композицій.

Зміст навчальної дисципліни:

Композиційне формотворення

Визначення предмету “Композиція”. Короткі відомості з історії розвитку композиції. Прийоми, правила, закономірності композиції. Композиційне пропорціювання та "золотий перетин". Композиційний центр, єдність і підпорядкованість. "Технічні" складові композиції. Образно-змістовна складова об'єкту проектування.

Практичне використання композиційних засобів, прийомів та закономірностей

Ритм, як універсальна природна властивість. Симетрія, асиметрія – засіб художньої виразності. Статика. Динаміка. Вираз заданої функції. Основи стилізації. Орнамент, значення, типи та побудова. Асоціативні силуети. Побудова композиції на основі комбінаторного елемента. Створення тематичної композиції на основі літературного твору.

Види навчальної діяльності:

Вид роботи	Денна форма	Заочна форма
Всього аудиторних годин, з яких:	85	–
– лекційні заняття, год.	34	–
– лабораторні заняття, год.	51	–
– практичні заняття, год.	-	–
– семінарські заняття, год.	-	–
Самостійна робота, год.	95	–
Загальний обсяг годин	180	–
КП/КР	-	–
Форма підсумкового контролю:		
– екзамен	у 1 семестрі	–
– залік	-	–

Місце навчальної дисципліни у структурно-логічній схемі:

Перелік навчальних дисциплін, на яких базується вивчення даної дисципліни	Місце навчальної дисципліни в структурі навчального плану	Перелік навчальних дисциплін, які спирається на дану дисципліну
Шкільний курс Малювання Шкільний курс Креслення	<i>Основи композиції</i> вивчається на I курсі, у 1	Основи декоративно-прикладного мистецтва, Художній текстиль,

паралельно з вивченням взаємодоповнюючих дисциплін Живопис з основами кольорознавства, Рисунок з основами пластичної анатомії, Історія мистецтва	семестрі	Фешн-ілюстрація, Інтер'єр-рисунок та інші
---	----------	--

Опис навчальної дисципліни ПП2.05

«Проектування»

Обсяг навчального часу: 6 кредитів ECTS, 180 годин.

Мета навчальної дисципліни: формування у студентів теоретичних знань і практичних навичок художньої діяльності в області сучасного дизайну на основі методів, принципів і прийомів дизайну для створення цілісних естетично виразних комплексів предметного середовища, що задовольняють утилітарним і духовним потребам людини (техніка та обладнання, транспортні засоби, інтер'єри, поліграфія, товари народного споживання).

Предмет вивчення: художнє проектування з використанням засобів проектної графіки, комп'ютерного моделювання та методів виконання дизайн-проектів.

Завдання навчальної дисципліни:

- опанування методологію проектування та використання сучасних методів дизайн-проектування;
- формування системи знань та вмінь в області аналізу об'єкта дизайн-проектування;
- здатність ставити перед собою актуальні проектні завдання і вибирати оптимальні методи їх вирішення;

- здатність вирішувати весь комплекс естетичних, стильових, художніх функціональних, конструктивно-технологічних і економічних завдань в своїх проектах;
- здатність оперувати законами композиції, створюючи зовнішній вигляд нового виробу;
- здатність висловлювати свої думки графічними методами і об'ємно-пластичними рішеннями макетного виконання.

Зміст навчальної дисципліни:

Організація творчої і виробничої діяльності дизайнерів. Сучасна вітчизняна і зарубіжна практика.

Методологія та засоби дизайн-проектування промислових виробів

Принципи и методи художнього проектування. Основи гармонізації форми. Процес художнього проектування. Методики проведення художньо-конструкторського аналізу та складання технічних завдань на проектування.

Площинна композиція. Сфера застосування площинної композиції

Композиційні перетворення площини. Організація статичної та динамічної композиції.

Ергономічні основи художнього конструювання

Засоби організації об'ємно-просторової композиції

Сфера застосування просторової композиції. Перетворення площини в рельєф. Жорстка структура. Пластичне рішення об'ємної форми. Об'ємно-просторова композиція, її засоби, прийоми і закономірність.

Проектування і формування об'єму простого геометричного тіла

Формування об'ємних форм за допомогою ритмічних елементів

Виявлення сенсу і виразності об'єму в просторовій композиції

Види навчальної діяльності:

Вид роботи	Денна форма	Заочна форма
Всього аудиторних годин, з яких:	90	–
– лекційні заняття, год.	30	–

– лабораторні заняття, год.	60	–
– практичні заняття, год.	-	–
– семінарські заняття, год.	-	–
Самостійна робота, год.	90	–
Загальний обсяг годин	180	–
КП/КР	-	–
Форма підсумкового контролю:		
– екзамен	у 6 семестрі	–
– залік	-	–

Місце навчальної дисципліни у структурно-логічній схемі:

Перелік навчальних дисциплін, на яких базується вивчення даної дисципліни	Місце навчальної дисципліни в структурі навчального плану	Перелік навчальних дисциплін, які спирається на дану дисципліну
Теорія та історія дизайну, Матеріали сучасного дизайну, Архітектоніка і комбінаторика формоутворення, Основи композиції та інші	<i>Проектування</i> вивчається на III курсі, у 5 і 6 семестрах	Художнє проектування костюма, Робота в матеріалі, Основи проектування та моделювання меблів та інші

Опис навчальної дисципліни ПП2.06

«Основи макетування та моделювання»

Обсяг навчального часу: 3 кредити ECTS, 90 годин.

Мета навчальної дисципліни: формування знань з основ макетування та моделювання об'єктів дизайну та навичок розв'язку дизайнерських завдань характерних для професійної діяльності майбутніх педагогів дизайнерського спрямування.

Предмет вивчення: макетування та моделювання як пропедевтична діяльність створення об'єктів дизайну.

Завдання навчальної дисципліни:

- засвоєння теоретичних основ процесів моделювання та макетування об'єктів дизайну на базі основних законів композиції та комбінаторики формотворення;
- розвиток здатності усвідомлювати вплив комбінаторних процесів та законів композиції на формотворчі процеси у предметному середовищі;
- вивчення властивостей основних конструкційних матеріалів, що застосовуються для макетування та моделювання об'єктів дизайну;
- формування умінь у наданні конструкційним матеріалам бажаної форми, фактури та текстури поверхні;
- набуття студентами практичних навичок роботи з макетування та моделювання поступово від простих до складних форм;
- формування розуміння цілісності і єдності об'єкту дизайну;
- оволодіння прийомами та методами організації розвитку творчої діяльності.

Зміст навчальної дисципліни:

Макетування та моделювання як пропедевтична діяльність у процесах розробки об'єктів

Класифікація моделей за принципом їх створення та за призначенням. Макет. Інструменти та матеріали, що будуть застосовувати студенти для виконання макетування. Позначки розгортки: розріз, згинання назовні, згинання всередину, вісь, місце склеювання, місце безклеєвого скріплення тощо. Початкові прийоми роботи з картоном. Рельєф. Площинні (плоскі) макети динамічні та статичні. Площина як складова частина макету або моделі. Прийоми імітації на площинах макету фактури та текстури природних матеріалів.

Створення простих геометричних тіл за розгортками

Початкові прийоми роботи з картоном, як найоптимальнішим матеріалом для створення макетів. Різновиди геометричних тіл, їх вигляд у стереометрії. Об'ємно-просторові об'єкти: куб, піраміда, конус, циліндр. Способи створення розгорток для об'ємно-просторових фігур. Особливості створення розгортки куба. Особливості створення розгортки піраміди. Особливості створення розгортки конуса.

Елементи простих рельєфів засобами кірігами

Поняття «кірігами». Методи роботи та особливості вирахування складних елементів. Методика розрахунку відстаней осей згинання назовні та всередину. Поняття «вільного» макету та стаціонарно закріпленого макету. Простий рельєф засобами кірігами за методикою паралельного розрізання. Поняття «допустимої кривізни лінії». Кількарівневий рельєф засобами кірігами за методикою непаралельного розрізання. Особливості розрахунків при непаралельному вирізуванні.

Тривимірне макетування. Закритий комбінаторно-конструктивний рельєф

Об'ємні та глибинно просторові макети. Матеріали та технології об'ємного макетування. Поняття закритого комбінаторно-конструктивного рельєфу. Виконання креслень для створення комбінаторно-конструктивного рельєфу з простих та складних геометричних форм. Використання стереометричних фігур в матеріалі для створення макету комбінаторно-конструктивного рельєфу за кресленнями. Поєднання елементів макету у одне ціле.

Види навчальної діяльності:

Вид роботи	Денна форма	Заочна форма
Всього аудиторних годин, з яких:	45	—
— лекційні заняття, год.	16	—
— лабораторні заняття, год.	29	—
— практичні заняття, год.	-	—

– семінарські заняття, год.	-	–
Самостійна робота, год.	45	–
Загальний обсяг годин	90	–
КП/КР	-	–
Форма підсумкового контролю:		
– екзамен	у 5 семестрі	–
– залік	-	–

Місце навчальної дисципліни у структурно-логічній схемі:

Перелік навчальних дисциплін, на яких базується вивчення даної дисципліни	Місце навчальної дисципліни в структурі навчального плану	Перелік навчальних дисциплін, які спирається на дану дисципліну
Основи композиції, Теорія та історія дизайну, Матеріали сучасного дизайну, Проектна та комп'ютерна графіка	Основи макетування та моделювання вивчається на III курсі, у 5 семестрі	Проектування, Художнє проектування костюма, Робота в матеріалі та інші

Опис навчальної дисципліни ПП2.07

«Архітектоніка і комбінаторіка формоутворення»

Обсяг навчального часу: 3 кредити ECTS, 90 годин.

Мета навчальної дисципліни: теоретична і практична підготовка майбутніх фахівців з дизайну до проектування художніх форм на базі знань основних законів і практичних прийомів формоутворення.

Предмет вивчення: архітектоніка і комбінаторіка формоутворення.

Завдання навчальної дисципліни: освоєння початкових проектно-графічних засобів й отримання навичок роботи з проектним матеріалом,

об'ємом, формою, простором, засобами організації формально-логічних об'єктів.

Зміст навчальної дисципліни:

Архітектоніка як об'єкт рельєфної і об'ємно-просторової структури.

Роль форм в художньому конструюванні. Зв'язок форми і змісту. Види та властивості форм. Поняття архітектоніки. Тектоніка в дизайні. Архітектоніка рельєфних орнаментальних структур. Архітектоніка об'ємних формоутворень. Закономірності побудови об'ємних формоутворень

Біоніка у формоутворенні

Біоніка та трансформація у формоутворенні. Передача властивостей об'єктів через форму. Аналіз тваринного та рослинного об'єкту засобами формоутворення. Асоціативний ряд у мистецтві. Семантика художнього образу. Стилізація форми у формоутворенні.

Комбінаторика як універсальний принцип формоутворення.

Формоутворення складних форм. Задачі і правила комбінаторного формоутворення. Модульне проектування.

Види навчальної діяльності:

Вид роботи	Денна форма	Заочна форма
Всього аудиторних годин, з яких:	45	–
– лекційні заняття, год.	16	–
– лабораторні заняття, год.	29	–
– практичні заняття, год.	-	–
– семінарські заняття, год.	-	–
Самостійна робота, год.	45	–
Загальний обсяг годин	90	–
КП/КР	-	–
Форма підсумкового контролю:		
– екзамен	у 5 семестрі	–
– залік	-	–

Місце навчальної дисципліни у структурно-логічній схемі:

Перелік навчальних дисциплін, на яких базується вивчення даної дисципліни	Місце навчальної дисципліни в структурі навчального плану	Перелік навчальних дисциплін, які спирається на дану дисципліну
Теорія та історія дизайну, Матеріали сучасного дизайну	Архітектоніка і комбінаторіка формоутворення вивчається на III курсі, у 5 семестрі	Проектування, Художнє проектування костюма, Робота в матеріалі та інші

Опис навчальної дисципліни СВ05**«Теорія та історія дизайну»**

Обсяг навчального часу: 3 кредити ECTS, 90 годин.

Мета навчальної дисципліни: ознайомлення студентів з історією та теоретичними витоками розвитку такої специфічно людської діяльності як дизайн.

Предмет вивчення: теорія та історія дизайну

Завдання навчальної дисципліни: забезпечення майбутніх фахівців знаннями з основ дизайну, особливостей художньої творчості, різноманітних стилів у художній творчості та етапів становлення дизайну в цілому.

Зміст навчальної дисципліни:

Дизайн як феномен культури. Основні етапи становлення дизайну

Дизайн – етап естетичного освоєння світу людиною. Місце дизайну в системі архітектонічних мистецтв. Закономірності розвитку дизайну на історичних та археологічних матеріалах. Феномен арт-дизайну.

Формування предметно-просторового середовища в епоху архаїчного ремісничого виробництва. Давньоєгипетська цивілізація. Давньогрецька цивілізація. Духовно-матеріальна культура епохи Середньовіччя. Епоха

Відродження і Нового часу. Передумови виникнення та становлення дизайну XIX-XX століть. Передумови виникнення дизайну в Україні. Провідні світові школи дизайну та їх особливості. Провідні мистецьки стилі та художні течії. Творча спадщина відомих майстрів.

Теоретичні концепції дизайну.

Соціально-естетичні ідеї У. Морріса. Теорії про загальний синтез форм матеріальної і художньої культур. Естетика техніки Г. Земпера. Формоутворення машин: ідеї злиття мистецтва і техніки (Ф. Рело). Творчі пошуки модерну в сфері формотворчих принципів. Творчість П. Беренса. «Створення і практика» Веркбунда. Теорія і практика Баухауза і ВХУТЕМАСа. Теоретичні концепції радянського дизайну. Основні художні напрямки сучасного дизайну. Види та типи дизайну.

Методика дизайну

Основні етапи розробки дизайн-проекту. Методи і засоби дизайн-проекування.

Види навчальної діяльності:

Вид роботи	Денна форма	Заочна форма
Всього аудиторних годин, з яких:	34	–
– лекційні заняття, год.	16	–
– лабораторні заняття, год.	-	–
– практичні заняття, год.	-	–
– семінарські заняття, год.	18	–
Самостійна робота, год.	56	–
Загальний обсяг годин	90	–
КП/КР	-	–
Форма підсумкового контролю:		
– екзамен	-	–
– залік	у 1 семестрі	–

Місце навчальної дисципліни у структурно-логічній схемі:

Перелік навчальних дисциплін, на яких базується вивчення даної дисципліни	Місце навчальної дисципліни в структурі навчального плану	Перелік навчальних дисциплін, які спирається на дану дисципліну
Основи композиції, Історія мистецтва	Теорія та історія дизайну вивчається на I курсі, у 1 семестрі	Матеріали сучасного дизайну, Художнє проектування костюма, Історія костюма і моди, Історія декоративно-прикладного мистецтва та інші

Опис навчальної дисципліни СВ06

«Основи декоративно-прикладного мистецтва»

Обсяг навчального часу: 3 кредити ECTS, 90 годин.

Мета навчальної дисципліни: вивчення і засвоєння студентами теоретичних знань з історії розвитку декоративно-прикладного мистецтва у контексті і взаємозв'язку різних культур світової цивілізації, формування навичок і умінь аналізувати, систематизувати і перероблювати досвід майстрів народного декоративно-прикладного мистецтва під час створення власного художнього твору (виробу); створення умов для творчого розвитку студентів, майбутніх педагогів-дизайнерів, засобами декоративно-прикладного мистецтва

Предмет вивчення: вид образотворчого мистецтва та освоєння прикрашання предметів повсякденного побуту.

Завдання навчальної дисципліни:

- ознайомлення студентів із декоративно-ужитковим мистецтвом, багатством та різноманітністю його видів, засобами художньої виразності;

- навчання працювати в різних техніках, створювати предмети декоративно-ужиткового мистецтва;
- розвиток естетичного та художнього смаку студентів, їх творчих здібностей, образного мислення;
- виховання духовно багаті особистості з активною громадянською позицією;
- розвиток позитивних якостей особистості: працелюбство, наполегливість у досягненні мети, відповідальність за результат власної діяльності.

Зміст навчальної дисципліни:

Декоративно-ужиткове мистецтво України

Витоки декоративно-ужиткового мистецтва, його багатство та різноманітність. Збереження й трансформація видів декоративно-ужиткового мистецтва. Традиційні види декоративно-прикладної творчості

Традиційні види декоративно-прикладної творчості

Традиційні види декоративно-прикладної творчості. Розпис, як вид декоративно-ужиткового мистецтва. Традиційне українське писанкарство. Гончарство. Ліплення з тіста. Художня обробка матеріалів рослинного та тваринного походження. Ткацтво. Килимарство. Вишивка (хаптування). Лялькарство

Нові техніки декоративно-прикладного мистецтва

Нові техніки декоративно-прикладного мистецтва. Паперопластика як вид декоративного мистецтва. Техніки роботи з папером. Декупаж. Печворк. Кінусайга – печворк без голки. Фелтінг (валяння). Бісероплетіння. Вітраж. Скрапбукінг.

Види навчальної діяльності:

Вид роботи	Денна форма	Заочна форма
Всього аудиторних годин, з яких:	30	–
– лекційні заняття, год.	14	–

– лабораторні заняття, год.	16	–
– практичні заняття, год.	-	–
– семінарські заняття, год.	-	–
Самостійна робота, год.	60	–
Загальний обсяг годин	90	–
КП/КР	-	–
Форма підсумкового контролю:		
– екзамен	-	–
– залік	у 6 семестрі	–

Місце навчальної дисципліни у структурно-логічній схемі:

Перелік навчальних дисциплін, на яких базується вивчення даної дисципліни	Місце навчальної дисципліни в структурі навчального плану	Перелік навчальних дисциплін, які спирається на дану дисципліну
Історія мистецтва, Теорія та історія дизайну	Основи декоративно-прикладного мистецтва вивчається на III курсі, у 6 семестрі	Художнє проектування костюма, Художній текстиль, Художня кераміка, Історія костюму і моди

Опис курсової роботи СВ06

Курсова робота «Основи декоративно-прикладного мистецтва»

Курсова робота (КР) з навчальної дисципліни «Основи декоративно-прикладного мистецтва» – це один з видів індивідуальних завдань навчально-дослідницького, творчого чи проектно-конструкторського характеру, який має на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань студентів з навчальної дисципліни, а також застосування їх при вирішенні конкретного фахового завдання і вироблення вміння самостійно працювати з навчальною і

науковою літературою, електронно-обчислювальною технікою, лабораторним обладнанням, використовуючи сучасні інформаційні технології. Виконання курсової роботи сприяє набуттю навичок проведення аналізу конкретного матеріалу, обґрунтування власних висновків і розробки рекомендацій з досліджуваної теми.

Метою написання курсової роботи є:

- систематизація і поглиблення теоретичних знань з декоративно-прикладного мистецтва;
- оволодіння конкретними методиками дослідження та техніками виконання відповідного виду декоративно-прикладного мистецтва;
- оволодіння уміннями коректно інтерпретувати дані, отримані в результаті аналізу виконання теоретичної чи творчої роботи;
- оволодіння уміннями реферувати наукову літературу за вибраною темою;
- оволодіння методами експериментальних досліджень при вирішенні задач відповідно до теми роботи;
- діагностика рівня підготовленості студента до практичної професійної або науково-дослідної діяльності.

Завдання курсової роботи – використання, закріплення і систематизація теоретичних і практичних знань з дисципліни, підкріплених практичними уміннями і навичками, формування умінь користуватися науковими методами дослідження, використання творчих здібностей і можливості експериментувати.

Виконання курсової роботи сприяє опануванню методологією проведення наукового дослідження, обробки інформації із застосуванням ПК, пізнанню практики і поєднанню її з теорією.

Основна вимога до змісту курсової роботи - це її достатньо високий теоретичний рівень, тому дані роботи мусять спиратися на новітні досягнення науки і практики. Теоретичні положення необхідно підкріплювати аналізом існуючої практики (наведення відповідних прикладів

з тієї або іншої галузі). Факти, в результаті їх вивчення і порівняння, дають можливість сформулювати певну ідею, узагальнити стан розробки проблеми.

КР з основ декоративно-прикладного мистецтва складається з розрахунково-пояснювальної та графічної частини. Розрахунково-пояснювальна записка містить: зміст; вступ; основна частина (історія формування та сучасний стан розвитку обраного виду декоративного мистецтва, розкриття творчого задуму та обґрунтування композиційно-колеристичного вирішення роботи); список використаних джерел; додатки.

Курсова робота повинна:

- бути актуальною;
- дати чітке визначення предмета, мети і методів дослідження;
- засвідчити, що її автор знає сучасні теоретичні та методичні основи дисципліни;
- у теоретичному розділі містити критичний аналіз монографічних і періодичних видань;
- містити дослідження ретроспективи проблеми, характеристику її сучасного стану;
- засвідчити, що її автор уміє працювати з інформаційними джерелами: підбирати необхідний матеріал, аналізувати погляди різних авторів;
- містити елементи аналізу фактичного матеріалу, порівняння вимог теорії та фактичного стану у галузі;
- відповідати викладеним нижче вказівкам щодо обсягу, структури роботи і водночас містити елементи оригінального, творчого підходу до вирішення тих або інших питань;
- на основі аналізу містити оцінки, узагальнені результати, сформовані аргументовані висновки, конкретні адресні пропозиції;
- написана грамотно, послідовно та логічно, оформлена з дотриманням вимог методичних вказівок.
- обсяг курсової роботи - 35-40 сторінок рукописного тексту

формату А4.

Види навчальної діяльності:

Вид роботи	Денна форма	Заочна форма
Всього аудиторних годин, з яких:	-	—
– лекційні заняття, год.	-	—
– лабораторні заняття, год.	-	—
– практичні заняття, год.	-	—
– семінарські заняття, год.	-	—
Самостійна робота, год.	30	—
Загальний обсяг годин	30	—
КП/КР	у 6 семестрі	—
Форма підсумкового контролю:		
– екзамен		—
– залік диференційний	у 6 семестрі	—

Місце навчальної дисципліни у структурно-логічній схемі:

Перелік навчальних дисциплін, на яких базується вивчення даної дисципліни	Місце навчальної дисципліни в структурі навчального плану	Перелік навчальних дисциплін, які спираються на дану дисципліну
Історія мистецтва, Теорія та історія дизайну	Курсова робота Основи декоративно-прикладного мистецтва заплановано на III курсі, у 6 семестрі	Художнє проектування костюма, Художній текстиль, Художня кераміка, Історія костюму і моди

Опис навчальної дисципліни BB1.1.01.1 (BB1.2.01.1)**«Виробниче навчання. Художній метал»**

Обсяг навчального часу: 3 кредити ECTS, 90 годин.

1.1. Мета навчальної дисципліни: вивчення студентами систематизованого історичного, вітчизняного та зарубіжного досвіду виробництва художніх виробів із металів і сплавів та набуття практичних навичок художньої обробки металів.

Предмет вивчення: види художньої обробки металу з метою виготовлення виробів вжитково-художнього призначення.

Завдання навчальної дисципліни:

- знайомство студентів з історією зародження і розвитку художнього металірства;
- знайомство з основними відомостями про метали і сплави та способами їх обробки; знайомство з основними видами художньої обробки металу;
- навчання студентів роботи з основними інструментами і обладнанням, яке використовується при художній обробці металу, а також правильним і безпечним прийомам роботи;
- навчання технології виконання окремих операцій, формування художнього задуму, втілення його у робочих ескізах, виготовлення окремих деталей, та виробу в цілому з виконанням опоряджувальних робіт;
- навчання студентів самостійно розробляти і виготовляти вироби декоративно-прикладного призначення з металу;
- пробудження творчих здібностей студентів, формування художнього смаку та творчого мислення;
- формування стійкого інтересу до художньої обробки металу та засвоєння студентами системи базових технологічних операцій у сфері художнього металірства;
- розвиток у студентів відповідальності та незалежності у творчих

рішеннях, самостійності та уважності в спостереженнях, розробках, узагальненнях та висновках;

- сприймати нове і бачити незвичайне у буденних подіях та речах; усвідомлювати цінність творчих рис своєї особистості;

- розвивати почуття прекрасного, гармонії, потягу до краси, бажання прикрашати і гармонізувати навколишній світ.

Зміст навчальної дисципліни:

Загальні відомості про художню обробку металів

Історія розвитку мистецтва художньої обробки металів. Центри металірного в Україні. Метали і сплави для виготовлення художніх виробів. Сортамент матеріалів. Декоруючі технології обробки металу. Формотворчі технології художньої обробки металу.

Виготовлення чеканки

Контурна чеканка (на листовому металі). Ажурна чеканка («залізне мереживо»). Чеканка по литтю.

Виготовлення металевої скульптури

Ажурна скульптура з металу. Скульптура із металевого лому (металевих відходів).

Художнє ковальство.

Виготовлення кованих елементів і виробів утилітарно-побутового і декоративного призначення.

Художнє литво.

Виготовлення виробів способом лиття в земляні форми. Виготовлення виробів способом лиття по моделях, що виплавляються. Лиття виробів за складними моделями.

Види навчальної діяльності:

Вид роботи	Денна форма	Заочна форма
Всього аудиторних годин, з яких:	51	–
– лекційні заняття, год.	-	–

– лабораторні заняття, год.	51	–
– практичні заняття, год.	-	–
– семінарські заняття, год.	-	–
Самостійна робота, год.	39	–
Загальний обсяг годин	90	–
КП/КР	-	–
Форма підсумкового контролю:		
– екзамен	-	–
– залік	-	–
– модульний контроль	у 3 семестрі	–

Місце навчальної дисципліни у структурно-логічній схемі:

Перелік навчальних дисциплін, на яких базується вивчення даної дисципліни	Місце навчальної дисципліни в структурі навчального плану	Перелік навчальних дисциплін, які спирається на дану дисципліну
Основи композиції, Теорія та історія дизайну	Художній метал вивчається на II курсі, у 3 семестрі	Креативний дизайн сучасних меблів, Робота в матеріалі

Опис навчальної дисципліни ВВ1.1.01.2 (ВВ1.2.01.2)

«Виробниче навчання. Художня обробка деревини»

Обсяг навчального часу: 3 кредити ECTS, 90 годин.

Мета навчальної дисципліни: формування у студентів системи спеціальних знань та практичних навичок по проектуванню та виготовленню декоративно-ужиткових речей з деревини.

Предмет вивчення: технології художньої обробки деревини.

Завдання навчальної дисципліни:

- оволодіння сучасними та традиційними засобами художньої обробки деревини;
- розвиток творчих та естетичних здібностей студентів у процесі виконання лабораторних робіт;
- здатність інтегрувати знання із суміжних дисциплін при створенні декоративно-ужиткових виробів з деревини;
- формування у студентів стійкого інтересу до творчості;
- розвиток абстрактного і образного мислення, уяви, потреби у творчій самореалізації та духовному самовдосконаленні;
- формування загальної художньої культури особистості студента;
- розвиток естетичного смаку.

Зміст навчальної дисципліни:

Види художньої обробки деревини.

Методи художньої обробки деревини й сучасних деревинних матеріалів (видовбування, вирізування, виточування, бондарство, столярство).

Основи художнього випилювання лобзиком

Різьба по дереву (геометрична, контурна, рельєфна, скульптурна). Основні види мозаїки по дереву (маркетрі, інтарсія). Способи обробки деревини. Креслення та розмітка. Розпилювання та припасування деталей. Шліфування.

Основи пірографії

Суть поняття «пірографія». Історія виникнення та розвитку мистецтва випалювання по дереву. Різновиди пірографії. Місце та роль випалювання по дереву в сучасному декоративно-ужитковому мистецтві. Майстри художнього випалювання. Види випалювання: пласке, глибоке та випалювання кислотами. Фізичні, механічні та технологічні властивості деревини, використання готових заготовок. Матеріали, інструменти та пристосування для випалювання по дереву. Правила безпечної роботи та

санітарно-гігієнічні вимоги. Підготовка матеріалів до випалювання. Шліфування.

Випалювання малюнка

Специфіка роботи над малюнком з урахуванням текстури кольору, породи деревини. Способи випалювання. Оригінальні технічні прийоми. Композиція і її складові частини. Способи перенесення малюнка. Допоміжні операції. Відтінки у випаленому малюнку. Фон. Затемнення. Усунення недоліків у випалюванні. Способи покриття готового виробу лаками. Багаторазове лакування.

Декорування виробів

Технологія декорування виробів за допомогою задимлення та обпалювання. Види оздоблення: воскування, лакування, полірування, фарбування і тонування. виготовлення та оздоблення тематичних та композиційних виробів. Вимоги до якості оздоблення. Оздоблювальні матеріали та їх застосування.

Українські традиції та сучасні методи художньої обробки деревини.

Традиції формотворення декоративно-вжиткових виробів з деревини в Україні. Традиційна українська іграшка та її етнодизайн. Сучасна дерев'яна іграшка. Коренепластика.

Види навчальної діяльності:

Вид роботи	Денна форма	Заочна форма
Всього аудиторних годин, з яких:	51	–
– лекційні заняття, год.	-	–
– лабораторні заняття, год.	51	–
– практичні заняття, год.	-	–
– семінарські заняття, год.	-	–
Самостійна робота, год.	39	–
Загальний обсяг годин	90	–
КП/КР	-	–

Форма підсумкового контролю:		
– екзамен	-	–
– залік	-	–
– модульний контроль	у 4 семестрі	–

Місце навчальної дисципліни у структурно-логічній схемі:

Перелік навчальних дисциплін, на яких базується вивчення даної дисципліни	Місце навчальної дисципліни в структурі навчального плану	Перелік навчальних дисциплін, які спирається на дану дисципліну
Основи композиції, Теорія та історія дизайну	Художня обробка деревини вивчається на II курсі, у 4 семестрі	Креативний дизайн сучасних меблів, Робота в матеріалі

Опис навчальної дисципліни ВВ1.1.01.3 (ВВ1.2.01.3)

«Виробниче навчання. Художня кераміка»

Обсяг навчального часу: 3 кредити ECTS, 90 годин.

Мета навчальної дисципліни: формування у студентів системи знань про мистецтво художньої кераміки, практичних умінь і навичок виконання оригінальних виробів.

Предмет вивчення: основи технології виготовлення керамічних виробів.

Завдання навчальної дисципліни:

- оволодіння сучасними та традиційними засобами створення і декорування керамічних предметів;
- розвиток творчого мислення;
- здатність інтегрувати знання із суміжних дисциплін при створенні декоративно-вжиткових виробів з кераміки;

- формування у студентів стійкого інтересу до творчості;
- формування загальної художньої культури особистості студента.

Зміст навчальної дисципліни:

Кераміка. Ручне формотворення і декорування предметів.

Теоретичні основи просторової композиції в кераміці. Засоби художньої виразності в кераміці. Способи ручного формоутворення, як виразні засоби художньої кераміки. Сучасні методики використання джгутової техніки для створення і декорування керамічних предметів. Спосіб створення складних форм з допомогою розкачаного шару. Поєднання різних технік формоутворення. Фактура, як виразний засіб художньої кераміки. Офактурювання штампом. Ліпний кахель. Техніка створення отминки у форму. Декорування кераміки з допомогою спеціальних барвників. Техніки глазурювання. Склад і властивості керамічних глазурей.

Техніки художньої кераміки.

Традиційні і сучасні керамічні техніки. Прийоми створення складних форм з допомогою поєднання різних способів формоутворення. Прийоми створення декоративних керамічних об'єктів. Декорування кераміки з допомогою спеціальних барвників. Глазурування ручне і пульфонне. Алгоритм проектування декоративного об'єкта. Від проекту до втілення.

Види навчальної діяльності:

Вид роботи	Денна форма	Заочна форма
Всього аудиторних годин, з яких:	45	–
– лекційні заняття, год.	-	–
– лабораторні заняття, год.	45	–
– практичні заняття, год.	-	–
– семінарські заняття, год.	-	–
Самостійна робота, год.	45	–
Загальний обсяг годин	90	–
КП/КР	-	–

Форма підсумкового контролю:		
– екзамен	-	–
– залік	-	–
– модульний контроль	у 5 семестрі	–

Місце навчальної дисципліни у структурно-логічній схемі:

Перелік навчальних дисциплін, на яких базується вивчення даної дисципліни	Місце навчальної дисципліни в структурі навчального плану	Перелік навчальних дисциплін, які спирається на дану дисципліну
Основи композиції, Теорія та історія дизайну	Художня кераміка вивчається на III курсі, у 5 семестрі	Робота в матеріалі

Опис навчальної дисципліни ВВ1.1.01.4 (ВВ1.2.01.4)

«Виробниче навчання. Художній текстиль»

Обсяг навчального часу: 3 кредити ECTS, 90 годин.

Мета навчальної дисципліни: забезпечення теоретичної та практичної підготовки студентів в галузі художньої обробки текстильних матеріалів.

Предмет вивчення: технології художньої обробки текстилю.

Завдання навчальної дисципліни:

- уявлення про текстильне мистецтво як елемент матеріально-художньої культури;
- оволодіння сучасними та традиційними технологіями художньої обробки текстилю;
- розвиток творчого мислення;
- здатність знаходити нетрадиційні, оригінальні рішення в художній обробці текстильних матеріалів;
- формування у студентів стійкого інтересу до творчості;

- формування загальної художньої культури особистості студента.

Зміст навчальної дисципліни:

Малярство та печатання на тканині

Розпис по тканині. Гарячий і холодний батик. Матеріали та інструменти для батика. Вимоги до складу фарб. Технологія виготовлення холодного батика. Технологія виготовлення гарячого батика. Додаткові ефекти в розписі тканин (сольовий ефект, ефект «кракле», ефект сухих барвників). Вільний розпис. Вузликівий батик (шибарі). Декупаж на тканині. Техніка декупажу на тканині. Область застосування декупажу на тканині.

Дизайн-проекування структури полотен

Килимарство. Текстильні пано і гобілені. Килими гладкі, махрові і довгошерсті. Повсть. Композиція орнаменту. Склад фарбувального розчину. Етапи фарбування. Клаптикове шиття (ляпачиха). Мереживоплетіння. Види мереживоплетіння. Мереживо, декороване камінням.

Вишивка. Вишивка по шовку. Вишивка по полотну. Ажурна вишивка. Елементи вишивки. Технологія виконання вишивки.

Креативні техніки нових фактур

Види набивних візерунків. Композиція візерунків. Технологія виконання сітчастого трафарету. Японська техніка «сашико». Прорізна аплікація з тканини. Печворк. Техніка «канхта». Випалювання по тканині.

Монументально-декоративний текстиль

Декор. Завіса. Драпірування.

Види навчальної діяльності:

Вид роботи	Денна форма	Заочна форма
Всього аудиторних годин, з яких:	45	–
– лекційні заняття, год.	-	–
– лабораторні заняття, год.	45	–
– практичні заняття, год.	-	–
– семінарські заняття, год.	-	–

Самостійна робота, год.	45	–
Загальний обсяг годин	90	–
КП/КР	-	–
Форма підсумкового контролю:		
– екзамен	-	–
– залік	-	–
– модульний контроль	у 6 семестрі	–

Місце навчальної дисципліни у структурно-логічній схемі:

Перелік навчальних дисциплін, на яких базується вивчення даної дисципліни	Місце навчальної дисципліни в структурі навчального плану	Перелік навчальних дисциплін, які спирається на дану дисципліну
Основи композиції, Теорія та історія дизайну, Живопис з основами кольорознавства, Матеріали сучасного дизайну	<i>Художній текстиль</i> вивчається на III курсі, у 6 семестрі	Креативний дизайн сучасних меблів, Робота в матеріалі, Художнє проектування костюма

Опис навчальної дисципліни ВВ1.1.02

«Фешн-ілюстрація»

Обсяг навчального часу: 3 кредити ECTS, 90 годин.

Мета навчальної дисципліни: формування у студентів системи знань та отримання практичних навичок виконання композиційних рішень костюма різними художньо-графічними засобами.

Предмет вивчення: ескізування костюму сучасними графічними засобами.

Завдання навчальної дисципліни:

- розвиток у студентів уяви та фантазії;

- набуття знань про фен-ілюстрацію в індустрії моди;
- формування умінь та навичок створювати композиції із заданими властивостями і якостями з використанням різних графічних засобів;

Зміст навчальної дисципліни:

Основи графіки

Види художньої графіки. Види та характер лінії. Прийоми виконання лінійного графічного малюнка. Фактура різних поверхонь і матеріалів. Силуетний ряд на пошук індивідуальної подачі фігури людини. Силует. Сучасні пропорції фігури. Індивідуальна подача фігури людини.

Ескізування костюму

Проектна графіка. Графічні прийоми ескізування. Природні форми як творче джерело. Технічний ескіз. Фор-ескізи. Творчий ескіз. Технічний рисунок. Ескіз костюма в різних графічних техніках.

Стилізація зображення в графіці

Поняття стилізації. Стилізація в графіці. Орнамент у графіці костюма. Створення образу.

Асоціативно-образна подача ескізу. Джерела творчої діяльності по створенню моделей одягу. Прийоми роботи над створенням образу за джерелом творчості. Створення образу. Етапи ескізної розробки колекції костюмів.

Види навчальної діяльності:

Вид роботи	Денна форма	Заочна форма
Всього аудиторних годин, з яких:	45	–
– лекційні заняття, год.	10	–
– лабораторні заняття, год.	35	–
– практичні заняття, год.	-	–
– семінарські заняття, год.	-	–
Самостійна робота, год.	45	–
Загальний обсяг годин	90	–

КП/КР	-	-
Форма підсумкового контролю:		
- екзамен	-	-
- залік	у 5 семестрі	-

Місце навчальної дисципліни у структурно-логічній схемі:

Перелік навчальних дисциплін, на яких базується вивчення даної дисципліни	Місце навчальної дисципліни в структурі навчального плану	Перелік навчальних дисциплін, які спирається на дану дисципліну
Рисунок з основами пластичної анатомії, Історія мистецтва	Фешн-ілюстрація вивчається на III курсі, у 5 семестрі	Художнє проектування костюма, Креативний дизайн одягу, Креативний дизайн сучасних меблів

Опис навчальної дисципліни ВВ1.1.03

«Історія костюму і моди»

Обсяг навчального часу: 3 кредити ECTS, 90 годин.

Мета навчальної дисципліни: формування системи знань про характерні риси історичного костюма різних країн і народів від Стародавнього світу до сучасності, стильові особливості мистецтва, культури досліджуваних періодів; розуміння моди, костюма як частини світової художньої культури.

Предмет вивчення: історія костюму і моди як частини світової художньої культури.

Завдання навчальної дисципліни:

- формування у студентів наукового, гуманістичного та творчого світогляду;

- розуміння історичних стилів епохи як спільності засобів і прийомів художньої виразності, обумовленої матеріальною і духовною культурою часу;
- усвідомлення взаємозв'язку форми одягу з архітектурою, образотворчим, прикладним мистецтвом, з музикою і літературою;
- розуміння явища моди як періодичної зміни певних форм будь-якої сфери людського існування: мистецтва, мови, одягу, поведінки, політики і т.п.

Зміст навчальної дисципліни:

Костюм і мода як соціальний і естетичний феномен. Костюм Стародавнього світу.

Історія костюму як наукова дисципліна. Теорії моди. Історичний стиль. Костюми стародавніх цивілізацій та античного світу. Традиційні національні комплекси костюму Східних народів.

Костюми Середньовіччя та епохи Відродження (IX-XVI ст.).

Костюм Західної Європи в період Середньовіччя. Костюм епохи Відродження.

Західноєвропейський костюм (XVII-XIX ст.).

Характерні особливості костюму стилю «Бароко». Епоха Рококо 1730 – 1770. Пізнє Рококо 1770 – 1789 роки. Мода XVII - XVIII ст. у Франції, Голландії, Англії. Особливості костюму епохи «Ампір». «Реставрація». «Бідермайер» та «Романтизм».

Європейський костюм ХХ століття (1900 – 2000рр.).

Розквіт стилю Модерн. Мода між двома світовими війнами. Розвиток модної індустрії. Формування національного українського костюму. Слов'янський костюм. Сучасний костюм.

Види навчальної діяльності:

Вид роботи	Денна форма	Заочна форма
Всього аудиторних годин, з яких:	44	–

– лекційні заняття, год.	22	–
– лабораторні заняття, год.	22	–
– практичні заняття, год.	-	–
– семінарські заняття, год.	-	–
Самостійна робота, год.	46	–
Загальний обсяг годин	90	–
КП/КР	-	–
Форма підсумкового контролю:		
– екзамен	у 7 семестрі	–
– залік	-	–

Місце навчальної дисципліни у структурно-логічній схемі:

Перелік навчальних дисциплін, на яких базується вивчення даної дисципліни	Місце навчальної дисципліни в структурі навчального плану	Перелік навчальних дисциплін, які спирається на дану дисципліну
Історія української культури, Історія мистецтва, Рисунок з основами пластичної анатомії, Живопис з основами кольорознавства, Основи композиції, Архітектоніка та комбінаторика формоутворення, Теорія та історія дизайну	Історія костюму і моди вивчається на IV курсі, у 7 семестрі	Художнє проектування костюма, Робота в матеріалі, Основи декоративно-прикладного мистецтва, при проходженні художньо-проектної переддипломної практики та у процесі підготовки бакалаврської роботи.

«Художнє проектування костюма»

Обсяг навчального часу: 3 кредити ECTS, 90 годин.

Мета навчальної дисципліни: формування у студентів знань про технологію художньо-естетичного проектування костюму та навичок художньо-конструкторського аналізу дизайнерських виробів.

Предмет вивчення: дизайн-проектування костюма.

Завдання навчальної дисципліни:

- формування уявлень про індустрію моди та її компоненти, сучасний стан та динаміку розвитку моди;
- формування науково-теоретичних понять пізнавально-перетворюючої діяльності людини, що лежать в основі творчого процесу конструювання;
- формування навичок реалізації асоціативного образу при проектуванні систем моделей одягу високої художньої виразності на основі використання різних творчих джерел;
- оволодіння загальними основами культури творчо-конструкторської діяльності (проектної, конструкторско-технологічної, естетичної);
- опанування методами розробки нових конструкторських рішень різних силуетних форм, різного асортименту і призначення виробів з різних конструктивних матеріалів;
- опанування об'єктивними закономірностями формоутворення і пов'язаних з ними засобів конструювання будь-якої форми швейних виробів;
- оволодіння вміннями проводити аналіз композиційних елементів конструкції, розробляти модельні конструкції одягу у відповідності до ескізу моделі;
- оволодіння вміннями використовувати на практиці творчі методи проектування при розробці та виготовленні креативних та промислових колекцій одягу,

- оволодіння вміннями знаходити та аналізувати інформацію з різних джерел для вирішення наукових і творчих завдань в галузі професійної діяльності, прогнозування якості на всіх етапах дизайн-проектування і виготовлення виробів.

Зміст навчальної дисципліни:

Теоретичні основи художнього проектування костюма

Проектування костюма як вид художньої творчості. Формоутворення і формоутворюючі фактори середовища в художньому проектуванні костюма. Сучасні матеріали в проектуванні костюма. Формоутворюючі властивості кольору. Прийоми гармонізації композиції костюма.

Костюм в системі промислового виробництва

Проектування одиначної моделі одягу. Особливості проектування промислових систем моделей одягу. Проектування комплекту одягу. Проектування ансамблю одягу.

Проектування колекцій одягу.

Типи колекцій одягу. Етапи розробки колекцій одягу. Особливості проектування колекцій різних типів.

Види навчальної діяльності:

Вид роботи	Денна форма	Заочна форма
Всього аудиторних годин, з яких:	32	–
– лекційні заняття, год.	16	–
– лабораторні заняття, год.	16	–
– практичні заняття, год.	-	–
– семінарські заняття, год.	-	–
Самостійна робота, год.	58	–
Загальний обсяг годин	90	–
КП/КР	-	–
Форма підсумкового контролю:		
– екзамен	у 8 семестрі	–

– залік	-	–
---------	---	---

Місце навчальної дисципліни у структурно-логічній схемі:

Перелік навчальних дисциплін, на яких базується вивчення даної дисципліни	Місце навчальної дисципліни в структурі навчального плану	Перелік навчальних дисциплін, які спирається на дану дисципліну
Рисунок з основами пластичної анатомії, Живопис з основами кольорознавства, Матеріали сучасного дизайну, Основи композиції, Проектування, Основи макетування та моделювання, Художній текстиль, Історія мистецтва, Основи декоративно-прикладного мистецтва, Історія костюма і моди, Фешн-ілюстрація	Художнє проектування костюма вивчається на IV курсі, у 8 семестрі	при проходженні художньо-проектної переддипломної практики та у процесі підготовки бакалаврської роботи

Опис навчальної дисципліни ВВ1.1.05

«Робота в матеріалі»

Обсяг навчального часу: 6 кредитів ECTS, 180 годин.

Мета навчальної дисципліни: формування у студентів знань і вмінь, необхідних для втілення творчого задуму (ідеї) за допомогою використання

текстильних (або інших) матеріалів відповідно до поставленого завдання у дизайні одягу.

Предмет вивчення: моделювання сучасних форм одягу шляхом модифікації базової форми із застосуванням методів конструктивного моделювання та методів наколки.

Завдання навчальної дисципліни:

- формування уявлень про характерні особливості тенденцій моди в одязі;
- формування системи знань та вмінь щодо принципів розробки творчих і промислових колекцій нових моделей жіночого, чоловічого і дитячого одягу різного призначення та інших виробів легкої промисловості;
- опанування методиками побудови основ плечових і поясних жіночих, чоловічих і дитячих виробів;
- опанування методиками макетування одягу;
- опанування методами розробки нових конструкторських рішень різних силуетних форм, різного асортименту і призначення виробів з різних конструктивних матеріалів;
- здатність, розробляти технологію обробки й оптимальні режими виконання проекту в матеріалі.

Зміст навчальної дисципліни:

Основи матеріалознавства в дизайні одягу

Конфекціювання матеріалів для дизайну одягу. Пластичні властивості тканини в композиційній побудові моделей одягу.

Макетні методи у проектуванні одягу

Макетування як засіб пошуку форми виробу. Макетування поясних швейних виробів. Макетування плечових швейних виробів. Макетування швейних виробів на нестандартну фігуру. Макетування швейних виробів з тканини по косому напрямку нитки. Макетування комірів та рукавів.

Основи технічного конструювання

Вихідні дані для проектування одягу Конструювання поясних виробів Конструювання плечових виробів. Побудова креслення вузького одношовного рукава. Конструювання комірв та одягу на нетипові фігури.

Проектування та виготовлення моделей одягу

Художні системи формоутворення в одязі. Дефекти в одязі.

Види навчальної діяльності:

Вид роботи	Денна форма	Заочна форма
Всього аудиторних годин, з яких:	65	–
– лекційні заняття, год.	12	–
– лабораторні заняття, год.	53	–
– практичні заняття, год.	-	–
– семінарські заняття, год.	-	–
Самостійна робота, год.	115	–
Загальний обсяг годин	180	–
КП/КР	-	–
Форма підсумкового контролю:		
– екзамен	-	–
– диференційований залік	у 8 семестрі	–

Місце навчальної дисципліни у структурно-логічній схемі:

Перелік навчальних дисциплін, на яких базується вивчення даної дисципліни	Місце навчальної дисципліни в структурі навчального плану	Перелік навчальних дисциплін, які спирається на дану дисципліну
Рисунок з основами пластичної анатомії, Живопис з основами кольорознавства, Матеріали сучасного	Робота в матеріалі вивчається на IV курсі, у 7 і 8 семестрах	при проходженні художньо-проектної переддипломної практики та у процесі підготовки бакалаврської

дизайну, Основи композиції, Проектування, Основи макетування та моделювання, Художній текстиль, Історія мистецтва, Основи декоративно-прикладного мистецтва, Історія костюма і моди, Фешн-ілюстрація		роботи
--	--	--------

Опис навчальної дисципліни ВВ1.2.02

«Інтер'єр-рисунок»

Обсяг навчального часу: 3 кредити ECTS, 90 годин.

Мета навчальної дисципліни: формування системи знань і практичних навичок про умовне зображення предметів і об'єктів інтер'єру і екстер'єру в певному стилі, використовуючи сучасні матеріали і прийоми робіт.

Предмет вивчення: Інтер'єр-рисунок

Завдання навчальної дисципліни:

- освоєння методів зображення просторових форм на площині;
- оволодіння різними прийомами зображення об'єктів антуражу;
- уявлення про дослідження геометричних властивостей предметів і їх взаємного розташування в просторі;
- формування вмінь вирішення просторових задач за допомогою зображень;
- оволодіння техніками роботи художніми матеріалами;
- формування навичок зображення простору, матеріалу, освітлення, вміння показати об'єм об'єктів інтер'єру і екстер'єру.

Зміст навчальної дисципліни:

Основи рисунку в ескізу ванні інтер'єру та меблів.

Спосіб бачення цілого. Тренування руки. Розвиток окоміру. Пропорції. Види лінійної перспективи. Лінійно–конструктивний рисунок. Будова форми шляхом знаходження найпростіших складових. Тональний рисунок. Лінія і Площина. Тон. Градації тону. Види штриха. Культура штриха. Полюск. Світло. Напівтемрява. Власна і Падаюча тінь. Рефлекс. Побудова падаючих тіней. Просторова перспектива. Поняття групи. Супідрядність об'єктів. Фактура. Начерки. Штудії. Ескізи. Підготовчі рисунки. Вугілля. Соус. Сангіна. Туш перо. Сухий пензель.

Використання перспективних закономірностей у відображенні інтер'єрних та екстер'єрних об'єктів.

Розмір зображення. Компоновка зображення на площині паперу. Передача пропорцій зображуваних об'єктів. Перспектива зображуваних форм. Методологія побудови форм та деталей об'єктів. Об'ємність форми об'єктів. Співвідношення світла та тіні. Передача тональних співвідношень. Відображення матеріалу та фактури. Виявлення просторових співвідношень у розташуванні предметів. Техніка виконання рисунку. Цілісність та художня виразність. Види і типи перспективи - лінійна і повітряна перспектива. Побудова падаючих тіней. Поняття групи. Супідрядність об'єктів. Малюнок інтер'єру з натури. Малюнок інтер'єру по уяві. Композиція у формах зображуваних елементів інтер'єру.

Композиційні особливості організації форми малих архітектурних форм та її візуалізація.

Види навчальної діяльності:

Вид роботи	Денна форма	Заочна форма
Всього аудиторних годин, з яких:	45	–
– лекційні заняття, год.	10	–
– лабораторні заняття, год.	35	–

– практичні заняття, год.	-	–
– семінарські заняття, год.	-	–
Самостійна робота, год.	45	–
Загальний обсяг годин	90	–
КП/КР	-	–
Форма підсумкового контролю:		
– екзамен	-	–
– залік	у 5 семестрі	–

Місце навчальної дисципліни у структурно-логічній схемі:

Перелік навчальних дисциплін, на яких базується вивчення даної дисципліни	Місце навчальної дисципліни в структурі навчального плану	Перелік навчальних дисциплін, які спирається на дану дисципліну
Нарисна геометрія та креслення, Живопис з основами кольорознавства, Проектна та комп'ютерна графіка	Інтер'єр-рисунок вивчається на III курсі, у 5 семестрі	Основи проектування і моделювання меблів, Креативний дизайн сучасних меблів

Опис навчальної дисципліни ВВ1.2.03

«Історія інтер'єру та дизайн меблів»

Обсяг навчального часу: 3 кредити ECTS, 90 годин.

Мета навчальної дисципліни: формування системи теоретичних знань з історії інтер'єру та дизайну меблів. Оволодіння основними технічними прийомами методу проектування меблів.

Предмет вивчення: розвиток дизайну меблів в системі проектування інтер'єрів.

Завдання навчальної дисципліни:

- уявлення про ефективне, доцільне вирішення завдань організації інтер'єра різних архітектурних об'єктів;
- формування у студентів знань про принципи роботи фахівця-дизайнера, який формує предметне наповнення середовища інтер'єру, з урахуванням особливостей стилей, технології дизайну інтер'єру, як основи архітектурно-дизайнерського проектування;
- формування системи знань про методіку дизайн-процесу і основи проектної діяльності в галузі меблевого дизайну;
- формування теоретичних знань і практичних навичок пошуку та реалізації проектування інтер'єру в різних практичних умовах.

Зміст навчальної дисципліни:

Історія зародження меблів та інтер'єру.

Коротка історія становлення інтер'єрів. Стили в інтер'єрі. Стили та напрямки в мистецтві оформлення інтер'єру від Єгипту до Середньовіччя. Історія стилів оформлення інтер'єру від Середньовіччя до Ампіру. Стили в інтер'єрі. Історія стилів і художніх напрямків в мистецтві оформлення інтер'єру від Ампіру до наших днів: Еклектика XIX ст. Сучасні напрямки. Класифікація інтер'єрів. Тенденції розвитку сучасного мистецтва та дизайну. Класифікація інтер'єрів. Специфіка проектування інтер'єрів в залежності від функціональної програми та вимог замовника.

Промисловий інтер'єр

Музейна експозиція, виставка, житлове приміщення, офіс, громадське приміщення (торговий інтер'єр, ресторан, кафе, театр, навчальні заклади та ін.). Особливості проектування. Комплексний підхід до формування інтер'єру.

Азбука формування авторського стилю

Складові інтер'єру приміщень. Особливості приміщень різного функціонального призначення. Сучасні методи дизайнерського проектування. Етапи створення інтер'єру.

Види навчальної діяльності:

Вид роботи	Денна форма	Заочна форма
Всього аудиторних годин, з яких:	44	–
– лекційні заняття, год.	22	–
– лабораторні заняття, год.	22	–
– практичні заняття, год.	-	–
– семінарські заняття, год.	-	–
Самостійна робота, год.	46	–
Загальний обсяг годин	90	–
КП/КР	-	–
Форма підсумкового контролю:		
– екзамен	у 7 семестрі	–
– залік	-	–

Місце навчальної дисципліни у структурно-логічній схемі:

Перелік навчальних дисциплін, на яких базується вивчення даної дисципліни	Місце навчальної дисципліни в структурі навчального плану	Перелік навчальних дисциплін, які спирається на дану дисципліну
Основи композиції, Інтер'єр-рисунок	Історія інтер'єру та дизайн меблів вивчається на IV курсі, у 7 семестрі	Основи проектування і моделювання меблів, Креативний дизайн сучасних меблів

Опис навчальної дисципліни ВВ1.2.04

«Основи проектування і моделювання меблів»

Обсяг навчального часу: 3 кредити ECTS, 90 годин.

Мета навчальної дисципліни: формування системи знань про конструктивно-технологічні основи дизайну меблів та практичних навичок з

конструювання предметів меблів на основі традиційних прийомів і сучасного рівня проектування з урахуванням нових матеріалів і технологій.

Предмет вивчення: методи художнього проектування і моделювання меблів та конструкторсько-технологічні особливості виробництва.

Завдання навчальної дисципліни:

- опанування цілісністю методичного процесу проектування: від передпроектного дослідження та пошуку ідеї продукту до стадії розробки та виготовлення промислового зразка;
- формування знань та вмінь про конструкційні матеріали для виготовлення меблів, типи конструкцій і види з'єднань;
- формування знань та вмінь про проектування і конструювання окремих деталей меблів і столярно-меблевих виробів;
- опанування специфікою проектування основних типологічних груп меблів: кухонних гарнітурів, спальних гарнітурів, дитячих меблів, учнівських меблів;
- формування вмінь застосовувати сучасні технології в практичній діяльності;
- володіння практичними навичками в рішенні проектних завдань, спираючись на раціональне використання технологій і конструкцій.

Зміст навчальної дисципліни:

Меблі як елемент формоутворення інтер'єру

Класифікація меблів. Матеріал і технологія меблів. Офісні меблі. Меблі для дитячої кімнати. Меблі для кухні. Меблі для ванних кімнат.

Проектування столярно-меблевих виробів.

Стелажні меблі. Корпусні меблі. Габаритні і функціональні розміри корпусних меблів. Розробка групи меблів за елементами стилю. Види планування кухонь. Функціональні розміри. Відмова від стандарту на користь зручності. Конструкції меблів для сидіння і лежання. Особливості конструкцій меблів різного призначення.

Основи конструювання столярно-меблевих виробів.

Види столярно-меблевих сполук. Технологічність конструкції. Відпрацювання нових конструкцій на технологічність. Розробка креслень виробів і складання специфікацій. Модульна координація меблів. Основні конструктивні елементи корпусних меблів. Конструктивні схеми корпусних меблів. Шафи і тумби. Шафи вбудовані. Шафи для кухні. Конструкції столів. Дивани. Стільці. Кресла тощо.

Розробка конструкцій меблевих виробів. Декоративні рішення при розробці меблів

Розробка проекту меблів. Художня обробка: різьблення по дереву, тиснення, декоративних накладних елементів, інкрустації, обробки металами та ін. Вибір основних конструкційних і облицювальних матеріалів.

Види навчальної діяльності:

Вид роботи	Денна форма	Заочна форма
Всього аудиторних годин, з яких:	32	–
– лекційні заняття, год.	16	–
– лабораторні заняття, год.	16	–
– практичні заняття, год.	-	–
– семінарські заняття, год.	-	–
Самостійна робота, год.	58	–
Загальний обсяг годин	90	–
КП/КР	-	–
Форма підсумкового контролю:		
– екзамен	у 8 семестрі	–
– залік	-	–

Місце навчальної дисципліни у структурно-логічній схемі:

Перелік навчальних дисциплін, на яких базується вивчення даної дисципліни	Місце навчальної дисципліни в структурі навчального плану	Перелік навчальних дисциплін, які спирається на дану дисципліну
Основи композиції, Інтер'єр-рисунок	Основи проектування і моделювання меблів вивчається на IV курсі, у 8 семестрі	Креативний дизайн сучасних меблів, при проходженні художньо-проектної переддипломної практики та у процесі підготовки бакалаврської роботи

Опис навчальної дисципліни ВВ1.2.03

«Робота в матеріалі»

Обсяг навчального часу: 6 кредитів ECTS, 180 годин.

Мета навчальної дисципліни: формування у студентів знань і вмінь, необхідних для втілення творчого задуму (ідеї) за допомогою використання найбільш вживаних сучасних матеріалів відповідно до поставленого завдання у дизайні меблів.

Предмет вивчення: об'ємно-пластичне формотворення сучасними конструкційними і декоративно-оздоблювальними матеріалами.

Завдання навчальної дисципліни:

- формування системи знань та вмінь щодо технологій гнуття деревини;
- формування системи знань та вмінь про поєднання металу та деревини для формотворення дизайн-об'єктів;
- опанування методами сучасної розробки ексклюзивних меблів з деревини природніх форм;
- опанування методами створення меблів і інших об'єктів інтер'єру у стилі «техно»;

- здатність, розробляти технологію обробки й оптимальні режими виконання проекту в матеріалі.

Зміст навчальної дисципліни:

Гнуття деревини. Виготовлення гнуто-клеєних деталей зі шпону для меблів та декоративно-вжиткових об'єкти інтер'єру.

Технологія гнуття пропареної деревини. Підбір деревини для гнуття. Технологія гнуття спресованої деревини. Вироби з гнутої деревини. Фізико-механічні та експлуатаційні властивості струганого і лущеного шпону. Сучасні клеї для деревини і їх властивості. Виготовлення гнуто клеєних конструкційних елементів для меблів й інших об'єктів інтер'єру.

Поєднання металу та деревини, як конструкційних і декоративних матеріалів, для формотворення дизайн-об'єктів.

Гармонійне поєднання металу і деревини в інтер'єрі і екстер'єрі. Металеві трубчаті елементи в конструкціях сучасних меблів. Перспективні форми меблів і інших б'єктів інтер'єру з металевих труб та їх конструкція. Декоративно-захисне покриття металів. Нержавіючі металеві сплави в конструкційних й декоративних стандартизованих профілях і їх декоративні властивості.

Використання й поєднання скла, кераміки та деревини при виготовленні дизайн-об'єктів інтер'єрів.

Види скла. Декорування скла. Декоративні скловироби для меблів і інтер'єру. Дзеркала. Види кераміки і їх властивості. Оздоблення керамічної поверхні. Виготовлення і використання керамічних декоративних елементів в створенні дизайнерських об'єктів для інтер'єрів і екстер'єрів. Гармонійне поєднання скла, кераміки та деревини при проектуванні і виготовленні різноманітних об'єктів предметного оточення людини.

Види навчальної діяльності:

Вид роботи	Денна форма	Заочна форма
Всього аудиторних годин, з яких:	65	—

– лекційні заняття, год.	12	–
– лабораторні заняття, год.	53	–
– практичні заняття, год.	-	–
– семінарські заняття, год.	-	–
Самостійна робота, год.	115	–
Загальний обсяг годин	180	–
КП/КР	-	–
Форма підсумкового контролю:		
– екзамен	-	–
– диференційований залік	у 8 семестрі	–

Місце навчальної дисципліни у структурно-логічній схемі:

Перелік навчальних дисциплін, на яких базується вивчення даної дисципліни	Місце навчальної дисципліни в структурі навчального плану	Перелік навчальних дисциплін, які спирається на дану дисципліну
Матеріали сучасного дизайну, Художня обробка деревини, Основи композиції	<i>Робота в матеріалі</i> вивчається на IV курсі, у 7 і 8 семестрах	при проходженні художньо-проектної переддипломної практики та у процесі підготовки бакалаврської роботи

Опис навчальної дисципліни ВВ2.1(3)

«Культурологія»

Обсяг навчального часу: 3 кредити ECTS, 90 годин.

Мета навчальної дисципліни: формування у студентів уявлення про культуру як про цілісне явище, що міняє свої характеристики в ході світової історії, про основні підходи та напрямки аналізу культури і культурних процесів.

Предмет вивчення: етапи та закономірності розвитку світової культурологічної думки.

Завдання навчальної дисципліни:

- уявлення про основні концепції теорії культури і філософські проблеми осмислення явищ культури;
- уявлення про розвиток світової культури в різних регіонах світу, про своєрідність культури України, її місце в системі світової культури та цивілізації;
- здатність застосовувати культурологічні знання в професійній діяльності дизайнера

Зміст навчальної дисципліни:

Культура як соціальне явище

Структура і склад сучасного культурологічного знання. Культурологія і філософія культури, соціологія культури, культурна антропологія. Культурологія і історія культури. Теоретична і прикладна культурологія.

Методи культурологічних досліджень.

Основні поняття культурології: культура, цивілізація, морфологія культури, функції культури, суб'єкт культури, культурогенез, динаміка культури, мова і символи культури, культурні коди, міжкультурні комунікації, культурні цінності і норми, культурні традиції, культурна картина світу, соціальні інститути культури, культурна самоідентичність, культурна модернізація.

Культура і природа. Культура і суспільство. Культура і глобальні проблеми сучасності.

Еволюція культури

Компаративний аналіз культур. Типологія культур. Етнічна і національна, елітарна і масова культури. Східні і західні типи культур. Історичні етапи розвитку української культури. Загальні риси сучасної культури.

Види навчальної діяльності:

Вид роботи	Денна форма	Заочна форма
Всього аудиторних годин, з яких:	34	–
– лекційні заняття, год.	18	–
– лабораторні заняття, год.	-	–
– практичні заняття, год.	-	–
– семінарські заняття, год.	16	–
Самостійна робота, год.	56	–
Загальний обсяг годин	90	–
КП/КР	-	–
Форма підсумкового контролю:		
– екзамен	-	–
– залік	у 4 семестрі	–

Місце навчальної дисципліни у структурно-логічній схемі:

Перелік навчальних дисциплін, на яких базується вивчення даної дисципліни	Місце навчальної дисципліни в структурі навчального плану	Перелік навчальних дисциплін, які спирається на дану дисципліну
Українська культура, Філософія, Історія мистецтва	Культурологія вивчається на II курсі, у 4 семестрі	Основи декоративно-прикладного мистецтва, Історія костюма і моди

ВВ2.3

Дисципліни III циклу

Опис навчальної дисципліни ВВ2.3 (5)

«Штучні квіти»

Обсяг навчального часу: 3 кредити ECTS, 90 годин.

Мета навчальної дисципліни: формування теоретичних знань та практичних умінь з технології виготовлення штучних квітів з різних матеріалів

Предмет вивчення: технології виготовлення штучних квітів

Завдання навчальної дисципліни:

- формування уявлення про історичний розвиток мистецтва штучних квітів;
- формування здатності реалізовувати технології створення штучних квітів в об'єктах дизайну;
- формування у студентів практичних навичок з виконання квіткових композицій.

Зміст навчальної дисципліни:

Загальні відомості про технологію виготовлення штучних квітів.

Короткі історичні відомості про розвиток мистецтва штучних квітів. Місце та роль штучних квітів у сучасному декоративно-ужитковому мистецтві. Види штучних квітів та букетів із них (композиції із штучних квітів, їх призначення та використання, тощо). Матеріали для штучних квітів (тканина, дріт, клей, нитки, вата, манка тощо), їх властивості. Інструменти та пристосування. Правила безпечної роботи та санітарно-гігієнічні вимоги. Асортимент тканин та матеріалів, які використовуються для виготовлення штучних квітів. Допоміжні матеріали для виготовлення штучних квітів, їх види та характеристика. Види клеїв, які застосовуються для виготовлення штучних квітів (ПВА, ПВА-М, РАПД, нітроклеї, фотоклеї), їх характеристика. Види барвників (анілінові фарби, кольорова туш, акварельні фарби), що застосовуються для фарбування допоміжних деталей штучних квітів.

Проектування та виготовлення штучних квітів.

Способи обробки деталей штучних квітів із тканин та інших матеріалів. Технологія складання квітки Технологія виготовлення штучних квітів: виготовлення шаблонів для штучних квітів; підготовка тканини та

матеріалів; розкрій деталей; з'єднання квітки (композиції); остаточна обробка виробу. Букет. Бутонарьки. Контроль якості виробу. Догляд за штучними квітами.

Види навчальної діяльності:

Вид роботи	Денна форма	Заочна форма
Всього аудиторних годин, з яких:	45	–
– лекційні заняття, год.	16	–
– лабораторні заняття, год.	-	–
– практичні заняття, год.	29	–
– семінарські заняття, год.	-	–
Самостійна робота, год.	45	–
Загальний обсяг годин	90	–
КП/КР	-	–
Форма підсумкового контролю:		
– екзамен	-	–
– залік	у 6 семестрі	–

Місце навчальної дисципліни у структурно-логічній схемі:

Перелік навчальних дисциплін, на яких базується вивчення даної дисципліни	Місце навчальної дисципліни в структурі навчального плану	Перелік навчальних дисциплін, які спирається на дану дисципліну
Матеріали сучасного дизайну, Основи композиції, Основи декоративно-прикладного мистецтва	Штучні квіти вивчається на III курсі, у 6 семестрі	Художнє проектування костюма, Креативний дизайн одягу, Креативний дизайн сучасних меблів

Опис навчальної дисципліни ВВ2.3 (5)

«Теорія та історія орнаменту»

Обсяг навчального часу: 3 кредити ECTS, 90 годин.

Мета навчальної дисципліни: формування теоретичних знань з історії виникнення і розвитку орнаменту, стилів, специфіки мови творів декоративно-прикладного мистецтва. Застосування на практиці основних законів, принципів композиційної побудови орнаментів.

Предмет вивчення: історія орнаменту, принципи побудови орнаментів

Завдання навчальної дисципліни:

- систематизація знань про мистецтво орнаменту як частини історії розвитку мистецтва;
- здатність аналізувати основні форми орнаментальних систем, їх специфічні особливості;
- формування у студентів практичних навичок з виконання орнаментальних композицій, з урахуванням правил побудови, стилізації та трансформації форм в орнаментальні;
- засвоєння естетичних принципів орнаменту, прийомів його виконання, виявлення ролі в дизайні костюма та інтер'єру.

Зміст навчальної дисципліни:

Історико-хронологічний огляд мистецтва орнаменту

Історія орнаменту. Значення орнаменту. Орнамент Стародавнього світу. Орнамент Арабо-мусульманського світу і країн Стародавнього Сходу. Орнамент Середньовіччя. Орнамент Нового часу. Орнамент Новітнього часу. Орнамент декоративно-прикладного мистецтва і народних промислів. Орнамент в сучасному мистецтві.

Стили в орнаментальному мистецтві.

Символіка в орнаменті. Види і структура, орнаменту. Різноманіття і єдність орнаментальних мотивів.

Основні закони композиційної побудови орнаментальних мотивів.

Цілісність, підпорядкованість, відповідність, рівновага, єдність. Ритм, рух, статика. Симетрія і асиметрія в орнаменті. Масштабність. Раппорт. Мотив. Орнаментальна тема. Принципи побудови орнаментів. Композиція орнаментів в смузі, замкненій формі, сітчастий орнамент. Змішаний, комбінований орнамент.

Види навчальної діяльності:

Вид роботи	Денна форма	Заочна форма
Всього аудиторних годин, з яких:	33	–
– лекційні заняття, год.	12	–
– лабораторні заняття, год.	-	–
– практичні заняття, год.	21	–
– семінарські заняття, год.	-	–
Самостійна робота, год.	57	–
Загальний обсяг годин	90	–
КП/КР	-	–
Форма підсумкового контролю:		
– екзамен	-	–
– залік	у 7 семестрі	–

Місце навчальної дисципліни у структурно-логічній схемі:

Перелік навчальних дисциплін, на яких базується вивчення даної дисципліни	Місце навчальної дисципліни в структурі навчального плану	Перелік навчальних дисциплін, які спирається на дану дисципліну
Теорія та історія дизайну, Основи декоративно-прикладного мистецтва, Історія мистецтва, Матеріали сучасного дизайну	Теорія та історія орнаменту вивчається на IV курсі, у 7 семестрі	Історія костюму і моди, Художнє проектування костюма

Опис навчальної дисципліни ВВ2.3 (5)

«Креативний дизайн одягу»

Обсяг навчального часу: 6 кредитів ECTS, 180 годин.

Мета навчальної дисципліни: розвиток у студентів креативного образно-асоціативного мислення; оволодіння методами художнього проектування костюма; застосування теорії дизайну на практиці при розробці ексклюзивних одиничних моделей одягу та колекцій.

Предмет вивчення: розробка креативних, ексклюзивних моделей одягу

Завдання навчальної дисципліни:

- формування уявлень про індустрію моди та її компоненти, сучасний стан та динаміку розвитку моди;
- формування навичок реалізації асоціативного образу при проектуванні систем моделей одягу високої художньої виразності на основі використання різних творчих джерел;
- оволодіння загальними основами культури творчо-конструкторської діяльності (проектної, конструкторско-технологічної, естетичної);
- опанування методами розробки нових конструкторських рішень різних силуетних форм, різного асортименту і призначення виробів з різних конструктивних матеріалів;
- опанування об'єктивними закономірностями формоутворення і пов'язаних з ними засобів конструювання будь-якої форми швейних виробів;
- оволодіння вміннями використовувати на практиці творчі методи проектування при розробці та виготовленні креативних та промислових колекцій одягу,
- оволодіння вміннями знаходити та аналізувати інформацію з різних джерел для вирішення наукових і творчих завдань в галузі

професійної діяльності, прогнозування якості на всіх етапах дизайн-проектування і виготовлення виробів.

Зміст навчальної дисципліни:

Креативний дизайн в індустрії моди

Методи творчості та винахідництва для пошуку нових креативних ідей костюма. Креативний простір.

Науковий та технічний прогрес – джерело креативного дизайну одягу.

Нетрадиційні матеріали в креативному дизайні одягу. Новітні матеріали та технології в дизайні одягу. Електроніка від Hussein Chalayan. Оригамі та одяг. Сюрреалізм від Mary Katrantzou. Одяг з recycled fabrics від Gary Harvey. Креативний одяг з паперу Jum Nakaо. Одяг друкований на 3D принтері.

Форма костюму і матеріал

Художнє проектування одягу та аксесуарів. Дизайн текстилю та інших матеріалів для ексклюзивного одягу та аксесуарів.

Види навчальної діяльності:

Вид роботи	Денна форма	Заочна форма
Всього аудиторних годин, з яких:	64	–
– лекційні заняття, год.	32	–
– лабораторні заняття, год.	-	–
– практичні заняття, год.	32	–
– семінарські заняття, год.	-	–
Самостійна робота, год.	116	–
Загальний обсяг годин	180	–
КП/КР	-	–
Форма підсумкового контролю:		
– екзамен	-	–
– залік	у 8 семестрі	–

Місце навчальної дисципліни у структурно-логічній схемі:

Перелік навчальних дисциплін, на яких базується вивчення даної дисципліни	Місце навчальної дисципліни в структурі навчального плану	Перелік навчальних дисциплін, які спирається на дану дисципліну
Основи композиції, Історія костюму і моди, Фешн-ілюстрація, Матеріали сучасного дизайну	Креативний дизайн одягу вивчається на IV курсі, у 8 семестрі	Художнє проектування костюма, у процесі підготовки бакалаврської роботи

Опис навчальної дисципліни ВВ2.3 (6)

«Лозоплетіння»

Обсяг навчального часу: 3 кредити ECTS, 90 годин.

Мета навчальної дисципліни: формування у студентів знань і вмінь з художнього лозоплетіння традиційних декоративно-вжиткових виробів та використання лозоплетіння в сучасному меблевому виробництві.

Предмет вивчення: лозоплетіння в дизайні меблів

Завдання навчальної дисципліни:

- оволодіння різними техніками лозоплетіння;
- формування знань про фізико-механічні властивості різних порід лози;
- здатність прикладати свої знання і вміння в дизайнерські розробки та практичне виготовлення меблів і декоративно-вжиткових речей;
- розвиток творчої особистості студента засобами традицій народного мистецтва та сучасного дизайну.

Зміст навчальної дисципліни:

Лозоплетіння в декоративно-вжитковому мистецтві

З історії лозоплетіння. Види лози і її властивості. Заготівля, зберігання й підготовка лози для роботи. Техніки плетіння з лози. Інструменти і

пристосування. Формотворення об'ємних об'єктів. Традиції лозоплетіння в Україні.

Лозоплетіння в меблевому виробництві

Використання лози в сучасному формотворенні м'яких й об'єктів інтер'єру. Використання в лозоплетінні інших конструкційних матеріалів рослинного походження.

Види навчальної діяльності:

Вид роботи	Денна форма	Заочна форма
Всього аудиторних годин, з яких:	45	–
– лекційні заняття, год.	16	–
– лабораторні заняття, год.	-	–
– практичні заняття, год.	29	–
– семінарські заняття, год.	-	–
Самостійна робота, год.	45	–
Загальний обсяг годин	90	–
КП/КР	-	–
Форма підсумкового контролю:		
– екзамен	-	–
– залік	у 6 семестрі	–

Місце навчальної дисципліни у структурно-логічній схемі:

Перелік навчальних дисциплін, на яких базується вивчення даної дисципліни	Місце навчальної дисципліни в структурі навчального плану	Перелік навчальних дисциплін, які спирається на дану дисципліну
Матеріали сучасного дизайну, Художня обробка деревини	Лозоплетіння вивчається на III курсі, у 6 семестрі	Основи проектування і моделювання меблів, Креативний дизайн сучасних меблів

Опис навчальної дисципліни ВВ2.3 (6)

«Декупаж»

Обсяг навчального часу: 3 кредити ECTS, 90 годин.

Мета навчальної дисципліни: набуття студентами необхідних знань і навичок художнього оформлення поверхонь у техніці декупаж.

Предмет вивчення: декупаж в сучасному дизайні

Завдання навчальної дисципліни:

- уявлення про історичний розвиток декупажу та використання його в сучасному дизайні;
- формування у студентів практичних навичок з виконання декупажу;
- здатність реалізовувати технології створення декупажу в об'єктах дизайну.

Зміст навчальної дисципліни:

Декупаж - національна стилістика різних країн світу.

Витоки декупажу. Декупаж у країнах Європи. Поширення декупажу в Америці. Використання декупажу в сучасному дизайні.

Види декупажу. Техніка виконання

Прямий декупаж. Об'ємний декупаж. Художній декупаж. Декопатч.

Стилі декупажу

Прованс. Шеббі-шик. Етнічний стиль. *Симпл-сіт. Printroom.*

Декоративні ефекти.

Кракелюр. Патинування. Тонування. Поталь.

Декорування за допомогою декупажу

Декупаж дерев'яних поверхонь (пано). Декупаж скляних поверхонь. Декупаж металевої поверхні (лійка). Декупаж керамічних виробів, декупаж скляних поверхонь. Прийоми декорування виробу під мармур, золото, лазурит.

Види навчальної діяльності:

Вид роботи	Денна форма	Заочна форма
Всього аудиторних годин, з яких:	33	–
– лекційні заняття, год.	12	–
– лабораторні заняття, год.	-	–
– практичні заняття, год.	21	–
– семінарські заняття, год.	-	–
Самостійна робота, год.	57	–
Загальний обсяг годин	90	–
КП/КР	-	–
Форма підсумкового контролю:		
– екзамен	-	–
– залік	у 7 семестрі	–

Місце навчальної дисципліни у структурно-логічній схемі:

Перелік навчальних дисциплін, на яких базується вивчення даної дисципліни	Місце навчальної дисципліни в структурі навчального плану	Перелік навчальних дисциплін, які спирається на дану дисципліну
Основи композиції, Матеріали сучасного дизайну	Декупаж вивчається на IV курсі, у 7 семестрі	Креативний дизайн сучасних меблів

Опис навчальної дисципліни ВВ2.3 (6)

«Креативний дизайн сучасних меблів»

Обсяг навчального часу: 6 кредитів ECTS, 180 годин.

Мета навчальної дисципліни: формування системи знань та вмінь зі створення проектних рішень унікальних меблів, розвиток уяви на пошук ідеї та її практичне втілення при розв'язуванні композиційних задач.

Предмет вивчення: розробка креативних меблів

Завдання навчальної дисципліни:

- опанування об'єктивними закономірностями формоутворення і пов'язаних з ними засобів конструювання будь-якої форми меблів;
- оволодіння вміннями проводити аналіз композиційних елементів конструкції,
- оволодіння вміннями використовувати на практиці творчі методи проектування при розробці та виготовленні креативних меблів,
- оволодіння вміннями знаходити та аналізувати інформацію з різних джерел для вирішення наукових і творчих завдань в галузі професійної діяльності, прогнозування якості на всіх етапах дизайн-проектування і виготовлення меблів.

Зміст навчальної дисципліни:

Об'єкти інтер'єру з деревини природніх форм.

Історичні відомості по використанні деревини природніх форм для виготовлення об'єктів інтер'єру. Сучасні розробки ексклюзивних меблів з деревини природніх форм. Заготівля і обробка природного рослинного матеріалу для виготовлення ексклюзивних меблів. Породи деревини з котрих доцільно заготовляти конструкційно-декоративний матеріал природніх форм для виготовлення об'єктів інтер'єру. Види з'єднань частин таких меблів. Підбір, природнього матеріалу, пошук образів, виготовлення декоративних арт-об'єктів для архітектурного середовища.

Створення функціональних дизайн-об'єктів з деталей і частин машин, механізмів, приладів, пристосувань для виставкових залів, офісів, житлових інтер'єрів.

Сучасні тенденції у створенні меблів і інших об'єктів інтер'єру у стилі «техно». Розробки провідних дизайнерів дизайн-об'єктів з використанням деталей і частин машин, механізмів, приладів, пристосувань для оформлення виставкових залів, офісів, житлових інтер'єрів. Розробка і виготовлення меблів і декоративних елементів з деталей, вузлів, механізмів і частин

машин.

Види навчальної діяльності:

Вид роботи	Денна форма	Заочна форма
Всього аудиторних годин, з яких:	64	–
– лекційні заняття, год.	32	–
– лабораторні заняття, год.	-	–
– практичні заняття, год.	32	–
– семінарські заняття, год.	-	–
Самостійна робота, год.	116	–
Загальний обсяг годин	180	–
КП/КР	-	–
Форма підсумкового контролю:		
– екзамен	-	–
– залік	у 8 семестрі	–

Місце навчальної дисципліни у структурно-логічній схемі:

Перелік навчальних дисциплін, на яких базується вивчення даної дисципліни	Місце навчальної дисципліни в структурі навчального плану	Перелік навчальних дисциплін, які спирається на дану дисципліну
Історія інтер'єру та дизайн меблів, Основи проектування і моделювання меблів	Креативний дизайн сучасних меблів вивчається на IV курсі, у 8 семестрі	при проходженні художньо-проектної переддипломної практики та у процесі підготовки бакалаврської роботи

ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

РИСУНОК З ОСНОВАМИ ПЛАСТИЧНОЇ АНАТОМІЇ

освітнього рівня бакалавр

галузі знань 01 Освіта

спеціальності 015 Професійна освіта. Дизайн

Шифр за навчальним планом ПН 04

Пояснювальна записка

Програма нормативної навчальної дисципліни «Рисунок з основами пластичної анатомії» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців освітнього рівня бакалавр, галузі знань 01 Освіта, спеціальності 015 Професійна освіта. Дизайн.

Предмет вивчення навчальної дисципліни є принципи і методи зображення різних об'єктів графічними техніками від простого (геометричних форм) до складного (людини).

Міждисциплінарні зв'язки: Навчальна дисципліна «Рисунок з основами пластичної анатомії» вивчається на основі шкільних предметів «Малювання» та «Креслення», паралельно з вивченням взаємодоповнюючих дисциплін «Основи композиції», «Живопис з основами кольорознавства» та «Історія мистецтва», а також є базовою в подальшому вивченні дисциплін «Основи декоративно-прикладного мистецтва», «Художній текстиль», «Фешн-ілюстрація», «Інтер'єр-рисунок» та ін.

Мета і завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Рисунок з основами пластичної анатомії» є формування у студентів свідомого ставлення до зображення природи, розуміння будови форми і вміння зображати її засобами лінії, світлотіні і тонів; професійна підготовка фахівця з високим рівнем художньої майстерності для самостійного творчого вирішення графічних дизайн-проектів.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Рисунок з основами пластичної анатомії» є:

- формування системи знань з основ пластичної анатомії людини та навчання студентів правильному зображенню дійсності від найпростіших геометричних тіл як основи всіх існуючих форм мертвої і живої природи (натюрморт, пейзаж.) до складного – людини.

- оволодіння вміннями застосовувати отримані знання для малювання фігури людини з природи і по пам'яті в різних рухах і позах;

- розвиток творчих здібностей та просторового мислення в ході малювання з натури, цільного бачення.
- вироблення творчого підходу до створення художнього образу засобами академічного рисунка;
- набуття необхідних практичних навичок для досягнення композиційної цілісності.

Основні результати навчання і компетентності згідно з вимогами освітньо-професійної програми:

№ з/п	Результати навчання	Компетентності
1.	<p>Знання:</p> <ul style="list-style-type: none"> •технічних засобів використання різних матеріалів: олівець, ретуш, вугілля, сангіна тощо; •основ про будову форми, пропорції, світлотіні; •перспективи як способу зображення на площині або на кривій поверхні об'ємних предметів такими, якими вони бачаться з певної точки спостереження; •будови і пропорції людської фігури, її кістково-м'язової основи; •пластичної анатомії, конструкції фігури людини; •пластичних особливостей зовнішності: пропорції обличчя, голови, фігури людини, типи конституції, типи статури. •методів рисунку “обрубковка”, “наскрізного” рисування, геометричного (зовнішнього) обґрунтування моделі зображення; •методів візурування – “методу горизонталей”, “методу вертикалей”; •теорії закономірностей руху світлотіні по формі, а також тонових градацій, контрастів у рисунку. <p>Вміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • застосовувати на практиці методи рисунку “обрубковка”, “наскрізного” рисування, геометричного (зовнішнього) обґрунтування моделі зображення; •застосовувати на практиці метод візурування – “метод горизонталей”, “метод вертикалей”; 	Образотворча

	<ul style="list-style-type: none"> • виконувати начерки з різних положень; • знаходити і виражати взаємозв'язок природи з оточенням; • грамотно зображати опорно-руховий апарат людини та її пластику; • аналізувати і виразно відтворювати конкретний пластичний зміст природи з урахуванням цільності усіх складових: простору, середовища, пропорцій та об'ємної форми, освітлення, фактури матеріалу. 	
	<p>Знання:</p> <ul style="list-style-type: none"> • загальних закономірностей розвитку мистецтва; • видів та жанрів мистецтва, особливостей художньо-образної мови мистецтв; • художньо-образної сфери, яка найбільш яскраво відображає саме естетичне у сприйнятті та свідомості людини. <p>Вміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • добувати, розширювати та поглиблювати знання, удосконалювати практичні уміння і навички в області образотворчого і практичного мистецтва; • створювати ідеальні еталони, що забезпечують високі естетичні, етичні й інтелектуальні оцінки. 	Художньо- естетична

II. Примірний тематичний план

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 12 кредитів ЄКТС 360 годин.

№ з/п	Назва модулів і тем	Кількість годин				
		Всього	Аудиторні години			Самостійна робота
			Всього аудиторних	Лекції	Лабораторні	
	Модуль I. Науково-теоретичні основи рисунка.	90	51	5	46	39
	Форма, об'єм, конструкція					
1.	Тема 1.1. Мета і завдання академічного рисунку. Форма, об'єм, конструкція	5	3	1	2	2

№ з/п	Назва модулів і тем	Кількість годин				
		Всього	Аудиторні години			Самостійна робота
			Всього аудиторних	Лекції	Лабораторні	
2.	Тема 1.2. Поняття про світло, тінь. Тональна техніка штрихування	5	3	1	2	2
3.	Тема 1.3. Основні положення теорії лінійної перспективи	18	9	1	8	9
4.	Тема 1.4. Пропорції і їх значення в рисунку. Пропорційні відносини натури і зображення	62	36	2	34	26
Види контролю	<i>Вхідний контроль</i>					
	<i>Контроль на аудиторних заняттях</i>					
	<i>Контроль самостійної роботи</i>					
	<i>Модульна контрольна робота</i>					
	Модуль II. Способи перспективного зображення різноманітних форм	90	51	4	47	39
5.	Тема 2.5. Складний побутовий натюрморт	14	8		8	6
6.	Тема 2.6. Перспективне зображення стільця (стілець + драпіровка) у інтер'єрі	16	10	2	8	6
7.	Тема 2.7. Натюрморт в інтер'єрі	15	9		9	6
8.	Тема 2.8. Перспективне зображення інтер'єру	32	18	2	16	14
9.	Тема 2.9. Пейзаж. Етюд	13	6		6	7
Види контролю	<i>Контроль на аудиторних заняттях</i>					
	<i>Контроль самостійної роботи</i>					
	<i>Модульна контрольна робота</i>					
Підс. конгр.	ЗАЛІК					
	Модуль III. Пластична анатомія – вивчення і зображення голови людини	90	51	6	45	39
10.	Тема 3.10. Пластична анатомія кісток черепа. Пластична анатомія скелета шиї	10	4	2	2	6
11.	Тема 3.11. Пластична анатомія м'язів голови і шиї	10	4	2	2	6
12.	Тема 3.12. Пластична анатомія ока, вуха, носа, рота	34	21	2	19	13
13.	Тема 3.13. Рисунок гіпсової голови. Екорше. Обрубковка. Венера	36	22		22	14
Види контролю	<i>Контроль на аудиторних заняттях</i>					
	<i>Контроль самостійної роботи</i>					
	<i>Модульна контрольна робота</i>					
	Модуль IV. Пластична анатомія фігури людини	90	34	3	31	56
24.	Тема 4.14. Пластична анатомія. Грудна клітка. Хребетний стовп. Таз	12	2	1	1	10

№ з/п	Назва модулів і тем	Кількість годин				
		Всього	Аудиторні години			Самостійна робота
			Всього аудиторних	Лекції	Лабораторні	
25.	Тема 4.15. Анатомія кісток верхніх і нижніх	13	3		3	10
26.	Тема 4.16. Рисунок скелета. Пластична анатомія м'язів	16	4	1	3	12
27.	Тема 4.17. Пропорції тіла людини	25	13	1	12	12
28.	Тема 4.18. Фігура людини з натури	24	12		12	12
Види контролю	<i>Контроль на аудиторних заняттях</i>					
	<i>Контроль самостійної роботи</i>					
	<i>Модульна контрольна робота</i>					
Підсумк. контроль	ДИФЕРЕНЦІЙОВАНИЙ ЗАЛІК					
Всього годин:		36	187	18	169	173

III. Зміст навчальної дисципліни за модулями і темами:

МОДУЛЬ I. НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РИСУНКА.

ФОРМА, ОБ'ЄМ, КОНСТРУКЦІЯ

Тема 1.1. Мета і завдання академічного рисунку. Форма, об'єм, конструкція

Визначення основних завдань академічного рисунку. Форма, об'єм, конструкція в рисунку та їх засоби вираження, закони світлотіні. Основи перспективи. Композиція. Основи конструктивно-структурної побудови об'ємних геометричних тіл.

Тема 1.2. Поняття про світло, тінь. Тональна техніка штрихування

Основні закономірності світла, тіні. Виявлення об'єму предмета за допомогою світлотіні. Виявлення світлотіньових контрастів, пів-тіней. Класифікація штриховки.

Тема 1.3. Основні положення теорії лінійної перспективи

Лінійна перспектива, як наука. Короткі відомості з історії розвитку

перспективи. Закономірності перспективного змінення форми одного і декількох предметів.

Рисунок геометричної фігури «Куб»

Побудова геометричної фігури з натури; на основі пройденого матеріалу застосування законів перспективи, пропорцій і світлотіней.

Тема 1.4. Пропорції і їх значення в рисунку. Пропорційні відносини натури і зображення

Важливість і значимість пропорцій. Принципи пропорційної співмірності, як неодмінна умова формування обліку предмета.

Натюрморт з геометричних фігур.

Компоновка. Закономірності побудови на основі пропорцій, конструкції, перспективи та світлотіней

Рисунок драпіровки. Складки тканини.

Зображення тканини, передача об'єму складок на основі світлотіні.

Простий побутовий натюрморт.

Натюрморт з трьох побутових речей. Визначення закономірностей пропорційних співвідношень. Робота над деталями.

Рисунок архітектурних деталей (Іонічна капітель).

Рисунок з натури. Робота над баченням конструктивних закономірностей побудови декоративних деталей взаємозв'язаних з конструктивною основою самої капітелі.

МОДУЛЬ II. СПОСОБИ ПЕРСПЕКТИВНОГО ЗОБРАЖЕННЯ РІЗНОМАНІТНИХ ФОРМ

Тема 2.5. Складний побутовий натюрморт

Зображення композиції зі семи предметів. Різноманітність текстури предметів. Контрастність та насиченість принтів драпіровок. Додаткове освітлення. Деталізація роботи.

Тема 2.6. Перспективне зображення стільця (стілець + драпіровка)

Застосуванням перспективних правил зобразити стілець. Композиційне

розташування стільця. Конструктивне зображення стільця та драпіровки.

Тема 2.7. Натюрморт в інтер'єрі

Вивчення реального просторового положення приміщення. Аналіз Закономірностей пропорційних співвідношень приміщення до натюрморту. Конструктивно закомпонувати на площині аркуша композицію. Завершити роботу способом класичного штрихування.

Тема 2.8. Перспективне зображення інтер'єру

Аналіз помилок попереднього зображення інтер'єру. Корективи в перспективній побудові по відношенню до глядацького сприймання зображуваного приміщення. Застосування двох ліній горизонту та декількох точок сходу.

Екстер'єрні замальовки.

Аналіз художніх творів. Різновиди графічних технік. Композиційне вирішення. Завдання виконується на раніше заготовлених ескізах з натури.

Тема 2.9. Пейзаж. Копія відомих майстрів

Вивчення творчості відомих майстрів. Поняття стилю. Аналіз, копіювання художнього стилю.

МОДУЛЬ III. ПЛАСТИЧНА АНАТОМІЯ – ВИВЧЕННЯ І ЗОБРАЖЕННЯ ГОЛОВИ ЛЮДИНИ

Тема 3.10. Пластична анатомія кісток черепа. Пластична анатомія скелета шиї

Вивчення закономірностей пропорційних співвідношень деталей черепа та скелета шиї. Конструктивні зв'язки між ними і відображення взаєморозміщення окремих частин та об'ємів у просторі. Рисунок черепа у трьох ракурсах. Замальовки скелета шиї.

Тема 3.11. Пластична анатомія м'язів голови і шиї

Вивчення закономірностей пропорційних співвідношень м'язів голови і шиї. Пластичне значення поверхнево розташованих м'язів. Замальовка м'язів голови і шиї.

Тема 3.12. Пластична анатомія ока, вуха, носа, рота

Анатомічні особливості носу. Зовнішній ніс. Форма губ. Чотири типи губ. Залежність форми губ від форми нижньої та верхньої щелепи. Зовнішня форма вушної раковини. Форма, будова і розташування ока.

Рисунок гіпсового зліпка носа Давида.

Аналіз форми. Лінійно-конструктивне зображення. Закономірності побудови форми носа.

Рисунок гіпсових очей Давида.

Аналіз форми очей. Формоутворення. Побудова. Закономірності побудови форми очей.

Рисунок гіпсових губ Давида.

Послідовність відтворення натури. Закономірність побудови. Аналіз.

Рисунок гіпсового вуха Давида.

Структура побудови. Аналіз форми. Закономірності побудови.

Тема 3.13. Рисунок гіпсової голови. Екорше, Обрубовка, Сократ

Виконання пропорційної об'ємно-конструктивної схеми побудови. Уточнення композиційних мас окремих частин та об'ємів. Деталізація форми та виявлення за допомогою лінійної та легкої тональної обробки характерних особливостей гіпсової голови. Детальна проробка ближніх планів.

МОДУЛЬ ІV. ПЛАСТИЧНА АНАТОМІЯ ФІГУРИ ЛЮДИНИ

Тема 4.14. Пластична анатомія. Грудна клітка. Хребетний стовп.

Таз

Хребетний стовп. Вигини хребетного стовпу. Виконання рисунку хребта у трьох проекціях. Форма і будова грудної клітки. Значення грудної клітини. Виконання рисунку грудної клітки у трьох проекціях. Форма і будова тазового поясу. Замальовки тазу.

Тема 4.15. Анатомія кісток верхніх і нижніх кінцівок

Структура верхньої кінцівки. Склад скелета верхніх кінцівок людини. Значення тазового поясу у забезпеченні опори і рухливості вільних верхніх

кінцівок. Склад скелета нижніх кінцівок. Замальовки кісток верхніх і нижніх кінцівок.

Пластична анатомія м'язів верхніх і нижніх кінцівок.

Чотири відділи верхніх кінцівок: м'язи тислового поясу, м'язи плеча, передпліччя і кисті. М'язи, що забезпечують рухи нижніх кінцівок, розташовуються на кістках тазу, стегна, гомілки і стопи. Замальовки м'язів верхніх і нижніх кінцівок.

Тема 4.16. Рисунок скелета. Пластична анатомія м'язів тулуба

Конструктивні особливості скелета людини. Замальовки кісток, суглобів і з'єднань. Функціональне значення скелета. Функції скелета. Пластична анатомія м'язів тулуба. Малювання м'язистих структур.

Тема 4.17. Пропорції тіла людини

Квадрат древніх: відношення ширини розпростертих рук до зростання. Канон Леонардо да Вінчі. Одиниця виміру – голова, укладена у фігурі вісім разів. Виконання рисунку пропорцій тіла людини, користуючись каноном Леонардо да Вінчі. Види руху тіла людини, пов'язані з пересуваннями у просторі: ходіння, біг, стрибки. Основні положення тіла людини.

Рисунок гіпсової фігури Геракла.

Композиція рисунка, розміщення загальної форми фігури на аркуші. Зображення за правилами конструктивної побудови, взаємозв'язок з загальною формою, передача пропорцій фігури Геракла. Уточнення пропорцій, тональна проробка форми. Етап узагальнення, єдність частин цілого.

Тема 4.18. Фігура людини з натури

Зображення портрета за правилами конструктивної побудови, взаємозв'язок деталей голови з загальною формою, передача пропорцій та характерних рис людини. Деталізація. Етап узагальнення, використовуючи прийом «широкого бачення» коректується уся попередня робота.

IV. Засоби діагностики успішності навчання

Вхідний контроль – тестування.

Контроль на аудиторних заняттях - перевірка аудиторних робіт з аналізом помилок.

Контроль самостійної роботи – перегляд робіт з аналізом помилок.

Модульна контрольна робота – тестування, усне опитування, творча робота, перегляд творчих робіт.

V. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Підсумкова атестація з навчальної дисципліни «Рисунок з основами пластичної анатомії» проводиться на проміжному та завершальному етапах її вивчення у формі *заліку та диференційованого заліку*.

VI. Інформаційні джерела для вивчення навчальної дисципліни

6.1. Основна

1. Аккизов К. Учимся рисовать. Шаг за шагом – Харьков: Книжный Клуб «Клуб Семейного Досуга», 2010. – 128с., ил.
2. Белинский П. А. Академический рисунок. Наброски: учебно-методическое пособие. – М.: Москва академия образования Натальи Несмтеровой, 2009. – 160 с.
3. Гордон Л. Рисунок. Техника рисования головы человека/ Перевод с англ. Е. Зайцевой. – М.: Изд-во Эксмо, 2004. – 120с.
4. Кирцер Ю. М. Рисунок и живопись: Учебное пособие.- 4-еизд. «Стереотип» / Ю. М. Кирцер – М.: Высшая школа: Издательский центр «Академия», 2001. – 27с.
5. Ли Н. Г. Рисунок. Основы ученого академического рисунка [Текст]: / Ли Н. Г. – М.: Издательство Эксмо, 2005. - 477с.
6. Лушников Б. В. Рисунок. Портрет: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. – М.: Гуманит. изд. Центр ВЛАДОС, 2004 – 144с.:ил.

7. Попов М. Т. Альбом: рисунок, живопись / М. Т. Попов – К. : ТОВ «Європа Прінт», 2008. – 134с.
8. Фролов О. П. Проблемы повышения качества обучения рисунку в образовательном процессе ВУЗа / О. П. Фролов, - «Дизайн-освіта 2009».- Харків: ХДАДМ , 2009. - 160 с.
9. Чиварди Д. Практическая энциклопедия художника. Лицо и голова человека. Анатомия, морфология, мимика. Пособие для художников / Пер. Г. Семеновой. – М.: Изд-во Эксмо, 2005. – 240 с., ил.
10. Чиварди Дж. Рисунок. Обнаженная натура. Полный курс / Д. Чиварди. – М.: ЭКСМО, 2009. – 224 с.
11. Ятченко Ю. М. Мистецтво рисунка / Ю. М. Ятченко. – К: НАУ, 2005. – 60 с.

6.2. Додаткова

1. Авсиян О. А. Натура и рисование по представлению. [Текст] :О.А. Авсиян – М.: Изобразительное искусство 1985. – 144с.
2. Аксенов К. Н. Рисунок. (В помощь начинающему художнику -- оформителю) / Н. К. Аксенов. – М . : Плакат, 1987. - 192с.
3. Анисимов Н. Н. Основы рисования: Учебное пособие для вузов. – М.: Стройиздат, 1974.
4. Баммес Г. Анатомия для художников. [Текст]: Баммес Г - Дрезден, 1982.- 386с.
5. Барщ А. наброски и зарисовки. / А. Барщ - М . : Искусство, 1970. - 164 с.
6. Беда Г. В. Основы изобразительной грамоты: рисунок, живопись, композиция: Учебное пособие для студентов педагогических институтов по специальности 21.09 «Черчение, рисование и труд». – 2-е изд., перераб. и доп. 12 – М.: Просвещение, 1981.
7. Гордон Л. Рисунок. Техника рисования головы человека. / Л. Гордон - М.: Эксмо-Пресс, 2000 – 120с.

8. Гордон Л. Рисунок. Техника рисования фигуры человека. / Л.Гордон - М. : Эксмо-Пресс, 2000 – 144с.
9. Иконников А. В. Искусство, среда, время. [Текст]: А. В. Иконников. - М.: «Советский художник», 1985. -336 с.
10. Любимов Л. Искусство древнего мира. [Текст]: Л. Любимов. - М.: «Просвещение», 1980. -320 с.
11. Молева Н. М. Выдающиеся русские художники-педагоги./ Н. М. Молева-М., Высшая школа, 1991.-344с.
12. Рабинович М. И. Пластическая анатомия [Текст]: / Рабинович М. И. - 2-е изд. – М.: Изобразительное искусство 1985. – 128 с.
13. Ратнічін В. М. Перспектива. – 2ге вид./ В. М. Ратнічін. - К.: Вища школа,1977. -90с. 21
14. Рисунок:[Учебн. Пособие для худож.-граф. фак. пед. ин-тов/ А. М. Серов, Н. Н. Ростовцев, В. С. Кузин и др.]; Под ред. А. М. Серова. – М.: “Просвещение”, 1975. – 271с.: ил.
15. Ростовцев Н. Н. Академический рисунок. Учебник для студентов худож.- граф. фак. пединституты – 3-е изд. дополн. / Н. Н. Ростовцев – М.: Просвещение, 1995.- 239с.
16. Ростовцев Н. Н. Очерки по истории методов преподавания рисунка / Н. Н. Ростовцев, – М.: Просвещение,-1983.-240с.
17. Ростовцев Н. Н. Рисование головы человека. Учебное пособие – / Н. Н. Ростовцев - М.,Изобразительное и-во, 1989.- 304с.
18. Ростовцев Н. Н. Учебный рисунок [Текст]: Учебник. 2-е изд., перераб. / Ростовцев Н. Н. – М.: Просвещение, 1985. – 256 с.
19. Сапего. Предмет и форма. [Текст]: Сапего. - М.: «Советский художник», 1984. -304с.
20. Учебный рисунок в Академии художеств [Текст]: Альбом под ред. Б. С. Угарова /– М.: «Изобразительное искусство», 1990. -160с.
21. Шембель А. Ф. Основы рисунка: Учеб. для проф. учеб. заведений.– М.: Высш. шк., 1994. – 159с.: ил.

22. Шембель Л. Ф. Основы рисунка: Учебник для профессиональных учебных заведений. – М. Высшая школа, 1994.

6.3. Інформаційні ресурси

http://www.booksgid.com/drawing_painting/15541-osnovy-uchebnogo-akademicheskogo.html	Николай Ли. Основы учебного академического рисунка.
http://www.booksgid.com/drawing_painting/29467-risunok.-khudozhestvennyjj-portret..html	Рисунок. Художественный портрет.
http://www.booksgid.com/drawing_painting/44050-golova-cheloveka.-osnovy-uchebnogo.html	Н.Г. Ли. Голова человека. Основы учебного академического рисунка.
http://www.twirpx.com/file/159818/	Баммес Г. Изображение человека.
http://www.booksgid.com/drawing_painting/28138-shembel-a.-f.-osnovy-risunka.html	Шембель А.Ф. Основы рисунка.
http://www.nbu.gov.ua/	Національна бібліотека України імені В. В. Вернадського
www.dnpb.gov.ua/	Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського
http://pidruchniki.ws/	Бібліотека українських підручників

МАТЕРІАЛИ СУЧАСНОГО ДИЗАЙНУ**ПРОГРАМА**

нормативної навчальної дисципліни

освітнього ступеня бакалавр

галузі знань 01 Освіта / Педагогіка

спеціальності 015 Професійна освіта

(за спеціалізацією «Дизайн»)

Шифр за навчальним планом ПП 2.03

I. Пояснювальна записка

Програма нормативної навчальної дисципліни «Матеріали сучасного дизайну» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців освітнього ступеня бакалавр, галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізацією «Дизайн»).

Предметом навчальної дисципліни «Матеріали сучасного дизайну» є вивчення основних видів матеріалів (будівельних, оздоблювальних, текстильних та ін.), їх будови та властивостей.

Міждисциплінарні зв'язки: Навчальна дисципліна «Матеріали сучасного дизайну» вивчається на основі дисциплін: «Теорія та історія дизайну», «Історія мистецтва», «Основи композиції». У свою чергу «Матеріали сучасного дизайну» лежать в основі вивчення дисциплін «Основи макетування і моделювання», «Основи декоративно-прикладного мистецтва», «Художній метал», «Художня обробка деревини», «Художня кераміка», «Художній текстиль», «Робота в матеріалі», при виконанні курсової роботи з проектування і бакалаврської роботи.

Мета навчальної дисципліни «Матеріали сучасного дизайну» - ознайомлення з матеріальною основою сучасної дизайнерської практики для художньо і технічно грамотного та економічно доцільного використання матеріалів в сучасному дизайні.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Матеріали сучасного дизайну» є:

- вивчення сучасних технологій виготовлення й використання різних матеріалів у сфері дизайну;
- вивчення властивостей матеріалів через знайомство зі спеціальною літературою та безпосередньо зі зразками матеріалів;
- вивчення закономірностей зміни якостей матеріалу при теплових, механічних, фізико-хімічних і інших зовнішніх впливах;
- проведення практичних випробувань матеріалів;

- використання відомих і нових матеріалів для "естетизації" навколишнього середовища;
- засвоєння знань з матеріалів, що надасть студентам можливість розрізняти вироби за походженням, засобом декорування та пластикою побудови форми;
- вироблення навичок роботи з різноманітними матеріалами, засвоєння інформації про їх технологічні та інші властивості;
- формування системи знань і вмінь з технології ведення роботи;
- виховання здатності до самостійної творчої діяльності: вміння задалегідь обмірковувати завдання, знаходити рішення, яке максимально відповідає творчому завданню;
- виховування у студентів працьовитості, відповідальності до виконання творчих завдань, дисциплінованості, самостійності.

Основні результати навчання і компетентності згідно з вимогами освітньо-професійної програми:

№ з/п	Результати навчання	Компетентності
1	<p>Знання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - змісту навчальної дисципліни «Матеріали сучасного дизайну» для майбутньої професійної діяльності в галузі освіти та у сфері дизайну; - міжпредметних зв'язків з іншими дисциплінами. <p>Вміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> - проводити дослідницьку роботу у відповідній галузі науки та пропонувати різні погляди на досліджуваний матеріал. 	<p>Предметно-методологічна компетентність</p>
2	<p>Знання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - матеріалів за походженням, технології їх виготовлення; - зміст основних термінів та понять в галузі матеріалознавства, які використовуються у професії дизайнера <p>Вміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> - визначати властивості та здійснювати добір матеріалів для об'єктів дизайну. - контролювати додержання технологічної дисципліни і правил експлуатації технологічного обладнання та інструментів, дотримуватись вимог з охорони праці, протипожежної безпеки, захисту довкілля при роботі з матеріалами. 	<p>Проектна компетентність</p>

II. Примірний тематичний план

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 6 кредитів ЄКТС 180 годин.

№ з/п	Назва модулів і тем	Кількість годин				
		Всього	Аудиторні			Самостійна робота
			Всього ауд.	Лекції	Лабораторні	
	Модуль I. Основи архітектурного матеріалознавства	60	18	12	6	42
1	Тема 1.1. Взаємозв'язок архітектури і будівельних	16	2	2	-	14
2	Тема 1.2. Будівельні матеріали: склад, структура, властивості	21	7	4	3	14
3	Тема 1.3. Будівельні матеріали різного функціонального призначення	23	9	6	3	14
Види контролю	<i>Вхідний контроль</i>					
	<i>Контроль на аудиторних заняттях</i>					
	<i>Контроль самостійної роботи</i>					
	<i>Захист лабораторних робіт</i>					
	<i>Модульна контрольна робота</i>					
	Модуль II. Цільове призначення будівельних та оздоблювальних матеріалів в сучасному інтер'єрі	60	18	12	6	42
4	Тема 2.4. Напільні покриття	10	3	2	1	7
5	Тема 2.5. Стінові декоративні покриття	10	3	2	1	7
6	Тема 2.6. Міжкімнатні перегородки	10	3	2	1	7
7	Тема 2.7. Стелі	10	3	2	1	7
8	Тема 2.8. Освітлення в інтер'єрі	10	3	2	1	7
9	Тема 2.9. Сантехнічне обладнання	10	3	2	1	7
Види контролю	<i>Контроль на аудиторних заняттях</i>					
	<i>Контроль самостійної роботи</i>					
	<i>Захист лабораторних робіт</i>					
	<i>Модульна контрольна робота</i>					
	Модуль III. Сучасні матеріали в меблевій та легкій промисловості	60	32	10	22	28
10	Тема 3.10. Натуральна деревина, деревні матеріали	9	5	2	3	4
11	Тема 3.11. Меблевий пластик	7	4	1	3	3
12	Тема 3.12. Скло і дзеркала	7	4	1	3	3
13	Тема 3.13. Штучний камінь	7	4	1	3	3
14	Тема 3.14. Матеріали для формування м'яких елементів меблів. Покривні (технічні) й оббивні	1	1	1	-	6
15	Тема 3.15. Текстиль в інтер'єрі та в легкій промисловості	8	5	2	3	3
16	Тема 3.16. Штучна та натуральна шкіра в інтер'єрі та в легкій промисловості	7	4	1	3	3

№ з/п	Назва модулів і тем	Кількість годин				
		Всього	Аудиторні			Самостійна робота
			Всього ауд.	Лекції	Лабораторні	
17	Тема 3.17. <i>Натуральне та штучне хутро в інтер'єрі та в легкій промисловості. Дизайнерські вироби з вовни.</i>	7	4	1	3	3
Види контролю	<i>Контроль на аудиторних заняттях</i>					
	<i>Контроль самостійної роботи</i>					
	<i>Захист лабораторних робіт</i>					
	<i>Модульна контрольна робота</i>					
Підс. контроль	ЕКЗАМЕН					
Всього годин:		180	68	34	34	112

III. Зміст навчальної дисципліни за модулями і темами

МОДУЛЬ I. ОСНОВИ АРХІТЕКТУРНОГО МАТЕРІАЛОЗНАВСТВА

Тема 1.1. Взаємозв'язок архітектури і будівельних матеріалів

Взаємозв'язок архітектури і будівельних матеріалів. Еволюція будівельних матеріалів та архітектурних конструкцій. Вплив нових матеріалів і технологій будівництва на архітектуру майбутнього.

Термінологія дисципліни. Загальна класифікація будівельних матеріалів. Сучасні уявлення про структуру та композиційну побудову будівельних матеріалів. Стандартизація будівельних матеріалів (уніфікація та типізація).

Основні властивості будівельних матеріалів: фізичні властивості; механічні властивості; експлуатаційні (спеціальні) та технологічні властивості.

Фактура і текстура матеріалів.

Тема 1.2. Будівельні матеріали: склад, структура, властивості

Природні кам'яні матеріали. Особливості утворення та класифікація гірських порід. Характеристика основних гірських порід, які застосовуються у будівництві. Характеристика матеріалів і виробів із природного каменю. Переваги та недоліки матеріалів із природного каменю.

Керамічні матеріали та вироби. Загальні відомості та класифікація керамічних матеріалів. Сировина та особливості отримання керамічних матеріалів. Види декорування керамічних матеріалів. Конструкційні керамічні вироби. Керамічні вироби в інтер'єрі. Керамічні вироби спеціального призначення. Переваги та недоліки керамічних матеріалів.

Скло та інші матеріали і вироби з мінеральних розплавів. Класифікація матеріалів із мінеральних розплавів. Сировина, особливості отримання та властивості скла. Види скла. Декорування скла. Матеріали та вироби зі скла для огорожувальних конструкцій і зовнішнього опорядження будівель. Матеріали та вироби зі скла в інтер'єрі. Види скла, технології виготовлення, інтер'єрне призначення. Вітраж. Матеріали та вироби спеціального призначення з мінеральних розплавів. Переваги та недоліки матеріалів із мінеральних розплавів.

Металеві матеріали. Загальна характеристика металів. Класифікація та характеристика чавунів, вуглецевих сталей, кольорових металів і сплавів. Основні властивості металів. Особливості отримання чорних металів та сплавів на їх основі. Види декорування металевих матеріалів. Вироби зі сталі. Вироби з кольорових металів. Використання металевих виробів і конструкцій в екстер'єрі та інтер'єрі. Переваги та недоліки металевих матеріалів і виробів.

Неорганічні в'язучі матеріали, будівельні розчини та бетони. Неорганічні в'язучі матеріали: класифікація, основні властивості. Будівельні розчини. Сухі будівельні суміші. Бетони: склад, структура, властивості. Залізобетонні вироби та конструкції. Будівельні розчини та бетони в екстер'єрі. Будівельні розчини та бетони в інтер'єрі. Переваги та недоліки матеріалів на основі мінеральних в'язучих речовин.

Матеріали та вироби з деревини. Деревина: склад, структура, властивості. Способи декорування деревини. Характеристика матеріалів і виробів із деревини. Конструкційні матеріали та вироби з деревини. Матеріали та вироби з деревини в екстер'єрі. Матеріали та вироби з деревини в інтер'єрі. Переваги та недоліки матеріалів із деревини.

Бітумні і дьогтьові в'язучі речовини та матеріали на їх основі. Загальні поняття та класифікація. Бітумні в'язучі речовини. Дьогтьові в'язучі речовини. Характеристика матеріалів на основі бітумних і дьогтьових в'язучих речовин. Способи підвищення архітектурної виразності матеріалів на основі бітумів і дьогтів. Переваги та недоліки матеріалів на основі бітумів і дьогтів.

Полімерні матеріали. Загальні поняття та класифікація полімерних матеріалів. Характеристика сировини та технологія виготовлення полімерних матеріалів. Способи декорування полімерних матеріалів і виробів. Основні властивості полімерних матеріалів. Полімерні матеріали для огорожувальних конструкцій і зовнішнього опорядження будівель. Полімерні матеріали та вироби в інтер'єрі. Матеріали та вироби спеціального призначення. Переваги та недоліки полімерних матеріалів.

Тема 1.3. Будівельні матеріали різного функціонального призначення

Конструкційні матеріали. Загальні відомості та класифікація. Стінові матеріали та вироби. Конструкції з монолітного бетону. Світлопрозорі огорожувальні конструкції.

Теплоізоляційні матеріали. Загальні відомості та технічні вимоги. Загальні принципи влаштування теплоізоляції. Порівняння ефективності застосування теплоізоляційних матеріалів.

Акустичні матеріали. Загальні відомості та класифікація. Звукопоглинальні матеріали. Звукоізоляційні матеріали.

Покрівельні матеріали. Загальні відомості та класифікація. Рулонні покрівельні матеріали. Мастичні покрівельні матеріали. Штучні покрівельні матеріали. Загальні принципи вибору покрівельного матеріалу.

Гідроізоляційні матеріали. Загальні відомості та класифікація. Характеристика гідроізоляційних матеріалів. Види та характеристика герметизуючих матеріалів.

Оздоблювальні матеріали. Загальні відомості та класифікація. Лако-фарбові матеріали. Ознайомлення з масляними, емалевими, акріловими, водо-емульсійними фарбами, лаками. Порівняльна характеристика та функціональне призначення лако-фарбових матеріалів. Оздоблювальні матеріали в екстер'єрі. Оздоблювальні матеріали в інтер'єрі.

Допоміжні матеріали. Наповнювачі. Шпаклівки. Сикативи. Матеріали для шліфування

МОДУЛЬ II. ЦІЛЬОВЕ ПРИЗНАЧЕННЯ БУДІВЕЛЬНИХ ТА ОЗДОБЛЮВАЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ В СУЧАСНОМУ ІНТЕР'ЄРІ

Тема 2.4. Напільні покриття

Основні види покриттів для підлоги: паркет, паркетна дошка, ламінат, наливні поли. Лінолеум, пробкове покриття.

Кахлі для підлоги. Оформлення підлоги у техніці «печворк», викладення мозаїки.

Дерев'яні підлоги. Екологічність підлоги та її благородний вигляд. Використання нових прогресивних технологій з виробництва, захисту і монтажу для дерев'яної підлоги.

Інтерактивна LED-підлога.

Тема 2.5. Стінові декоративні покриття

Вивчення характеристик шпалер, декоративного та природного каменю, керамічної плитки, пробкового покриття. Особливості використання їх в оздобленні інтер'єру. Декоративні штукатурки. Технологія створення імітації фактур деревини, пластмаси, шкіри, тканини.

Тема 2.6. Міжкімнатні перегородки

Основні види міжкімнатних перегородок та їх особливостей. гіпсокартонні перегородки, скляні перегородки тощо.

Міжкімнатні розсувні перегородки, перегородки у формі "гармошки".

Радусні міжкімнатні перегородки.

Тема 2.7. Стелі

Вивчення технології монтажу підвісних гіпсокартонних стель, їх характеристик.

Кам'яна стеля, дерев'яна стеля, скляна стеля. Креативне оформлення.

Натяжні стелі фірми «BARRISSOL».

Модульні стелі фірми «ECOFON».

Тема 2.8. Освітлення в інтер'єрі

Ознайомлення з вбудованими та світильниками стельового кріплення. Сучасні тенденції в освітленні. Фірми-виробники та їх колекції світильників.

Розетки та їх дизайн.

Кондиціонери в інтер'єрі.

Тепла підлога «DEVI».

Каміни.

Тема 2.9. Сантехнічне обладнання

Вивчення основних видів та форм сантехнічного обладнання функціонального призначення, фірм-виробників, сучасних колекцій.

Сантехніка в різних стилях. ванна кімната в сучасному стилі; ванна кімната в класичному стилі; ванна кімната в стилі Прованс; ванна кімната в Англійському стилі; ванна кімната в стилі Ретро; ванна кімната в стилі Кантрі; ванна кімната в східному стилі; ванна кімната в морському стилі; ванна кімната в стилі Арт Деко.

Змішувачі, сушки для рушників, аксесуари для ванних кімнат. Радіатори.

МОДУЛЬ III. СУЧАСНІ МАТЕРІАЛИ В МЕБЛЕВІЙ ТА ЛЕГКІЙ ПРОМИСЛОВОСТІ

Тема 3.10. Натуральна деревина, деревні матеріали

Фанера, брус, ДСП та ЛДСП, ДВП, ПДФ МДФ і т.д. – традиційно найпоширеніші матеріали для виготовлення меблів.

Меблі з натурального дерева: благородство і вишуканість матеріалів, абсолютна екологічність.

Тема 3.11. Меблевий пластик

Декоративні пластикові панелі Anli - нове віяння в меблевому інтер'єрі. Основні характеристики та властивості, екологічність матеріалу.

ClassicCollection - об'ємний ефект натуральних наповнювачів. LuxeCollection подальший розвиток теми Classic. LightCollection - імітація природного каменю.

DeLuxe абсолютно новий вид меблевого пластику на основі акрилу.

Меблевий пластик – матеріал економ-класу.

Тема 3.12. Скло і дзеркала

Скло для меблів: основні характеристики, тенденції якості. Скло виробництва Польщі та Чехії (безбарвне, жовте або бронзове), а також елітне скло провідних західних виробників (Сан-Гобен, Главербель, Пілкінгтон). Західні виробники декоративного скла: різнокольорове матове (травлене кислотою) скло ("Сатинове" виробництва Сан-Гобен), візерункове матоване скло ("Дельта" Главербель), у тому числі з візерунком, нанесеним методом алмазної різання (серія "Мастерглас" Сан-Гобен), та ін.

Види дзеркал та їх характеристика.

Тема 3.13. Штучний камінь

Штучний камінь – оригінальний оздоблюваний матеріал, що імітує *натуральний камінь*. Комерційні назви штучного каменю (Corian®, Staron®, Montelli®, Polystone®, Wilsonart®, Avonite® та інші). Штучний граніт і мрамур: подібні властиві характеристики та технології, відмінність у кольоровій гаммі, товщині і цінovій політиці.

Види штучного каменю: акриловий, кварцовий, літєвий, поліефірний.

Тема 3.14. Матеріали для формування м'яких елементів меблів.

Покривні (технічні) й оббивні матеріали

Синтетичні настилочні матеріали: спінені поліуретани, пенорезіна, еластичний пінопласт. Натуральні настилочні матеріали: натуральний латекс, вулканізований натуральний каучук. Настилочні матеріали тваринного (кінський волос, пух птахів, перо) та рослинного (стебла льону, морської трави, конопель, джуту). Комбіновані настилочні матеріали.

Покривні (технічні) й оббивні матеріали.

Тема 3.15. Текстиль в інтер'єрі та в легкій промисловості

Прийоми застосування тканин в інтер'єрі: перший прийом - оформлення інтер'єру декоративним текстилем (гобелен, завіса, меблева тканина, штори, килимове покриття і т. д.); другий прийом - використання декоративних тканин як додаткового елемента ансамблю інтер'єру, (керамічні панно, розпис, вітраж і т. д.); третій прийом - використання текстилю (штор, килимові покриття, меблеві тканини) як нейтрального фону для сильніших за своїми естетичними якостями і виразністю витворів мистецтва (мозаїка, розпис, вітраж).

Види тканин та їх застосування: меблеві і драпірувальні тканини (для завіс, штор, оформлення стін), килими і килимові покриття для підлоги, гобелени і панно.

Декоративні подушки, покривала на ліжка, штори, серветки, скатертини, рушники та інші дрібниці – текстильні елементи декору.

Текстильні шпалери.

Тема 3.16. Штучна та натуральна шкіра в інтер'єрі та в легкій промисловості

Обробка шкір та виготовлення з них необхідних у побуті виробів – домашнє ремесло і промисел.

Класифікація натуральної шкіри за видами сировини, технологією дублення й опорядження. Поширені гатунки шкір: сириця, пергамент, шевро, сап`ян, замша, юхт.

Основні техніки художньої обробки шкіри: шиття, вишивання, аплікація, набивання металу, тиснення, ажурне вирізування, плетіння.

Класифікація шкіряних виробів за призначенням: для одягу, облаштування житла, для господарських потреб.

Одягові шкіряні вироби: головні убори, верхній одяг, взуття, паски, торбинки й прикраси.

Шкіра в облаштуванні інтер'єру: для оббиття меблів, декорування стін.

Шкіряні вироби господарського призначення: святкова упряж (сідла, шлеї, хомути, нашійники, нагрудники та ін.)

Тема 3.17. Натуральне та штучне хутро в інтер'єрі та в легкій промисловості. Дизайнерські вироби з вовни

Види штучного хутра: хутро на тканій основі; - хутро на трикотажній основі; хутро з приклеєним ворсом; прошивне неткане хутро.

Класифікація штучного хутра на види за призначенням: для одягу, головних уборів, оздоблення та підкладок в одязі та взутті, декоративних виробів, іграшок; за структурою ворсу та його оздобленням: гладкофарбоване, строкате, жакардове, зі спеціальними оздобленнями під овчини, з тисненням, з фасонною або звичайною стрижкою, з фігурним укладанням ворсу і таке інше; за волокнистим складом ворсу.

Обробка шкур тварин. Характеристика натурального хутра.

Скандинавський стиль в інтер'єрі.

Хутряний одяг: головні убори, верхній одяг, взуття.

IV. Засоби діагностики успішності навчання

Вхідний контроль проходить в письмовій формі і представляє собою виконання тестових завдань, за допомогою якого здійснюється перевірка базових знань, необхідних для подальшого вивчення навчальної дисципліни «Матеріали сучасного дизайну».

Контроль під час аудиторних занять з дисципліни «Матеріали сучасного дизайну» проводиться систематично у формі усного опитування для перевірки підготовленості студента до лабораторних занять, виконання творчих завдань, їх обговорення.

Захист лабораторних робіт проходить в усній формі у межах теми виконання лабораторної роботи та оцінки результатів та звіту про її виконання.

Контроль самостійної роботи студентів. Для перевірки результатів опрацювання теоретичних питань, що винесені на самостійну роботу; проводиться у формі тестових завдань або реферату.

Модульна контрольна робота проводиться для перевірки результатів опанування певної частини навчального матеріалу, що складає завершений тематичний модуль. Проводиться у формі тестових завдань.

V. Форма підсумкового контролю успішності навчання

екзамен.

VI. Інформаційні джерела для вивчення навчальної дисципліни

6.1. Основна:

1. Афтандіянц Є. Г. Матеріалознавство: підручник / Є. Г. Афтандіянц, О. В. Зазимко, К. Г. Лопатько. – К.: Ліра-К, 2013. – 612 с.
2. Гасанова Н. С. Текстиль в дизайне інтер'єра. К.: «Будівельник», 1987, 88 с.
3. Жоголь Л. Е. Декоративное искусство в интерьере общественных зданий. К., 1978, 103 с.
4. Жоголь Л. Е. Декоративное искусство в современном интерьере. К.: «Будівельник», 1986, 200 с.
5. Зайцев Г. К. Графіка і архітектурна творчість. - М.: Стройиздат, 1979. - 160 с.
6. Матеріалознавство (для архітекторів та дизайнерів): підручник / [Пушкарьова К. К., Кочевих М. О., Гончар О. А. та ін.]. – 2-ге вид., перероб. – К.: Ліра-К, 2015. – 592 с.

7. Сперанская В. С. Синтез архитектуры и монументально-декоративного искусства в интерьере общественных зданий. Обзор. М., 1974, 46 с.

6.2. Додаткова:

8. Андреев В. С. Сучасні оздоблювальні матеріали в інтер'єрі будинку. - М. - ФЕНІКС, 2006.

9. Антонович Є. А., Василишин Я. В., Шпільчак В. А. Російсько-український словник-довідник з інженерної графіки, дизайну та архітектури: навч. посібник. – Львів: Світ, 2001. – 240 с.

10. Байер В. Е. Материаловедение для архитекторов, реставраторов: учеб. пособие. – М.: Астрель: АСТ: Транзиткнига, 2005.

11. Баришніков А. П., Лямін І. В. Основи композиції. - М.: Трудрезервіздат, 1951.- 189 с.

12. Белл Дж., Статаки Э. Архитектура будущего. Новые концепции домов и коттеджей. – СПб. : Питер, 2012. – 240 с.

13. Ваш затишний будинок. 100 ідей для прикраси, - М. - АСТ-ПРЕСС КНИГА, 2005.

14. Іконніков А. В., Степанов Г. П. Основи архітектурної композиції .- М.: Мистецтво, 1971 .- 223 с.

15. Любавина Н. А. Работы с ивой, лозой, берестой, домашний мастер – М.: Вече, 2003.

16. Матеріалознавство : підручник / С. С. Дяченко, І. В. Дощечкіна, А. О. Мовлян, Е. І. Плешаков; за ред.проф. С. С. Дяченко. – Харків: ХНАДУ, 2007. - 440 с.

17. Нестеренко О. И. Краткая энциклопедия дизайна. – М.: Молодая гвардия, 1994. – 315 с.

18. Нестерова Д. В. Внутрішнє оздоблення. Сучасні матеріали і технології. – М. – Фенікс, 2006.

19. Пахаренко В. О., В. В. Пахаренко Р. А. Яковлева Пластмаси в будівництві : навч. посіб. / В. О. Пахаренко, В. В. Пахаренко, Р. А. Яковлева. – 3-те вид. – К. : Ліра-К, 2015. – 352 с.

20. Пахолук А. П. Основи матеріалознавства і конструкційні матеріали: посібник / А. П. Пахолук, О. А. Пахолук. – Львів: Світ, 2005. – 172 с.

21. Попович В. В. Технологія конструкційних матеріалів і матеріалознавство: підручник / В. В. Попович. – Львів: Світ, 2006. – 624 с.

22. Пугачёв А. С., Никольский Л. П. Техническое рисование: учеб.пособие для техникумов, изд. 3 – е, перераб. и доп. – М.: Машиностроение, 1976. – 160 с.

23. Ремонт та сучасні оздоблювальні матеріали. - Електронний підручник. - ТОВ «Студія Компас», 2005.

24. Сапего И. Г. Предмет и форма. – М.: Советский художник, 1984. – 304 с.

25. Стройвариант. Сучасні матеріали для євроремонту. Практичні поради щодо вибору і застосування, - М. - ФЕНІКС, 2005.

26. Техническая эстетика и основы художественного конструирования / Шпара П. Е. – 2-е изд., перераб. и доп. – К.: Вища шк. Головное издательство, 1984. – 200 с.

27. Уренев В. П. Интерьер и оборудование предприятий общественного питания. К.: Будівельник, 1988., 112 с.

6.3. Інформаційні ресурси:

28. <http://www.nbuv.gov.ua/> Національна бібліотека України імені В. В. Вернадського

29. www.dnrb.gov.ua/ Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського

30. <http://pidruchniki.ws/> Бібліотека українських підручників

31. www.dproekt.com.ua

32. <https://drive.google.com/file/d/0B6C39UnsUaDNMGdJS1hNVFBKQ>
[TQ/view](#)
33. https://drive.google.com/file/d/0B6BmW7tnP_M8dj1YWTE3cVYyM
[W8/view](#)
34. <http://about-ukraine.com/tkatstvo/>

ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

ОСНОВИ КОМПОЗИЦІЇ

освітнього рівня бакалавр

галузі знань 01 Освіта

спеціальності 015 Професійна освіта. Дизайн

Шифр за навчальним планом ПП 2.04

I. Пояснювальна записка

Програма нормативної навчальної дисципліни «Основи композиції» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців освітнього рівня бакалавр, галузі знань 01 Освіта, спеціальності 015 Професійна освіта. Дизайн.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Основи композиції» є принципи, засоби та прийоми створення існуючих та розроблених творів дизайну.

Міждисциплінарні зв'язки: Навчальна дисципліна «Основи композиції» вивчається на основі шкільних предметів «Малювання» та «Креслення», паралельно з вивченням взаємодоповнюючих дисциплін «Живопис з основами кольорознавства», «Рисунок з основами пластичної анатомії» та «Історія мистецтва», а також є базовою в подальшому вивченні дисциплін «Основи декоративно-прикладного мистецтва», «Художній текстиль», «Фешн-ілюстрація», «Інтер'єр-рисунок» та ін.

Метою навчальної дисципліни «Основи композиції» є формування у студентів композиційного мислення на основі принципів, законів, методів і засобів художньо-образного формотворення штучних систем як суттєвої складової творчої діяльності дизайнера.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Основи композиції» є:

- розвиток творчої уяви і образного мислення;
- освоєння основних композиційних прийомів (ритм, композиційний центр, статика, динаміка, симетрія, асиметрія та ін.);
- виховання широкої художньо-естетичної культури і художнього смаку;
- формування вміння аналізувати твори мистецтва, вести цілеспрямовані спостереження оточуючої дійсності, творчо відбирати їх в правдивій образній формі,
- знайомство з колірною гармонізацією в декоративній композиції;

- засвоєння правил побудови композицій.

Основні результати навчання і компетентності згідно з вимогами освітньо-професійної програми:

№ з/п	Результати навчання	Компетентності
1.	<p>Знання:</p> <ul style="list-style-type: none"> • законів, принципів та правил створення композиції; • композиційних елементів та засобів взаємозв'язку; закономірностей сприйняття форми, подібності форм, способів поєднання форм у групи; • ролі фактури, кольору, тону у виразності композиції. <p>Вміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • самостійно застосовувати в практичній діяльності композиційні закони, принципи, елементи та засоби їх зв'язку; • виконувати композиційний аналіз творів мистецтв; • використовувати творчий підхід у виконанні композиційних побудов. 	<p>Образотворча</p>
2.	<p>Знання:</p> <ul style="list-style-type: none"> • загальних закономірностей розвитку мистецтва та художньо-композиційних рішень витворів мистецтва різних часів; • видів та жанрів мистецтва, особливостей художньо-образної мови мистецтв; • художньо-образної сфери, яка найбільш яскраво відображає саме естетичне у сприйнятті та свідомості людини. <p>Вміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • добувати, розширювати та поглиблювати знання з композиції; • удосконалювати практичні уміння і навички в області образотворчого і практичного мистецтва; • створювати ідеальні еталони, що забезпечують високі естетичні, етичні та інтелектуальні оцінки. 	<p>Художньо-естетична</p>

II. Примірний тематичний план

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 6 кредитів ЄКТС 180 годин.

№ з/п	Назва модулів і тем	Кількість годин
-------	---------------------	-----------------

		Всього	Аудиторні години			Самостійна робота
			Всього аудиторних	Лекції	Лабораторні	
	Модуль I. Композиційне формоутворення	60	34	22	12	26
14.	Тема 1.1. Визначення предмету “Композиція”. Короткі відомості з історії розвитку композиції	8	4	4		4
15.	Тема 1.2. Прийоми, правила, закономірності композиції	12	6	6		6
16.	Тема 1.3. Композиційне пропорціонування та «золотий	8	4	4		4
17.	Тема 1.4. Композиційний центр, єдність і підпорядкованість	12	8	2	6	4
18.	Тема 1.5. «Технічні» складові композиції	12	8	2	6	4
19.	Тема 1.6. Образно-змістовна складова об’єкту проектування	8	4	4		4
Види контролю	<i>Вхідний контроль</i>					
	<i>Контроль на аудиторних заняттях</i>					
	<i>Контроль самостійної роботи</i>					
	<i>Модульна контрольна робота</i>					
	Модуль II. Практичне використання композиційних засобів, прийомів та закономірностей	120	51	12	39	69
20.	Тема 2.7. Ритм, як універсальна природна властивість	16	6	2	4	10
21.	Тема 2.8. Симетрія, асиметрія – засіб художньої виразності	18	8	2	6	10
22.	Тема 2.9. Статика, динаміка – вираз заданої функції	16	6	2	4	10
23.	Тема 2.10. Основи стилізації	22	10	4	6	12
24.	Тема 2.11. Орнамент, значення, типи та побудова	12	6	2	4	6
25.	Тема 2.12. Асоціативні силуети	9	4		4	5
26.	Тема 2.13. Побудова композиції на основі компліментарного елемента	8	4		4	4
27.	Тема 2.14. Створення тематичної композиції на основі літературного твору	19	7		7	12
Види контролю	<i>Контроль на аудиторних заняттях</i>					
	<i>Контроль самостійної роботи</i>					
	<i>Модульна контрольна робота</i>					
Підсумк. контроль	ЕКЗАМЕН					
Всього годин:		180	85	34	51	95

III. Зміст навчальної дисципліни за модулями і темами:

МОДУЛЬ I. КОМПОЗИЦІЙНЕ ФОРМОУТВОРЕННЯ

Тема 1.1. Визначення предмету “Композиція”. Короткі відомості з

історії розвитку композиції

Короткий огляд з історії розвитку композиції. Основні поняття композиції.

Визначення понять “композиція”, “структура”, “конструкція”, “компоновка”. Зв’язок курсу композиції зі спеціальними навчальними дисциплінами образотворчого мистецтва.

Тема 1.2. Прийоми, правила, закономірності композиції

Види композиції: фронтальна, об’ємна, глибинно-просторова.

Комбінаторика як метод сполучення, поєднання, розташування різних предметів, зображень, геометричних фігур.

Композиційні засоби; прийоми композиції.

Тема 1.3. Композиційне пропорціювання та "золотий перетин"

Поняття пропорції; коротка історія "золотого перетину" та модулар Ле-Корбюзьє. Приклади існування золотої пропорції в природі, в архітектурі, дизайні. Використання принципу "золотого січення" українськими митцями; арифметичний ряд "золотого перетину"; «золоте січення» на зламі ХХ-ХХІ ст; умовне "правило третин".

Тема 1.4. Композиційний центр, єдність і підпорядкованість

Поняття "цілісність композиції"; композиційний центр; співрозмірність всіх частин композиції між собою і до цілого; підпорядкування компонентів композиції та композиційних засобів ідейному задуму твору. Виконання практичного завдання «Центрова композиція».

Тема 1.5. "Технічні" складові композиції

Основні графічні елементи в композиції. Крапка, пляма, лінія; поняття рамки і типи формату; композиційна паралельність.

Виконання композиції у трьох варіантах на урівноваженість точки, прямих ліній, зігнутих ліній.

Тема 1.6. Образно-змістовна складова об’єкту проектування

Поняття образно-змістовної складової об’єкту проектування; типовість та індивідуальність. Філософія поняття «несподіваність вперше створеного»;

проблематика поняття «композиційна завершеність»; Концепція «нон-фініта».

МОДУЛЬ II. ПРАКТИЧНЕ ВИКОРИСТАННЯ КОМПОЗИЦІЙНИХ ЗАСОБІВ, ПРИЙОМІВ ТА ЗАКОНОМІРНОСТЕЙ

Тема 2.7. Ритм, як універсальна природна властивість

Ритм в житті та в мистецтві; ритм, як правило композиції, його особливості, види та ролі; практичне завдання - використанням метричних та ритмічних повторень. Метричні повторення на основі чергування однакових форм і однакових інтервалів між ними, а також з послідовним рівномірним чергуванням різних форм.

Тема 2.8. Симетрія, асиметрія – засіб художньої виразності

Засвоєння навиків прояву асиметрії та симетрії в геометричних формах, оперування знаннями видів симетрії при побудові композицій. Створення окремої композиції на симетрію і асиметрію або ж в одній композиції показати трансформацію симетрії в асиметрію.

Тема 2.9. Статика. Динаміка. Вираз заданої функції

Створення статичної і динамічної площинної композиції. Набуття навиків використання статичності та динамічності як структурної властивості при побудові композицій; трансформація з статичних форм у динамічні з врахуванням закономірностей побудови таких композицій; динамічність за рахунок односторонньої направленості або за допомогою різних прийомів: геометричною схемою, пластикою використаних елементів, кольоровим і тональним вирішенням.

Тема 2.10. Основи стилізації

Поняття та методи стилізації; декоративна композиція та абстрактні стилізації; художня трансформація та процес стилізації; загальні рекомендації по стилізації. Практичне завдання - перетворити реальний надто звичний образ у новий, де виділяється характерне, надається максимальна виразність мотиву шляхом активного творчого продумування,

певного опрацювання з позиції сучасного світосприйняття. Стилiзація заданої тварини; символічна стилізація у рослинному світі; трансформація заданого пейзажу; стилізація натюрморту з натури.

Тема 2.11. Орнамент, значення, типи та побудова

Поняття орнаменту та його призначення. Мотив як частина орнаменту, його головний формуючий елемент. Групи орнаментів: геометричні, рослинні, тваринні.

Технологія створення власного авторського орнаменту.

Тема 2.12. Асоціативні силуети

Поняття асоціація; художня виразність композиції; адекватне сприйняття. Створення формально-композиційного виразу стану людини враховуючи різні форми організації художньо-графічного матеріалу не тільки за масштабністю, складністю, матеріальної фактурності тощо, але й у відповідності зі специфікою їх візуального сприйняття («Дерево емоцій»: страх, печаль, радість, захват).

Тема 2.13. Побудова композиції на основі комбiнаторного елемента

Побудова композиції на основі формування логічно-точної думки на основі математичного розрахунку, що дає великий пізнавальний і виховний ефект у формуванні індивідуальних особливостей творчої особистості.

Тема 14. Створення тематичної композиції на основі літературного твору

Створення тематичної композиції на основі вивчених композиційних правил, закономірностей і прийомів; чітко сформулювати ідею, концепцію, техніку виконання і виразно перенести її на папір.

IV. Засоби діагностики успішності навчання

Вхідний контроль – тестування.

Контроль на аудиторних заняттях - перевірка аудиторних робіт з аналізом помилок.

Контроль самостійної роботи – перегляд робіт з аналізом помилок.

Модульна контрольна робота – тестування, усне опитування, творча робота, перегляд творчих робіт.

V. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Підсумкова атестація з навчальної дисципліни «Основи композиції» проводиться на завершальному етапі її вивчення у формі *екзамену*.

VI. Інформаційні джерела для вивчення курсу

6.1 Основна

1. Ермолаева Л. П. Основы дизайнерского искусства: учебное пособие для студ. вузов, обучающихся по специальности 052400 "Дизайн" / Л. П. Ермолаева. - М. : Архитектура-С, 2009. - 152 с. : ил.

2. Заварихин С. П. Архитектура второй половины XX века: учебное пособие [для студентов вузов] / С. П. Заварихин. - СПб. : Троицкий мост, 2011. - 240 с.: ил.

3. Как построить композицию и перспективу/ Под ред. Т. Минеджян / Серия: начинающему художнику – М.: Издательство «Астрель», 2002.

4. Коротеева Л. И. Основы художественного конструирования: учебник для студентов вузов / Л. И. Коротеева, А. П. Яскин. - М. : ИНФРА-М, 2013. - 304 с.: ил.

5. Костенко Т. В. Основы композиції та тримірного формоутворення – Харків, 2003.

6. Степанов А. В. Объемно-пространственная композиция / А. В. Степанов. – М.: Издательство «Архитектура-С», 2011.

7. Шервин, Дэвид. Креативная мастерская. 80 творческих задач дизайнера / Д. Шервин ; пер. с англ. С. Силинский. - СПб. : Питер, 2013. - 240 с. : ил.

6.2 Додаткова:

8. Азизян И. А. Теория композиции как поэтика архитектуры / И. А. Азизян, И. А. Добрицына, Г. С. Лебедева. – М.: Прогресс-Традиция, 2002. – 568 с.
9. Арнхейм Р. Искусство и визуальное восприятие. – М.: Прогресс, 1974.
10. Беда Г. В. Основы изобразительной грамоты – М., 1981
11. Кандинский В. В. Точка и линия на плоскости / В. В. Кандинский. – СПб.: Азбука, 2003. – 240 с.
12. Кринский В. Ф. Элементы архитектурно-пространственной композиции / В. Ф. Кринский, И. В. Ламцов, М. А. Туркус. – М.: Стройиздат, 1968.
13. Милова Н. П. Основы композиции: учебное пособие / Н. П. Милова, О. Г. Обертас. – Владивосток: Изд-во ВГУЭС, 2008. – 92 с.
14. Патури Ф. Растения – гениальные инженеры природы. – М.: Прогресс, 1982.
15. Ренато Де Фуско. Ле Корбюзье – дизайнер. – М.: Советский художник, 1986.
16. Устин В. Б. Композиция в дизайне: учебное пособие / В. Б. Устин. – М.: АСТ: Астрель, 2007. – 239 с.
17. Фаворский В. А. О рисунке, о композиции – Фрунзе, 1966
18. Фрилинг Г., Ауэр К. Человек. Цвет. Пространство. – М.: Стройиздат, 1973.
19. Чинь Ф. Архитектура. Форма, пространство, композиция / Ф. Чинь – М.: Астрель: Харвест: АСТ, 2010. – 432 с.
20. Шорохов Е. В. Основы композиции – М., 1979.

6.3 Інформаційні ресурси

http://www.booksgid.com/graphic_design/9965-osnovy-kompozicii-v-prikladnoj-grafike.html	Е. А. Григорян Основы композиции в прикладной графике
---	---

http://www.booksgid.com/drawing_painting/11776-izobrazitelnoe-iskusstvo.-chast-3.html	Сокольникова Н.М. Изобразительное искусство. В 4 частях. Часть 3: Основы композиции
http://www.koob.ru/edwards_b/	«Художник внутри нас»
http://www.booksgid.com/drawing_painting/18843-dekorativnaja-kompozicija.html	Г.М. Логвиненко Декоративная композиция
http://www.twirpx.com/file/955872/	Базанова М.Д. Пленэр.

ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

ЖИВОПИС З ОСНОВАМИ КОЛЬОРОЗНАВСТВА

освітнього рівня бакалавр

галузі знань 01 Освіта

спеціальності 015 Професійна освіта. Дизайн

Шифр за навчальним планом ПН 05

I. Пояснювальна записка

Програма нормативної навчальної дисципліни «Живопис з основами кольорознавства» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців освітнього рівня бакалавр, галузі знань 01 Освіта, спеціальності 015 Професійна освіта. Дизайн.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є живопис як вид образотворчого мистецтва, що спрямований на передачу зорових образів за допомогою спеціальних технічних засобів, живописних прийомів, стилістик.

Міждисциплінарні зв'язки: Навчальна дисципліна «Живопис з основами кольорознавства» вивчається на основі шкільних предметів «Малювання» та «Креслення», паралельно з вивченням взаємодоповнюючих дисциплін «Основи композиції», «Рисунок з основами пластичної анатомії» та «Історія мистецтва», а також є базовою в подальшому вивченні дисциплін «Основи декоративно-прикладного мистецтва», «Художній текстиль», «Фешн-ілюстрація», «Інтер'єр-рисунок» та ін.

Метою навчальної дисципліни «Живопис з основами кольорознавства» є формування здатності до сприймання, розуміння і творення художніх образів; формування професійних знань, умінь і навичок, необхідних для втілення творчого задуму засобами живопису; здатності до художньої самореалізації, культурного самовираження, задоволення потреби в духовному самовдосконаленні та мистецькій самоосвіті.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Живопис з основами кольорознавства» є:

- опанування основ теорії кольору, термінології, законів кольорознавства і правил взаємодії кольорів;
- розвиток образного мислення і художніх здібностей студентів, виховання їх загальноестетичної культури;
- опанування засобів виразності живопису;

- формування навичок передавати об'єм, форму, живопис складних за формою і матеріалом предметів, фактуру та колір предмету в умовах будь-якого освітлення;
- опанування зображення фігури та портрету людини у живописі;
- вільне орієнтування у видах та жанрах живопису.

Основні результати навчання і компетентності згідно з вимогами освітньо-професійної програми:

№ з/п	Результати навчання	Компетентності
1.	<p>Знання:</p> <ul style="list-style-type: none"> • основ теорії кольору, термінології, законів кольорознавства і правил взаємодії кольорів; • методики виконання живописної роботи в акварельній, гуашевій, олійних техніках; • послідовності виконання робіт в натюрмортному, портретному, пейзажному жанрах; • послідовності виконання твору у декоративному живописі. <p>Вміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • створювати живописність відношень провідних кольорів природи на базі колірно-рефлексного взаємозв'язку; • методично грамотно працювати в різних техніках, гармоніювати колірно-тональні відношення; • відтворювати об'ємно-пластичне та тонально-кольорове навантаження форми; вміти грамотно зображати конструктивно-анатомічну побудову фігури людини в кольорі. 	Образотворча
2.	<p>Знання:</p> <ul style="list-style-type: none"> • загальних закономірностей розвитку мистецтва, його видів та жанрів; особливостей художньо-образної мови мистецтва; • естетичних критеріїв створення і оцінки художніх, народних, декоративно-прикладних творів, принципів гармонійного співвідношення кольорів. <p>Вміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • створювати ідеальні еталони, що забезпечують високі естетичні, етичні й інтелектуальні оцінки; • аналізувати художньо-образний зміст твору. 	Художньо-естетична

II. Примірний тематичний план

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 12 кредитів ЄКТС 360 годин.

№	Назва модулів і тем	Кількість годин
---	---------------------	-----------------

з/п		Всього	Аудиторні години			Самостійна робота
			Всього ауд.	Лекції	Лабораторні	
	Модуль I. Основи кольорознавства	90	51	6	45	39
1	Тема 1.1. Кольорознавство, як наука що вивчає колір та його властивості	6	2	2		4
2	Тема 1.2 Основні характеристики кольору (кольоровий тон, світлість, насиченість)	57	30	2	28	27
3	Тема 1.3. Психофізіологічний вплив кольору на людину	10	8	2	6	2
4	Тема 1.4. Тональна і кольорова градація виявлення геометричної форми	8	5		5	3
5	Тема 1.5. Фактурні властивості кольорів. Імітація матеріалів	9	6		6	3
Види контролю	<i>Вхідний контроль</i>					
	<i>Контроль на аудиторних заняттях</i>					
	<i>Контроль самостійної роботи</i>					
	<i>Модульна контрольна робота</i>					
	Модуль II. Основи живописної грамоти	90	51	4	47	39
6	Тема 2.6. Теоретичні основи живописної грамоти. Основні відомості про техніки та їх використання	6	2	2		4
7	Тема 2.7. Нескладний натюрморт з трьох побутових	12	6		6	6
8	Тема 2.8. Натюрморт з побутових речей. Сепія	12	6		6	6
9	Тема 2.9. Солодкий натюрморт	16	8		8	8
10	Тема 2.10. Перспективна побудова інтер'єру. Натюрморт в інтер'єрі	14	8	2	6	6
11	Тема 2.11. Натюрморт зі скляних предметів простої	15	10		10	5
12	Тема 2.12. Копія художнього твору відомих майстрів	15	11		11	4
Види контролю	<i>Контроль на аудиторних заняттях</i>					
	<i>Контроль самостійної роботи</i>					
	<i>Модульна контрольна робота</i>					
Підс. контр.	ЗАЛІК					
	Модуль III. Живопис складних за формою і матеріалом предметів	90	51	5	46	39
13	Тема 3.13. Натюрморт з предметами білого кольору на білому фоні	19	11	1	10	8
14	Тема 3.14. Складний тематичний натюрморт з боковим освітленням.	19	13	1	12	6
15	Тема 3.15. Вправи пейзажного мотиву певного природного стану (різний час доби, пори року): - ранок, сонячний день, вечір, місячна ніч	17	8	1	7	9

№ з/п	Назва модулів і тем	Кількість годин				
		Всього	Аудиторні години			Самостійна робота
			Всього ауд.	Лекції	Лабораторні	
16	Тема 3.16. Інтер'єрні етюди. Створення свого інтер'єру на основі пройдених знань колористики	17	9	1	8	8
17	Тема 3.17. Портретні етюди	17	9	1	8	8
Види контролю	<i>Вхідний контроль</i>					
	<i>Контроль на аудиторних заняттях</i>					
	<i>Контроль самостійної роботи</i>					
	<i>Модульна контрольна робота</i>					
	Модуль IV. Фігура людини у живописі	90	34	3	31	56
18	Тема 4.18. Живописне зображення обрубковки	22	10	1	9	12
19	Тема 4.19. Натюрморт з черепом. Натюрморт з гіпсовою головою	35	13	1	12	22
20	Тема 4.20. Пластична анатомія фігури людини в живописі	33	11	1	10	22
Види контролю	<i>Контроль на аудиторних заняттях</i>					
	<i>Контроль самостійної роботи</i>					
	<i>Модульна контрольна робота</i>					
Підс. контр.	ДИФЕРЕНЦІЙОВАНИЙ ЗАЛІК					
Всього годин:		360	187	18	169	173

III. Зміст навчальної дисципліни за модулями і темами

МОДУЛЬ I. ОСНОВИ КОЛЬОРОЗНАВСТВА

Тема 1.1. Кольорознавство, як наука що вивчає колір та його властивості

Вступ. З історії розвитку науки про колір. Кольорознавство як комплексна наука про колір, що включає систематизовані дані з фізики, фізіології, психології і охоплює різні напрями науки про колір: фізика кольору, фізіологічна оптика, кольорове баченні, колориметрія, філософія кольору, прикладне кольорознавство тощо.

Використання кольору та сучасний, погляд на кольорові явища в культурі інформаційно-комунікаційних технологій. Семантика кольору. Проблеми кольорознавства у педагогіці та графічному дизайні, вікові особливості кольоросприймання, формування світоглядних орієнтирів та базових знань, естетичне виховання, розвиток асоціативно-образного мислення, емоційної кольорової чутливості особистості та виявлення індивідуальних здібностей засобами вивчення кольору.

Тема 1.2. Основні характеристики кольору (кольоровий тон, світлість, насиченість)

Природа кольору (фізичні та хімічні основи), світло як причина виникнення кольору, природні кольорові явища, колір світла та співставлення з кольорами пігменту (фарб). Основні характеристики кольору (кольоровий тон, світлість, насиченість). Оптичне, механічне, просторове змішування кольорів та способи змішування фарб. Кольоровий спектр, кольорова палітра цифрових зображень (кольорові моделі), визначення характеристик кольору засобами комп'ютерних технологій. Техніка, форма і колір в мистецтві та комп'ютерній графіці (локальний та зумовлений колір, відображення та поглинання кольору та виявлення матеріальності предметів).

Оптичне, механічне, просторове змішування кольорів та способи змішування фарб. Вправи на розтяжки.

Хроматичні та ахроматичні кольори. Визначення понять хроматичні, ахроматичні кольори. Вправи на створення поєднання хроматичних і ахроматичних композицій. Вправи віддалення та наближення кольорів.

Кольоровий спектр. Основні та похідні кольори. Способи змішування кольорів. Визначення понять: кольоровий спектр, основні, похідні кольори. Методика змішування фарб. Створення таблиці «Спектральне коло» (12-ти дільне коло, класифікація кольору та основні характеристики кольору).

Кольоровий нюанс. Кольоровий контраст. Визначення понять нюанс і контраст. Створення композиції на нюанс і контраст. Створення кольорових

співзвуч форми і тла засобами поєднання контрастних і нюансних кольорів й художньої виразності форми.

Гармонія холодних та теплих відтінків. Різноманітні концепції створення кольорових гармоній. Різновиди систематизації та принципи побудови відомих кольорових систем та способи відбору гармонійних кольорових сполучень за цими системами. Кольорові сполучення (двох, трьох, чотирьох і більше кольорів), що утворюють кольорову гармонію природних форм.

Монохромна композиція. Визначення поняття. Монохромне поєднання кольорів. Монохромний живопис китайського мистецтва та виразні засоби контрасту і насиченості та світлотіньових нюансів одного кольору. Повітряна перспектива та ілюзія просторової глибини в живописі пейзажного жанру.

Тема 1.3. Психофізіологічний вплив кольору на людину

Основні закони зорового сприйняття та психологія Кольорового бачення. Емоційний, фізіологічний вплив кольору на людину та специфіка сприйняття кольору дитиною. Реальність і суб'єктивність сприйняття кольору та оптичні ілюзії в мистецтві.

Кольорова асоціативна композиція.

Використання кольору як інструменту емоційно-естетичного впливу. Елементи та засоби абстрактної композиції та різноманітні підходи до створення кольорових асоціацій та образів (ілюстративний та концептуальний підхід до зображення почуттів кольором).

Тема 1.4. Тональна і кольорова градація виявлення геометричної форми

Створення кольорових співзвуч форми та виявлення світлотіні й художньої виразності форми. Застосування різних технік та прийомів нанесення фарб, виявлення впливу фактури мазків, ритму на якість кольору у виявленні форми.

Тема 1.5. Фактурні властивості кольорів. Імітація матеріалів

Створення кольорових співзвуч форм і тла та виявлення матеріальності й художньої виразності форми. Застосування різних технік та прийомів нанесення фарб, виявлення впливу фактури мазків, ритму на якість кольору і співвідношення кольорів форми і тла, створення просторових ефектів та об'ємності форми.

МОДУЛЬ II. ОСНОВИ ЖИВОПИСНОЇ ГРАМОТИ.

Тема 2.6. Теоретичні основи живописної грамоти. Основні відомості про техніки та їх використання

Короткі історичні відомості. Живопис від старих майстрів до сучасних.

Поняття стилю в живописі. Відомі та популярні стилі живопису: кубізм, експресіонізм, імпресіонізм, модернізм, неокласицизм, поп-арт, реалізм, романтизм, сюрреалізм, символізм та ін.

Поняття жанру в живописі. Основні жанри живопису: побутовий, історичний, детальний, портрет, пейзаж, натюрморт, міфологічний, релігійний, анімалістичний, батальний, іконопис.

Техніка живопису: масляний живопис, техніка акварельного живопису.

Тема 2.7. Нескладний натюрморт з трьох побутових речей

Композиційне компонування. Побудова. Аналіз колориту постановки. Поєднання основних кольорових мас.

Тема 2.8. Натюрморт з побутових речей. Сепія

Виконання натюрморту у техніці «Сепія». Техніка виконання. Побудова світлотіньових відношень. Формоутворення. Світлотіньова характеристика.

Тема 2.9. Солодкий натюрморт

Виконання тематичного натюрморту. Солодкий стіл. Пошук передачі фактури предметів. (Крем, печиво, шоколад).

Тема 2.10. Квіти у вазі. Натюрморт в інтер'єрі

Зображення живописного натюрморту в умовах інтер'єру засобами акварельного живопису, передаючи просторове середовище, перспективу,

освітлення, зображуючи форму предметів світлотіньовим моделюванням, кольором, передаючи їх матеріальності за рахунок кольорових рефлексів та гармонійного використання кольору, надаючи зображенню притаманного акварельній техніці м'якості та звучності кольорів.

Тема 2.11. Натюрморт зі скляних предметів простої форми

Зображення живописності скла засобами акварельного живопису, передаючи просторове середовище, перспективу, освітлення, зображуючи форму предметів світлотіньовим моделюванням, кольором, передаючи їх прозорість за рахунок кольорових рефлексів та гармонійного використання кольору, надаючи зображенню притаманного акварельній техніці м'якості та звучності кольорів.

Тема 2.12. Копія художнього твору відомих майстрів

Техніка за вибором студента (Олія, гуаш, акварель). Аналіз твору. Дотримання стилістики автора.

**МОДУЛЬ III. ЖИВОПИС СКЛАДНИХ ЗА ФОРМОЮ І
МАТЕРІАЛОМ ПРЕДМЕТІВ**

Тема 3.13. Натюрморт з предметами білого кольору на білому фоні

Передача білого кольору через різноманітність кольорових рефлексів. Компонування. Деталізація і завершеність роботи.

Тема 3.14. Складний тематичний натюрморт з боковим освітленням

Натюрморт з черепом. Правильність композиційного розташування. Передача об'єму предметів з урахуванням освітлення. Грамотна побудова предметів. Взаємовідношення кольорових мас.

Тема 3.15. Вправи пейзажного мотиву певного природного стану (різний час доби, пори року): - ранок, сонячний день, вечір, місячна ніч

Зобразити стан природи (ранок, день, вечір, сонячний день, похмурий, морозний чи вологий), використовуючи контрасти та нюанси білого кольору,

зобразити плановість повітряної перспективи. Порівняти колорит у різний період дня.

Тема 3.16. Інтер'єрні етюди

Лінійна перспектива. Створення свого інтер'єру на основі пройдених знань колористики.

Тема 3.17. Портретні етюди

Особливості виконання роботи над живою моделлю, послідовність ведення роботи. Виявлення об'єму, конструктивне та світлотіньове моделювання форми голови засобами акварельного живопису.

МОДУЛЬ IV. ФІГУРА ЛЮДИНИ У ЖИВОПИСІ

Тема 4.18. Живописне зображення обрубковки

Компоновка. Побудова з дотримання анатомічних пропорцій. Виявлення об'єму, конструктивне та світлотіньове моделювання форми голови у кольорі.

Тема 4.19. Натюрморт з гіпсовою головою. Натюрморт з черепом

Відображення складних за формою та фактурою предметів, основи властивостей кольорів, повітряна та кольорова перспектива. Конструктивне зображення голови та черепа у кольорі.

Тема 4.20. Пластична анатомія фігури людини в живописі

Живопис верхніх кінцівок.

Композиційне компоювання. Анатомічні пропорції. Конструктивна побудова. Порівняльний аналіз побудови. Виявлення об'єму, конструктивне та світлотіньове моделювання форми рук засобами акварельного живопису.

Живописне зображення стопи.

Композиційне компоювання. Анатомічні пропорції. Конструктивна побудова. Порівняльний аналіз побудови. Виявлення об'єму, конструктивне та світлотіньове моделювання форми стоп засобами акварельного живопису.

Методика роботи над портретом.

Основні закономірності побудови композиції портрета. Види портретного вирішення. Загальні принципи. Узагальнення зовнішніх рис і характер людини. Уточнення тонових і кольорових відношень світла і тіні. Цілісність зображення.

Тематичний жіночий портрет.

Основи пластичної анатомії у побудові елементів людського тіла та в цілому. Сприймання та відтворення головних пропорції фігури людини. Малювання людини з натури.

IV. Засоби діагностики успішності навчання

Вхідний контроль – тестування.

Контроль на аудиторних заняттях - перевірка аудиторних робіт з аналізом помилок.

Контроль самостійної роботи – перегляд робіт з аналізом помилок.

Модульна контрольна робота – тестування, усне опитування, творча робота, перегляд творчих робіт.

V. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Підсумкова атестація з навчальної дисципліни «Живопис з основами кольорознавства» проводиться на проміжному та завершальному етапах її вивчення у формі *заліку та диференційованого заліку*.

VI. Інформаційні джерела для вивчення навчальної дисципліни

6.1. Основна

1. Вазари Дж. Жизнеописание наиболее знаменитых живописцев, ваятелей и зодчих: Т.1. – М.: Астрель: АСТ, 2001. – 560 с.

2. Вибер Ж. Живопись и ее средства. – М.: Академия художеств СССР, 1961. – 231 с.

3. Виннер А. В. Как работают мастера живописи. – М.: Сов Россия, 1965. – 111 с.

4. Гринберг Ю.И. Технология масляной живописи. История и исследование. – М.: Изобраз. Искусство, 1982. – 320 с.
5. Миронова Л. Н. Цвет в изобразительном искусстве. — Минск, Беларусь, 2002.
6. Печенюк Т. Кольорознавство. - К.: Грані-Т, 2009. - 192 с.
7. Претте М. К. Как понимать искусство: Живопись. Скульптура. Архитектура. История, эпохи и стили / Мария Карла Претте, Альфонсо Де Джорджис: Пер. с итал. - М.: ЗАО "Интербук- •nj • , бизнес", 2002. - 432-с.: ил.

6.2. Додаткова

1. Алексеев С. С. О колорите. – М.: Изобразительное искусство, 1974. – 173 с.
2. Барщ А. О. Наброски и зарисовки: Учеб.-метод. пособие для художеств. училищ. – М.: Искусство, 1970. – 166 с.
3. Беда Г. В. Живопись: Учебник для студентов пед. ин-тов по спец. 2109 «Черчение, изобразительное искусство и труд». – М.: 1986. – 192 с.
4. Бергер Э. История развития техники масляной живописи. – М.: ОГИЗ, 1935. – 606 с.
5. Бялыницкий – Бируля В. О. О методе преподавания пейзажа // Мастера советского искусства о пейзаже. – М.: Академия художеств СССР, 1965. – 114 с.
6. Виннер А. В. Материалы живописи, масло, акварель, гуашь, темпера, клеевые краски. – М.: Искусство, 1976. – 137 с.
7. Виноградова Г. Г. Малювання з натури: Посіб. для вчителів. – К.: Рад. шк., 1976. – 261 с.
8. Владич Л. Живопис та його жанри. – К.: Держвидав., 1960. – 47 с.
9. Волков Н. Н. Композиция в живописи: Таблицы. – М.: Искусство, 1977. – 263 с.
10. Волков Н. Н. Цвет в живописи. – М.: Искусство, 1984. – 320 с.

11. Горбенко А. А. Акварельная живопись для архитекторов. Киев: Будівельник, 1982. – 128 с.
12. Гуревич М. М. Цвет и его измерение. – М.: Л.: АН СССР, 1950. – 268 с.
13. Даниэль С. М. Искусство видеть. – Л.: Искусство, 1990. – 223с.
14. Жердзицкий В. Е. Композиция, цвет гармония в натюрморте // Вісник Художньо-промислового інституту. – Х.: 1999. – № 1.
15. Зайцев А. С. Наука о цвете и живописи. – М.: Искусство, 1986. – 158 с.
16. Злобин В. И. Изобразительная деятельность – средство познания пространственной среды. – Х.: Основа, 1991. – 88 с.
17. Киплик Д. И. Техника живописи. – М.: Л.: Искусство, 1947. – 168 с.
18. Малявин В. В. Китайское искусство: Принципы. Школы. Мастера. -М .: "ОАО Люкс": "Издательство Астрель": "Издательство АСТ", 2004.-432 с.: ил.
19. Рыбников А. Техника масляной живописи. – М.: Л.: Искусство, 1937. – 215 с.
20. Смирнов Г. Б. Живопись: Учеб. пособие для студентов худ.-граф. фак. пед. ин-тов. – М.: Просвещение, 1972. – 80 с.
21. Унковский А. А. Живопись: Вопросы колорита: Учеб. Пособие для студентов худ.-граф. фак. пед. ин-тов. – М.: Просвещение, 1980. – 128 с.
22. Шорохов Е. В. Основы композиции: Учеб. пособие для студетов пед. ин-тов по спец. 2109 «Черчение, изобразительное искусство и труд». – М.: Просвещение, 1979. – 303 с.

6.3. Інформаційні ресурси

http://www.booksgid.com/drawing_painting/1698-osnovy-zhivopisi.html	Печенюк Т. Кольорознавство.
http://www.booksgid.com/drawing_painting/29467-risunok.-khudozhestvennyjj-portret..html	Хосе М. Паррамон. Основы живописи. Полный курс

	живописи и рисунка.
http://www.koob.ru/edwards_b/	«Художник внутри нас»
http://www.twirpx.com/file/159818/	Баммес Г. Изображение человека.
http://www.twirpx.com/file/955872/	Базанова М.Д. Пленэр.
http://mironovacolor.org/	Корисні Інтернет-посилання
http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Culture/Itten/index.php	
http://www.colorblender.com/	

ОСНОВИ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА**ПРОГРАМА**

вибіркової навчальної дисципліни (за вибором університету)

освітнього ступеня бакалавр

галузі знань 01 Освіта / Педагогіка

спеціальності 015 Професійна освіта

(за спеціалізацією «Дизайн»)

Шифр за навчальним планом СВ 06

I. Пояснювальна записка

Програма вибіркової навчальної дисципліни «**Основи декоративно-прикладного мистецтва**» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців освітнього ступеня «бакалавр», галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізацією «Дизайн»).

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Основи декоративно-прикладного мистецтва» є вид образотворчого мистецтва та освоєння прикрашання предметів повсякденного побуту.

Міждисциплінарні зв'язки. Для вивчення навчальної дисципліни «Основи декоративно-прикладного мистецтва» необхідні знання, вміння та навички з живопису з основами кольорознавства, рисунку з основами пластичної анатомії, основ композиції, основ макетування і моделювання, архітектоніки та комбінаторики формоутворення, матеріалів сучасного дизайну, художнього текстилю, художнього металу, художньої кераміки, художньої обробки деревини. Дана навчальна дисципліна слугує подальшому вивченню курсів «Робота в матеріалі», «Креативний дизайн одягу», «Креативний дизайн меблів» та виконанню бакалаврської роботи.

Мета і завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Основи декоративно-прикладного мистецтва» є вивчення і засвоєння студентами теоретичних знань з історії розвитку декоративно-прикладного мистецтва у контексті і взаємозв'язку різних культур світової цивілізації, формування навичок і умінь аналізувати, систематизувати і перероблювати досвід майстрів народного декоративно-прикладного мистецтва під час створення власного художнього твору (виробу); створення умов для творчого розвитку студентів, майбутніх педагогів-дизайнерів, засобами декоративно-прикладного мистецтва;.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Основи декоративно-прикладного мистецтва» є ознайомлення студентів із декоративно-

ужитковим мистецтвом, багатством та різноманітністю його видів, засобами художньої виразності; навчання працювати в різних техніках, створювати предмети декоративно-ужиткового мистецтва; розвиток естетичного та художнього смаку студентів, їх творчих здібностей, образного мислення; виховання духовно багаті особистості з активною громадянською позицією; розвиток позитивних якостей особистості: працелюбство, наполегливість у досягненні мети, відповідальність за результат власної діяльності.

Основні результати навчання і компетентності згідно з вимогами освітньо-професійної програми:

№ з/п	Результати навчання	Компетентності
1.	<ul style="list-style-type: none"> • знання змісту навчальної дисципліни «Основи декоративно-прикладного мистецтва» для майбутньої професійної діяльності в галузі освіти та у сфері дизайну; міжпредметних зв'язків з іншими дисциплінами. • уміння проводити дослідницьку роботу у відповідній галузі науки та пропонувати різні погляди на досліджуваний матеріал. 	Предметно-методологічна компетентність
2.	<ul style="list-style-type: none"> • володіння культурно-історичними та художньо-естетичними знаннями; • уміння й навички художньо-естетичного сприймання, аналізу й інтерпретації творів мистецтва відповідно до авторського задуму, розуміння єдності форми та змісту, виявлення їх самобутності; • прагнення та здатність реалізувати на практиці художньо-естетичний потенціал для одержання власного неповторного результату творчої діяльності; • володіння знаннями основних стильових напрямів у мистецтві, допитливість, свіжість погляду, здатність вибирати в хаосі повсякденних вражень найбільш яскраві для їх подальшого втілення. • розуміння традицій, законів цілісності, тектоніки, засобів виразності. 	Художньо-естетична компетентність
3.	<ul style="list-style-type: none"> • здатність розуміти і власноруч створювати художні твори, користуючись засобами художньої виразності, мовою образотворчого мистецтва; • здатність до художньої самореалізації, культурного самовираження, задоволення потреби в духовному самовдосконаленні та мистецькій самоосвіті; • сформоване особистісно-ціннісне ставлення до мистецтва та навколишнього світу, здатність до сприймання, розуміння і творення художніх образів; • уміння створювати об'єкти із заданими стильовими характеристиками. 	Образотворча компетентність
3.	<ul style="list-style-type: none"> • здатність до генерування ідей, висування гіпотез, фантазування, 	Проектна

	асоціативного мислення, тобто творчого процесу, що складається з етапів підготовки, натхнення, інсайту та ухвалення рішення; <ul style="list-style-type: none"> • бачення протиріч, перенесення знань та вмінь у нові ситуації, відмова від нав'язливих ідей, подолання інертності та надмірної критичності мислення, незалежність суджень; • здатність до оцінного судження розвиненості художньо-творчих нахилів і здібностей, ступеня оволодіння дієвими знаннями з формотворення, методикою креативного пошуку, образною мовою пластичного мистецтва й технологією художніх матеріалів, що зумовлює ефективність професійної діяльності. 	компетентність
--	---	----------------

II. Примірний тематичний план

За структурно-логічною схемою змісту підготовки майбутніх педагогів професійного навчання за спеціалізацією «Дизайн» навчальна дисципліна «Основи декоративно-прикладного мистецтва» вивчається у 7-му семестрі.

На вивчення даної дисципліни відводиться 3 кредити ЄКТС - 90 годин.

№ з/п	Назва модулів і тем	Кількість годин				
		Всього	Аудиторні			Самостійна робота
			Всього аудиторних	Лекції	Лабораторні	
	МОДУЛЬ I. Декоративно-ужиткове мистецтво	15	4	4	-	11
1	Тема 1.1. Витоки декоративно-ужиткового мистецтва, його багатство та різноманітність	7	2	2	-	5
2	Тема 1.2. Збереження й трансформація видів декоративно-ужиткового мистецтва	8	2	2	-	6
Види контролю	<i>Вхідний контроль</i>					
	<i>Контроль на аудиторних заняттях</i>					
	<i>Захист лабораторних робіт</i>					
	<i>Контроль самостійної роботи</i>					
	<i>Модульна контрольна робота</i>					
	МОДУЛЬ II. Традиційні види декоративно-прикладної творчості	30	20	6	14	10
3	Тема 2.3. Традиційні види декоративно-прикладної творчості	9	6	6	-	3
4	Тема 2.4. Розпис, як вид декоративно-ужиткового мистецтва	3	2	-	2	1
5	Тема 2.5. Традиційне українське писанкарство	3	2	-	2	1

№ з/п	Назва модулів і тем	Кількість годин				
		Всього	Аудиторні			Самостійна робота
			Всього аудиторних	Лекції	Лабораторні	
6	Тема 2.6. Традиційне українське гончарство. Ліплення з тіста	3	2	-	2	1
7	Тема 2.7. Художня обробка матеріалів рослинного та тваринного походження	3	2	-	2	1
8	Тема 2.8. Ткацтво. Килимарство	3	2	-	2	1
9	Тема 2.9. Вишивка (хаптування)	3	2	-	2	1
10	Тема 2.10. Лялькарство	3	2	-	2	1
Види контролю	<i>Контроль на аудиторних заняттях</i>					
	<i>Захист лабораторних робіт</i>					
	<i>Контроль самостійної роботи</i>					
	<i>Модульна контрольна робота</i>					
	МОДУЛЬ III. Нові техніки декоративно-прикладного мистецтва	45	15	4	11	30
11	Тема 3.11. Нові техніки декоративно-прикладного мистецтва	6	4	4	-	2
12	Тема 3.12. Паперопластика як вид декоративного мистецтва. Техніки роботи з папером	5	1	-	1	4
13	Тема 3.13. Декупаж	5	1	-	1	4
14	Тема 3.14. Печворк. Кінусайга – печворк без голки	6	2	-	2	4
15	Тема 3.15. Фелтінг (валяння)	6	2	-	2	4
16	Тема 3.16. Бісероплетіння	6	2	-	2	4
17	Тема 3.17. Вітраж	6	2	-	2	4
18	Тема 3.18. Скрапбукінг	5	1	-	1	4
Види контролю	<i>Контроль на аудиторних заняттях</i>					
	<i>Захист лабораторних робіт</i>					
	<i>Контроль самостійної роботи</i>					
	<i>Модульна контрольна робота</i>					
Підс. конгр.	ЕКЗАМЕН					
Всього годин:		90	39	14	25	51

III. Зміст навчальної дисципліни за модулями і темами:

Модуль I. Декоративно-ужиткове мистецтво України

Тема 1.1 Витоки декоративно-ужиткового мистецтва, його багатство та різноманітність

Декоративно-прикладне мистецтво як частина духовно-матеріальної культури і творчості народу.

Народна творчість — історична основа розвитку світової художньої культури. Види художньої діяльності народу: поетична творчість; музичне мистецтво; танцювальне мистецтво; театральне мистецтво народна архітектура; декоративне мистецтво; образотворче мистецтво.

Народне декоративно-прикладне мистецтво — одна із форм суспільної свідомості і суспільної діяльності. Ремесла та домашні промисли: домашнє ремесло, ремесло на замовлення, ремесло на ринок. Кріпосні мануфактури: казенні, вотчинні (поміщицькі), посесійні.

Сучасне декоративне мистецтво: народне традиційне (зокрема, народні художні промисли), професійне мистецтво і самодіяльна творчість. Колективна та індивідуальна творчість.

Тема 1.2 Збереження й трансформація видів декоративно-ужиткового мистецтва

Морфологія мистецтва та принципи її класифікації : за матеріалом, за технологічними особливостями, за функціональними ознаками.

Декоративне мистецтво: монументально-декоративне, театральнo-декораційне, оформлювальне, декоративно-прикладне та художнє конструювання.

Види-техніки декоративної галузі декоративно-прикладного мистецтва: поліхромна група (ткацтво, килимарство, вишивка, батік, вибійка, бісер, писанкарство, емалі, розпис; монохромна група (інкрустація, випалювання, чернь, гравіювання); пластична група (різьблення, тиснення, карбування, пластика малих форм); ажурно-силуетна група (кування і слюсарство, просічний метал, скань, мереживо, витинанки, ажурно-силуетна пластика).

Види декоративно-прикладного мистецтва — головна структурна одиниця морфології: художнє деревообробництво, художня обробка каменю,

художня обробка кістки й рогу, художня кераміка, художнє скло, художній метал, художня обробка шкіри, художнє плетіння, в'язання, художнє ткацтво, килимарство, вишивка, розпис, батік, писанкарство, фотофільмдрук, вибійка, випалювання, гравіювання, різьблення, карбування, художнє ковальство, скань, просічний метал, витинанки, мереживо, виготовлення виробів з бісеру, емалі, а також меблів, посуду, хатніх прикрас, іграшок, одягу, ювелірних виробів тощо.

Морфологія видів мистецтва і типологія творів — основи розуміння декоративно-прикладного мистецтва, ключ до сприйняття його засад та природи.

Вузька спеціалізація декоративно-прикладного мистецтва за родами художньої творчості.

Поняття жанр у морфології декоративно-прикладного мистецтва, поняття типологічної групи.

Художній твір (виріб) — особливий соціально-культурний предмет. Художньо-духовна концепція та утилітарна цінність художніх творів.

Модуль II. Традиційні види декоративно-прикладної творчості

Тема 2.3. Традиційні види декоративно-прикладної творчості

Види декоративного розпису. Смислові ознаки народного розпису. Мотиви розпису. Орнамент. Настінний хатній розпис різних регіонів України. Петриківський розпис. Слобожанський (старобельський) розпис - техніка пальцевого розпису. Яворівський розпис, як декорування дитячої забавки. Самчиківський розпис – вид традиційного народного мистецтва південно-східної Волині. Відомі майстри українського декоративного розпису.

Історія писанкарства як виду декоративно-прикладного мистецтва. Звичайі та обряди, пов'язані з виготовленням та використанням писанок. Символіка малюнків та кольорової гами. Різноманітні техніки оздоблювання яєць: крашанка, писанка, мальованка, дряпанка, крапанка та ін.

Гончарство — мистецтво виготовлення керамічних виробів з гончарної глини: посуду, кахлів, іграшок, прикрас, сувенірів тощо. Етимологія. Технологія виготовлення. Глина: породи та їх характеристика. Історія ремесла. Характеристика гончарних виробів. Артефакти гончарства у історико-археологічних дослідженнях. Гончарство в Україні: гончарство періоду XVI–XVII століть; сучасне українське гончарство. Відомі українські гончарі.

Прийоми ліплення з глини, обробка та декорування поверхні виробів. Механічне декорування поверхні. Ліплення з полімерної глини.

«Тістопластика»: приготування солоного тіста (рецепти). Основні елементи формоутворення в ліпленні. Прийоми ліплення. Фарбування тесту. Сушка, випічка і розмальовка. Послідовність виконання ліплення з солоного тіста. Технологія ліплення з солоного тіста. основні елементи і прийоми ліплення, конструктивний, пластичний, комбінований, прийоми рельєфною ліплення, вирізання по шаблону, виготовлення шаблонів. Використання додаткових пристосувань (стек, формочки, сірники, гудзики, дріт, скріпки, бісер, стеклярус, папір, гребінець, тканину), барельєф, контррельєф, рельєфні композиції. Способи сушіння: повітряна, сушка в духовій шафі, комбінована сушка; ефекти підрум'янення, колірні ефекти.

Характерні особливості роботи з матеріалами рослинного походження. Традиції виготовлення виробів з рослинних матеріалів на Україні. Технологічні особливості плетіння з лози, соломи, рогозу, кори, лика. Техніки плетіння. Суцільне плетіння. Хрестикова техніка. Візерунчасте плетіння. Осередки лозоплетіння та рогозоплетіння на Україні. Техніка створення виробів з сіна. Плетіння із кукурудзиння.

Художня обробка матеріалів тваринного походження. Художня виразність та декоративне багатство творів, виготовлених із кістки й рогу. Виготовлення та декоративна обробка виробів з хутра. Регіональні традиції в художній обробці шкіри на Україні. Традиційні техніки декорування шкіряних виробів. Техніки тиснення – холодне тиснення прес-формою,

контурне та гаряче. Ажурне вирізування – техніка вибивання прорізаних геометричних елементів. Декорування виробів з шкіри вишивкою та аплікацією.

Історія килимарства. Килимарство в Україні: генеза; фабрично-артільне виробництво; домашнє та промислове виробництво; сировина, регіони і види килимів. Техніки килимарства: орнаментика; Гуцульщина; Закарпаття; Поділля й Буковина; Полтавщина.

Історія мистецтва вишивки, види, регіональні відмінності, сировина, матеріали та інструменти. Прийоми та способи вишивання. Сучасні прийоми вишивання (об'ємна вишивка нитками та стрічками, вишивка та вбивання волока, вишивка по гіпюру). Змережування.

Українська народна іграшка, її історія. Кам'яні, глиняні, дерев'яні іграшки. Лялькарство: історія українського лялькарства; види ляльок-мотанок (гральні, оберегові, обрядові, ритуальні); їх символіка та прихований зміст. Специфіка створення народної ляльки-мотанки, матеріали для її створення, техніка виконання.

Тема 2.4. Розпис, як вид декоративно-ужиткового мистецтва

Розпис по тканині. Розпис по дереву. Розпис по металу.

Тема 2.5. Традиційне українське писанкарство

Розпис писанок.

Тема 2.6. Гончарство. Ліплення з тіста

Виробництво глиняних іграшок.

Виконання сувенірів з тіста.

Тема 2.7. Художня обробка матеріалів рослинного та тваринного походження

Виконання композиції з природних та інших матеріалів у техніці «Плетіння».

Виконання об'ємної композиції з природного матеріалу.

Тема 2.8. Ткацтво. Килимарство

Ткання полотна. Ручне плетіння килимка.

Тема 2.9. Вишивка (хаткування)

Вишивання серветок, рушників.

Тема 2.10. Лялькарство

Виконання ляльки-мотанки.

Виготовлення м'якої іграшки.

Модуль III. Нові техніки декоративно-прикладного мистецтва**Тема 3.11. Нові техніки декоративно-прикладного мистецтва**

Техніки і технології декорування в сучасній мистецькій практиці.
Особливості виготовлення авторського декору.

Паперопластика. Пластичні властивості паперу і основні способи її формування. Фронтальна, об'ємна, глибинно-просторова композиція. Різні види гофрировок. Пластичні властивості листової поверхні. Можливості рельєфною розробки паперового аркуша залежно від композиційних завдань. Виділення окремих елементів поверхні. рахунок виступів і западин. Утворення рельєфних форм на поверхні завдяки вирізам, отгибам, гофрировкам і вставкам. Композиції на площині з накладних рельєфних елементів. Ігрові та фантастичні композиції і макети. Силуети, маски, ляльки. Складні композиції. Основні прийоми макетування. Трансформація поверхні. Матеріали та інструменти для виконання завдань по макетуванню. Колір паперової пластики. Способи склеювання деталей.

Мистецтво аплікації листочками – ошибана. Мистецтво колажу.
Змішана техніка живопис-колаж.

Витоки мистецтва «орігамі». Базові форми «Трикутник», «Двері», «Повітряний змій», «Конверт». Мистецтво «орігамі» у сучасному світі. Базові форми «Подвійний трикутник», «Подвійний квадрат», «Риба», «Катамаран».

Основний принцип колажності і колажування: організація цілого шляхом поєднання принципово різнорідних і принципово фрагментарних елементів. Поєднання у колажі різноманітних елементів із нашаруванням

різних фактур шматків, уламків, для створення зображення, що становить єдиний художній образ.

Витинанка як вид українського декоративного мистецтва. Види витинанок. Витинанка як прикраса українського житла. Тематика та мотиви орнаментів традиційної витинанки. Сучасна витинанка.

Історія квілінгу. Інструменти та матеріали. Техніка виготовлення плоских або об'ємних композицій зі скручених у спіралі смужок паперу. Матеріали та інструменти. Основні форми і прийоми квілінгу. Основні форми деталей і техніка їх виготовлення. Створення кольорів, орнаментів, ляльок, іграшок методом квілінгу.

Пап'є-маше. Техніка виконання. Матеріали та інструменти. Пап'є-маше у сучасному декорі. Технологія та виробы з пап'є-маше. Зліпки з клаптик паперу. Маса з пап'є-маше. Матування. Грунтовка. Розпис.

Декупаж – вид сучасного декорування ужиткових предметів, предметів інтер'єру. Матеріали для декупажу. Пласке, об'ємне декорування та їх комбінації. Техніка декупаж. Матеріали та інструменти. Кракле - зістарювання, золочення. Стилi в техніці декупаж. Поєднання пап'є-маше з технікою декупаж. Технологія.

Вітражі: традиційні, «Тіфані», із прозорих кольорових плівок та вітражі комбіновані з іншими матеріалами декоративного мистецтва. Пластичне рішення композиції тематичного вітражу. Вітражний розпис. Український живопис на склі. Використання виробів зі скла у просторовому дизайні. Техніки розпису по склу. Особливості роботи з акриловими фарбами та пастами. Комбіновані техніки.

Базові техніки скрапбукінга (дистрессинг, ембоссинг, штампінг). Базові стилі скрапбукінга (вінтаж, європейський стиль, херитейдж, американський стиль, шебби шик, клин-енд-симпэл, фрістайл, міксед-медіа). Папір для скрапбукінгу. Матеріали та інструменти для декорування. Різні матеріали для декору. «Базові» техніки: Дистрессинг, Ембоссінг, Штампінг, Вiнтаж, Херiтаж. Технологія виготовлення виробів.

Тема 3.12. Паперопластика як вид декоративного мистецтва.

Техніки роботи з папером

Виконання композиції у техніці «Орігамі».

Виконання творчої композиції в техніці квілінг.

Тема 3.13. Декупаж

Виконання композиції у техніці «Декупаж».

Тема 3.14. Печворк. Кінусайга – печворк без голки

Виконання об'ємного та плаского виробів у техніці «Печворк».

Тема 3.15. Фелтінг (валяння)

Виготовлення виробів у техніці мокрого валяння та сухого валяння.

Тема 3.16. Бісероплетіння

Виконання прикрас з бісеру: «Гердани», «Селянка».

Тема 3.15. Вітраж

Виконання розпису виробів зі скла. Декорування.

Тема 3.16. Скрапбукінг

Виконання композиції у техніці «скрапбукінг».

IV. Засоби діагностики успішності навчання

Вхідний контроль проходить в усній формі і представляє собою опитування, за допомогою якого здійснюється перевірка базових знань, необхідних для подальшого вивчення навчальної дисципліни «Основи декоративно-прикладного мистецтва».

Контроль під час аудиторних занять проходить в усній формі у вигляді тестових завдань, за допомогою яких перевіряється ступінь засвоєння студентами нового матеріалу.

Захист лабораторних робіт: студент повинен надати закінчену роботу на перегляд. Критерії оцінки роботи: технічна майстерність; оригінальність виконання; якість і складність виконання роботи; акуратність у роботі; обсяг виконаної роботи; креативність; грамотність захисту.

Контроль самостійної роботи студентів, основними видами якого є оцінювання опрацювання додаткових джерел інформації.

Вивчення кожного змістового модуля навчальної програми закінчується **модульною контрольною роботою**, яка представляє собою набір тестових завдань.

V. Форма підсумкового контролю успішності навчання – іспит.

VI. Інформаційні джерела для вивчення навчальної дисципліни

6.1. Основні:

1. Антонович Є. А. Декоративно-прикладне мистецтво / Є. А. Антонович, Р. В. Захарчук-Чугай, М. Є. Станкевич. – Львів: Світ, 1993. – 272 с.
2. Гургула І. Народне мистецтво західних областей України. – К.: Мистецтво, 1966. – 80 с.
3. Декоративно-ужиткове мистецтво: Словник: У 2 т. – Афіша, 2000. Т.1. – 363 с.; Т.2. – 399 с.
4. Закович М. М. Культурологія: українська та зарубіжна культура. Навчальний посібник. – Київ. «Знання». 2007.
5. Історія декоративного мистецтва: у 5-ти т. Т.4 / [голов. ред. Г. Скрипник]; НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. – К, 2011. – 512 с.
6. История стилей в искусстве: учеб.пособие/ Н. М. Сокольникова, В. Н. Крейн. - М.: Гардарики, 2006. - 395 с.: ил.
7. Литвинець Е. М. Українське народне мистецтво. Київ. «Вища школа», 2004.-335 с.
8. Логвиненко Г. М. Декоративная композиция. Владос, 2010.
9. Лозко Г. С. Українське народознавство. – 3-е вид. Х.: Видавництво «Див», 2005. – 472 с.: іл..
10. Манучарова Н. Д. Декоративно-прикладне мистецтво Української РСР. – К.: Вид-во Академії архітектури УРСР, 1952. – 176 с.

11. Нариси з історії українського декоративно-прикладного мистецтва. - Львів, 1969.
 12. Народні художні промисли України: Довідник. - К., 1966.
 13. Никоряк О. І. Сучасні художні промисли Українських Карпат. - К., 1988.
 14. Расинэ О. Орнамент всех времен и стилей. Т. 1-2. М., Белый город, 2007, 719 с.
 15. Скарбниця народної мудрості / Упоряд. Т. М. Панасенко, худ.-оформлювач Л. Д. Киркач-Осипова. – Харків: Фоліо, 2007. – 286 с.
 16. Чегусова З. В. Декоративне мистецтво України кінця ХХ століття. 200 імен: Альбом-каталог / З. В. Чегусова. – К.: Зат «Атлант ЮЕМСІ», 2002. – 511 с.
 17. Шумега С. С. Дизайн: навч. посіб. – Київ, 2004. – 215 с.
- 6.2. Додаткові:**
1. Александрова М. Г. Ракушки. – М.: АСТ-ПРЕСС КНИГА, 2011.
 2. Алферов Л. Г. Технологии росписи: Дерево. Металл. Керамика. Ткани - Ростов-на-Дону: Феникс, 2010.
 3. Анна Эм. Батик. Минск: Харвест, 2010.
 4. Бадаев В. С. Русская кистевая роспись: учебное пособие для вузов - М.: Владос, 2012.
 5. Баньковська С. М. Ковальство на Україні (XIX - початок ХХ ст.). - К.: Наук, думка, 1991. – 112с.
 6. Барадулин В. А. Художественная обработка дерева. - М.: Легпромбытиздат, 1986. - 264с.
 7. Беркутова А. Энциклопедия декупажа. Материалы, техники, проекты. – Киев. «Контент», 2013. – 224 с.
 8. Бисер / Авт.– сост. Г. Дюмина – Москва. ООО Издательство «Астрель», 2001. – 256 с.
 9. Білецька В. Ю. Українські сорочки. - К., 1969.
 10. Біняшевський Є. Українські писанки. -К., 1968.

11. Божко Л. А. Изделия из бисера. Изд. 2-е, испр. и допол. – Москва, 2007. – 216 с.
12. Ботюк О. Конструювання з паперу методом орігамі – Тернопіль: Навчальна книга, 2002.
13. Будзан А. Різьба по дереву в західних областях України (XIX - XX ст.). - К.: Вид-во АН УРСР, 1960.-106 с.
14. Бурдейный М. А. Искусство керамики. - М.: Профиздат, 2005.
15. Бутник-Сіверський Б. С. Українське радянське народне мистецтво. - К.: Наук, думка, 1996.-224 с.
16. Бушина Т. Декоративно-прикладне мистецтво радянської Буковини. - К.: Мистецтво, 1986.-128 с.
17. Вітражі Львова кінця XIX - початку XX століття. - Львів: 2004. - 235 с.
18. Гасюк О. О. Художнє вишивання / О. О. Гасюк, М. Г. Степан. - К., 1983.
19. Герус Л. М. Українська народна іграшка. – Львів: 2004. – 264 с.
20. Гильман Р. А. Художественная роспись тканей: учебное пособие для вузов. - М.: ВЛАДОС, 2003.
21. Горинь Г. Й. Традиції та перспективи художньої обробки шкіри на Україні / Г. Й. Горинь. - К., 1979.
22. Давыдов С. Батик: техника, приемы, изделия. — «АСТ-Пресс», 2005.
23. Даглидян К. Т. Декоративная композиция. Феникс, 2011.
24. Дадашова З. Р. Разные сувениры ООО «АСТ-ПРЕСС КНИГА», 2013.
25. Данченко О. С. Народні майстри. – К.: Рад. шк., 1982. – 128 с.
26. Данченко О. Народна кераміка Наддніпрянщини. – Київ. «Мистецтво», 1969. – 143 с.
27. Дворкина И. А. Батик: горячий, холодный, узелковый. — М.: «Радуга», 2-е изд. — 2008.

28. Декоративные шрифты: для художественно-оформительских работ / сост. Г. Ф. Кликушин.- М: Архитектура-С, 2013. - 288с.
29. Джованна Буббико, Хуан Круус. Керамика: техники, материалы, изделия. - Ниола-Пресс, 2006. – 128 с.
30. Жолтовський П. М. Художній метал. - К., 1972.
31. Жук А. К. Українські народні килими (XVII - поч. XX ст.). - К.: Наук, думка, 1966. – 152 с.
32. Зайцева А. Техники работы с бумагой / Анна Зайцева. – Москва, 2010. – 90 с.
33. Запаско Я. П. Килимарство на Україні. - Львів, 1991.
34. Захарчук-Чугай Р. В. Українська народна вишивка (Західні області УРСР). - К.: Наук. думка, 1988. – 192 с.
35. Зельська І. Українська вишивка. - Вінниця. Торонто. 1981. - 92 с.
36. Знаки 155 стародавніх українських вишивок. - К., 1992.
37. Искусство витража (от истоков к современности) В. Ч. Рагин, М. К Хиггинс. - М.: «Белый город», 2004. - 288 с.
38. История орнамента: учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений, обучающихся по спец. «Изобразительное искусство» / Л. М. Буткевич. – М.: Гуманитар. Изд. Центр ВЛАДОС, 2008. – 267 с., ил.
39. Калмыкова Н.В. Дизайн поверхности: Композиция, пластика графика, колористика-М: КДУ,2010
40. Карабанов В. В. Витражи. Светильники. Рамки / В. В. Карабанов. - М.: Профиздат, 2010.
41. Кара-Васильєва Т. В. Полтавська народна вишивка / Т. В. Кара-Васильєва. - К.: Наук, думка, 1983. - 136 с.
42. Косачева О. Український народний орнамент. - К., 1866.
43. Кузьмина Т. А., Четина Е. В.. Декоративные бутылки и вазы своими руками – Ростов н/Д.: Феникс, 2006.
44. Кульська-Кравченко Н. М. Декоративні в'язані вироби. - 2-ге вид., стереотип. - К.: Техніка, 1985. - 136 с.

45. Кульчицька А. Орнамент трипільської культури і українська вишивка ХХ ст. - Львів, 1995.
46. Курочкина Лариса. Быстрый квиллинг. ООО «АСТ-ПРЕСС КНИГА», 2013. / Д: Феникс, 2011.
47. Лапицька О. А. «Орігамі». – Київ. «Країна мрій», 2008. – 48 с.
48. Лащук Ю. П. Гуцульська кераміка. - К.: Держ. вид-во л-ри з будівництва і архітектури УРСР, 1952.-176 с.
49. Магия бумажных лент / Анна Зайцева. – М.: Эксмо, 2013.
50. Маккэлэм Г. Л. 4000 мотивов: цветы и растения. Справочник. - М. АСТ. Астрель. 2010.
51. Манько Віра «Українська народна писанка». – Львів. «Свічадо», 2001. – 64 с.
52. Мельник В. М., Трач С. К. Витинанки на уроках образотворчого мистецтва. Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2000.- 49 с.
53. Молотова В. Н. Декоративно-прикладное искусство: Учебное пособие для среднего профессионального образования. - М.: ФОРУМ, 2010.
54. Найден Олександр «Українська народна лялька». – Київ. «Стилос», 2007. – 240 с.
55. Напиткіна Г. Українська лялька-оберег. – Тернопіль: підручники і посібники, 2007. – 32 с.
56. Перелёшина И. А. Батик. От основ к импровизации. - СПб, «Паритет», 2007.
57. Перра И. Пэчворк круглый год. Новые идеи. Киев. «Контент». 2013. – 96 с.
58. Поліщук О. Символіка українського декоративного розпису. – Умань, 2007, 307 с.
59. Сараева Ю. С. Роспись по ткани. - Ростов-н/Д.: Феникс, 2012.
60. Сафроненко В. М. Работа с металлами, пластмассами и стеклом - Минск: Хэлтон, 2013.

61. Світ у писанках Тараса Городецького / Упор. В. Манько. - Львів: Свічадо, 2009.
62. Серова В. В. Вырезаем снежинки. - М.: АСТ-ПРЕСС, 2011.
63. Синеглазова М. О. Распишем ткань сами. - «Профиздат», М., 2001
64. Скворцов К. А. Художественная обработка металла, стекла, пластмассы - М.: Профиздат, 2011.
65. Словник символів культури України / За заг.ред. В. П. Коцура, О. І. Потапенка, М. К. Дмитренка. – К.: Міленіум, 2002. – 260 с.
66. Современный квиллинг / Гудрун Шмитт, пер. с нем. Е. Г. Сас. – Москва: Астрель, Кладезь, 2013.
67. Соколова С. Азбука оригамі. – Київ. «Країна Мрій», 2006. – 432.
68. Стеррок Ш. Кельтские узоры: практический курс по построению орнаментов / Пер. с англ. - М.: Издательство "Ниола-Пресс", 2007. - 140 с.
69. Тарасова Ольга. Таємничий світ ляльки-мотанки. – Київ. «Либідь», 2015. – 200 с.
70. Теплинская О. А. Аппликация и коллаж. Ярославль. Академия развития. 2012.
71. Федорчук О. Українські народні прикраси з бісеру. – Львів. «Свічадо», 2007. – 265 с.
72. Федотов Г. Я. Плетение из сухих трав. – М.: Изд-во Эксмо, 2005.
73. Фиталева С. В. Основы технологии художественно-оформительских работ: Учебное пособие – М: Академия, 2014.
74. Фокина Л. В. Орнамент: учебное пособие: учебное пособие - Ростов-н/Д.: Феникс, 2011.
75. Шевченко Євген. Народна деревообробка в Україні: Словник народної термінології. - К.: Артанія, 1997. – 256 с.
76. Шевченко Євген. Українська народна тканина. - К.: Артанія, 1999. - 410 с.

77. Школа рисования: Стили в искусстве. Орнаменты и декоративные мотивы. - М.: АСТ: Астрель, 2006. - 318 с.

78. Щербак В. А. Сучасна українська майоліка. - К., 1974.

6.3. Інтернет-ресурси:

1. Кинусайга – печворк без иглы,
hexe.club/99384-kinusayga-pechvork-bez-igly.html
2. Фелтинг для начинающих – техника валяния из шерсти,
<http://www.vseodetyah.com/article.html?id=1796&menu=woman>
3. Що таке скрапбукінг?,
knig.org.ua/scho-take-skrapbukinh-scrapbooking.html
4. Писанка – символ українського народу,
prashhur.com/blog/pisanka-simvol-narodu
5. Портал:Декоративно-ужиткове_мистецтво,
uk.wikipedia.org/wiki/
6. Библиотека изобразительных искусств // ArtLib.ru : сайт. М.,
 URL: <http://www.artlib.ru/>
7. Орнамент и стиль // Журнал ornament-i-stil; Инт-т "Открытое сообщество". М., [2011],
 URL: <http://ornament-i-stil.livejournal.com/>
8. Декоративно-прикладное искусство // Artly.ru : сайт,
 URL: <http://www.artly.ru/>
9. Арт-Блог "Посторонним В." // LiveInternet.Ru: сайт. 2011,
 URL: <http://art-blog.su/>
10. Всемирная энциклопедия искусства // artprojekt.ru: сайт,
 URL: <http://www.artprojekt.ru/>
11. [www.onestoke](http://www.onestoke.com/)
12. Методические рекомендации составлены в соответствии с ФГОС СПО по специальности: 44.02.03 Педагогика дополнительного образования в области изобразительной деятельности и декоративно-прикладного искусства. Разработчик: А.А.Пономарева. Волгодонск – 2016 г.

Анкета на визначення ставлення студентів до дизайн-освіти

Шановні студенти! Просимо Вас дати відповідь на поставленні питання. Отримана інформація буде використана з метою покращення навчально-виховного процесу у вищих педагогічних навчальних закладах.

Анкети абсолютно анонімні. Оберіть відповіді, які Ви вважаєте для себе вірними та підкресліть її.

1. Який фактор зіграв вирішальну роль у виборі Вами дизайн-освіти?

а) маю з дитинства, оцінка власних здібностей; б) бажання та рекомендації батьків; в) поради, приклади друзів, родичів; г) низький рівень оцінок, бажання здобути вищу освіту; д) так склалася обставина; е) зручне розташування навчального закладу.

2. Як Ви вважаєте, професія викладача є престижною? а) так; б) скоріше так, ніж ні; в) скоріше ні, ніж так; г) ні; д) для мене не має значення.

3. Чи відповідає очікуваний зміст підготовки обраної Вами професії з реальним: а) Так. Я вважаю, що система знань отримана під час навчання цілком відповідає змісту і особливостям професійної діяльності дизайнера; б) Скоріше так, ніж ні. Я вважаю, що зміст підготовки фахівця з дизайну наповнений зайвими предметами. в) Скоріше ні, ніж так. Зміст підготовки недостатньо повно відображає специфіку обраного фаху. г) Ні. Зовсім не відповідає. д) Не задумуюся над цим питанням. Отримаю знання, які необхідні надати за Державним стандартом.

4. Оцініть рівень умов для розвитку і реалізації Ваших творчих здібностей під час навчання за обраним фахом? а) Високий рівень б) Достатній в) Середній рівень г) Низький рівень

5. На вашу думку, як можна реалізувати отримані знання та навички фахівця з дизайну після закінчення навчання? а) лише у педагогічній сфері; б) у педагогічній сфері та дизайн сфері; в) за рахунок отриманих знань та вмінь можу реалізувати себе в різних сферах діяльності; г) можливість

зайнятися власною справою (дизайн-студія); д) важко відповісти; е) не задумуюся над цим питанням.

6. Що для Вас головне у майбутній професії? а) Стати цінною для суспільства людиною; б) Втілення всіх своїх творчих задумів у дизайні.; в) Заробітна плата. г) Можливість самовдосконалення, реалізація творчих здібностей. д) Можливість додатково підпрацьовувати. е) Легкість роботи. ж) Робота в колективі. з) Ваш варіант _____

7. Чи змінилося Ваше уявлення про обрану професію у процесі навчання? а) Так, змінилося на краще. б) Залишилося таким самим. в) Розчарувався в обраній професії. г) Не задумуюся над цим питанням.

8. Чи хотіли б Ви перейти до іншого вузу або на інший факультет щоб обрати іншу професію? а) Так, хотів би. б) Хотів би отримати професію фахівця з дизайну в іншому навчальному закладі. в) Ні, не хотів би. г) Не задумувався над цим питанням.

9. Чи готові Ви після закінчення навчання працювати за обраним фахом? а) Так. Готовий працювати за фахом. б) Скоріше так, аніж ні. Хочу спробувати попрацювати за фахом. в) Скоріше ні, аніж так. Буду намагатися влаштуватися на іншу роботу. г) Ні. У жодному разі не буду працювати дизайнером. д) Не задумуюся над цим питанням.

10. Чи вистачає Вам знань при вивченні дизайнерських дисциплін для художньо-проектної діяльності. а) Так, без сумнівно; б) Відчуваю, що можу дізнатися більше, тому багато працюю вдома; в) Складно відповісти; г) Зовсім не вистачає.

11. Чи пов'язані Ваші інтереси та захоплення у вільний час з художнім проектуванням? а) Так, весь свій вільний час маюю; б) Коли є натхнення; в) Виконую тільки завдання, які задають; г) Ні, не пов'язані.

12. Чи відчуваєте Ви, що зовсім не хочете вчитися на художніх дисциплінах? а) Так, є таке відчуття; б) Скоріше ні, аніж так; в) Скоріше так, аніж ні; г) Не відчуваю.

Дякуємо Вам за відповіді.

Обробка результатів: Рівні оцінки ставлення до обраного фаху (мотиваційно-ціннісний критерій). I – високий – 1.а); 2.а); 4. а); 5. а); 6.а); б); г); 7.а); б); г); 8. а); 9.в); 10.б); 11.а); 12.г).

II-креативний - 1.в); 2.б); 3. а); 4. б); 5.а); б); 6.б); г);7. б); 8.б); 9.б); 10.а); 11.б); 12.б).

II – достатній – 1.б); 2.б); 3. б); 4. б); 5.в); 6.г); ж); 7. б); 8.б); 9.б); 10.в); 11.в); 12.в).

III – середній 1.г); д); е); 2. в); г); д); 3. в); г); д); 4. в); 5.д); е); 6.в); д); е);з); 7. в); г); 8.а),г); 9. в); г); д); 10. г); 11.г); 12.а).

Тестування на визначення сформованості знань, умінь та навичок з художнього проектування у майбутніх фахівців з дизайну

Дайте розгорнуту відповідь

1. Декоративно-прикладне мистецтво, його джерела, своєрідність і художньо- виражальні засоби.

2. Живопис, його види, форми і жанри.

3. Графіка, її види, форми і жанри.

7. Дизайн, короткі історичні відомості, види.

8. Композиція. Основні закономірності, прийоми.

9. Художнє проектування. Етапи художнього проектування.

10. До методики активного творчого мислення відносяться:

11. Засоби в зображувальній діяльності:

12. Який з видів паперу підходить до творчої роботи в конструюванні:

13. *Чи згодні ви з такими визначеннями? (обведіть правильну відповідь)*

✓ Визначення художнього конструювання (дизайну) запропонував колишній президент Міжнародної ради організацій з художнього конструювання знаменитий дизайнер і теоретик Томас Мальдонадо.

✓ В Україні в значенні industrial design застосовується термін «дизайн».

✓ Розрізняють три види конструювання: технічне, художнє, духовне.

✓ У композиції художньо-конструкторських виробів діють такі закони, як закон нерозривності, закон розмірів, закон квадрата, закон кольору.

14. *Дайте відповідь.* Відповідність частин і цілого, а також сумірність предмета з людиною і предметами навколишнього середовища - це?

15. *Виберіть правильний варіант відповіді.*

Творча діяльність, метою якої є формування гармонійного предметного середовища, найбільш повно задовольняє матеріальні і духовні потреби людини – це:

- ✓ творче проектування;
- ✓ художнє конструювання;
- ✓ творче конструювання;
- ✓ художнє проектування;
- ✓ технічне конструювання;

16. *Виберіть правильний варіант відповіді.*

Наповнення предмета громадським змістом, зручністю, гармонією і красою - це:

- ✓ Завдання технічного конструювання
- ✓ Завдання художнього проектування

17. *Дайте відповідь.* Вкажіть цілі художнього конструювання:

18. *Дайте відповідь.* Сукупність окремих закономірно розташованих і взаємопов'язаних частин в єдиному гармонійному цілому - це?

19. *Виконайте творче завдання.*

- ✓ Графічна трансформація мушлі в малу архітектурну форму
- ✓ Пошук образу на основі поєднання двох форм – природньої та штучної

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
 НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
 імені М.П. ДРАГОМАНОВА
 01601, м.Київ, вул. Пирогова, 9
 Телефон 234-11-08

20.03 2017 № 07-10/501
 На № _____

ДОВІДКА

про впровадження результатів наукового дослідження
 Шевченко Анни Ігорівни
 за темою «Методика навчання художнього проектування
 майбутніх фахівців з дизайну»
 спеціальність - 13.00.02 «Теорія та методика навчання
 (технічні дисципліни)»

У процесі фахової підготовки майбутніх педагогів професійного навчання за спеціалізацією «Дизайн» на Інженерно-педагогічному факультеті НПУ імені М. П. Драгоманова протягом 2015-2017 років здійснювалась апробація методики навчання художньому проектуванню.

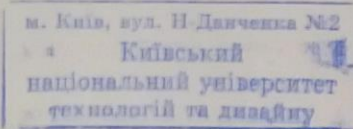
На факультеті були створені умови та можливості для реалізації запропонованої методики навчання, характерною особливістю якої є активізація творчої діяльності та використання методу проектів у процесі підготовки майбутніх фахівців дизайнерського профілю до художньо-проектної діяльності.

На підставі аналізу проведеної дослідно-експериментальної роботи вважаємо, що впровадження результатів даного дослідження сприяє підвищенню ефективності навчання студентів художнього проектування. Тому, дослідження Шевченко Анни Ігорівни має важливу практичну цінність а його результати можуть бути впроваджені у навчальний процес у вищих навчальних закладах, де здійснюється підготовка майбутніх фахівців з дизайну.

Проректор з наукової роботи
 НПУ імені М. П. Драгоманова
 професор, доктор фізико-математичних
 наук

Торбін Г.М.

ДОВІДКА

про впровадження результатів наукового дослідження
Шевченко Анни Ігорівни
 на тему «Методика навчання художнього проектування майбутніх
 фахівців з дизайну»,
 представленого на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних
 наук за спеціальністю 13.00.12 – Теорія і методика навчання (технічні
 дисципліни)

Результати дисертаційного дослідження Шевченко Анни Ігорівни на тему «Методика навчання художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну» протягом 2015 - 2017 років упроваджувались у навчальний процес підготовки дизайнерів Київського національного університету технологій та дизайну з метою підвищення ефективності підготовки майбутніх дизайнерів до художньо-проектної діяльності.

До найбільш істотних результатів дослідження, які дають можливість з мінімальними витратами навчального часу оволодіти художньо-проектною компетентністю відносяться:

- розробка та впровадження навчальних програм дисциплін, які дозволяють розкрити основний зміст та методику навчання майбутніх фахівців з дизайну, а саме, «Рисунок та основи пластичної анатомії», «Живопис з основами кольорознавства», «Основи композиції»;
- визначення аспектів ефективної організації творчого процесу, створення необхідних умов для розвитку творчих здібностей студентів: раціональне використання навчального часу, матеріальна база вищого навчального закладу, психологічний клімат під час проведення занять, стимулювання творчо працюючих студентів, розробка та реалізація на практиці студентських дизайн-проектів.

Результати експерименту в межах наукового дослідження А. І. Шевченко на тему «Методика навчання художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну» дають підставу стверджувати, що запропонована методика навчання має наукову і практичну цінність та може бути реалізована у вищих навчальних закладах, де здійснюється підготовка фахівців з дизайну.

Завідувач кафедри рисунку і живопису,
 кандидат мистецтвознавства, доцент

К.В. Чернявський

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
 УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ
 20300, Черкаська обл., м. Умань, вул. Садова, 2, тел. (04744) 3-45-82, факс (04744)
 3-45-82, E-mail: udpu@udpu.org.ua УДПУ р/р 35228202004420, банк одержувача УУДКСУ
 в Черкас.обл. МФО 820172, код 02125639

№ _____ Г _____ 7 _____
 На № 004902 від 2015 р.

Г _____ 7 _____

ДОВІДКА
про впровадження результатів наукового дослідження
Шевченко Анни Ігорівни
за темою «Методика навчання художнього проектування майбутніх
фахівців з дизайну»
спеціальність - 13.00.02 Теорія та методика навчання
(технічні дисципліни)

Результати та матеріали наукового дослідження Шевченко Анни Ігорівни на тему «Методика навчання художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну» були впроваджені у процес підготовки майбутніх педагогів професійного навчання за відповідною спеціалізацією, зокрема, у навчальному процесі на факультеті професійної та технологічної освіти протягом 2015 – 2016 років.

У дисертаційній роботі зроблено теоретичне узагальнення і представлено нове практичне розв'язання проблеми підготовки майбутніх фахівців з дизайну до художньо-проектної діяльності. Для апробації автором запропонована педагогічна модель навчання художньому проектуванню майбутніх педагогів-дизайнерів та авторські навчально-методичні розробки.

Експериментальні дані вказують на те, що результати наукового дослідження А. І. Шевченко на тему «Методика навчання художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну» можуть бути використані у процесі підготовки майбутніх педагогів професійного навчання з дизайну, та дають підставу стверджувати, що запропонована методика навчання має наукову новизну та практичну цінність у процесі підвищення ефективності підготовки майбутніх фахівців з дизайну у вищих педагогічних навчальних закладах.

Перший проректор

А.М.Гедзик

004901

УКРАЇНА

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

КИЇВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ІНСТИТУТ
ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА І ДИЗАЙНУ
імені МИХАЙЛА БОЙЧУКА

01103, Україна, м. Київ, вул. Михайла Бойчука, 32. Тел./факс: (044) 285-77-16
E-mail: i@kdidpmid.edu.ua, www.kdidpmid.edu.ua

06.03.2017 № 61

На № _____ від _____

ДОВІДКА

про впровадження результатів наукового дослідження
Шевченко Анни Ігорівни
за темою «Методика навчання художнього проектування майбутніх
фахівців з дизайну»,
спеціальність - 13.00.02 «Теорія та методика навчання
(технічні дисципліни)»

Матеріали дисертаційного дослідження Шевченко А.І. на тему «Методика навчання художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну» упродовж 2014-2016 років упроваджувались в практику на факультеті дизайну Київського державного інституту декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука з метою підвищення ефективності навчання художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну.

Педагогічний експеримент підтвердив, що запропонований комплекс навчально-методичних матеріалів сприяє глибокому і міцному засвоєнню спеціальних знань та вмінь, підвищенню рівня самостійності, пізнавальної активності студентів, стимулюванню інтересу до навчальних занять; розвитку ініціативи, творчого потенціалу особистості студента. Тим самим посилюється готовність майбутніх фахівців з дизайну до художньо-проектної діяльності.

У ході експерименту була запроваджена педагогічна модель навчання художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну, в основі якої лежать компетентнісний підхід. Формування компетентностей та орієнтація навчальної діяльності на проектно-творчу діяльність вказує на відображення інноваційних процесів в сучасній вищій дизайнерській освіті України.

На підставі вищезазначеного вважаємо, що дане наукове дослідження є достатньо теоретично обґрунтованим та експериментально доведеним та має важливу практичну цінність для підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх фахівців з дизайну.

Проректор з науково-педагогічної
та виховної роботи

Л.М. Савіна

Міністерство освіти і науки України
 ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
 «ПЕРЕЯСЛАВ-ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ
 ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
 УНІВЕРСИТЕТ імені Григорія Сковороди»
 08401, м. Переяслав-Хмельницький,
 вул. Сухомлинського, 30,
 тел.: (04567) 5-63-89
 факс: 5-63-94
 28.04.2017 № 401
 На № _____ від _____

Ministry of Education and Science of Ukraine
 STATE INSTITUTION OF HIGHER EDUCATION
 «PEREYASLAV-KHME LNYTSKY
 HRYHORIY SKOVORODA
 STATE PEDAGOGICAL UNIVERSITY»
 30, Sukhomlynsky St.
 Pereyaslav-Khmelnytsky
 08401
 tel.: (04567) 5-63-89
 fax: 5-63-94

ДОВІДКА

про впровадження результатів наукового дослідження
 Шевченко Анни Ігорівни
 за темою «Методика навчання художнього проектування майбутніх
 фахівців з дизайну» спеціальність - 13.00.02 «Теорія та методика навчання
 (технічні дисципліни)»

Матеріали дисертаційного дослідження Шевченко А.І. на тему «Методика навчання художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну» упродовж 2013-2015 років упроваджувались в навчально-виховний процес ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди».

Педагогічний експеримент підтвердив, що запропонований комплекс навчально-методичних матеріалів, куди входять: комплекс програм мистецьких фундаментальних та профільно-орієнтованих навчальних дисциплін з дизайну, методичні рекомендації до самостійної роботи з даних дисциплін та методика оцінювання навчальних досягнень студентів, комплект тестів, методичні рекомендації до практичних робіт, сприяє глибокому і міцному засвоєнню спеціальних знань та вмінь, підвищенню рівня самостійності, підвищенню пізнавальної активності студентів, стимулюванню інтересу до навчальних занять; розвитку ініціативи, творчого потенціалу особистості студента. Тим самим посилюється готовність майбутніх дизайнерів до професійної діяльності.

На підставі вищезазначеного вважаємо, що дане дослідження є достатньо теоретично та експериментально обґрунтованим та має важливу практичну цінність для підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх фахівців з дизайну.

Довідка про впровадження результатів дисертації Шевченко Анни Ігорівни «Методика навчання художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну» розглянута і затверджена на засіданні кафедри теорії і методики технологічної освіти та комп'ютерної графіки від 19 квітня 2017 р., протокол № 11.

Ректор

Завідувач кафедри

В.П. Коцур

В.В. Василенко